

T.C.
İstanbul Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Özel Hukuk Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

TÜRK HUKUKUNDA KİŞİSEL VERİLERE YÖNELİK
UNUTULMA HAKKI

EZGİ AKMENEK

2501060723

Tez Danışmanı
PROF. DR. BAKİ İLKAY ENGİN

İstanbul, 2022

ÖZ

TÜRK HUKUKUNDA KİŞİSEL VERİLERE YÖNELİK UNUTULMA HAKKI EZGİ AKMENEK

Dijital teknolojinin endüstri devriminin en önemli bileşenlerinden olduğu günümüzde, organizasyonlar da operasyonlarını bu dönüşüme uydurmaya çalışmaktadır. Bu dönüşümün temel taşlarından birisinin de kişisel veriler olduğu üzerinde durulmaktadır. Bir başka deyişle veri ve özellikle de kişisel veri günümüzdeki büyümenin ve değişimin öncüsüdür. Kişisel verilerin akışı yeni yapıların kurulmasına, yeni iş kollarının açılmasına ve devletlerin yeni politikalar benimsemesine; bir bütün olarak yeni bir ekonominin oluşmasına yol açmıştır.

Kişisel verilerin bu yeni ekonominin en önemli bileşenlerinden biri olması, kişisel verilere, içinde bulunduğumuz dijital dönüşüme kadar fark edilmemiş olan bir ekonomik değer atfetmiştir. Bu durum, teknoloji çağında kişisel verilerin geçen yüzyılın petrolü ile aynı öneme sahip olduğu şeklinde dahi açıklanmaktadır. Hal böyle olunca, doğrudan kişilerin özel hayatının ve aile hayatının gizliliği ile bağlantılı olan kişisel verilerin korunması için de yeni yöntemler yaratılması gerekliliği doğmuştur. Kanımızca unutulma hakkı kişisel verilerin korunmasına yönelik en önemli yöntemlerden biridir.

Bu çerçevede, çalışmamızın birinci bölümünde unutulma hakkının temeli olan kişisel veriler ile ilgili kavramsal çerçeve ve kişisel verilerin korunmasında geçmişten günümüze temel düzenlemelere yer verilmiştir. İkinci bölümde unutulma hakkı kavramının doğuşundan başlayarak, unutulma hakkının teorik boyutu, unutulma hakkına duyulan ihtiyaç ve kişinin temel hak ve özgürlükleriyle ilişkisi çerçevesinde incelenmiş; unutulma hakkının dayanağı olan Google İspanya Kararı ve AB Veri Koruma Tüzüğüne ana hatlarıyla yer verilmiş ve Türk hukukunda unutulma hakkına yönelik hukuki düzenlemeler ele alınmıştır. Son olarak üçüncü bölümde unutulma hakkına yönelik Türk hukukundaki uygulama ile Google arama motoru ve sıklıkla kullanılan bir takım sosyal medya platformlarının unutulma hakkının yerine getirilmesi amacıyla geliştirdiği örneklerle yer verilmiştir.

ABSTRACT

THE RIGHT TO BE FORGOTTEN CONCERNING PERSONAL DATA WITHIN THE SCOPE OF TURKISH LAW

EZGİ AKMENEK

Today, where digital technology is one of the most important components of the industrial revolution, organizations are trying to adapt their businesses to this transformation. It is emphasized that one of the cornerstones of this transformation is personal data. In other words, data, and especially personal data, is the pioneer of today's growth and change. The flow of personal data leads to the establishment of new structures, the opening of new business lines and the adoption of new policies by states; led to the formation of a new economy.

The fact that personal data is one of the most important components of this new economy has attributed an economic value to personal data that was not realized until the digital transformation. This is even explained by the fact that in the technological age, personal data has the same importance as the oil of the last century. As such, it has become necessary to create new methods for the protection of personal data, which is directly related to the privacy of individuals' private and family life. In our opinion, the right to be forgotten is one of the most important methods of protecting personal data.

In this context, in the first part of our study, the conceptual framework of personal data, which is the basis of the right to be forgotten, and the fundamental regulations from the past to the present regarding the protection of personal data are covered. In the second part, starting from the birth of the concept of the right to be forgotten, the theoretical dimension of the right to be forgotten, the need for the right to be forgotten, and its relationship with the fundamental rights and freedoms of the individuals are examined. The second part also includes the Google Spain Decision, the decision constituting the legal ground of the right to be forgotten and the General Data Privacy Regulation in general; and the regulations regarding the right to be forgotten under Turkish law. Finally in the third part, the practice of the right to be forgotten under Turkish law and brief examples developed by Google search engine

and some frequently used social media platforms to fulfil the right to be forgotten are mentioned.

ÖNSÖZ

1960'lı yıllarda internetin keşfi, 1990'lı yıllarda dünya genelinde kullanılmaya başlaması ile birlikte dünya üzerinde iletişim ve dönüşüm de yeni bir boyut kazanmıştır. Böylece, veri ve özellikle kişisel veri hiç olmadığı kadar hızla yayılır olmaya başlamıştır. Bu durum dünyanın adeta büyük bir köye dönüşmesinin yolunu açmıştır. Bu gelişme, bilgi çağı da denilen yeni bir dönemi başlatmış; toplumların yaşam biçimi ve standartları değişmiştir. Standartlar değiştikçe, artık erişimi de çok kolaylaşan kişisel verilerin sahibi olan kişilerin korunması daha da önemli hale gelmiştir. Unutulma hakkı, kişilerin geçmişte yaşadığı olumsuzlukların unutulması, hayatlarına beyaz bir sayfa ile devam etmelerini sağlayan önemli bir çare olmuştur. Biz de çalışmamızda öncelikle unutulma hakkının temelini oluşturan kişisel verilerin korunmasına yönelik düzenlemelere yer vererek, akabinde Türk hukukunda kişisel verilerin korunması çerçevesinde unutulma hakkı yolculuğunu aktarmaya çalıştık.

Çalışmamın başından sonuna kadar geçen süreçte değerli yorum ve yönlendirmeleriyle bana katkıda bulunan değerli hocam ve tez danışmanım Prof. Dr. Baki İlkay Engin'e; tez yolculuğumun tamamında psikolojik destekleriyle varlıklarını hissettiren aileme; tezin düzenlenmesinde desteklerini esirgemeyen sevgili dostlarıma sonsuz teşekkür ederim.

Ezgi Akmenek
İstanbul, 2022

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	ii
ABSTRACT	iii
ÖNSÖZ.....	v
KISALTMALAR CETVELİ.....	xi
KAYNAKÇA	xiii
I. Basılı Kaynaklar	xiii
II. İnternet Kaynakları	xxii
KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURULU KARARLARI VE KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU KAYNAKLARI.....	xxiv
KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI HUKUKU MEVZUATI.....	xxvii
FAYDALANILAN BAŞLICA İNTERNET SİTELERİ	xxix
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KİŞİSEL VERİLER İLE İLGİLİ KAVRAMSAL ÇERÇEVE

I. Kişisel Veri Kavramı	6
II. Kişisel Verilerin Türleri.....	10
A. Kişisel Veriler	11
B. Özel Nitelikli Kişisel Veriler.....	13
III. Kişisel Verilerin Hukuki Boyutu	15
A. Kişisel Verilerin Kişilik Hakkı ve Mülkiyet Hakkı ile İlişkisi.....	15
B. Kişisel Verilerin Kişilik Hakkı Çerçevesinde Değerlendirilmesi.....	18
C. Kişisel Verilerin Mülkiyet Hakkı Çerçevesinde Değerlendirilmesi.....	22
D. Kişisel Verilerin Fikri Mülkiyet Hakkı Çerçevesinde Değerlendirilmesi.....	26
IV. Kişisel Verilerin Korunmasında Tarihsel Süreç.....	27
A. Kişisel Verilerin Korunmasına Duyulan İhtiyaç	27
B. Kişisel Verilerin Korunmasında Uluslararası ve Ulusal Düzenlemeler	31
1. Kişisel Verilerin Korunmasına Yönelik Uluslararası Düzenlemeler.....	32
a) OECD'nin Rehber İlkeleri ve Gizlilik Kuralları.....	32

b) Avrupa Konseyi Tarafından Yürürlüğe Konulan 108 Sayılı Sözleşme ile 181 Sayılı Ek Protokol.....	34
c) Avrupa Birliği Düzenlemeleri.....	36
i. Avrupa Veri Koruma Direktifi.....	36
ii. AB Veri Koruma Tüzüğü.....	39
2. Kişisel Verilerin Korunmasına Yönelik Ulusal Düzenlemeler.....	43
a) Anayasa.....	43
b) Türk Ceza Kanunu.....	46
c) Kişisel Verilerin Korunması Kanunu.....	47
V. Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nda Temel Kavramlar ve İlkeler	49
A. Kişisel Veri.....	49
B. İlgili Kişi	49
C. Kişisel Verilerin İşlenmesi.....	50
D. Veri Sorumlusu	52
E. Veri İşleyen	53
F. Açık Rıza.....	56
1. Açık Rıza Kavramı.....	56
2. Açık Rızanın Geçerlilik Şartları.....	59
a) Belirli Bir Konuya İlişkin Olma.....	59
b) Bilgilendirmeye Dayalı Olma.....	60
c) Özgür İradeyle Açıklanma.....	62
d) Açık Rızanın Her Zaman Geri Alınabilmesi.....	63
G. Aydınlatma Yükümlülüğü	64
H. Kişisel Verilerin İşlenmesinin Genel İlkeleri.....	73
1. Genel İlkeler Yönelik Ana Çerçeve.....	73
2. Genel İlkeler.....	75
a) Hukuka ve Dürüstlük Kurallarına Uygun Olma.....	75
b) Doğru ve Gerekliğinde Güncel Olma.....	76
c) Belirli, Açık ve Meşru Amaçlar İçin İşlenme.....	77
d) İşlendikleri Amaçla Bağlantılı, Sınırlı ve Ölçülü Olma.....	78
e) İlgili Mevzuatta Öngörülen veya İşlendikleri Amaç İçin Geçerli Olan Süre Kadar Muhafaza Edilme.....	80
I. Kişisel Verisi İşlenen Kişinin (İlgili Kişinin) Hakları.....	81

1. Kendisiyle İlgili İşlenen Kişisel Verilere İlişkin Bilgi Talep Etme Hakkı	82
2. Kişisel Verilerin İşlenme Amacını ve Amaca Uygun Kullanılıp Kullanılmadığını Öğrenme Hakkı.....	82
3. Kişisel Verilerin Aktarıldığı Üçüncü Kişileri Bilme Hakkı	83
4. Kişisel Verilerin Düzelttilmesini İsteme Hakkı	84
5. Kişisel Verilerin Silinmesini veya Yok Edilmesini İsteme Hakkı	84
6. Kişisel Verilerin Münhasıran Otomatik Sistemler Vasıtasıyla Analiz Edilmesi Suretiyle Kendisi Aleyhine Sonuç Çıkmasına İtiraz Etme Hakkı.....	86
7. Kanuna Aykırı İşleme Sebebiyle Ortaya Çıkan Zararın Giderilmesini Talep Etme Hakkı.....	87

İKİNCİ BÖLÜM

UNUTULMA HAKKI VE HAKKIN TEORİK TEMELLERİ

I. Unutulma Hakkının Anlamı	88
II. Unutulma Hakkının Konusu	90
A. Özel Hayatın Gizliliği.....	90
B. Silinme Hakkı.....	92
C. Listedden Çıkarılma (İndekslenmeme) Hakkı	94
III. Unutulma Hakkı Kavramının Ortaya Çıkışı	97
A. İnternette Yer Alan Kişisel Veriler ve Ortaya Çıkardığı Sorunlar.....	97
1. Kişisel Verilerin İnternette Kolayca Kaydedilebilmesi.....	100
2. Verilerin Kolayca Saklanabilmesi.....	101
3. Kişisel Verilere Hiçbir Kısıtlama Olmaksızın Erişim Sağlanması	104
B. Unutulma Hakkına Yönelik İhtiyaç ve Talep	106
IV. Unutulma Hakkının Diğer Haklar ile İlişkisi	108
A. Mahremiyet Hakkı.....	108
B. Lekelenmeme Hakkı	111
C. İfade ve Haberleşme Özgürlüğü.....	114
D. Basın Özgürlüğü.....	118
E. Bilgiye Erişim Özgürlüğü	121
V. Unutulma Hakkının Dayanağı	123
A. Avrupa Birliği'nde Unutulma Hakkı.....	123
1. Google İspanya Kararı.....	124

2. AB Veri Koruma Tüzüğü	137
B. Türk Hukukunda Unutulma Hakkı	139
1. Genel Bakış	139
2. Unutulma Hakkının Yasal Dayanağı	140
a) Anayasa	140
b) İnternet Kanunu	142
c) Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve İkincil Düzenlemeleri	146
i. Kişisel Verilerin Korunması Kanunu	147
ii. Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmelik	150
a. Kişisel Verilerin Silinmesi	151
b. Kişisel Verilerin Yok Edilmesi	154
c. Kişisel Verilerin Anonim Hale Getirilmesi	154

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

UYGULAMADA UNUTULMA HAKKI

I. Mahkeme Kararlarında Unutulma Hakkı	156
A. Anayasa Mahkemesi Kararlarında	156
1. N.B.B. Başvurusu	157
2. Fahri Göncü Başvurusu	160
3. Aslı Alp ve Şükrü Alp Başvurusu	162
4. G.D. Başvurusu	164
B. Yargıtay Kararlarında	167
1. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 2015/1679 Sayılı Kararı	167
2. Yargıtay 19. Ceza Dairesinin 2017/5325 Sayılı Kararı	170
II. Kişisel Verileri Koruma Kurulu Kararlarında Unutulma Hakkı	175
A. Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 2020/481 Sayılı Kararı	175
1. Karar	175
2. Kararda Benimsenen Kriterler	181
B. Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 2020/927 Sayılı Karar Özeti	186
C. Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 2020/414 Sayılı Karar Özeti	188
III. Kişisel Verileri Koruma Kurumunun Kamuoyu Duyurusu	190

IV. Kişisel Verileri Koruma Kurumunun Unutulma Hakkı Rehberi.....	192
V. Unutulma Hakkının Kullanılmasına Yönelik Bazı Uygulama Örnekleri.....	198
A. Google ve Ürünleri	198
B. Facebook	200
C. LinkedIn.....	201
D. Instagram.....	201
E. Twitter	202
SONUÇ	203

KISALTMALAR CETVELİ

ABAD: Avrupa Birliği Adalet Divanı

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

Adli Sicil Kanunu: 5352 sayılı Adli Sicil Kanunu

AİHM: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi

AİHS: 3 Eylül 1953'te yürürlüğe giren Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

AydınlatmaTeb.: 10 Mart 2018 tarihli ve 30356 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ

AYM: Anayasa Mahkemesi

BaşvuruTeb.: 10 Mart 2018 tarihli ve 30356 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Veri Sorumlusuna Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Tebliğ

Bkz.: Bakınız

bs.: Baskı

BTK: Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu

C: Cilt numarası

E.: Esas numarası

İHEB: 10 Aralık 1948'de Birleşmiş Milletler Genel Kurulunca kabul edilen İnsan Hakları Evrensel Bildirisi

İmhaYön.: 28 Ekim 2017 tarihli ve 30224 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmelik

İnternetK.: 23 Mayıs 2007 tarihli ve 26530 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında 5651 Sayılı Kanun

K.: Karar numarası

KVKK: 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu

s.: Sayfa

OECD: İktisadi İş birliği ve Gelişme Teşkilatı

T.: Tarih

TBB: Türkiye Barolar Birliği

TCK: 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu

TMK: 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu

TTK: 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu

vb.: ve benzeri

VERBİS: Veri Sorumluları Sicil Bilgi Sistemi

KAYNAKÇA

I. Basılı Kaynaklar

Akgül, Aydın: “Kişisel Verilerin Korunmasında Yeni Bir Hak: “Unutulma Hakkı” ve AB Adalet Divanı’nın “Google Kararı””, **TBB Dergisi**, Sayı: 116, 2015, s. 11-38, (Çevrim içi) <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2015-116-1440>, 28 Kasım 2021.

Akgül, Aydın: **Danıştay ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında: Kişisel Verilerin Korunması**, İstanbul, Beta Yayınevi, 2014.

Akıncı, Fatih: “Lekelenmeme Hakkı”, **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, Yıl: 11, Sayı: 43, 2020, s. 177-202, (Çevrim içi) <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1553707>, 30 Ekim 2021.

Akkurt, Sinan Sami: “Kişisel Veri Kavramının Hukuki Niteliğine İlişkin Yaklaşımlara Mukayeseli Bir Bakış”, **Kişisel Verileri Koruma Dergisi**, 2020, C: II, Sayı: 1, s. 20-32, (Çevrim içi) <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1187007>, 27 Kasım 2021.

Aksoy, Hüseyin Can: **Medeni Hukuk ve Özellikle Kişilik Hakkı Yönünden: Kişisel Verilerin Korunması**, İstanbul, Çakmak Yayınevi, 2010.

Apaydın, Cengiz: **Basın, Televizyon ve Radyo Yayınlarında: Cevap ve Düzeltme Hakkı, İnternette Erişimin Engellenmesi, Unutulma Hakkı**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2020.

Arpacı, Abdülkadir: **Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler)**, 2. bs., İstanbul, Beta Yayınevi, 2000.

Arslan Öncü, Gülay: **Özel Yaşama ve Aile Yaşamına Saygı Hakkı: Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru El Kitapları Serisi - 8**, Ankara, Avrupa Konseyi, 2019, (Çevrim içi) https://www.anayasa.gov.tr/media/5604/ozel_yasam_hakki.pdf, 27 Eylül 2021.

Atak, Songül: “Avrupa Konseyi’nin Kişisel Veriler Açısından Sağladığı Temel Güvenceler”, **TBB Dergisi**, Sayı: 87, 2010, s. 90-120, (Çevrim içi) <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2010-87-606>, 21 Mayıs 2021.

Ayözger Öngün, Çiğdem: **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku: Elektronik Haberleşme Sektörüne İlişkin Özel Düzenlemeler Dahil**, 2. bs., İstanbul, Beta Yayıncılık, 2019.

Baskın, Onur: **Türk Hukuku Bakımından: Kişilik Hakkı Kapsamında Kişisel Verilerin Korunması**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2021.

Başalp, Nilgün: **Kişisel Verilerin Korunması ve Saklanması**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2004.

Başar, Cemal: **Türk İdare Hukuku ve Avrupa Birliği Hukuku Işığında Kişisel Verilerin Korunması**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2020.

Bennett, Louise: “Reflections on privacy, identity and consent in on-line services”, **Information Security Technical Report**, C: XIV, Sayı: 3, 2009, s. 119-123, (Çevrim içi) <https://doi.org/10.1016/j.istr.2009.10.003>, 1 Eylül 2021.

Beyli, Ceylin: **Kişisel Verilerin Korunması Hakkında Kanun Tasarısı Üzerine Eleştiriler**, Bilişim Hukuku, derleyen: Mete Tevetoğlu, İstanbul, Kadir Has Üniversitesi Yayınları, 2006.

Boyd, Danah M./Ellison, Nicole B.: “Social Network Sites: Definition, History, and Scholarship”, **Journal of Computer-Mediated Communication**, C: XIII, Sayı: 1, 2007, s. 210-230, (Çevrim içi) <https://doi.org/10.1111/j.1083-6101.2007.00393.x>, 1 Ağustos 2021.

Bozkurt, Habip: **Kişisel Verilerin İşlenmesinin Hukuki Boyutu**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2021.

Brock, George: **The Right to be Forgotten: Privacy and the Media in the Digital Age**, Londra, Bloomsbury Publishing, 2016, (Çevrim içi) <https://play.google.com/books/reader?id=uemKDwAAQBAJ&pg=GBS.PA41&printsec=frontcover>, 10 Mart 2021.

Bychawska-Siniarska, Dominika: **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Kapsamında İfade Özgürlüğünün Korunması: Uygulamacılar İçin El Kitabı**, Avrupa Konseyi, 2018, (Çevrim içi) <https://rm.coe.int/aihs-kapsam-nda-ifade-ozgurlugu/16808db5d5>, 5 Aralık 2021.

Caprioli, Eric/Saadoun, Ygal/Cantero, Isabelle: “The Right to Digital Privacy: A European Survey”, **Rutgers Journal of Law & Urban Policy**, C: III, Sayı: 2, 2006, s. 211-218, (Çevrim içi) http://rutgerspolicyjournal.org/sites/jlpp/files/Caprioli_Saadoun_Cantero_European_Overview.pdf, 12 Eylül 2021.

Çekin, Mesut Serdar: “6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Hakkında Kanun’un Big Data (Büyük Veri) ve İrade Serbestisi Açısından Değerlendirilmesi”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, C: LXXIV, Sayı: 2, 2016, s. 629-644, (Çevrim içi) <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/291147>, 1 Ağustos 2021.

Çekin, Mesut Serdar: **Avrupa Birliği Hukukuyla Mukayeseli Olarak 6698 Sayılı Kanun Çerçevesinde Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, 2. bs., İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2019.

Doğan, Aişe Sena: “Kişilik Hakkının 5651 Sayılı Kanun’un 9. Maddesi Kapsamında Korunması”, **Bilişim Hukuku Dergisi**, Sayı: 2, 2020, s. 143-180, (Çevrim içi) <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1377099>, 5 Aralık 2021.

Doğan, Buse: **Kişisel Verilerin İşlenme Şartları Bağlamında Açık Rıza**, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, İstanbul, 2019, (Çevrim içi) <http://nek.istanbul.edu.tr:4444/ekos/TEZ/ET001574.pdf>, 20 Eylül 2021.

Dural, Mustafa/Öğüz, Tufan: **Türk Özel Hukuku Cilt II Kişiler Hukuku**, 22. bs., İstanbul, Filiz Kitabevi, 2021, C: II.

Dural, Mustafa/Sarı, Suat: **Türk Özel Hukuku Cilt I Temel Kavramlar ve Medeni Kanunun Başlangıç Hükümleri**, 14. bs., İstanbul, Filiz Kitabevi, 2019, C: I.

Dülger, Murat Volkan: **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, 3. bs., İstanbul, Hukuk Akademisi, 2020.

Elmalıcı, Hasan: “Bilişim Çağının Ortaya Çıkardığı Temel Bir İnsan Hakkı Olarak Unutulma Hakkı”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C: LXV, Sayı: 4, 2016, s. 1603-1636, (Çevrim içi) <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/621578>, 5 Aralık 2021.

Erarslan Türkmen, Sevgi: **Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenmesinde Açık Rızanın Aranmadığı Haller**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2019.

Eren, Fikret: **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 24. bs., Ankara, Yetkin Yayınları, 2019.

Eroğlu, Şahika: “Dijital Yaşamda Mahremiyet (Gizlilik) Kavramı ve Kişisel Veriler: Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Mahremiyet ve Kişisel Veri Algılarının Analizi”, **Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi**, C: XXXV, Sayı: 2, 2018, s. 130-153, (Çevrim içi) <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/627740>, 1 Ağustos 2021.

Fomperosa Rivero, Álvaro: “*Right to Be Forgotten* in the European Court of Justice *Google Spain* Case: The Right Balance of Privacy Rights, Procedure, and Extraterritoriality”, **Stanford-Vienna European Union Law Working Paper**, No. 19, 2017, (Çevrim içi) https://www-cdn.law.stanford.edu/wp-content/uploads/2017/02/fomperosa_eulawwp19.pdf, 15 Ocak 2022.

Göçmen Uyarer, Sinem: **Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Türk Ceza Kanunu Kapsamında: Kişisel Verilerin Korunması**, 2. bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2020.

Gülener, Serdar: “Dijital Hafızadan Silinmeyi İstemek: Temel Bir İnsan Hakkı Olarak “Unutulma Hakkı””, **TBB Dergisi**, Sayı: 102, 2012, s. 219-240, (Çevrim içi) <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2012-102-1218>, 10 Aralık 2021.

Gülsün, Ramazan: “İnsan Onuru ve Lekelenmeme Hakkı (*Human Dignity and Right not to be Labelled as Criminal*)”, **International Journal of Legal Progress**, C: I, Sayı: 2, 2015, s. 17-42, (Çevrim içi) <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/227226>, 30 Ekim 2021.

Hafızoğulları, Zeki/Özen, Muharrem: “Özel Hayata ve Hayatın Gizli Alanına Karşı Suçlar”, **Ankara Barosu Dergisi**, Sayı: 4, 2009, s. 9-22, (Çevrim içi) <http://www.ankarabarusu.org.tr/site/ankarabarusu/tekmakale/2009-4/1.pdf>, 15 Eylül 2021.

Helvacı, Serap: **Gerçek Kişiler**, 8. bs., İstanbul, Legal Yayıncılık, 2017.

Jeffries, Stuart: “Why we must remember to delete – and forget – in the digital age”, **The Guardian**, 30 Haziran 2011, (Çevrim içi) <https://www.theguardian.com/technology/2011/jun/30/remember-delete-forget-digital-age>, 25 Ekim 2021.

Jenkins Jr., Holman W.: “Google and the Search for Future”, **The Wallstreet Journal**, 14 Ağustos 2010, (Çevrim içi) <https://www.wsj.com/articles/SB10001424052748704901104575423294099527212>, 18 Ekim 2020.

Kaboğlu, İbrahim: **Anayasa Hukuku Dersleri: Genel Esaslar**, 14. bs., İstanbul, Legal Yayıncılık, 2019.

Kama Işık, Sezen: **Avrupa Veri Koruma Hukukuna Anayasal Bir Bakış**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2020.

Kara, Eyüp: “Lekelenmeme Hakkı”, **Adalet Dergisi**, Sayı: 43, 2012, s.188-197, (Çevrim içi) <https://doczz.biz.tr/doc/314622/08-ey%C3%BCp-kara-tamam-makale>, 30 Ekim 2021.

Karakaya, Naim: “Lekelenmeme Hakkı”, **Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi**, C: III, Sayı: 2, 2015, s. 311-317, (Çevrim içi) <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/331539>, 30 Ekim 2021.

Karan, Ulaş: **İfade Özgürlüğü: Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru El Kitapları Serisi – 2**, Ankara: Avrupa Konseyi, 2018, (Çevrim içi) https://www.anayasa.gov.tr/media/3545/02_ifade_ozgurlugu.pdf, 30 Ekim 2021.

Kaya, Cemil: “Avrupa Birliği Veri Koruma Direktifi Ekseninde Hassas (Kişisel) Veriler ve İşlenmesi”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, C: LXIX, Sayı: 1-2, 2011, s. 317-334, (Çevrim içi) <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/97634>, 21 Mayıs 2021.

Kaya, Mehmet Bedii: “Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Korunması Arasındaki Denge”, **Güncel Gelişmeler Işığında Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, Marmara Hukuk Bilimsel Toplantılar Serisi – I, 17 Nisan 2019 - Haydarpaşa, editörler: Leyla Keser Berber, Ali Cem Bilgili, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2019.

Kaya, Mehmet Bedii: “Unutulma Hakkı: AİHM’in Unutulma Hakkına Yaklaşımı”, 8 Mayıs 2020, (Çevrim içi) <https://www.mbkaya.com/unutulma-hakki-insan-haklari-aihm/>, 12 Aralık 2021.

Khomami, Nadia: “Ministers back campaign to give under-18s right to delete social media posts”, **The Guardian**, 28 Temmuz 2015, (Çevrim içi) <https://www.theguardian.com/media/2015/jul/28/ministers-back-campaign-under-18s-right-delete-social-media-posts>, 18 Ekim 2020.

Kılıçoğlu, Ahmet M.: **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 25. bs., Ankara, Turhan Yayınevi, 2021.

Korkmaz, İbrahim: “Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Hakkında Bir Değerlendirme”, **TBB Dergisi**, 2016 (124), s. 81-152, (Çevrim içi) <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2016-124-1571>, 24 Eylül 2021.

Köse Aysun, Melike: **Kişisel Verilerin Kaydedilmesi Suçu (TCK m.135)**, Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Antalya, 2018, (Çevrim içi) <http://acikerisim.akdeniz.edu.tr/bitstream/handle/123456789/3870/T05042.pdf?sequence=1&isAllowed=y>, 25 Eylül 2021.

Kutlu, Önder/Kahraman, Selçuk: “Türkiye’de Kişisel Verilerin Korunması Politikasının Analizi”, **Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi**, C: V, Sayı: 4, 2017, s. 45-62, (Çevrim içi) <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1023029>, 25 Mayıs 2021.

Küzeci, Elif: **Kişisel Verilerin Korunması**, 4. bs., İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2020.

Küzeci, Elif: **Kişisel Verilerin Korunması**, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku (Genel Kamu Hukuku) Anabilim Dalı, Ankara, 2010, (Çevrim içi) <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=6x2Cas28icEcNkv1UQCltQ&no=lj8AAV1Lb1JKUPIleLS8fw>, 1 Eylül 2021.

Mayer-Schönberger, Victor: **Delete: The Virtue of Forgetting in the Digital Age**, Princeton University Press, 2011, (Çevrim içi) <https://press.princeton.edu/books/paperback/9780691150369/delete>, 18 Ekim 2021.

Morris, Chris: “The number of data breaches in 2021 has already surpassed last year’s total”, **Fortune**, 6 Ekim 2021 (Çevrim içi) <https://fortune.com/2021/10/06/data-breach-2021-2020-total-hacks/>, 9 Mart 2021.

Mutlu, Muhammet Sefa: **Kişisel Verilerin Soruşturma Evresinde İşlenmesi ve İnsan Hakları Kapsamında Korunması**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2020.

Nal, Sabahattin: “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Çerçevesinde Düşünce, Vicdan ve Din Özgürlüğü”, **Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, C: LVII, Sayı: 4, 2002, s. 65-93, (Çevrim içi) <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/36202>, 30 Ekim 2021.

Nalbantoğlu, Seray: “Bir Temel Hak Olarak Unutulma Hakkı”, **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, Yıl: 9, Sayı: 35, 2018, s. 583-605, (Çevrim içi) <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/980809>, 28 Kasım 2021.

Oğuz, Habip: “Elektronik Ortamda Kişisel Verilerin Korunması, Bazı Ülke Uygulamaları ve Ülkemizdeki Durum”, **Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi**, 2013, Sayı: 3, s. 1-38, (Çevrim içi) <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/155549>, 1 Ağustos 2021.

Oğuzman, Kemal/Barlas, Nami: **Medeni Hukuk Giriş Kaynaklar Temel Kavramlar**, 24. bs., İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2018.

Oğuzman, Kemal/Seliçi, Özer/Oktay Özdemir, Saibe: **Eşya Hukuku**, 20. bs., İstanbul, Filiz Kitabevi, 201.

Oğuzman, Kemal/Seliçi, Özer/Oktay Özdemir, Saibe: **Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler)**, 20. bs. İstanbul, Filiz Kitabevi, 2021.

Orak, Beşir: **Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2020.

Owaida, Amer: “Dating apps share personal data with advertisers, study says”, **WeLiveSecurity**, 22 Ocak 2020, (Çevrim içi) <https://www.welivesecurity.com/2020/01/22/dating-apps-share-intimate-data->

[advertisers-](#)

[study/#:~:text=Unbeknownst%20to%20their%20users%2C%20several,Norwegian%20Consumer%20Council%20has%20found](#), 20 Ekim 2021.

Parlar, Ali/Hatipoğlu, Muzaffer: **Açıklamalı - Yeni İçtihatlarla 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Yorumu**, 3. bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2010.

Savaş, Burcu: “İş Hukukunda ‘Siber Gözetim’”, **Çalışma ve Toplum Dergisi**, Sayı: 22, 2009/3, s. 97-131, (Çevrim içi) <https://www.calismatoplum.org/makale/is-hukukunda-siber-gozetim-1>, 22 Kasım 2021.

Schillings: **iRights: The Legal Framework**, Temmuz 2015, (Çevrim içi) <https://5rightsfoundation.com/static/iRights-The-Legal-Framework-Report-Final-July-2015.pdf>, 20 Ekim 2021.

Serozan, Rona: “Kişilik Hakkının Korunmasıyla İlgili Bazı Düşünceler”, **İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C: XI, Sayı: 14, İstanbul, 1977, s. 93-112, (Çevrim içi) <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/14235>, 19 Eylül 2021.

Serozan, Rona: **Medeni Hukuk: Genel Bölüm / Kişiler Hukuku**, 7. bs., İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2017.

Soysal, Tamer: “Unutulma Hakkının Avrupa Birliği’nin Genel Veri Koruma Tüzüğü Çerçevesinde İncelenmesi”, **Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi**, Sayı: 13, 2019, s. 339-422, (Çevrim içi) <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/742611>, 15 Ocak 2022.

Sunay, Reyhan: “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde ve Türk Anayasasında İfade Hürriyetinin Korunması”, **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C: VIII, Sayı: 1-2, 2000, s. 527-544, (Çevrim içi) <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/262152>, 30 Ekim 2021.

Şimşek, Oğuz: **Anayasa Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması**, İstanbul, Beta Yayınevi, 2008.

Tahmazoğlu Üzeltürk, Sultan: “Kişisel Verilerin Korunması Hakkında Anayasa Değişikliği”, **Legal Hukuk Dergisi**, Sayı: 93, 2010, s. 3151-3156, (Çevrim içi)

<https://legal.com.tr/urun/legal-hukuk-dergisi-yil-2010-sayi-93/362341>, 15 Eylül 2021.

Taştan, Furkan Güven: **Türk Sözleşme Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması**, Ankara, On İki Levha Yayıncılık, 2017.

Tekinalp, Ünal: **Fikri Mülkiyet Hukuku**, 4. bs., İstanbul, Arıkan Yayınevi, 2005.

Turan, Metin: **Karşılaştırmalı Hukukta Kişisel Verilerin Korunması**, 3. bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2020.

Van Hoboken, Joris: **The Proposed Right to be Forgotten Seen from the Perspective of Our Right to Remember Freedom of Expression Safeguards in a Converging Information Environment**, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2013, (Çevrim içi) http://www.law.nyu.edu/sites/default/files/upload_documents/VanHoboken_RightTo%20Be%20Forgotten_Manuscript_2013.pdf, 4 Aralık 2021.

Vincent, James: “EU countries will be able to stop kids under 16 from using social media without permission”, **The Verge**, 15 Aralık 2015, (Çevrim içi) <https://www.theverge.com/2015/12/15/10230022/eu-internet-age-of-consent-16-13>, 20 Ekim 2021.

Warner, Jeremy: “The Right to Oblivion: Data Retention from Canada to Europe in Three Backward Steps”, **University of Ottawa Law & Technology Journal**, C: II, Sayı: 1, 2005, s. 75-104, (Çevrim içi) https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=777844, 21 Mayıs 2021.

Weber, Rolf H.: “The Right to Be Forgotten: More Than a Pandora’s Box?”, **JIPITEC**, C: II, Sayı: 2, 2011, s. 119-130, (Çevrim içi) <https://www.jipitec.eu/issues/jipitec-2-2-2011/3084/jipitec%20%20-%20a%20-%20weber.pdf>, 10 Aralık 2021.

Yavuz, Can: **İnternet’teki Arama Sonuçlarından Kişisel Verilerin Kaldırılması Unutulma Hakkı**, 1. bs. Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2016.

Yavuz, Süleyman/Çavuşoğlu, Gökçe Filiz: **Kişisel Verileri Koruma Hukuku**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2020.

Yücedağ, Nafiye: “Medeni Hukuk Açısından Kişisel Verilerin Korunması Kanunu’nun Uygulama Alanı ve Genel Hukuka Uygunluk Sebepleri”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, C: LXXV, Sayı: 2, 2017, s. 765-789, (Çevrim içi) <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/470647>, 20 Eylül 2021.

Yüksel Civelek, Dilek: **Kişisel Verilerin Korunması ve Bir Kurumsal Yapılanma Önerisi**, Uzmanlık Tezi, T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Ankara, 2011, (Çevrim içi) http://www.bilgitoplumu.gov.tr/wp-content/uploads/2014/04/Kisisel_Verilerin_Korunmasi-Dilek_Civelek-DPT_Uzmanlik_Tezi.pdf, 21 Mayıs 2021.

Yüksel, Mehmet: “Modernleşme ve Mahremiyet”, **Kültür ve İletişim Dergisi**, 6 (1), Sayı: 11, 2003, s. 75-108, (Çevrim içi) https://www.academia.edu/13584356/K%C3%BClt%C3%BCr_ve_%C4%B0leti%C5%9Fim_2003_6_1, 1 Eylül 2021.

II. İnternet Kaynakları

“2021 Data Breaches Have Already Exceeded All of 2020”, **ID Agent**, (Çevrim içi) <https://www.idagent.com/blog/2021-data-breaches-have-already-exceeded-all-of-2020/>, 9 Mart 2021.

“Avrupa gizlilik yasası kapsamında içerik kaldırma talepleri”, **Google Şeffaflık Raporu**, (Çevrim içi) <https://transparencyreport.google.com/eu-privacy/overview>, 10 Mart 2021.

European Data Protection Board, Biz kimiz (Who we are), (Çevrim içi) https://edpb.europa.eu/about-edpb/about-edpb_en, 8 Ağustos 2021.

FAQs, “About view once”, **Whatsapp**, (Çevrim içi) <https://faq.whatsapp.com/general/chats/about-view-once/?lang=en>, 25 Kasım 2021.

Google arama görünürlüğü hakkında yardım, **Twitter Yardım Merkezi**, (Çevrim içi) <https://help.twitter.com/tr/safety-and-security/remove-twitter-profile-from-google-search>, 30 Eylül 2021.

Instagram görsellerimi Google aramalarından nasıl kaldırabilirim?, **Instagram Yardım Merkezi**, (Çevrim içi) <https://help.instagram.com/147542625391305>, 30 Eylül 2021.

İçeriği Google'dan Kaldırma, **Google Yasal Yardım**, (Çevrim içi) <https://support.google.com/legal/troubleshooter/1114905>, 30 Eylül 2021.

Kişisel Bilgileri Kaldırmak için Talep Formu, **Google Arama**, (Çevrim içi) https://www.google.com/webmasters/tools/legal-removal-request?complaint_type=rtbf&visit_id=637202230061146146-20083139&rd=1, 30 Eylül 2021.

Kişisel Verilerin Korunması Platformu (KVKP), Kişisel Veri, (Çevrim içi) <https://www.kisiselverilerinkorunmasi.org/kisisel-veri-nedir-ne-demektir/>, 1 Ağustos 2021.

LinkedIn Genel Profilinin Görünürlüğü, **LinkedIn Yardım**, (Çevrim içi) <https://www.linkedin.com/help/linkedin/answer/a518980?trk=hc-hp-shortcuts>, 30 Eylül 2021.

Sizi Kimlerin Bulabileceğini Kontrol Edin, **Facebook Yardım Merkezi**, (Çevrim içi) <https://www.facebook.com/help/392235220834308>, 30 Eylül 2021.

Statista Research Department, “Most popular global mobile messaging apps 2021”, **Statista**, 2 Kasım 2021, (Çevrim içi) <https://www.statista.com/statistics/258749/most-popular-global-mobile-messenger-apps/>, 25 Kasım 2021.

Türkiye İstatistik Kurumu, “Hanehalkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanım Araştırması”, Sayı: 33679, 25 Ağustos 2020, (Çevrim içi) [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-Arastirmasi-2020-33679](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi-2020-33679), 15 Ocak 2021.

Why Forgetting is Good for Your Memory, **Columbia University Department of Psychiatry**, 2021, (Çevrim içi) <https://www.columbiapsychiatry.org/news/why-forgetting-good-your-memory#:~:text=The%20ability%20to%20forget%20helps,the%20forest%20through%20the%20trees>

KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURULU KARARLARI VE KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU KAYNAKLARI

22 Aralık 2020 tarihli ve 2020/966 sayılı İlke Kararı, (Çevrim içi) <https://kvkk.gov.tr/Icerik/6858/2020-966>, 25 Eylül 2021.

08 Aralık 2020 tarihli ve 2020/927 sayılı Karar Özeti, (Çevrim içi) <https://kvkk.gov.tr/Icerik/6871/2020-927>, 15 Ocak 2022.

01 Aralık 2020 tarihli ve 2020/915 sayılı Karar Özeti, (Çevrim içi) <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6872/2020-915>, 25 Eylül 2021.

23 Haziran 2020 tarihli ve 2020/481 sayılı Karar, (Çevrim içi) <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6776/2020-481>, 27 Eylül 2021.

27 Şubat 2020 tarihli ve 2020/167 sayılı Karar Özeti, (Çevrim içi) <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6738/2020-167>, 25 Eylül 2021.

08 Temmuz 2019 tarih ve 2019/206 sayılı Karar Özeti, (Çevrim içi) <https://kvkk.gov.tr/Icerik/6709/2019-206>, 15 Eylül 2021.

02 Mayıs 2019 tarihli ve 2019/122 sayılı Karar Özeti, (Çevrim içi) <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5461/2019/122>, 20 Eylül 2021.

25 Mart 2019 tarihli ve 2019/82 sayılı Karar Özeti, (Çevrim içi) <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5463/-Bir-market-zincirinin-sadakat-kart-uygulamasina-iliskin-ihbar-ve-sikayetler-hakkinda-Kisisel-Verileri-Koruma-Kurulunun-25-03-2019-tarihli-ve-2019-82-sayili-Karari>, 25 Eylül 2021.

25 Mart 2019 tarihli ve 2019/81 sayılı Karar ve 31/05/2019 tarihli ve 2019/165 sayılı Karar Özeti, (Çevrim içi) <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5496/2019-81-165>, 18 Eylül 2021.

16 Ekim 2018 tarihli ve 2018/118 sayılı Karar Özeti, (Çevrim içi) <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5422/2018-118>, 27 Eylül 2021.

100 Soruda Kişisel Verilerin Korunması Kanunu, Ankara, KVKK Yayınları, 2019, (Çevrim içi) <https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/185c2130-8070-4b2b-a91e-1d48322ca352.pdf>, 13 Eylül 2021.

6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Hakkında Doğru Bilinen Yanlışlar, Ankara, KVKK Yayınları, No: 31, 2020, <https://kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/ca752cda-c3df-4645-8d5e-e2a507e63200.pdf>, 25 Eylül 2021.

Açık Rıza, (Çevrim içi) <https://kvkk.gov.tr/yayinlar/A%C3%87IK%20RIZA.pdf>, 15 Eylül 2021.

Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesi Rehberi, KVKK Veri Yönetimi Dairesi Başkanlığı, Ankara, 2019, (Çevrim içi) <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5394/Aydinlatma-Yukumlulugunun-Yerine-Getirilmesi-Rehberi>, 18 Eylül 2021.

Kişisel Verilerin İşlenmesine İlişkin Temel İlkeler, (Çevrim içi) <https://kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/32ff74f6-9798-405a-b3d2-b42d28423fde.pdf>, 20 Eylül 2021.

Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Hakkında Sıkça Sorulan Sorular, Ankara, KVKK Yayınları, 2019, (Çevrim içi) <https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/fa0107e6-3237-49b7-bb67-d898f9173cf8.pdf>, 12 Eylül 2021.

Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Rehberi, Ankara, KVKK Yayınları, 2018, (Çevrim içi) <https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/bc1cb353-ef85-4e58-bb99-3bba31258508.pdf>, 27 Eylül 2021.

Unutulma Hakkı (Unutulma Hakkının Arama Motorları Özelinde Değerlendirilmesi), Ankara, KVKK Yayınları, No: 34, (Çevrim içi) <https://kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/11b6fd99-d42a-45b1-a009-21f2d36ded21.pdf>, 8 Ocak 2022.

Veri Sorumluları Sicil Bilgi Sistemi (VERBİS) Kılavuzu, KVKK Veri Yönetimi Dairesi Başkanlığı, (Çevrim içi) <https://kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/c7058b41-6d7e-455a-ae96-3ebc8dabe989.pdf>, 2 Nisan 2021.

Veri Sorumlusu ve Veri İşleyen, (Çevrim içi) <https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/31d9c444-27a5-4a75-95b1-1ca9bdb81ea5.pdf>, 14 Eylül 2021.

Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesi Hakkında Kamuoyu Duyurusu, 26 Haziran 2020, (Çevrim içi) <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6765/AYDINLATMA-YUKUMLULUGUNUN-YERINE-GETIRILMESI-HAKKINDA-KAMUOYU-DUYURUSU>, 20 Eylül 2021.

Kişilerin Ad ve Soyadı ile Arama Motorları Üzerinden Yapılan Aramalarda Çıkan Sonuçların İndeksten Çıkarılmasına Yönelik Talepler Hakkında Kamuoyu Duyurusu, 17 Temmuz 2020, (Çevrim içi) <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6777/Kisilerin-Ad-ve-Soyadi-ile-Arama-Motorlari-Uzerinden-Yapilan-Aramalarda-Cikan-Sonuclarin-Indeksten-Cikarilmasina-Yonelik-Talepler-Hakkinda-Kamuoyu-Duyurusu>, 30 Eylül 2021.

Yurt Dışına Kişisel Veri Aktarımında Hazırlanacak Taahhütnamelerde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlara İlişkin Duyuru, 07 Mayıs 2020 (Çevrim içi) <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6741/YURT-DISINA-KISISEL-VERI-AKTARIMINDA-HAZIRLANACAK-TAAHHUTNAMELERDE-DIKKAT-EDILMESI-GEREKEN-HUSUSLARA-ILISKIN-DUYURU>, 15 Eylül 2021.

Açık Rıza Alırken Dikkat Edilecek Hususlar, (Çevrim içi) <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/2037/Acik-Riza-Alirken-Dikkat-Edilecek-Hususlar>, 18 Eylül 2021.

İlgili Kişi Kimdir?, (Çevrim içi) <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/2034/Ilgili-Kisi-Kimdir>, 1 Ağustos 2021.

Özel Nitelikli Kişisel Veriler, (Çevrim içi) <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/2051/Ozel-Nitelikli-Kisisel-Veriler>, 31 Ağustos 2021.

KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI HUKUKU MEVZUATI

10 Mart 2018 Tarihli ve 30356 Sayılı Resmî Gazete, Veri Sorumlusuna Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Tebliğ, (Çevrim içi) <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=24455&MevzuatTur=9&MevzuatTertip=5>, 5 Aralık 2021.

13 Mayıs 2010 Tarihli ve 27580 Sayılı Resmî Gazete, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, Kanun No.: 5982, Kabul Tarihi: 7/5/2010, (Çevrim içi) <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/05/20100513-1.htm>, 12 Eylül 2021.

17 Mart 2016 tarihli ve 29656 sayılı Resmi Gazete, Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesi'nin İlişik Beyanlarla Birlikte Onaylanması Hakkında Karar, Karar Sayısı: 2016/8576, Karar Tarihi: 29/2/2016, (Çevrim içi) <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/03/20160317-2.pdf>, 25 Mayıs 2021.

28 Ekim 2017 Tarihli ve 30224 Sayılı Resmî Gazete, Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmelik, (Çevrim içi) <https://mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=24038&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>, 10 Aralık 2021.

5 Mayıs 2016 Tarihli ve 29703 Sayılı Resmî Gazete, Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesine Ek Denetleyici Makamlar ve Sınıraşan Veri Akışına İlişkin Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun, Kanun No.: 6705, Kabul Tarihi: 20/4/2016, (Çevrim içi) <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/05/20160505-1.htm>, 29 Mayıs 2021.

ABAD'ın Google İspanya Kararının uygulanması amacıyla belirlediği Rehber İlkeler için bkz.: (Çevrim içi) <https://ec.europa.eu/newsroom/article29/items/667236>, 30 Eylül 2021.

Avrupa Komisyonu, **Factsheet on the 'Right to be Forgotten' ruling (C-131/12)**, 2014, (Çevrim içi)

https://web.archive.org/web/20140708142544/http://ec.europa.eu/justice/data-protection/files/factsheets/factsheet_data_protection_en.pdf , 4 Aralık 2021.

Avrupa Veri Koruma Denetçisi (EDPS), *Directive 95/46/EC is adopted*, (Çevrim içi) https://edps.europa.eu/european-data-protection-directive-directive-9546ec-protection-individuals-regard-processing_en, 21 Kasım 2021.

Madde 29 Veri Koruma Çalışma Grubu, **Kişisel Veri Kavramı Hakkında 4/2007 Sayılı Görüş** (*Article 29 Data Protection Working Party, Opinion 4/2007 on the concept of personal data, Adopted on 20th June*), (Çevrim içi) <https://www.clinicalstudydatarequest.com/Documents/Privacy-European-guidance.pdf>, 8 Ağustos 2021.

Madde 29 Veri Koruma Çalışma Grubu, **Rızanın Tanımına İlişkin 15/2011 Sayılı Görüş** (*Article 29 Data Protection Working Party, Opinion 15/2011 on the definition of consent, Adopted on 13 July 2011*) s. 12-13, 31, (Çevrim içi) https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2011/wp187_en.pdf, 18 Eylül 2021.

Türkiye Büyük Millet Meclisi, **Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısı (1/541) ve Adalet Komisyonu Raporu**, Yasama Dönemi: 26, Yasama Yılı: 1, Sıra Sayısı: 117, 2016, (Çevrim içi) <https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem26/yil01/ss117.pdf>, 1 Ağustos 2021.

FAYDALANILAN BAŞLICA İNTERNET SİTELERİ

<https://www.anayasa.gov.tr/tr/anasayfa/>

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/SPEECH_10_700

https://www.echr.coe.int/documents/convention_tur.pdf

<https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj>

<https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31995L0046:en:HTML>

<https://gdpr-info.eu/>

<https://kisiselveri.com/9546ec-turkce>

<https://www.kvkk.gov.tr/>

<https://www.kisiselverilerinkorunmasi.org/wp-content/uploads/2017/09/GDPR-T%C3%BCrk%C3%A7e-%C3%87eviri-AB-Bakanl%C4%B1%C4%9F%C4%B1.pdf>

<https://www.mevzuat.gov.tr/>

<https://www.resmigazete.gov.tr/>

GİRİŞ

Teknolojinin gelişmesi ve teknoloji kullanımını yaygınlaştıran bilgisayar, cep telefonu ve internet gibi dijital araç ve ortamların artması ile birlikte insanlık artık eskisine göre çok daha fazla bilgi üretmekte, buna paralel olarak da üretilen bilgiye erişim de yine bu dijital araç ve ortamlar sayesinde kolaylaşmaktadır. Tüm bu dijital araç ve ortamlar, artık kişilerin özel bir çaba göstermek suretiyle bir bilgiyi hafızalarında tutmalarına olan gerekliliği neredeyse ortadan kaldırmıştır. Günümüzde artık ihtiyacımız olan tüm bilgilere bilgisayarlar, cep telefonları ve internet üzerinden erişilebilmekte, bu bilgiler farklı formatlara sokulabilmekte, kendi kişisel alanlarımıza kaydedilebilmekte ve üçüncü kişilerle paylaşılabilir. Böylece söz konusu dijital araç ve ortamlarda yer alan bilgiler açısından, *hatırlamak* kavramı yerini *erişmek* kavramına bırakmıştır. Zira söz konusu ortam ve araçlar bilgileri kaydetmekte ve hatırlamakta olduğundan kişilere de bu bilgilere erişmek kalmıştır.

Atılan bu adımlar sayesinde bilgileri hatırlamak kolaylaşmışken, onları unutmak da bir o kadar zorlaşmıştır. Dört bir tarafın bilgi ile çevrelendiği günümüzde, fazla bilginin oluşturduğu kirliliği ve gürültüyü bertaraf edebilmek, kişiler için önemli hale gelmiştir. Zira bir taraftan unutmak bize önceliklerimizi doğru belirlemek, daha iyi düşünmek, karar vermek ve daha yaratıcı olmak için imkân sağlarken¹, diğer yandan da özel hayatımızın gizliliğine yönelik birtakım sınırları da korumamıza fayda sağlamaktadır. Zira insan doğasında yer alan merak duygusu ve bilgiye erişme ihtiyacı doğrultusunda kişiler, internet sayesinde üçüncü kişilerin özel hayatına dair bilgilere kolaylıkla erişebilmekte ve bunu serbestçe paylaşabilmektedir. Böylece, internet ortamında haklarında kayıtlar bulunan kişiler, kendileri ile ilgili bu bilgilerin tüm toplum tarafından öğrenilme imkânı sayesinde, hayatlarını eskiden başlarına gelen olumsuz olayların da etkisi ile devam ettirme tehdidi altında yaşamaktadırlar.

¹ Carla Cantor, **Why Forgetting is Good for Your Memory**, Columbia University Department of Psychiatry, 2021, (Çevrim içi)) <https://www.columbiapsychiatry.org/news/why-forgetting-good-your-memory#:~:text=The%20ability%20to%20forget%20helps,the%20forest%20through%20the%20trees>

İnternette yer alan bilgiler arasında kişisel veriler² de bulunmaktadır. Kişisel verilerin korunması kişilerin bir toplum içerisinde huzur içinde ve onurlu bir şekilde yaşayabilmesi açısından oldukça önemlidir. Teknolojik gelişmelerin bilginin oluşturulmasını, geliştirilmesini, muhafaza edilmesini ve söz konusu bilgiye erişimi çok daha kolay hale getirmesi, kişilerin mahremiyet hakları, ifade özgürlüğü ve kişisel verileri içeren kayıtların düzeltilmesi kapsamında yeni soruları³ ve çözüm yöntemlerini de beraberinde getirmiştir. İşte bu çözüm yöntemlerinden bir tanesi de unutulma hakkıdır. Unutulma hakkı kişisel verilerin korunmasına doğrudan katkı sağlayan bir haktır.

Unutulma hakkına ilk defa Avrupa Komisyonunun o dönemki başkan yardımcısı Viviane Reading 2010 yılındaki bir basın açıklamasında⁴ değinmiştir. Unutulma hakkının hukuk düzeninde tanınması ise ABAD'ın 2014 yılında verdiği Google İspanya Kararı⁵ ile gerçekleşmiştir. Google İspanya Kararı, unutulma hakkının özellikle arama motorları açısından uygulanmasına ve arama motorlarının unutulma hakkı çerçevesindeki hukuki sorumluluklarına yöneliktir. Unutulma hakkı Türk hukukuna Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 2015 yılında verdiği karar⁶ ile girmiştir. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu söz konusu kararında kişisel verilerin unutulma hakkı ile bağlantısına değinerek, unutulma hakkının kişilerin geçmişte yaşadığı olumsuz olayların etkilerinden kurtularak hayatlarına temiz bir sayfa açarak devam etmelerini sağladığını belirtmiştir.

Çalışmamız üç ana bölümden oluşmaktadır. Birinci Bölüm: Kişisel Veriler İle İlgili Kavramsal Çerçeve, İkinci Bölüm: Unutulma Hakkı ve Hakkın Teorik Temelleri, Üçüncü Bölüm: Uygulamada Unutulma Hakkı. Çalışmamızın bu başlıklar altında

² KVKK madde 3/1-d'de yer alan kişisel veri tanımı şu şekildedir: “Kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi”.

³ George Brock, **The Right to be Forgotten: Privacy and the Media in the Digital Age**, Londra, Bloomsbury Publishing, 2016, s. 2, (Çevrim içi) <https://play.google.com/books/reader?id=uemKDwAAQBAJ&pg=GBS.PA41&printsec=frontcover>, 10 Eylül 2021.

⁴ Konuşma metninin orijinal metnine ve tamamına ulaşmak için bkz.: (Çevrim içi) https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/SPEECH_10_700, 8 Ocak 2022.

⁵ İkinci Bölüm, V. Unutulma Hakkının Dayanağı, A. Avrupa Birliği'nde Unutulma Hakkı, 1. Google İspanya Kararı.

⁶ Üçüncü Bölüm, I. Mahkeme Kararlarında Unutulma Hakkı, B. Yargıtay Kararlarında, 1. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 2015/1679 Sayılı Kararı.

bölmelere ayrılmasının sebebi, Birinci Bölümde çalışmamız çerçevesinde öncelikli olarak kişisel veri kavramını etraflıca sunduktan sonra, İkinci Bölümde unutulma hakkına yönelik bilgiler ile hakkın teorik temellerine yer vererek hakka ilişkin bir hukuki çerçeve oluşturmak ve Üçüncü Bölümde ise unutulma hakkının uygulanmasına yönelik Türkiye’den ve internetten örnekler vermektir.

Bu doğrultuda, çalışmamızın Birinci Bölümünde kişisel veriler ile ilgili kavramsal çerçeveye yer verilmiştir. Bölüm altında kişisel veri kavramı ve türleri incelenmiş; kişisel verilerin korunmasındaki tarihsel süreç öncelikle kişisel verilerin korunmasına duyulan ihtiyaç ve akabinde konuya ilişkin uluslararası ve ulusal düzenlemelere yer vermek suretiyle açıklanmaya çalışılmıştır. Bunun akabinde kişisel verilerin hukuki boyutuna yer verilmiştir. Kişisel verilerin ve dolayısıyla kişisel verilerin korunmasının hukuki boyutu ise kişisel verilerin Kıta Avrupası tarafından benimsenen kişilik hakkı çerçevesinde korunması ile ve ABD tarafından benimsenen mülkiyet hakkı ve fikri mülkiyet hakkı çerçevesinde korunması açısından ele alınmıştır. Dijital çağda kişisel verilerin geçen yüzyılın petrolü ile aynı öneme sahip olduğuna dair görüşlerin varlığı göz önüne alındığında⁷, kişisel verilerin kişilik hakkı veya mülkiyet hakkı çerçevesinde korunmasına ilişkin bu tartışmalar, kişisel verilerin korunmasına yönelik kapsamın, korumanın temelinde yatan hak ve özgürlükler anlamında belirlenmesi açısından oldukça önemlidir. Bölüm altında son olarak, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu’nda yer alan temel kavram ve ilkelere yer verilerek, ilerleyen bölümlerdeki unutulma hakkının Türk hukuku çerçevesinde incelenmesine temel oluşturulmaya çalışılmıştır.

Çalışmamızın İkinci Bölümü unutulma hakkının anlamına, hakkın konusuna ve unutulma hakkı kavramının ortaya çıkış aşamalarına yer verilerek açılmaktadır. Bu kısımda, unutulma hakkının çalışmamız çerçevesindeki kapsamına da değinilmiştir. Şöyle ki, her ne kadar kişisel veriler hem fiziki ortamlarda hem de dijital ortamlarda bulunsalar da unutulma hakkı literatürde “*bireyin geçmişte hukuka uygun olarak yayılmış ve doğru nitelikteki bilgilerinin zamanın geçmesine bağlı olarak erişimden*

⁷ Sinem Göçmen Uyarer, **Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Türk Ceza Kanunu Kapsamında: Kişisel Verilerin Korunması**, 2. bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2020, s. 24.

kaldırılmasını ya da gündeme getirilmemesini talep edebilmesi”⁸ olarak tanımlanmaktadır. Yargıtay ise aynı kararın⁹ içerisinde bir kısımda unutulma hakkını geçmişte yaşanan ve dijital hafızada bulunan kişisel veriler çerçevesinde tanımlamış, bir başka kısımda ise unutulma hakkının sadece dijital ortamdaki kişisel veriler için değil, kamunun kolayca ulaşabileceği yerlerde muhafaza edilen tüm kişisel verilere yönelik uygulanması gerektiğine dair görüş belirtmiştir. Unutulma hakkının ortaya çıkışı Mario Costeja González’e yönelik güncelliğini kaybetmiş bir haberde yer alan bir takım kişisel verilerin Google arama motoru tarafından listelenmesine yönelik internette yer alan bir haber sonucudur¹⁰. Hem unutulma hakkının ortaya çıkış sebebi hem de içinde bulunduğumuz dijital çağda kamu kurumlarının dahi arşivlerini dijital ortamlarda sakladığı göz önüne alındığında, dijital ortamda yer almayan kişisel verilerin kişilerin hayatını toplum nezdinde olumsuz etkilemesinin çok zor olduğu kanaatindeyiz. Bu sebeple unutulma hakkının dijital ortamlarda yer alan kişisel veriler için uygulanabilir olduğunu kabul ederek, çalışmamızda da unutulma hakkı internette yer alan kişisel veriler açısından incelenmiştir¹¹. Bu konuya ilişkin açıklamaların ardından, kişisel verilerin korunması açısından unutulma hakkı uygulamasına yönelik düzenlemelerin, unutulma hakkının destekçisi olan kişilerin mahremiyet hakkı ve lekelenmeme hakkı ile unutulma hakkı ile yarışan haklar olan toplumun ve kişilerin ifade ve haberleşme özgürlüğü, basın özgürlüğü ve bilgiye erişim özgürlüğü ile ilişkisine yer verilmiştir. Zira unutulma hakkının uygulanmasına yönelik her bir talepte, unutulma hakkının özellikle yarışan haklar ile ilişkisi açısından bir denge testi uygulanması ve hangi hakkın ağır bastığına göre unutulma hakkının uygulanıp uygulanmayacağına karar verilmesi gerekmektedir. İkinci Bölümde son olarak unutulma hakkının dayanağına yer verilmiş, unutulma hakkı öncelikle çıkış noktası

⁸ Kişisel Verileri Koruma Kurulunun Kişilerin Ad ve Soyadı ile Arama Motorları Üzerinden Yapılan Aramalarda Çıkan Sonuçların İndeksten Çıkarılmasına Yönelik Talepler ile ilgili olarak 23.06.2020 tarihli ve 2020/481 sayılı Kararının incelemesi için bkz. (Çevrim içi) <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6776/2020-481>, 27 Eylül 2021.

⁹ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, T. 17.6.2015, E. 2014/4-56, K. 2015/1679, (Çevrim içi) <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/dsp.php?fn=hgk-2014-4-56.htm&kw=Yarg%C4%B1tay+Hukuk+Genel+Kurulu,+T.+17.6.2015,+E.+`2014/4-56,+K.+`2015/1679`&cr=yargitay#fm>, 27 Eylül 2021.

¹⁰ Bkz. İkinci Bölüm, V. Unutulma Hakkının Dayanağı, A. Avrupa Birliği’nde Unutulma Hakkı, 1. Google İspanya Kararı.

¹¹ Konuya ilişkin açıklama için bkz. İkinci Bölüm, I. Unutulma Hakkının Anlamı.

olan Google İspanya Kararı ve AB Veri Koruma Tüzüğü kapsamında ele alınmış; akabinde Türk hukukunda unutulma hakkına yönelik hukuki düzenlemelere yer verilerek bölüm kapatılmıştır.

Çalışmamızın Üçüncü Bölümünde ise öncelikle Türkiye’de unutulma hakkına yönelik Anayasa Mahkemesi Kararları ile Yargıtay Kararları incelenmiştir. Akabinde, Kişisel Verileri Koruma Kurulunun unutulma hakkına yönelik kararları ile Kişisel Verileri Koruma Kurumunun, kişilerin ad ve soyadı ile arama motorları üzerinden yapılan aramalarda çıkan sonuçların, unutulma hakkı kapsamında listeden çıkarılması taleplerine dair kamuoyu duyurusu ele alınmıştır. Kişisel Verileri Koruma Kurumunun Unutulma Hakkı (Unutulma Hakkının Arama Motorları Özelinde Değerlendirilmesi) başlıklı rehberi de bu bölümde incelenmiştir. Üçüncü Bölümde son olarak unutulma hakkına yönelik, arama motorları ve sosyal medya platformları tarafından benimsenen uygulamalara kısaca yer verilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KİŞİSEL VERİLER İLE İLGİLİ KAVRAMSAL ÇERÇEVE

I. Kişisel Veri Kavramı

Gerek Türk hukukunda gerekse Türk hukukunun dayandığı Avrupa Birliği düzenlemelerinde kişisel veri; kimliği belirli veya belirlenebilir bir kişiye ilişkin bilgilerin tamamı şeklinde tanımlanmaktadır. Kişisel veriler sadece kişinin özel hayatına yönelik bilgilerden ibaret değildir, bir kişiye ilişkin tüm bilgiler kişisel veri kavramının içinde yer almaktadır¹². Bir başka deyişle kişisel veri; bir kişinin aile hayatına, sosyal hayatına, hobilerine, sağlığına, mesleğine ve özel hayatına ilişkin ve fakat bu sayılanlarla sınırlı olmayan, kişinin diğer kişilerden ayırt edilmesine yarayan niteliklerine yönelik her türlü bilgiyi ifade eder¹³. Bir verinin kişisel veri sayılmasında verinin yer aldığı platform belirleyici değildir; yani söz konusu verinin dijital, fiziki, işitsel veya sözlü bir platformda olması, verinin kişisel veri niteliğinin olup olmamasında ayırt edici bir özellik taşımamaktadır¹⁴.

KVKK madde 3/1-d’de kişisel veri kavramı “*Kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi*” şeklinde tanımlanmıştır. Bu tanımdan hareketle kişisel veri kapsamına tüzel kişilere ilişkin verilerin girmediği anlaşılmaktadır. Kişisel veriyi tanımlayan KVKK’nın ilgili fıkrasının gerekçesi ise kişisel veriyi aşağıdaki şekilde tanımlamaktadır:

“Kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgiyi ifade etmektedir. Bu bağlamda sadece bireyin adı, soyadı, doğum tarihi ve doğum yeri gibi onun kesin teşhisini sağlayan bilgiler değil, aynı zamanda kişinin fiziki, ailevi, ekonomik, sosyal ve sair özelliklerine ilişkin bilgiler de kişisel veridir. Bir kişinin belirli veya belirlenebilir olması, mevcut verilerin herhangi bir şekilde bir gerçek kişiyle ilişkilendirilmesi suretiyle, o kişinin tanımlanabilir hale getirilmesini ifade eder. Yani verilerin; kişinin fiziksel, ekonomik, kültürel, sosyal veya psikolojik kimliğini ifade eden somut bir içerik taşıması veya kimlik, vergi, sigorta numarası gibi herhangi bir kayıtla ilişkilendirilmesi sonucunda kişinin belirlenmesini sağlayan tüm halleri kapsar. İsim, telefon numarası, motorlu taşıt plakası, sosyal güvenlik numarası, pasaport numarası, özgeçmiş, resim,

¹² Cemal Başar, **Türk İdare Hukuku ve Avrupa Birliği Hukuku Işığında Kişisel Verilerin Korunması**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2020, s. 11.

¹³ Çiğdem Ayözger Öngün, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku: Elektronik Haberleşme Sektörüne İlişkin Özel Düzenlemeler Dahil**, 2. bs., İstanbul, Beta Yayıncılık, 2019, s. 6.

¹⁴ Metin Turan, **Karşılaştırmalı Hukukta Kişisel Verilerin Korunması**, 3. bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2020, s. 57.

görüntü ve ses kayıtları, parmak izleri, genetik bilgiler gibi veriler dolaylı da olsa kişiyi belirlenebilir kılabilmek özellikleri nedeniyle kişisel verilerdir.”¹⁵.

Avrupa Birliği’nde 1995 yılında yürürlüğe giren AB Veri Koruma Direktifi’ni yürürlükten kaldırmak suretiyle, 04 Haziran 2016 tarihinde kabul edilen ve 25 Mayıs 2018 tarihinde yürürlüğe giren AB Veri Koruma Tüzüğü ¹⁶ madde 4/f-1 uyarınca da kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi kişisel veriyi ifade etmekte olup, doğrudan veya dolaylı olarak bir gerçek kişinin tanımlanmasına elverişli olan; başta isim, kimlik numarası, konum/yer bilgisi olmak üzere bir çevrimiçi tanımlayıcı yahut kişinin fizikî, fizyolojik, genetik, zihinsel, ekonomik, kültürel veya sosyal kimliğine özgü bir veya daha fazla hususa işaret eden her türlü bilgi kişisel veri olarak kabul edilmiştir.

Görüldüğü gibi konunun özü itibarıyla KVKK ve AB Veri Koruma Tüzüğü düzenlemelerinde kişisel veri tanımında esaslı bir farklılık görülmemekle birlikte, AB Veri Koruma Tüzüğü söz konusu tanımı oldukça detaylı biçimde kaleme almış ve somut örneklerle çeşitlendirmiştir. Yukarıda belirtilenlerin dışında; elektronik ortamda var olan IP adresi, cihaz kimlikleri, sosyal medya kullanıcı adları, takma isimler, haberleşme gruplarının bilgileri ve e-posta adresleri de kişisel veri kapsamındadır. Her türlü hobi ve alışkanlık gibi durumları ifade eden bilgiler de kişisel veridir. Sonuç olarak kişisel verinin KVKK’da yer alan tanımında yer aldığı gibi, bir kişiyi tanımlayan her şey önemli bir bilgi olarak nitelendirilmese de kişisel veri olarak kabul edilmektedir¹⁷.

KVKK yalnızca gerçek kişilerin verilerini korumaktadır. KVKK’da, kişisel verisi işlenen gerçek kişiyi ifade etmek için “ilgili kişi” kavramı kullanılmıştır.

¹⁵ Türkiye Büyük Millet Meclisi, **Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısı (1/541) ve Adalet Komisyonu Raporu**, Yasama Dönemi: 26, Yasama Yılı: 1, Sıra Sayısı: 117, 2016, s. 7, (Çevrim içi) <https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem26/yil01/ss117.pdf>, 1 Ağustos 2021.

¹⁶ Avrupa Parlamentosu ve Konseyi, Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation), **Official Journal of the European Union**, L 119/1, 2016, (Çevrim içi) <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj>, 1 Ağustos 2021.

¹⁷ Habip Oğuz, “Elektronik Ortamda Kişisel Verilerin Korunması, Bazı Ülke Uygulamaları ve Ülkemizdeki Durum”, **Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi**, 2013, Sayı: 3, s. 20, (Çevrim içi) <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/155549>, 1 Ağustos 2021.

Korunması gereken kişi, KVKK madde 2’de¹⁸ açıkça belirtildiği üzere “gerçek kişi”dir. Gerçek kişi, çağdaş hukuk sistemleri tarafından kabul edildiği üzere insanlardır¹⁹. Türk hukukunda gerçek kişiye yönelik hukuki düzenlemeler, TMK madde 8 ve devamında yer almaktadır.

KVKK madde 3/1-d²⁰ düzenlemesinde yer alan kişisel veri tanımı gereği, tüzel kişiye ait bir verinin herhangi bir gerçek kişiyi belirlemesi ya da belirlenebilir kılması halinde, bu veriler de KVKK kapsamında koruma altındadır. Ancak burada korunan menfaat tüzel kişiye değil ve fakat KVKK’nın kapsamı²¹ gereği söz konusu belirli ya da belirlenebilir gerçek kişiye ait olacaktır. Çünkü KVKK, tüzel kişilere ait verilerin korunmasına yönelik herhangi bir düzenleme içermemektedir²².

KVKK madde 3/1-d uyarınca, bir verinin kişisel veri olarak kabul edilebilmesi için üç temel unsurun bir araya gelmesi gerekmektedir. Bu unsurlar; (i) gerçek kişi, (ii) kimliği belirli veya belirlenebilir kişiyle ilgili olma ve (iii) her türlü bilgi olarak ele alınabilecektir.

Bir verinin bir gerçek kişiye ilişkin olup olmadığı çoğu zaman kolay bir biçimde belirlenebilmektedir. Kişinin adı-soyadı, doğum yeri, doğum tarihi, ana-baba adı, T.C. kimlik numarası, medeni hali, nüfus cüzdanı seri ve sıra numarası, pasaport numarası, sosyal güvenlik numarası, vergi numarası, okul numarası, imzası, kan grubu, fotoğrafı, cep telefonu numarası, ev adresi, iş adresi, e-posta adresi, IP adresi, banka hesap numarası, IBAN numarası, banka şifresi gibi bilgilerinin kişinin kendisine ilişkin olduğu şüphe götürmez bir gerçektir. Bunun yanında, Madde 29 Veri Koruma Çalışma Grubu²³ tarafından yayımlanan rapor uyarınca, kişinin özel ve aile yaşamıyla ilgili

¹⁸ KVKK madde 2 şu şekildedir: “Bu Kanun hükümleri, kişisel verileri işlenen gerçek kişiler ile bu verileri tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla işleyen gerçek ve tüzel kişiler hakkında uygulanır.”.

¹⁹ Mustafa Dural, Tufan Ögüz, **Türk Özel Hukuku Cilt II Kişiler Hukuku**, 22. bs., İstanbul, Filiz Kitabevi, 2021, C: II, s. 7.; Serap Helvacı, **Gerçek Kişiler**, 8. bs., İstanbul, Legal Yayıncılık, 2017, s. 23.

²⁰ KVKK madde 3/1-d şu şekildedir: “Kişisel veri: Kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi...”.

²¹ KVKK madde 2 düzenlemesinin ilgili kısmı şu şekildedir: “... kişisel verileri işlenen gerçek kişiler ile bu verileri tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla işleyen gerçek ve tüzel kişiler hakkında uygulanır.”.

²² Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **İlgili Kişi Kimdir?**, (Çevrim içi) <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/2034/Ilgili-Kisi-Kimdir>, 1 Ağustos 2021.

²³ Madde 29 Veri Koruma Çalışma Grubu, AB Veri Koruma Direktifi’nin *Kişisel Verilerin İşlenmesine Dair Bireylerin Korunması Hakkındaki Çalışma Grubu* başlıklı 29. maddesi uyarınca kurulmuş, Avrupa Birliği üye ülkelerinin veri koruma otoriteleri, Avrupa Veri Koruma Denetçiliği (European Data

bilgiler ile kişinin iş yerinde tutulan özlük dosyasında yer alan kayıtlı bilgiler veya sağlık geçmişine ait bilgiler de o kişiye ilişkin bilgiler olarak kabul edilmektedir²⁴.

Bazı durumlarda ise verinin bir gerçek kişiye ilişkin olup olmadığı bu kadar açık olmamaktadır. Verinin ilgili kişiye ilişkin olması, genel olarak bir verinin bir kişi hakkında olmasını ifade etmektedir. Bir görüşe²⁵ göre, bir verinin bir gerçek kişi hakkında olduğunun teyit edilmesi için teyide konu durumdaki içerik, amaç ve sonuç unsurlarının incelenmesi gerekmektedir. Zira verinin kişisel veri sayılabilmesi için söz konusu durumda amaç, içerik ve sonuç unsurlarından en az birinin bulunması şarttır. Bu görüş uyarınca, içerik unsuru doğrudan verinin içeriği ile ilgilidir ve verinin içeriğinin bir kişi ile ilgili olmasını ifade etmektedir. Amaç unsuru; gerçek kişinin davranışlarını, performansını ve durumunu değerlendirmek amacıyla toplanan verilerin kişiye ilişkin olmasını ifade etmektedir. Sonuç unsuru ise kişisel veri niteliğinde olmayan verilerin, içerik ve amaç unsurlarının bulunmadığı durumlarda dahi, ilgili kişiyi diğer kişilerden farklı kılarak kişisel veriye dönüştüğü durumlarda söz konusu olmaktadır. Örneğin, bir aracın servis kaydı kural olarak doğrudan bir gerçek kişiye değil ve fakat o araca ilişkindir. Ancak bu bilgiler yardımıyla araç sahibinin belirlenebilir olması mümkün olduğundan bu veriler aynı zamanda araç sahibine ilişkin olarak da kabul edilmekte ve hatta araç sahibinin kişisel verisi olarak kabul edilmektedir.

KVKK uyarınca bir verinin kişisel veri olabilmesi için o veri sayesinde gerçek kişinin kimliğinin belirli ya da belirlenebilir olması gerekmektedir. Ancak KVKK'nın bu konuda ayrıntılı bir tanım yapmamış olmasına karşın AB Veri Koruma Tüzüğü'nde "*belirlenebilir gerçek kişi*" için de bir tanım yapılmıştır. AB Veri Koruma

Protection Supervisor) ve Avrupa Komisyonu (European Commission) temsilcilerinden oluşan, danışma statüsüne sahip ve bağımsız olarak hareket eden, yönlendirici bir organdır. AB Veri Koruma Tüzüğü'nün yürürlüğe girmesiyle birlikte Madde 29 Çalışma Grubu da sona ermiş ve yerine, Tüzük madde 68'de düzenlenen Avrupa Veri Koruma Kurulu (The European Data Protection Board) kurulmuştur. Avrupa Veri Koruma Kurulu, Avrupa Birliği üye ülkelerinin veri koruma otoritelerinin başkanları veya temsilcileri ile Avrupa Veri Koruma Denetçiliği başkanı veya temsilcilerinden oluşmaktadır. Bkz.: European Data Protection Board, Biz kimiz (*Who we are*), (Çevrim içi) https://edpb.europa.eu/about-edpb/about-edpb_en, 8 Ağustos 2021.

²⁴ Madde 29 Veri Koruma Çalışma Grubu, **Kişisel Veri Kavramı Hakkında 4/2007 Sayılı Görüş** (Article 29 Data Protection Working Party, *Opinion 4/2007 on the concept of personal data, Adopted on 20th June*), s. 6, (Çevrim içi) <https://www.clinicalstudydatarequest.com/Documents/Privacy-European-guidance.pdf>, 8 Ağustos 2021.

²⁵ Kişisel Verilerin Korunması Platformu (KVKKP), **Kişisel Veri**, (Çevrim içi) <https://www.kisiselverilerinkorunmasi.org/kisisel-veri-nedir-ne-demektir/>, 1 Ağustos 2021.

Tüzüğü'ndeki tanıma göre belirlenebilir gerçek kişi, "... özellikle bir isim, kimlik numarası, konum verileri, çevrim içi tanımlayıcı ya da söz konusu gerçek kişinin fiziksel, fizyolojik, genetik, ruhsal, ekonomik, kültürel veya toplumsal kimliğine özgü bir ya da daha fazla sayıda faktöre atıfta bulunularak doğrudan veya dolaylı olarak tanımlanabilen bir kişidir."²⁶.

Kimliğin belirli olması, kişinin kimliğinin herhangi başka bir veri ile eşleştirilmeden eldeki veri ile saptanabilmesidir. Bu kapsamda, örneğin, kişinin kimlik ya da okul numarasıyla, herhangi başkaca bir vasıtaya gerek olmaksızın kişinin kimliği belirlenebilecektir. Kimliğin belirlenebilir olması durumu ise ancak yardımcı veriler ve vasıtalar aracılığıyla kişinin kimliğinin belirlenebileceği verileri kapsamaktadır. Kişinin aile fertlerinin adı, e-posta adresi gibi veriler kişinin kimliğinin yardımcı veri veya vasıtalarla belirlenebileceği verilerdir. KVKK sadece gerçek kişinin kimliğinin belirli olması durumunu aramamış ve eldeki verilerle yapılan makul bir çalışma neticesinde kişinin kimliğinin belirlenebilir olduğu durumlardaki verileri de kişisel veri olarak kabul ederek kişinin kimliğinin belirlenebilir olması durumunu da kapsamı içine almıştır.

II. Kişisel Verilerin Türleri

KVKK uyarınca kişisel veri kavramı, kendi içerisinde iki ayrı veri kategorisine ayrılmaktadır: kişisel veriler ve özel nitelikli kişisel veriler. KVKK'nın kişisel veriler içerisindeki birtakım kişisel verileri diğerlerinden ayırarak özel nitelikli kişisel veriler kategorisi altında düzenlemesinin sebebi, kendine has özellikler taşıyan ve diğer kişisel verilere göre daha çok korunma ihtiyacı olan özel nitelikli kişisel verilerin üçüncü kişiler tarafından öğrenilmesinin, ilgili kişi hakkında ayrımcılık yapılma veya

²⁶ AB Veri Koruma Tüzüğü madde 4/1'in tam metninin Kişisel Verilerin Korunması Platformu tarafından gerçekleştirilen Türkçe tercümesi şu şekildedir: "‘kişisel veri’ tanımlanmış veya tanımlanabilir bir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgidir ('veri sahibi'); tanımlanmış bir gerçek kişi özellikle bir isim, kimlik numarası, konum verileri, çevrim içi tanımlayıcı ya da söz konusu gerçek kişinin fiziksel, fizyolojik, genetik, ruhsal, ekonomik, kültürel veya toplumsal kimliğine özgü bir ya da daha fazla sayıda faktöre atıfta bulunularak doğrudan veya dolaylı olarak tanımlanabilen bir kişidir;"; (Çevrim içi) <https://www.kisiselverilerinkorunmasi.org/wp-content/uploads/2017/09/GDPR-T%C3%BCrk%C3%A7e-%C3%87eviri-AB-Bakanl%C4%B1%C4%9F%C4%B1.pdf>, 1 Ağustos 2021, AB Veri Koruma Tüzüğü madde 4/1'in orijinal metnine ulaşmak için bkz.: <https://gdpr-info.eu/art-4-gdpr/>.

mağduriyet yaratma riski taşımaktadır²⁷. Bu sebeple, özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi ve muhafazası esnasında diğer kişisel verilere göre çok daha sıkı şekilde korunmaları ve özel nitelikli kişisel verilere özgü ilave güvenlik tedbirleri alınması gerekmektedir.

A. Kişisel Veriler

Kişisel veri, kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgiyi ifade etmektedir. Bu bilgiler; belirli veya belirlenebilir bir kimsenin kimliğine, etnik kökenine, fiziksel özelliklerine veya sağlık, öğrenim ve istihdam durumuna ilişkin olabileceği gibi kişisel ve aile içi yaşantısına veya başkaları ile gerçekleştirdiği haberleşmelere ilişkin de olabilmektedir. Kişisel veri olarak nitelendirilecek bilginin, kişinin kredi kartı şifresi veya cinsel yönelimi gibi gizli olması gereken bilgi şeklinde anlaşılmaması gerekir. Örneğin; bir kişinin fiziksel özellikleri, arabasının markası veya kamuya açık bir toplantıda giydiği kıyafetin rengi gibi herkesçe rahatlıkla ulaşılabilecek aleni bilgiler de kişisel veri kapsamına girmektedir. Kişisel verinin tespiti için asıl olan, bu verinin kime ait olduğunun belli olması veya herhangi bir şekilde veri sahibi ile ilişki kurulması suretiyle veri sahibinin kim olduğunun belirlenebilir olmasıdır.

Aşağıda, Kişisel Verileri Koruma Kurumunun (“**Kurum**”) VERBİS Kılavuzunda yayımlanan kişisel veri kategorileri ile her bir veri kategorisi²⁸ özelinde, parantez içinde detaylı olarak o veri kategorisine ait kişisel veriler²⁹ sunulmaktadır. Söz konusu kişisel veri kategorileri, KVKK madde 16 ile Veri Sorumluları Sicili Hakkında Yönetmelik madde 9’da düzenlenen, veri sorumlularının VERBİS’e kayıt yükümlülüğüne yönelik olarak düzenlenmiştir. Veri sorumluları işledikleri kişisel verileri VERBİS’e kayıt esnasında bu veri kategorilerine göre sınıflandırmaktadır³⁰.

²⁷ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Özel Nitelikli Kişisel Veriler, (Çevrim içi) <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/2051/Ozel-Nitelikli-Kisisel-Veriler>, 31 Ağustos 2021.

²⁸ Veri Sorumluları Sicili Hakkında Yönetmelik madde 4 uyarınca veri kategorisi tanımı şu şekildedir: “*Veri kategorisi: Kişisel verilerin ortak özelliklerine göre gruplandırıldığı veri konusu kişi grubu veya gruplarına ait kişisel veri sınıfını...*”

²⁹ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **Veri Sorumluları Sicil Bilgi Sistemi (VERBİS) Kılavuzu**, KVKK Veri Yönetimi Dairesi Başkanlığı, s. 74-75, (Çevrim içi) <https://kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/c7058b41-6d7e-455a-ae96-3ebc8dabe989.pdf>, 2 Nisan 2021.

³⁰ Veri sorumlularının VERBİS’e kayıt bildirimindeki veri kategorilerini düzenleyen KVKK madde 16/3’ün ilgili kısmı şu şekildedir: “... (3) Veri Sorumluları Siciline kayıt başvurusu aşağıdaki hususları

Bu noktada belirtmek isteriz ki, aşağıda her bir kişisel veri kategorisinin yanında parantez içinde yer alan kişisel veriler Kişisel Verileri Koruma Kurumu tarafından örnek kabilinden sayılmış olup bu örnekleri çoğaltmak mümkündür.

- a. Kimlik** (ad, soyad, anne-baba adı, bekarlık soyadı, doğum tarihi, doğum yeri, medeni hal, nüfus cüzdanı seri ve sıra numarası, T.C. kimlik numarası gibi),
- b. İletişim** (adres numarası, e-posta adresi, iletişim adresi, kayıtlı elektronik posta adresi (KEP), telefon numarası gibi),
- c. Lokasyon** (bulunduğu yerin konum bilgileri gibi),
- d. Özlük** (bordro bilgileri, disiplin soruşturması, işe giriş-çıkış belgesi kayıtları, mal bildirim bilgileri, öz geçmiş bilgileri, performans değerlendirme raporları gibi),
- e. Hukuki İşlem** (adli makamlarla yazışmalardaki bilgiler, dava dosyasındaki bilgiler gibi),
- f. Müşteri İşlem** (çağrı merkezi kayıtları; fatura, senet, çek bilgileri; gişe dekontlarındaki bilgiler, sipariş bilgisi, talep bilgisi gibi),
- g. Fiziksel Mekân Güvenliği** (çalışan ve ziyaretçilerin giriş-çıkış kayıt bilgileri, kamera kayıtları gibi),
- h. İşlem Güvenliği** (IP adresi bilgileri, internet sitesi giriş-çıkış bilgileri, şifre ve parola bilgileri gibi),
- i. Risk Yönetimi** (ticari, teknik, idari risklerin yönetilmesi için işlenen bilgiler gibi),
- j. Finans** (bilanço bilgileri, finansal performans bilgileri, kredi ve risk bilgileri, mal varlığı bilgileri gibi),
- k. Mesleki Deneyim** (diploma bilgileri, gidilen kurslar, meslek içi eğitim bilgileri, sertifikalar, transkript bilgileri gibi),
- l. Pazarlama** (alışveriş geçmişi bilgileri; anket, çerez kayıtları; kampanya çalışmasıyla elde edilen bilgiler gibi),
- m. Görsel ve İşitsel Kayıtlar** (görsel ve işitsel kayıtlar gibi),
- n. Diğer Bilgiler** (kullanıcı tarafından belirlenecek veri türleri gibi).

içeren bir bildirimle yapılır: ...c) Veri konusu kişi grubu ve grupları ile bu kişilere ait veri kategorileri hakkındaki açıklamalar...”.

B. Özel Nitelikli Kişisel Veriler

Özel nitelikli kişisel veriler, KVKK madde 6/1’de tanımlanmıştır. Buna göre *“Kişilerin ırkı, etnik kökeni, siyasi düşüncesi, felsefi inancı, dini, mezhebi veya diğer inançları, kılık ve kıyafeti, dernek, vakıf ya da sendika üyeliği, sağlığı, cinsel hayatı, ceza mahkûmiyeti ve güvenlik tedbirleriyle ilgili verileri ile biyometrik ve genetik verileri özel nitelikli kişisel veridir.”*. KVKK madde 6/1’de özel nitelikli kişisel verilerin belirlenmesinde sınırlı sayı ilkesi esas alınmış olup özel nitelikli kişisel veriler kıyas yoluyla genişletilemeyecektir³¹.

KVKK madde 6/1 çerçevesinde; kişilerin ırkı, etnik kökeni, siyasi düşüncesi, felsefi inancı, dini, mezhebi veya diğer inançları, kılık ve kıyafeti, dernek, vakıf ya da sendika üyeliği, sağlığı, cinsel hayatı, biyometrik verisi veya haklarında verilen ceza mahkûmiyeti ve güvenlik tedbirleriyle ilgili verilerinin özel nitelikli kişisel veri olduğu belirtilmektedir. Daha önce de belirttiğimiz üzere, bu kişisel verilerin başkaları tarafından öğrenildiği durumlarda ilgili kişinin mağdur olabilmesine veya ayrımcılığa maruz kalabilmesine neden olma riski taşıyan nitelikte veriler olmaları dikkate alınmakta, bu sebeple bu tür kişisel veriler özel nitelikli kişisel veri olarak kabul edilmektedir³². VERBİS Kılavuzunda yer alan özel nitelikli kişisel veri kategorileri, parantez içerisinde yer alan örnekleriyle birlikte aşağıdaki gibidir:

- a. **Siyasi Düşünce Bilgileri** (siyasi düşüncesini belirten bilgiler, siyasi parti üyeliği bilgisi gibi),
- b. **Felsefi İnanç, Din, Mezhep ve Diğer İnançlar** (dini aidiyetine ilişkin bilgiler, felsefi inancına ilişkin bilgiler, mezhep aidiyetine ilişkin bilgiler, diğer inançlarına ilişkin bilgiler gibi),
- c. **Kılık ve Kıyafet** (kılık ve kıyafete ilişkin bilgiler),
- d. **Dernek Üyeliği** (dernek üyeliği bilgileri gibi),
- e. **Vakıf Üyeliği** (vakıf üyeliği bilgileri gibi),
- f. **Sendika Üyeliği** (sendika üyeliği bilgileri gibi),

³¹ Elif Küzeci, **Kişisel Verilerin Korunması**, 4. bs., İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2020, s. 281, s. 407.

³² TBMM, **Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısı**, s. 9, (Çevrim içi) <https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem26/yil01/ss117.pdf>, 1 Ağustos 2021.

- g. Sağlık Bilgileri** (engellilik durumuna ait bilgiler, kan grubu bilgisi, kişisel sağlık bilgileri, kullanılan cihaz ve protez bilgileri gibi),
- h. Cinsel Hayat** (cinsel hayata ilişkin bilgiler gibi),
- i. Ceza Mahkûmiyeti ve Güvenlik Tedbirleri** (ceza mahkûmiyetine ilişkin bilgiler, güvenlik tedbirlerine ilişkin bilgiler gibi),
- j. Biyometrik Veri** (avuç içi bilgileri, parmak izi bilgileri, retina taraması bilgileri, yüz tanıma bilgileri gibi),
- k. Genetik Veri** (genetik veriler gibi).

KVKK kapsamında, özel nitelikli kişisel verilere yönelik daha farklı ve özel bir bakış açısı geliştirilmiştir. Bu çerçevede, özel nitelikli kişisel verilerin birtakım özel düzenlemelere tabi olduğunu söylemek doğru olacaktır. Zira KVKK madde 6/2 uyarınca, “*Özel nitelikli kişisel verilerin, ilgilinin açık rızası olmaksızın işlenmesi yasaktır.*”. Bir başka deyişle, özel nitelikli kişisel veriler kural olarak bizzat ilgili kişinin açık rızasıyla işlenebilmektedir.

KVKK ayrıca, özel nitelikli kişisel veriler arasında da birtakım ayrımlar yapmıştır. KVKK kapsamında sayılan sınırlı durumlarda, ilgili kişinin açık rızası alınmaksızın kişisel veriler işlenebilir. KVKK madde 6/3³³ düzenlemesi uyarınca; özel nitelikli kişisel veriler arasından kişilerin ırkı, etnik kökeni, siyasi düşüncesi, felsefi inancı, dini, mezhebi veya diğer inançları, kılık ve kıyafeti, dernek, vakıf ya da sendika üyeliği, ceza mahkûmiyeti ve güvenlik tedbirleriyle ilgili verileri ile biyometrik ve genetik verileri, sadece kanunlarda düzenlenen hallerde ilgili kişinin açık rızası aranmaksızın işlenebilecektir.

Bununla birlikte, kişilerin sağlık ve cinsel hayatına yönelik kişisel verileri ise diğer özel nitelikli kişisel verilere göre daha sıkı işleme koşullarına tabi tutulmuştur. Sağlık ve cinsel hayata yönelik kişisel veriler; ancak kamu sağlığının korunması, koruyucu hekimlik, tıbbî teşhis, tedavi ve bakım hizmetlerinin yürütülmesi, sağlık

³³ KVKK madde 6/3 şu şekildedir: “*Birinci fıkrada sayılan sağlık ve cinsel hayat dışındaki kişisel veriler, kanunlarda öngörülen hâllerde ilgili kişinin açık rızası aranmaksızın işlenebilir. Sağlık ve cinsel hayata ilişkin kişisel veriler ise ancak kamu sağlığının korunması, koruyucu hekimlik, tıbbî teşhis, tedavi ve bakım hizmetlerinin yürütülmesi, sağlık hizmetleri ile finansmanın planlanması ve yönetimi amacıyla, sır saklama yükümlülüğü altında bulunan kişiler veya yetkili kurum ve kuruluşlar tarafından ilgilinin açık rızası aranmaksızın işlenebilir.*”.

hizmetleri ile finansmanının planlanması ve yönetimi amacıyla sır saklama yükümlülüğü altında bulunan kişiler veya yetkili kurum ve kuruluşlar tarafından ilgilinin açık rızası aranmaksızın işlenebilir. Madde düzenlemesinden de görüleceği üzere, sağlık ve cinsel hayata yönelik kişisel verilerin işlenmesi, sadece sır saklama yükümlülüğü altında bulunan kişiler veya yetkili kurum ve kuruluşlar tarafından ve maddede belirlenen amaçlar dahilinde uygun görülmüş; veri işlemenin kanunlarda öngörülmesi şartı ise düzenlemeden tamamen kaldırılmıştır. Sağlık ve cinsel hayata dair kişisel verileri ilgili kişinin açık rızası alınmadan işleyebilecek kişilerin sadece sır saklama yükümlülüğü altında bulunan kişiler veya yetkili kurum ve kuruluşları³⁴ ile sınırlandırılmasının sebebi ise bu kişilerin özel nitelikli kişisel verileri işlerken kişisel verilerin gizliliğini korumak için daha özenli davranacakları inancıdır³⁵. Bu noktada KVKK'da veya KVKK'nın gerekçesinde herhangi bir açık düzenleme olmamakla birlikte, sağlık ve cinsel hayata ilişkin kişisel verilerin işlenmesinde sır saklama yükümlülüğüne sahip olan kişilerin özellikle hekimler ve hekimlerin yanında çalışan kişiler ile diğer tüm tıp meslek ve sanatı mensupları; yetkili kamu kurum ve kuruluşlarının ise Sağlık Bakanlığı tarafından yetkilendirilen kurum ve kuruluşlar olduğu düşünülmektedir³⁶.

III. Kişisel Verilerin Hukuki Boyutu

A. Kişisel Verilerin Kişilik Hakkı ve Mülkiyet Hakkı ile İlişkisi

Teknolojik ilerlemeler sayesinde devletler ve diğer kamu tüzel kişilerinin kişisel verilere erişme ve bu verileri işleme imkânı artmış, bu durum ise kişisel verilerin korunmasını gerekli kılmıştır. Kişisel verilerin korunmasının temelinde kişisel verilerin değil ve fakat kişisel verilerin ilgili olduğu gerçek kişilerin korunması yatmaktadır. Çünkü kişilerin; kendilerini alakadar eden bu kişisel verilerin kimler tarafından, ne vakit ve hangi amaçla toplandığını, toplama maksadı haricinde başka sebepler için kullanılıp kullanılmadığını öngörmesi mümkün değilse o toplumda hayatını sürdürenlerin serbest bir şekilde karar verebildiğinden ve hür iradeleri ile

³⁴ Murat Volkan Dülger, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, 3. bs., İstanbul, Hukuk Akademisi, 2020, s. 423.

³⁵ Sevgi Erarslan Türkmen, **Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenmesinde Açık Rızanın Aranmadığı Haller**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2019, s. 161.

³⁶ Dülger, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, s. 425.

hayatlarını sürdürdüklerinden söz etmek olanaksız hale gelecektir. Bu noktada ise bireylerin hareket serbestisinin sınırlandığından söz edilebilecektir³⁷.

Bilgi teknolojilerinin gelişimiyle birlikte insan hayatının gizliliğine, yani mahremiyete yönelik tanımlar ve fikirler de değişim göstermiştir. Günümüzde mahremiyet ile alakalı olan düşüncelerimiz teknolojide yaşanan ilerlemeler çerçevesinde şekillenmektedir. Daha önceleri bedensel mahremiyet ile ilişkilendirilen mahremiyet kavramı, teknolojik gelişmeler ile birlikte internette yer alan verilerin gizliliği ve kişisel verilerin gizliliği gibi farklı yönlerden incelenmeye başlanmıştır. Genel olarak kullanıcıların çevrim içi ortam üzerinden gerçekleştirdiği bankacılık işlemleri ve sair ticari işlemler, alışveriş, vatandaşlık hizmetleri ve sosyal ağ kullanımı gibi faaliyetler sırasında kişisel verilerin toplanması, işlenmesi ve üçüncü kişilerin erişimine açılması, insan hayatında mahremiyet sorunlarını gündeme getirmiştir³⁸.

Örneğin; kişilerin internet üzerinden gerçekleştirdiği tüm işlemler veri olarak internet bazlı bir havuzda toplanıp anlamlandırılmakta, gruplandırılmakta ve işlenmektedir. Burada kişilerin özel hayatının gizliliği açısından kaygı verici olan; veriler üzerinden yürütülen bu anlamlandırma faaliyetinin siyasal düşünce, cinsel yönelim, ırk, din, sağlık, finans, sosyal bağlantılar ve arkadaşlık döngüleri, istihbarat, sosyal ve mesleki statü gibi konularda, kişisel mahremiyetin ihlaline sebep olacak boyutlara ulaşma ihtimalidir. Çevrim içi platformlara yönelik mahremiyet kaygıları genellikle kişisel verilerin izinsiz bir şekilde paylaşımı, üçüncü şahıslara aktarılması ve kurumlar tarafından kullanılması gibi başlıkları kapsamaktadır.

Kanuni yönden bakıldığında, kişilerin mahremiyeti esas olarak dünya üzerinde yerleşik temel insan hakları, anayasal haklar ve veri koruma kuralları ile korunmaktadır³⁹.

³⁷ Mesut Serdar Çekin, “6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Hakkında Kanun’un Big Data (Büyük Veri) ve İrade Serbestisi Açısından Değerlendirilmesi”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, C: LXXIV, Sayı: 2, 2016, s. 633, (Çevrim içi) <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/291147>, 1 Ağustos 2021.

³⁸ Şahika Eroğlu, “Dijital Yaşamda Mahremiyet (Gizlilik) Kavramı ve Kişisel Veriler: Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Mahremiyet ve Kişisel Veri Algılarının Analizi”, **Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi**, C: XXXV, Sayı: 2, 2018, s. 131, (Çevrim içi) <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/627740>, 1 Ağustos 2021.

³⁹ Danah M. Boyd, Nicole B. Ellison, “Social Network Sites: Definition, History, and Scholarship”, **Journal of Computer-Mediated Communication**, C: XIII, Sayı: 1, 2007, s. 210, (Çevrim içi) <https://doi.org/10.1111/j.1083-6101.2007.00393.x>, 1 Ağustos 2021.

Mahremiyet temel bir insan hakkı olup insan onurunu destekleyen hakların aslını teşkil etmektedir. Mahremiyet kavramı günümüzün en önemli insan hakkı olarak kabul edilmekte; bununla birlikte bütün insan hakları arasında tanımlanması en güç kavramlardan biri sayılmaktadır⁴⁰. Özel yaşam ya da mahremiyet genel olarak şu şekilde açıklanabilir:

“Kişilerin yalnız başına kalabildikleri, istedikleri gibi düşünüp davranabildikleri, başkalarıyla hangi yer, zaman ve koşullarda ne ölçüde ilişki ve iletişim kuracaklarına bizzat kendilerinin karar verebildikleri bir alan ve bu alan üzerinde sahip olunan hakkı ifade eder. Bununla birlikte insanın günlük yaşantısının çok önemli bir parçasını oluşturan mahremiyet hakkı, başkalarını tamamen dışlamak veya onlarla olan ilişkiyi tümüyle kesmek anlamına gelmez. Sadece bir kimsenin, kendi hayatını başkalarıyla ne ölçüde paylaşacağını belirleme hakkına sahip olduğunu ifade eder.”⁴¹

Bilgi ve iletişim teknolojilerinde meydana gelen büyük gelişmeler çağımızın en önemli insan hakkı olan mahremiyet hakkına yapılan saldırıları oldukça kolay bir hale getirmiştir. İçinde yaşadığımız çağda insanlar işlerinde, gündelik yaşamlarında ve boş zamanlarında interneti yoğun bir biçimde kullanmaktadırlar. İnsanlar kişisel verilerini bankacılık işlemlerini yapabilmek veya farklı internet uygulamalarını kullanabilmek amacıyla söz konusu hizmetin yerine getirilebilmesi için hizmet sağlayıcı tarafından sunulan sisteme girmektedir ve bu veriler ilgili sistem tarafından kayıt altına alınmaktadır. Kayıt altına alınan bu veriler, günümüzde geliştirilen veri analiz yöntemleri sayesinde, kişilerin kişisel profillerini kolaylıkla açığa çıkarmaktadır. İnsanların kişisel verilerinin, bankacılık bilgilerinin, kısacası özel yaşamları ile alakalı bilgilerin kişilerin rızası dışında açığa çıkması ise günümüzün en ciddi insan haklarından sayılan mahremiyet hakkının ihlali anlamına gelmektedir⁴².

Doktrinde kişisel verilerin korunması hakkının hukuki niteliği konusunda iki ana görüş bulunmaktadır. Bu görüşlerin ilki Kıta Avrupası tarafından benimsenen, kişisel

⁴⁰ Louise Bennett, “Reflections on privacy, identity and consent in on-line services”, **Information Security Technical Report**, C: XIV, Sayı: 3, 2009, s. 120, (Çevrim içi) <https://doi.org/10.1016/j.istr.2009.10.003>, 1 Eylül 2021.

⁴¹ Mehmet Yüksel, “Modernleşme ve Mahremiyet”, **Kültür ve İletişim Dergisi**, 6 (1), Sayı: 11, 2003, s. 79; (Çevrim içi) https://www.academia.edu/13584356/K%C3%BClt%C3%BCr_ve_%C4%B0leti%C5%9Fim_2003_6_1, 1 Eylül 2021.

⁴² Eroğlu, “Dijital Yaşamda Mahremiyet (Gizlilik) Kavramı ve Kişisel Veriler”, **Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi**, s. 131, (Çevrim içi) <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/627740>, 1 Ağustos 2021.

verilerin kişilik hakkı ekseninde korunduğuna; diğeri ise ABD tarafından benimsenen, kişisel verilerin mülkiyet hakkı ekseninde korunduğuna ilişkindir⁴³. Bu görüşler aşağıda ayrı ayrı incelenmiş; mülkiyet hakkı fikri mülkiyet hakkı açısından da kısaca irdelenmiştir.

B. Kişisel Verilerin Kişilik Hakkı Çerçevesinde Değerlendirilmesi

Hukuken en değerli varlık olan kişinin kişilik hakkı doktrinde⁴⁴ ve içtihat⁴⁵ çeşitli tanımlar yer almaktadır. Kişilik hakkı; kişinin özel hayatı ve mahremiyeti, ismi ve cismi, beden bütünlüğü, itibarı, sağlığı, özgürlükleri, ekonomik durumu dahil kişiyi toplum nezdinde kişi yapan tüm maddi ve manevi değerlerini kapsayan hakkın bütünüdür⁴⁶. Kişinin var olmaya, maddi ve manevi varlığını oluşturup geliştirmeye, özgür olmaya ve saygı görmeye ilişkin bu hakkı; tekerci nitelikte mutlak haklardan ve herkese karşı etkilidir⁴⁷. Kişilik hakkı, sosyal devlet ile birlikte insan hakları bilincinin yayılmasıyla ortaya çıkmış yeni haklardan biri olmakla; klasik haklardan farklı olarak insanın bütünsel varlığını konu almıştır⁴⁸. Bir başka ifadeyle, kişiliği oluşturan değerlerin tümü üzerindeki haklar olarak tanımlanan kişilik hakkı, gerçek

⁴³ Küzeci, **Kişisel Verilerin Korunması**, s. 67.

⁴⁴ Kişilik hakkının doktrindeki tanımı için bkz.: “...kişinin toplum içindeki saygınlığını ve kişiliğini serbestçe geliştirmesini temin eden varlıkların tümü üzerindeki hakkı...”, Rona Serozan, “Kişilik Hakkının Korunmasıyla İlgili Bazı Düşünceler”, **İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C: XI, Sayı: 14, İstanbul, 1977, s. 93, (Çevrim içi) <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/14235>, 19 Eylül 2021.

⁴⁵ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu kişilik hakkını “Bir şahsın kişiliğine bağlı, fiziki, manevi ve fikri varlığı üzerinde kişi olma sıfatıyla sahip bulunduğu kişisel değerler üzerindeki mutlak hakka kişilik hakkı denir. Kişilik kavramı en geniş anlamda kişiyi ve onun kişilik haklarını kapsamaktadır. Az yukarıda da açıklandığı üzere kişilik hakkı bakımından gerçek ve tüzel kişiler arasında bir ayırım yapılmamaktadır. Ancak Türk Medeni Kanunu'nun 48. maddesinde doğal olarak belirtildiği şekliyle yalnızca gerçek kişilere ait olan cins, yaş, hısımlık gibi haklar, tüzel kişilere özgü hakların dışında kalmaktadır. Kişilik hakkı çeşitli kişisel değerlerden oluşan bir bütünlük arz eder. Kişilik hakkı bir şahsın kişiliğini oluşturan maddi ve manevi değerleri kapsar. Kişinin özel yaşamı, beden bütünlüğü, şeref, haysiyeti, onuru, saygınlığı, sağlığı, özel yaşamının gizliliği, resmi adı, eseri, sözü, ekonomik hareket serbestliği ve özgür olma hakkı bu değerlerdendir...”

...Kanun koyucu kişilik haklarını oluşturan değerlerin sürekli değişen ve gelişen yansımalarını dikkate alarak sınırlandırma yoluna gitmemiş; kişisel değerlerden oluşan kişilik hakkı esnek bir çerçeve içinde, ele alınmıştır.” şeklinde tanımlamıştır. Bkz.: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, T. 1.2.2012, E. 2011/4-687, K. 2012/26, (Çevrim içi) <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/dsp.php?fn=hgk-2011-4-687.htm&kw=title:E.+`2011/4-687`,`+K.+`2012/26`&cr=yargitay#fm>, 19 Eylül 2021.

⁴⁶ Hüseyin Can Aksoy, **Medeni Hukuk ve Özellikle Kişilik Hakkı Yönünden: Kişisel Verilerin Korunması**, İstanbul, Çakmak Yayınevi, 2010, s. 38.

⁴⁷ Kemal Oğuzman, Özer Seliçi, Saibe Oktay Özdemir, **Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler)**, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2021, s. 175.

⁴⁸ Rona Serozan, **Medeni Hukuk: Genel Bölüm / Kişiler Hukuku**, 7. bs., İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2017, s. 454.

kişilerin sadece var olmaları ile sahip oldukları, kendilerine sıkı sıkıya bağlı olan ve hukuken de korunan değerlerin bütününe temsil eder⁴⁹.

Kişisel verilerin kişilik hakkı çerçevesinde değerlendirilmesi, Kıta Avrupası hukuk sisteminde benimsenmiş bir görüştür. Nitekim Avrupa Birliği üye devletleri tarafından uygulanan AB Veri Koruma Tüzüğü madde 1/2 düzenlemesi⁵⁰ de Tüzük'ün amaç ve hedefinin, bireylerin temel hakları ve özgürlüklerini, özellikle de kişisel verilerinin korunması hakkını korumak olduğunu belirtmektedir.

Türkiye'de kişisel veriler alanındaki çalışmalar, Avrupa Birliği standartları gözetilerek yürütülmektedir. Bu çerçevede, KVKK'nın amaç ve kapsamı da başta kişilerin temel hak ve özgürlüklerini ve özellikle de özel hayatının gizliliğini korumaya ilişkindir⁵¹. Nitekim KVKK'ya esas teşkil eden Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın ("**Anayasa**") kişisel verilerin korunmasını düzenleyen madde 20 düzenlemesinin ana başlığı da "*Özel Hayatın Gizliliği*" şeklindedir. Kişisel verilerin korunması ise Anayasa madde 20/3'te düzenlenmiştir⁵².

Özel hayat, kişilerin başkalarıyla paylaşmadığı yaşantı ile sınırlı olmamak üzere, istenildiğinde kişi tarafından üçüncü kişilere açıklanabilen, kişinin kişisel verilerini de kapsayan ve tamamen kişiye özel olaylardır⁵³. Kişisel verileri kişilik hakkı kapsamında ele alan görüş de kişisel verileri, kişilik hakkının görünüm türlerinden biri olarak anılan özel hayat kavramı içerisinde değerlendirmektedir⁵⁴. Zira kişisel veriler

⁴⁹ Helvacı, **Gerçek Kişiler**, s. 101.

⁵⁰ AB Veri Koruma Tüzüğü madde 1/2'nin Kişisel Verilerin Korunması Platformu tarafından gerçekleştirilen Türkçe tercümesi şu şekildedir: "*Bu Tüzük'te gerçek kişilerin temel hakları ve özgürlükleri ve özellikle, kişisel verilerin korunması hakkı korunur.*", (Çevrim içi) <https://www.kisiselverilerinkorunmasi.org/wp-content/uploads/2017/09/GDPR-T%C3%BCrkiye-KVKK-AB-Bakanl%C4%B1%C4%9F%C4%B1.pdf>, 20 Eylül 2021, Tüzük madde 1/2'nin orijinal metnine ulaşmak için bkz.: <https://gdpr-info.eu/art-1-gdpr/>.

⁵¹ KVKK'nın amaç ve kapsamını düzenleyen madde 1 şu şekildedir: "*Bu Kanunun amacı, kişisel verilerin işlenmesinde başta özel hayatın gizliliği olmak üzere kişilerin temel hak ve özgürlüklerini korumak ve kişisel verileri işleyen gerçek ve tüzel kişilerin yükümlülükleri ile uyacakları usul ve esasları düzenlemektir.*".

⁵² Anayasa madde 20/3 şu şekildedir: "*Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar. Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir.*".

⁵³ Yargıtay 12. Ceza Dairesi T. 11.9.2019 E. 2019/4369 K. 2019/8633, (Çevrim içi) <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/dsp.php?fn=12cd-2019-4369.htm&kw=+Yarg%C4%B1tay+12.+Ceza+Dairesi+T.+11.9.2019+E.+`2019/4369`+K.+`2019/8633`&cr=yargitay#fm>, 19 Eylül 2021.

⁵⁴ Aksoy, **Kişisel Verilerin Korunması**, s. 54.

doğrudan kişilerin özel hayatı ile ilgili olduğundan, kişisel veriler ile kişilerin özel hayatı arasında bir ayırım yapmak zorlaşmaktadır. Kaldı ki, kişisel değerlerin bütünü üzerinde geçerli olduğu varsayılan kişilik hakkının içeriğinin sınırlı sayı ilkesine dayanarak belirlenmediği durumda⁵⁵, kişisel verilerin de teknolojik gelişmeler ve günlük hayat olayları çerçevesinde kişilik hakkı kapsamında değerlendirilmesi mümkün hale gelmektedir⁵⁶.

KVKK'da kişisel veri kavramı “*Kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi*” şeklinde tanımlanmıştır. Bu noktada belirtmek gerekir ki, kişisel veriler kişilik hakkı ile örtüşebilmekle beraber, birebir aynı anlamı haiz değildir. Kişilik hakkını kişisel verilerin korunmasının temeli haline getiren görüş uyarınca, kişisel verilerin ihlali her durumda kişilik hakkının ihlali anlamına gelecekse de kişilik hakkının her ihlal edildiği durumda kişisel verilerin ihlal edildiğini söylemek mümkün olmayacaktır⁵⁷.

Bir eylemin kişinin kişilik hakkını ihlal ettiğinden söz edebilmek için ilk önce söz konusu eylemin hukuka aykırı olup olmadığını irdelemek gerekmektedir. Örneğin, bir kişinin hukuka uygun yöntemler ile bir başkasının özel hayatına ait kanıtlar elde etmesi ve bunları mahkemeye vermesi halinde hukuka aykırı bir durumun varlığından söz edilemeyecektir. Aynı şekilde, bir kanun emrinin veya yetkili merci emrinin gerçekleştiriliyor olması da hukuka aykırı bir durum teşkil etmeyecektir. Bu bağlamda hâkimin suç şüphesi altında olan bir kişinin takip edilmesine karar vermesi neticesinde kişinin günlük yaşamının an be an izlenmesi hukuka uygundur. İşte, bu ve benzeri hallerde herhangi bir hukuka aykırılık olmadığından, kişilik hakkının ihlal edildiğinden söz edilemeyecek ve yukarıdaki örnekte kanıtı veren kişinin herhangi bir sorumluluğu da bulunmayacaktır.

Söz konusu hukuka aykırı eylemin, kişinin kişilik hakkını ihlal ettiğinden söz edebilmek için ise, eylemin hukuka aykırı olmasının yanında, kişinin özel hayatına yönelik olması şartı da aranmaktadır. Örneğin, kişinin tedavisinden sonra doktorunun

⁵⁵ Mülkiyet hakkı gibi mutlak güçte bir egemenlik hakkı olarak da tanımlanan kişilik hakkının aynı ve fikri hakların tabi olduğu tip sınırlılığı ilkesine tabi olmadığına dair görüş için bkz.: Serozan, **Medeni Hukuk**, s. 455.

⁵⁶ Küzeci, **Kişisel Verilerin Korunması**, s. 447.

⁵⁷ Muhammet Sefa Mutlu, **Kişisel Verilerin Soruşturma Evresinde İşlenmesi ve İnsan Hakları Kapsamında Korunması**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2020, s. 44.

izin almadan, kişinin bilgilerini içerir biçimde tedavi sürecini kamuya açması kişinin özel hayatının gizliliğini ihlal edici özellikte bir eylemdir. Zira bu bilgilerin doktoru ile paylaşılmasında kişinin rızası bulunmaktadır ve fakat doktorun aynı verileri üçüncü kişiler ile paylaşmasında kişinin rızası bulunmamaktadır⁵⁸. Bu durumda, kişinin hem kişisel verileri hem de kişilik hakkı ihlal edilmiş olacaktır.

Medeni hukukta bir görüş, rızayı, asıl işleme dair tek yanlı irade beyanının karşı tarafa ulaşması ile somutlaşan, asıl işlemin geçerli olmasını sağlayan ve bir hukuki sonuç doğuran, tamamlayıcı bir hukuki işlem olarak ele almaktadır⁵⁹. Bu noktada açık rıza da kişisel verilerin hukuka uygun olarak işlenmesini sağlayan bir hukuki geçerlilik şartıdır⁶⁰. Medeni hukuktaki rıza kavramının kişisel verilerin korunması hukukundaki yansıması olan açık rıza, KVKK madde 3/1-a'da *“Belirli bir konuya ilişkin, bilgilendirilmeye dayanan ve özgür iradeyle açıklanan rızayı ifade eder”* şeklinde tanımlanmıştır. Yani, kural olarak açık rıza olmaksızın yapılan bir kişisel veri işleme faaliyeti, KVKK'ya aykırılık teşkil etmektedir⁶¹. Mesela, açık rızaya dayalı bir özel nitelikli kişisel veri işleme faaliyetinde, ilgili kişiden söz konusu açık rıza alınmadığında, özel nitelikli kişisel veri, kişilik hakkının doğrudan özüyle bağlantılı olduğu için burada kişilik hakkına bir müdahale olduğundan bahsetmek mümkün olacaktır⁶².

Kişisel veriler kişilik hakkı kapsamında değerlendirildiğinde, kişisel verilerin korunması da kişilerin kişilik haklarının korunması ile söz konusu kişisel veriye sahip olmak isteyen üçüncü kişilerin hareketleri arasındaki denge çerçevesinde değerlendirilecektir⁶³. Bu noktada, kişisel verilerin hukuka ve kişinin rızasına aykırı şekilde işlenmesi genel olarak kişilik hakkına bir müdahale olacaktır; zira kişilerin kişisel verilerinden oluşan kişilik değerlerini koruyabilmesi için kişiliğine müdahale

⁵⁸ Abdülkadir Arpacı, **Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler)**, 2. bs., İstanbul, Beta Yayınevi, 2000, s. 97.

⁵⁹ Serozan, **Medeni Hukuk**, s. 396.

⁶⁰ Çekin, “Kişisel Verilerin Korunması Hakkında Kanun’un Big Data ve İrade Serbestisi Açısından Değerlendirilmesi”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, s. 635.

⁶¹ Nafiye Yücedağ, “Medeni Hukuk Açısından Kişisel Verilerin Korunması Kanunu’nun Uygulama Alanı ve Genel Hukuka Uygunluk Sebepleri”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, C: LXXV, Sayı: 2, 2017, s. 765, (Çevrim içi) <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/470647>, 20 Eylül 2021.

⁶² Çekin, “Kişisel Verilerin Korunması Hakkında Kanun’un Big Data ve İrade Serbestisi Açısından Değerlendirilmesi”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, s. 635.

⁶³ Küzeci, **Kişisel Verilerin Korunması**, s. 69.

edilmeyen bir ortamda bulunması gerekmektedir⁶⁴. Dolayısıyla, kişisel verilerin kişilik hakkı kapsamında değerlendirildiği ve kişisel verilerin genel olarak kişilik hakkının tabi olduğu korumadan faydalandığı görüşünün kabulü, kişilik hakkının sağladığı genel korumanın kişisel verileri de koruyacağı anlamına gelmektedir⁶⁵. Her ne kadar kişilik hakkı kavramı kişisel verilerden daha kapsamlı olsa da kişilik hakkının sağladığı koruma kişisel verilerin kişilik hakkının bir uzantısı olarak korunmasını sağlayacaktır⁶⁶.

Bu bilgiler ışığında kanaatimizce, kişisel verilerin kişilik hakkı çerçevesinde değerlendirilmesi ve dolayısıyla kişilik hakkının sağladığı korumanın kişisel verileri de kapsadığının kabulü uygun olacaktır. Bu doğrultuda kişilik hakkı çerçevesinde sağlanan koruma, aslında kişinin sadece ve sadece var olmasından, nefes almasından kaynaklandığından; hakkın sağladığı korumanın kapsama alanı kişinin hayatını doğal akışı ile sürdürmesi esnasında başkaca bir işleme veya alışverişe gerek olmaksızın devam ettiğinden; ve toplumsal akışı sürdürmek için hukuk ve kanunlar tarafından düzenlenmiş olan kişisel verilere yönelik belirli işleme faaliyetleri dışında söz konusu kişisel verilerin işlenmesi tamamen kişilerin özgür iradeleri - açık rıza - ile belirlendiğinden kişisel verilerin kişilik hakkı çerçevesinde korunmasının aşağıda inceleyeceğimiz mülkiyet hakkı ve fikri mülkiyet hakkına yönelik görüşlerden daha baskın olduğu kanaatindeyiz.

C. Kişisel Verilerin Mülkiyet Hakkı Çerçevesinde Değerlendirilmesi

Bir insan hakkı olan mülkiyet hakkı, Anayasa ve uluslararası beyannameler ile uluslararası sözleşmeler nezdinde garanti altına alınmış bir temel haktır. Nitekim mülkiyet hakkı, Anayasa madde 35'te şu şekilde düzenlenmiştir:

*“Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.
Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.
Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz.”*

⁶⁴ Oğuz Şimşek, **Anayasa Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması**, İstanbul, Beta Yayınevi, 2008, s. 136.

⁶⁵ Öngün, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, s. 52.

⁶⁶ Mutlu, **Kişisel Verilerin Soruşturma Evresinde İşlenmesi ve İnsan Hakları Kapsamında Korunması**, s. 44.

Mülkiyet hakkı ayrıca, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 1. No'lu Protokolü madde 1'de düzenlenmiştir. Buna göre,

“Her gerçek ya da tüzel kişi, mülkiyetinden/malvarlığından müdahale edilmeksizin yararlanma hakkına sahiptir. Hiç kimse, kamu yararı uyarınca ve yasanın ve uluslararası hukuk genel ilkelerinin öngördüğü koşullara tabi olarak mülkiyetinden yoksun bırakılması hali hariç, mülkiyetinden yoksun bırakılmayacaktır. Yukarıdaki hükümler, devletlerin, mülkiyetin kamu yararına uygun olarak kullanılmasını düzenlemek veya vergilerin ya da başka katkıların veya para cezalarının ödenmesini sağlamak için gerekli gördükleri yasaları uygulama konusunda sahip oldukları hakka hâlel getirmez.”

Doktrinde bir görüşe göre, kişisel verilerin mülkiyet hakkına konu olması halinde, söz konusu mülkiyet hakkının malvarlığı boyutunun mu, yoksa yine de kişilik hakkı boyutunun mu daha ön planda olduğu sorusuna cevap aranmalıdır. Bununla bağlantılı olarak, söz konusu mülkiyet hakkının içeriğinin de belirlenmesi gerekmekte, özellikle kimlere, hangi hakkın tanınacağı, kimlerin korunacağı, kimlerin sınırlandıracağı gibi hususların düzenlenmesi gerekecektir⁶⁷.

Mülkiyet hakkı, mutlak hak niteliği taşıyan ve kişiye üçüncü kişilere karşı bir savunma hakkı da tanıyan bir haktır. Mülkiyet hakkında, hakkın sağladığı yetki en geniş halindedir ve mülkiyet hakkına sahip olan kişinin hakka konu olan şey üzerinde kullanma, yararlanma ve tüketme hakları mevcuttur⁶⁸. Dolayısıyla kişi, kişisel verilerinin işlenmesi hususunda sadece bir koruma hakkı değil de bunlar üzerinde malvarlığı hukuku boyutuyla tasarrufta bulunabilme hakkını haiz olmak ve bu hakkının herkese karşı korunmasını talep edebilmek istediği takdirde, kişisel verilerin mülkiyet hakkına tabi olabilmesi gerekmektedir. Ancak belirtmek gerekir ki, aynı hakkın konusunu aslen eşya oluşturmakta, hukuki anlamda eşya ise “üzerinde bireysel hakimiyet sağlanabilecek, ekonomik bir değer taşıyan, kişi ve hayvanlar dışındaki cismani varlıklar” olarak tanımlanmaktadır⁶⁹. Bu noktada kişisel verilerin mülkiyet hakkı çerçevesinde bir korumadan yararlanabileceği kanımızca tartışmalıdır.

⁶⁷ Mesut Serdar Çekin, **Avrupa Birliği Hukukuyla Mukayeseli Olarak 6698 Sayılı Kanun Çerçevesinde Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, 2. bs., İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2019, s. 20.

⁶⁸ Kemal Oğuzman, Özer Seliçi, Saibe Oktay Özdemir, **Eşya Hukuku**, 20. bs., İstanbul, Filiz Kitabevi, 2017, s. 18.

⁶⁹ Oğuzman, Seliçi, Özdemir, **Eşya Hukuku**, s. 8.

Kişisel verilerin mülkiyet hakkının bir uzantısı olduğunu savunan görüşe göre, kişisel veriler sadece kişiliğin bir uzantısı değil, aynı zamanda üründür⁷⁰. Dolayısıyla, kişisel verilerin mülkiyet hakkı çerçevesinde korunduğu görüş uyarınca kişisel veriler ilgili kişinin malvarlığının bir parçasını oluşturmakta, yani eşya hukuku boyutuyla *şey* olarak nitelendirilmektedir⁷¹. Böylece mülkiyet hakkı görüşü benimsendiğinde, kişilerin “şey” statüsündeki söz konusu kişisel veriler üzerinde dilediği gibi tasarrufta bulunma, kişisel verileri üzerinde anlaşmalar yapma ve bir ekonomik değer karşılığında üçüncü kişilere devretmesi mümkün olacaktır. Elbette ki bu durumda, kişisel verileri mülkiyet hakkı çerçevesinde satın almak ve işlemek isteyen şirketlerin de söz konusu kişisel verileri satın almak ve işlemek için ortaya çıkacak maliyetleri göz önünde bulundurmaları gerekeceği, kişisel veri sahiplerinin kişisel verilerinin devri talebi karşısında kendi maddi ve manevi menfaatlerini koruma imkânına sahip olması gerektiği⁷² ve böylece kişilerin özel hayatının gizliliğinin, yani mahremiyetin daha sağlam şekilde korunacağı iddia edilmektedir⁷³. Zira hukuk sisteminde mülkiyet hakkına yönelik koruma yöntemleri oldukça geniş olup⁷⁴ bu koruma yöntemleri kişisel veriler açısından düşünüldüğünde, kişisel verileri kötüye kullanılan, devredilen amaç dışında işlenen, bir ihlale uğrayan ilgili kişiler, söz konusu ihlali gerçekleştiren kişilere mülkiyet hakkı çerçevesinde dava açabilecek veya zararın giderilmesi için tazminat talebinde bulunabilecektir⁷⁵. Bu yönüyle, kişisel verilerin mülkiyet hakkı çerçevesinde değerlendirilmesinin insan haklarını garanti altına alan bir koruma sağladığı iddia edilmektedir⁷⁶.

Kişisel verilerin mülkiyet hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği görüşü doktrinde eleştirilen görüşlerden biridir. Zira bu görüş çerçevesinde kişisel veriler küresel düzende yeni bir güç odağı, hatta yeni çağın petrolü olarak

⁷⁰ Aksoy, **Kişisel Verilerin Korunması**, s. 57.

⁷¹ Furkan Güven Taştan, **Türk Sözleşme Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması**, Ankara, On İki Levha Yayıncılık, 2017, s. 55.

⁷² Aksoy, **Kişisel Verilerin Korunması**, s. 59.

⁷³ Küzeci, **Kişisel Verilerin Korunması**, s. 69.

⁷⁴ Süleyman Yavuz, Gökçe Filiz Çavuşoğlu, **Kişisel Verileri Koruma Hukuku**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2020, s. 60.

⁷⁵ Küzeci, **Kişisel Verilerin Korunması**, s. 69.

⁷⁶ Aksoy, **Kişisel Verilerin Korunması**, s. 59.

nitelendirilmektedir⁷⁷. Bir başka deyişle, mülkiyet hakkı görüşünün benimsenmesi halinde, kişisel verilerin de mülkiyet hakkının koruduğu ekonomik değer ile eş tutulduğu kabul edilecek, yani insanın insan olmasından kaynaklanan değerlerinin, hak ve özgürlüklerinin sadece ekonomik bir değerle ölçülmesi gerekecektir⁷⁸. Kaldı ki mülkiyet hakkı, kişilere söz konusu haklarını üçüncü kişilere karşı koruma hakkı tanıyan bir aynı haktır. Dolayısıyla, kişisel verisinin mülkiyet hakkına konu olduğu gerekçesiyle, mülkiyet hakkının sağladığı korumadan faydalanmak isteyen kişinin, kişisel verisinin işlenmesi çerçevesinde sadece bir koruma değil, aynı zamanda tasarrufta bulunma ve bu hakkı herkese karşı ileri sürme hakkına da sahip olması gerektiği açıktır. Ancak kişisel veri aynı hakkın konusunu oluşturan eşya kapsamında değerlendirilemeyeceğinden, kişisel veriler mülkiyet hakkının sağladığı korumadan tam olarak istifade edemeyecektir⁷⁹. Örneğin, bir kişinin özel sektör veya kamu kurumunda çalışmak için yaptığı başvuruda kişisel verilerinin pazarlık konusu olması halinde hiyerarşik açıdan güçsüz durumda olacağı açıktır. Günümüzdeki işleyişten dolayı bu tarz senaryoların yaşanma ihtimalinin yüksek olduğu göz önüne alındığında, kişisel verilerin mülkiyet hakkı koruması kapsamında değerlendirilmesi halinde kişisel verileri toplamak ve işlemek isteyen özel sektörde veya kamuda faaliyet gösteren kurumların bu durumdan fayda sağlayacağı ve hayatlarını sürdürmek için kişisel verilerini satmak durumunda kalacak kişilerin ise kişisel verileri üzerinde özgürce söz sahibi olması söz konusu olamayacağından bu alışverişten aslında zarar görebileceği açıktır⁸⁰.

Kişisel verilerin mülkiyet hakkı çerçevesinde değerlendirilmesine yönelik bilgiler ışığında, kişisel verilerin hukuki niteliğinin mülkiyet hakkı altında değerlendirilmesinin kişisel verilerin korunmasının temelinde yatan hak ve özgürlüklere tam da uygun olmayan bir yaklaşım getirdiği kanaatindeyiz. Zira Anayasa ve sair hukuki metinler vasıtasıyla gerçek kişilere tanınan kişisel verilerin korunmasına yönelik temel hak ve özgürlüklerin, maddi bir düzen üzerine kurulan

⁷⁷ Sinem Göçmen Uyarer, **Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Türk Ceza Kanunu Kapsamında: Kişisel Verilerin Korunması**, 2. bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2020, s. 24.

⁷⁸ Onur Baskın, **Türk Hukuku Bakımından: Kişilik Hakkı Kapsamında Kişisel Verilerin Korunması**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2021, s. 49.

⁷⁹ Çekin, **Avrupa Birliği Hukukuyla Mukayeseli Olarak 6698 Sayılı Kanun Çerçevesinde Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, s. 19.

⁸⁰ Küzeci, **Kişisel Verilerin Korunması**, s. 70.

mülkiyet hakkının getirdiği korumadan tam ve eksiksiz şekilde yararlanıyor görünse dahi, bu korumanın ilgili kişilere yukarıda örneğini verdiğimiz iş başvuruları süreçleri gibi, yine bir hiyerarşik yapının hakim olduğu doktor hasta ilişkilerinde veya devlet ve kişi arasındaki bir takım ilişkilerde, kişiler ve kişisel verileri lehine uygulama alanı bulacağının oldukça şüpheli olduğu açıktır.

D. Kişisel Verilerin Fikri Mülkiyet Hakkı Çerçevesinde Değerlendirilmesi

Türk hukukunda fikri mülkiyet hakkı, “*bir bütün halinde bilgisayar programları ile veri tabanlarını da içererek fikir ve sanat eserlerini, patentler ile faydalı modelleri, tasarımları, yarı iletken topografyaları (çipler), dijital iletişimleri, markaları, ticaret unvanları ile diğer ad ve işaretleri, coğrafi ad ve işaretleri ve açıklanmamış bilgiler*”⁸¹ şeklinde tanımlanmaktadır. Buradan hareketle, kişisel verilerin korunması ile veri bankaları da doğrudan fikri mülkiyet kapsamına dahil olmamakla birlikte, fikri mülkiyet ile ilişkilidir⁸².

Doktrinde kişisel verilerin fikri mülkiyet hakkı tanımında yer alan bütünün parçaları gibi olduğu, dolayısıyla fikri mülkiyet hakkı çerçevesinde, fikri mülkiyet hukukundan doğan telif hakkı benzeri bir yaklaşımla değerlendirilebileceği görüşü de mevcuttur⁸³. Bu görüşe göre, kişisel veriler kişiye sıkı sıkıya bağlı oldukları için bir değer ifade ettikleri gibi aynı zamanda ekonomik değeri de haizdir⁸⁴. Zira telif hakkının da kapsamı eser sahibinin mülkiyet hakkı ve manevi haklarından oluşmaktadır ve eser sahibinin eser üzerindeki manevi haklarını koruyarak eserin mülkiyet hakkını devretmesi mümkündür. Bu düşünceden yola çıkarak, fikri mülkiyetin manevi boyutunun ilgili kişinin kişisel verileri olduğu düşünülerek, kişinin bu çerçevede kişisel verilerine dair manevi hakları korurken kişisel verilerinin mülkiyet hakkını devredebileceği savunulmaktadır⁸⁵.

Kişisel verilerin temelinde fikri mülkiyet hakkı olduğu görüşü çeşitli açılardan eleştirilmektedir. Fikri mülkiyetin özünde fikri ürün ve bu çerçevede elde edilen bilgiyi

⁸¹ Ünal Tekinalp, **Fikri Mülkiyet Hukuku**, 4. bs., İstanbul, Arıkan Yayınevi, 2005, s. 3.

⁸² Tekinalp, **Fikri Mülkiyet Hukuku**, s. 4.

⁸³ Küzeci, **Kişisel Verilerin Korunması**, s. 71.; Yavuz, Çavuşoğlu, **Kişisel Verileri Koruma Hukuku**, s. 60.

⁸⁴ Yavuz, Çavuşoğlu, **Kişisel Verileri Koruma Hukuku**, s. 61.

⁸⁵ Dülger, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, s. 79.

temel alan bir mülkiyet hakkı olduğu göz önüne alındığında, kişisel verilerin fikri mülkiyet hakkı çerçevesinde değerlendirilmesi ve fikri mülkiyet hakkının sağladığı korumadan yararlanmasının mümkün olmadığı; zira kişisel verilerin bir fikri ürün olmadığı savunulmaktadır⁸⁶. Bir başka deyişle, fikri mülkiyete konu olan veriler kişinin bilinçli bir şekilde ve çaba sarf ederek meydana getirdiği ürünler olmakla birlikte, kişisel veriler kişinin yaşamını doğal seyrinde sürdürmesinden, bu işleyiş içerisinde meydana gelen kişinin varlığından doğmaktadır; dolayısıyla bir adım öteye gidildiğinde fikri mülkiyet hakkının sağladığı korumanın kapsamı kişisel verilerin korunması için yeterli değildir⁸⁷. Ayrıca, fikri mülkiyet hakkının konusunu eser sahiplerinin üçüncü kişilere eserleri üzerinde satma, kiralama, kullandırma hakkı tanıyarak eserleri üzerinden maddi bir kazanç elde etmek oluştururken, kişisel verilerin temelini kişilerin, kişisel verileri üzerinden maddi bir kazanç sağlaması oluşturmamaktadır; nitekim kişilerin de böyle bir amacı bulunmamaktadır⁸⁸. Bunlara ilave olarak, mülkiyet hakkına yöneltilen eleştirilerin çoğunun fikri mülkiyet hakkı açısından da geçerli olduğu da doktrinde üzerinde durulan bir yaklaşımdır⁸⁹.

Bu bilgiler ışığında, kişisel verilerin mülkiyet hakkı çerçevesinde korunmasına, özellikle kişisel verilerin parasal bir korumadan faydalanmalarının kişisel veriler üzerinde mutlak bir koruma sağlayamayacağına yönelik endişelerimizin, kişisel verilerin fikri mülkiyet hakkı kapsamında korunması görüşüne de aynen uygulanabileceği kanaatindeyiz. Bu çerçevede, kişisel verilerin fikri mülkiyet hakkı çerçevesinde değerlendirilmesinin ve böylece fikri mülkiyet hakkının sağladığı korumadan faydalanmasının aynen mülkiyet hakkına yönelik görüşlerimiz gibi, isabetli bir yaklaşım olmadığı görüşündeyiz.

IV. Kişisel Verilerin Korunmasında Tarihsel Süreç

A. Kişisel Verilerin Korunmasına Duyulan İhtiyaç

Kişisel verilerin korunması hakkı, insan onurunun korunmasının ve kişiliğini serbestçe geliştirebilmesi hakkının özel bir biçimi olarak, kişilerin hak ve özgürlüklerini kişisel verilerin işlenmesi sırasında korumayı amaçlamaktadır. Bilişim

⁸⁶ Küzeci, **Kişisel Verilerin Korunması**, s. 72.

⁸⁷ Aksoy, **Kişisel Verilerin Korunması**, s. 66.

⁸⁸ Uyarer, **Kişisel Verilerin Korunması**, s. 28.

⁸⁹ Küzeci, **Kişisel Verilerin Korunması**, s. 73.; Dülger, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, s. 80.

teknolojilerinde meydana gelen gelişmeler neticesinde, klasik metotlar ile mümkün olmayan çok sayıda verinin toplanabilmesi, daha önce birbirinden bağlantısız bir biçimde tutulan pek çok verinin merkezi olarak birleştirilmesi, verilerin ileri teknoloji imkânlarıyla analiz edilerek veriden yeni veriler üretme kapasitesinin artması, verilere ulaşım ve veri aktarımının çok kolay bir hale gelmesi, kişisel verilerin ticari kuruluşlar için değerli bir varlık haline gelmesi, özel sektör unsurları tarafından oluşturulan risklerin daha ciddi boyutlara erişmesi, terör ve suç örgütlerinin kişisel verilere sahip olma girişimlerinin artması gibi faktörler kişisel verilerin maksimum düzeyde korunmasını gerekli kılmıştır. Bu bağlamda Anayasa madde 20/3'te "*Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir.*" hükmüne yer verilerek kişisel verilerin korunması hakkı anayasal güvenceye bağlanmış ve bu şekilde kamu makamlarının keyfi müdahalelerine karşı koruma altına alınmıştır⁹⁰.

Kişisel verilerin korunmasında ve üçüncü kişilerle paylaşımında dikkat edilmesi gereken bazı ilkelerin kabulünün Anayasa'dan çok uzun zaman öncesine dayandığını söylemek mümkündür. Bu ilkeler temelde, özellikle belirli meslek grupları ile bireyler arasındaki güven ilişkisinden kaynaklanmıştır. Bunun en bilinen örneği, M.Ö. 5 yüzyılda gelişen, hekimin sır saklama yükümlülüğüdür. Günümüzde de halen geçerliliğini sürdüren ve Hipokrat Yemininde yer alan bu ilke hekime, mesleği dolayısıyla elde ettiği bilgileri saklama yükümlülüğü getirmektedir. Hekimler yanında, din adamları, avukatlar, bankacılar gibi başka meslek grupları için de benzer ilkelerin gelişiminin oldukça eskiye dayandığı söylenebilir⁹¹.

Mahremiyet her ne kadar insanlık tarihi boyunca eskilerden süregelen bir değer olarak benimsenmiş olsa da 20. yüzyılda geliştirilen bilgi işleme teknikleriyle birlikte kişiye ait verilerin korunması gereksinimi önemini oldukça arttırmıştır. Özellikle 1960'lı yıllardan itibaren verilerin otomatik olarak işlenmesini mümkün kılan teknolojiler sayesinde devlet kurumları, kişilerin kişisel verilerini içeren kapsamlı bilgi bankaları oluşturmaya başlamıştır. Ancak bu gelişme aynı zamanda mahremiyetin

⁹⁰ AYM Başkanlığı, E: 2013/122, K: 2014/74 T: 9.4.2014, (Çevrim içi) <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/07/20140726-15.pdf>, 1 Eylül 2021.

⁹¹ Elif Küzeci, **Kişisel Verilerin Korunması**, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku (Genel Kamu Hukuku) Anabilim Dalı, Ankara, 2010, s. 115, (Çevrim içi) <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=6x2Cas28icEcNkvIUQCltQ&no=lj8AAV1Lb1JKUPileLS8fw>, 1 Eylül 2021.

korunması ve devletin kişiler üzerindeki bilgi hâkimiyetinin sınırlandırılması gerektiği hususundaki taleplerin artmasına sebebiyet vermiştir⁹². Kişilerin kimliklerini belirlemeye elverişli her türlü bilgi olarak da tanımlanan kişisel verilere karşı süregelen bu tehditler, teknolojik gelişmelere karşı kişisel verileri korumak amacıyla bir savunma mekanizmasının geliştirilmesini zorunlu kılmış ve böylece kişisel verilerin korunmasının önemi ve gerekliliği anlaşılmıştır.

Bugünkü ifadesiyle kişisel verilerin korunması hakkı, tarihte kendine özel hayata saygı çerçevesinde yer bulmaya başlamıştır. Özel hayata saygının dünyadaki ilk yazılı temelleri, Birleşmiş Milletler tarafından 1948 yılında ilan edilen İHEB madde 12 ile atılmıştır. İHEB madde 12’de özel hayata saygı şu şekilde tanımlanmıştır:

“Hiç kimse özel hayatı, ailesi, meskeni veya yazışması hususlarında keyfi karışmalara, şeref ve şöhretine karşı tecavüzlere maruz bırakılamaz. Herkesin, bu karışma ve tecavüzlere karşı kanun ile korunmaya hakkı vardır.”

İHEB’in ilan edilmesinden 2 sene sonra Avrupa Konseyi üyesi hükümetler tarafından imzalanan AİHS madde 8’de ise konu özel ve aile hayatına saygı başlığı altında ele alınmış ve şu şekilde bir düzenleme yapılmıştır: *“Herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve yazışmasına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir.”* Türkiye de 1950 yılında AİHS’i imzalayan devletler arasında yerini almıştır.

Hem İHEB’in hem de AİHS’in düzenlemeleri konuyu insan ve aile hayatına saygı olarak ele almış, her iki düzenleme de kişisel verilerin korunmasına ilişkin doğrudan bir detaya yer vermemiştir. Zira İHEB ve AİHS’in ilan edildiği ve imzalandığı tarihlerde, dünyadaki teknoloji ayrıca bir kişisel verilerin korunması düzenlemesi gereğini öngörmemiştir. Bununla birlikte, AİHS’in imzalanmasından bir on yıl sonra, dünya yavaş yavaş bilgisayar ve bilgisayar sistemleri ile tanışmaya başlamış, böylece verilerin otomatik sistemlerle işlenmeye başlaması da mümkün hale gelmiştir. Bilgisayar kullanımına kişilerden daha önce erişen devlet kurumları ve özel sektör, böylece bireylerin kişisel verilerini otomatik olarak toplamaya, kaydetmeye ve aktarmaya; yani kişilerin kişisel verilerini içeren kapsamlı bilgi bankaları oluşturmaya

⁹² Çekin, *Avrupa Birliği Hukukuyla Mukayeseli Olarak 6698 Sayılı Kanun Çerçevesinde Kişisel Verilerin Korunması Hukuku*, s. 5.

başlamıştır. Böylece kişiler, devletin ve özel sektörün kendi kişisel verileri üzerindeki tasarruflarından ve suiistimal edilmesinden rahatsız olmaya ve bu tasarrufların sınırlanması konusunda seslerini yükseltmeye başlamıştır.

Tüm bu gelişmeler ışığında, devletler kişisel verilerin korunması konusuna ışık tutmak mecburiyetinde kalmıştır. Otomatik veri işlemenin kişisel özgürlükler üzerindeki olumsuz etkilerine ilişkin artan endişeler sonucunda, kişisel verilerin korunmasına ilişkin Avrupa'daki ilk düzenleme, 1970 yılında Almanya'nın Hessen eyaletinde kabul edilen Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'dur. İlgili kanunda elektronik yöntemlerle işlenen kişisel verilerin yetkisiz üçüncü kişilere karşı korunması gerektiği, kişisel veri işleme faaliyetinde bulunan kişilerin kişisel verilerin içeriği hususunda sır saklama yükümlülükleri ve ilgili kişi hakkındaki yanlış verileri düzeltme talep hakkı düzenlenmiştir⁹³. Böylece, kişisel verilerin korunmasına yönelik ilk düzenleme ile dünyadaki ilk veri koruma otoritesi olan Veri Güvenlik Ofisi (Datenschutzbeauftragter) de kurulmuştur⁹⁴. Bu tarihten itibaren, dünyada ve Avrupa Birliği üye ülkelerinde kişisel verilerin korunması konusuna değişik yaklaşımlar içeren, içerik ve uygulama alanında birbirlerinden farklı özellikte kişisel veri koruma düzenlemeleri üzerinde hukuki çalışmalar yapılmış ve kanunlar çıkarılmıştır⁹⁵. Almanya'nın başını çektiği bu kanunlaşma hareketini, başta İsveç, Fransa, Avusturya ve olmak üzere diğer Avrupa ülkeleri, ABD ve Kanada da devam ettirmiştir⁹⁶. İsveç, elektronik ortamdaki kişisel verilerin korunmasına dair ilk kapsamlı düzenlemeyi 1973 yılında yürürlüğe koymuştur. ABD'de ise öncelikle 1966 yılında Bilgi Edinme Hakkı Kanunu (*The Freedom of Information Act*) yürürlüğe girmiştir. Bunu takiben, ABD'de 1972 yılından itibaren sosyal güvenlik numarası kimlik tanımlayıcı olarak yaşamın her

⁹³ Çekin, **Avrupa Birliği Hukukuyla Mukayeseli Olarak 6698 Sayılı Kanun Çerçevesinde Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, s. 5.

⁹⁴ Eric Caprioli, Ygal Saadoun, Isabelle Cantero, "The Right to Digital Privacy: A European Survey", **Rutgers Journal of Law & Urban Policy**, C: III, Sayı: 2, 2006, s. 214, (Çevrim içi) http://rutgerspolicyjournal.org/sites/jlpp/files/Caprioli_Saadoun_Cantero_European_Overview.pdf, 12 Eylül 2021.

⁹⁵ Dilek Yüksel Civelek, **Kişisel Verilerin Korunması ve Bir Kurumsal Yapılanma Önerisi**, Uzmanlık Tezi, T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Ankara, 2011, s. 9, (Çevrim içi) http://www.bilgitoplumu.gov.tr/wp-content/uploads/2014/04/Kisisel_Verilerin_Korunmasi-Dilek_Civelek-DPT_Uzmanlik_Tezi.pdf, 21 Mayıs 2021.

⁹⁶ Küzeci, **Kişisel Verilerin Korunması**, Doktora Tezi, s. 119, (Çevrim içi) <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=6x2Cas28icEcNkvIUQCltQ&no=lj8AAV1Lb1JKUPileLS8fw>, 21 Mayıs 2021.

alanında yoğun bir şekilde kullanılmaya ve kişilerin kredi güvenilirliği de önemli bir sosyal değer olmaya başlamıştır. Dönemin ABD hükümeti bu süreçte bir Danışma Komitesi (“**Komite**”) oluşturarak sosyal güvenlik numarası gibi tanımlayıcı rakamların ve bilhassa o dönemde daha yeni faaliyete geçen otomatik kişisel veri işleme sistemlerinin etkilerini araştırmıştır. Komite 1973 tarihli raporunda, kamunun ve özel kesimin kayıt altına aldığı kişisel bilgileri barındıran kayıtlara karşı çıkma ve bu kayıtları düzeltme şansı olmamasının kişiler üzerinde dezavantajlı bir durum oluşturduğunu belirtmiştir. Raporun içeriği tartışmalara neden olmuş ve bunun üzerine, 1974 senesinde yine ABD’de Özel Hayatı Koruma Yasası (*Privacy Act*) yürürlüğe girmiştir. Bu iki yasa ile birlikte kişisel nitelikli hassas veriler yasal olarak ilk defa güvence altına alınmıştır⁹⁷. Bu düzenlemeyi 1977 tarihli Kanada İnsan Hakları Kanunu ve Fransa’da çıkarılan 1978 tarihli Elektronik Veri İşlenmesi Kanunu ve Özgürlük Hakları Kanunu takip etmiştir. 1978 tarihli Fransız Kanunu da Fransa vatandaşlarının kişisel verilerini koruyacak bir ulusal Komisyon kurmuştur. Aynı dönemde Lüksemburg, Danimarka, Norveç ve İsviçre’de de verilerin korunmasına ilişkin kanuni düzenlemeler peş peşe gerçekleştirilmiştir⁹⁸.

B. Kişisel Verilerin Korunmasında Uluslararası ve Ulusal Düzenlemeler

Kişisel verilerin korunması ile alakalı düzenlemeler sadece kişilerin kişisel çıkarlarının korunmasıyla ilgili olmayıp bunun yanında insan onurunun korunması, kişiliğin serbestçe geliştirilmesi ve özel yaşamın korunması gibi temel hak ve hürriyetleri de kapsamaktadır. Kişisel verilerin korunması amacıyla gerçekleştirilen ulusal ve uluslararası düzenlemelerin temelini ise anayasalar ve uluslararası sözleşmeler oluşturmaktadır. Ayrıca kişisel verilerin korunması konusunda ayrıntıları belirlemek için, konu ile alakalı kanun, yönetmelik ve tebliğ gibi ikincil düzenlemeler

⁹⁷ Cemil Kaya, “Avrupa Birliği Veri Koruma Direktifi Ekseninde Hassas (Kişisel) Veriler ve İşlenmesi”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, C: LXIX, Sayı: 1-2, 2011, s. 321, (Çevrim içi) <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/97634>, 21 Mayıs 2021.

⁹⁸ Civelek, *Kişisel Verilerin Korunması ve Bir Kurumsal Yapılanma Önerisi*, s. 10, (Çevrim içi) http://www.bilgitoplumu.gov.tr/wp-content/uploads/2014/04/Kisisel_Verilerin_Korunmasi-Dilek_Civelek-DPT_Uzmanlik_Tezi.pdf, 21 Mayıs 2021.

de KVK Mevzuatında yer almaktadır⁹⁹. KVK Mevzuatı mehzaz olarak kendine Avrupa Birliği düzenlemelerini kabul ettiğinden, çalışmamızda uluslararası hukuki düzenlemelere ana hatlarıyla yer verilmekle yetinilecektir.

1. Kişisel Verilerin Korunmasına Yönelik Uluslararası Düzenlemeler

a) OECD’nin Rehber İlkeleri ve Gizlilik Kuralları

Kişisel verilerin korunması kavramının önemi özellikle son on yılda olmak üzere, 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren giderek artmıştır. Söz konusu gereksinimin artması ile birlikte, günümüzde içlerinde Türkiye’nin de bulunduğu 37 ülkeden oluşan OECD (The Organisation for Economic Co-operation and Development) 1980 yılında *Özel Yaşamın Korunması ve Kişisel Verilerin Sınır Ötesi Akışına İlişkin Rehber İlkeleri* (“**Rehber İlkeler**”) yayımlamıştır. Rehber İlkeler, gelişen teknoloji sebebiyle ülkelerin kendi veri koruma kanunlarını çıkarmasıyla birlikte, birbirinden ayrışan bu düzenlemelerin birbirine uyum sağlamasına yardımcı olmak, aynı zamanda da uluslararası veri akışında oluşabilecek kesintileri engellemek amacıyla düzenlenmiştir. Rehber İlkelerin bir bağlayıcılığı yoktur ve üye devletler için tavsiye niteliğindedir¹⁰⁰. Teknolojinin de gelişmesi ile birlikte Rehber İlkeler, 2013 senesinde *OECD Gizlilik Kuralları* adı altında tekrardan düzenlenmiştir¹⁰¹. *OECD Gizlilik Kuralları*, kişisel verilerin günümüzdeki gelişmeler çerçevesinde işlenebilmesi ve kişilerin özel hayatlarının korunması amacıyla 8 ana ilkeye yer vermektedir¹⁰²:

a. Sınırlı bilgi toplama: Bu ilke kişisel verilerin toplanmasında belirli sınırlamaların olması gerektiğini ifade etmektedir. Yasaların öngördüğü

⁹⁹ Küzeci, **Kişisel Verilerin Korunması**, Doktora Tezi, s. 75, (Çevrim içi) <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=6x2Cas28icEcNkvIUQCltQ&no=lj8AAV1Lb1JKUPileLS8fw>, 21 Mayıs 2021.

¹⁰⁰ Songül Atak, “Avrupa Konseyi’nin Kişisel Veriler Açısından Sağladığı Temel Güvenceler”, **TBB Dergisi**, Sayı: 87, 2010, s. 93, (Çevrim içi) <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2010-87-606>, 21 Mayıs 2021.

¹⁰¹ Oğuz, “Elektronik Ortamda Kişisel Verilerin Korunması, Bazı Ülke Uygulamaları ve Ülkemizdeki Durum”, **Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi**, s. 8, (Çevrim içi) <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/155549>, 1 Ağustos 2021.

¹⁰² Civelek, **Kişisel Verilerin Korunması ve Bir Kurumsal Yapılanma Önerisi**, s. 61-62, (Çevrim içi) http://www.bilgitoplumu.gov.tr/wp-content/uploads/2014/04/Kisisel_Verilerin_Korunmasi-Dilek_Civelek-DPT_Uzmanlik_Tezi.pdf, 21 Mayıs 2021.

nedenler ve araçlarla veri toplanırken, veri sahibine toplama ile ilgili olarak bilgi verilmeli ve bilinçli rızası alınmalıdır.

b. Veri kalitesi: Bu ilke kişisel verilerin, yararlanacakları amaç ile alakalı olmak koşuluyla mümkün mertebe doğru, tam ve güncel olmasını ifade etmektedir.

c. Amaca özgünlük: Bu ilke kişisel verilerin yalnızca belirlenen amaç için kullanılması gerektiğini ifade etmektedir.

d. Kullanım sınırlaması: Bu ilke elde edilen verilerin, “*amaca özgünlük*” ilkesi ile belirlenen amaçlar haricinde ifşa edilemeyeceğini, bulundurulamayacağını veya başka amaçlarla kullanılamayacağını ifade etmektedir. Kullanım sınırlamasının istisnaları; veri sahibinin bilinçli rızası ve kanuna dayalı yetkidir.

e. Güvenlik önlemleri: Bu ilke toplanan verilerin, potansiyel tehlikelere karşı makul güvenlik önlemleri ile korunması gerektiğini ifade etmektedir.

f. Açıklık (aleniyet) ilkesi: Bu ilkeye göre kişisel verilerle alakalı gelişmeler, uygulamalar ve politikalar hakkında genel bir açıklık ilkesi bulunmalı; kişilere kendileriyle alakalı veri bulunduran kurum ve kuruluşların bu gizlilik politikalarına kolaylıkla ulaşabilme hakkı tanınmalıdır.

g. Kişinin katılımı (rıza): Bu ilkeye göre veri sahibinin rızası bulunmadan veriler ulaşılabılır bir duruma getirilmemeli ve açıklanmamalıdır. Ayrıca veri sahibinin;

- i. veri sorumlusunun şahsı ile alakalı veriye sahip olup olmadığına dair bilgi alma hakkı,
- ii. kendisiyle alakalı veri hususunda veri sorumlusu ile uygun bir müddet içinde, ölçülü bir ücret karşılığında, uygun bir biçimde, açık ve anlaşılabilir araçlarla bağlantıya geçme hakkı,
- iii. Yukarıdaki a ve b bentlerinde yazılı gerekçelerle gerçekleştirilen bir müracaat geri çevrilmişse buna karşı itiraz etme hakkı,
- iv. İtiraz kabul edilirse verinin silinmesi, değiştirilmesi veya düzeltilmesini isteme hakkı

sağlanmalıdır.

h. Hesap verebilirlik: Bu ilkeye göre veri sahiplerinin veri sorumlularına karşı yukarıdaki ilkeler çerçevesinde hesap sorabilmeleri mümkün olmalıdır.

b) Avrupa Konseyi Tarafından Yürürlüğe Konulan 108 Sayılı Sözleşme ile 181 Sayılı Ek Protokol

1949 senesinde insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğünü savunmak maksadıyla kurulmuş olan ve kişisel verilerin korunmasının öneminin farkında olan Avrupa Konseyi, AİHS madde 8 çerçevesinde, 1960'lı yıllardan itibaren kişisel verilerin korunmasına yönelik çeşitli metinleri kabul etmiştir¹⁰³. Bu metinlerin en önemlisi Avrupa Konseyi'nin 1981 yılında imzaya açtığı ve 1985 yılında yürürlüğe giren 108 sayılı “*Kişisel Nitelikteki Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Kişilerin Korunmasına Dair Sözleşme*” (“**108 Sayılı Sözleşme**”) dir. Türkiye de 108 Sayılı Sözleşmeyi 1981 yılında ilk imzalayan ülkelerden biri olmuştur. 108 Sayılı Sözleşme Türkiye’de 17 Mart 2016 tarihli ve 29656 sayılı Resmî Gazete’de yayımlayarak yürürlüğe girmiştir¹⁰⁴.

108 Sayılı Sözleşme, Avrupa’da kişisel verilerin korunması ile alakalı ilk uluslararası hukuki belgesi olma özelliğini taşımaktadır. 108 Sayılı Sözleşme güçlü bir koruma yapısına sahip olmamasına karşın kişisel verilerin korunması konusunda benimsenmiş ve bağlayıcılığı bulunan ilk uluslararası belge olması açısından önem arz etmektedir¹⁰⁵.

108 Sayılı Sözleşme, kişisel verilerin kullanılması ve depolanmasının yanı sıra kişilerin başkaları aracılığıyla elde edilen verileri üzerinde denetim sahibi olmasını amaçlamaktadır ve buna yönelik bazı kurallar koymaktadır. 108 Sayılı Sözleşme farklı vakitlerde pek çok kez güncellenmiştir. Güncellemeler arasında “*Telekomünikasyon Hizmetlerinde Kişisel Verilerin Korunması*” (4 sayılı Tavsiye Kararı – 1995), “*Tıbbi Verilerin Korunması*” (5 sayılı Tavsiye Kararı – 1997), “*İstatistik Amaçlı Kayıt Altına*

¹⁰³ Jeremy Warner, “The Right to Oblivion: Data Retention from Canada to Europe in Three Backward Steps”, **University of Ottawa Law & Technology Journal**, C: II, Sayı: 1, 2005, s. 79, (Çevrim içi) https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=777844, 21 Mayıs 2021.

¹⁰⁴ 17 Mart 2016 tarihli ve 29656 sayılı Resmi Gazete, Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesi'nin İlişik Beyanlarla Birlikte Onaylanması Hakkında Karar, Karar Sayısı: 2016/8576, Karar Tarihi: 29/2/2016, (Çevrim içi) <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/03/20160317-2.pdf>, 25 Mayıs 2021.

¹⁰⁵ Atak, “Avrupa Konseyi’nin Kişisel Veriler Açısından Sağladığı Temel Güvenceler”, **TBB Dergisi**, s. 90, (Çevrim içi) <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2010-87-606>, 21 Mayıs 2021.

Alınan Kişisel Verilerin Korunması” (18 sayılı Tavsiye Kararı – 1997), “*İnternet Ağlarında Kişisel Verilerin Korunması*” (5 sayılı Tavsiye Kararı – 1999), “*Arama Motorları Üzerinde İnsan Haklarının ve Kişisel Verilerin Korunması*” (3 sayılı Tavsiye Kararı – 2012) ve “*Sosyal Ağ Hizmetleri Üzerinde İnsan Haklarının ve Kişisel Verilerin Korunması*” (4 sayılı Tavsiye Kararı – 2012) vb. kararlar yer almaktadır¹⁰⁶.

108 Sayılı Sözleşmeyi günümüzdeki veri koruma düzenlemelerine yaklaştıran ve veri korumayı ulusal düzeyde bağımsız bir otoriteye devreden düzenleme ise 2001 senesinde 108 Sayılı Sözleşmeye ilave olarak getirilen “*Denetleyici Makamlar ve Sınırötesi Veri Akışına İlişkin Protokol*” (“**181 Sayılı Ek Protokol**”) dır. 181 Sayılı Ek Protokol ile taraflar, kendi ülkelerinde gerçekleştirilen kişisel veri işleme faaliyetlerinin tam bağımsız denetleme otoriteleri tarafından yerine getirilmesini kabul etmiştir¹⁰⁷. Türkiye de 181 Sayılı Ek Protokolü 2001 yılında imzalamış ve 2016 yılında yürürlüğe koymuştur¹⁰⁸.

Avrupa Konseyi, kişisel veri korumanın çerçevesini çizen bu sözleşmeler haricinde, veri koruma ilkelerini sektörel bazda belirleyen çeşitli tavsiye kararlarını da onaylamıştır. “*Tıbbi Veri Bankaları* (1981)”, “*Bilimsel Araştırma ve İstatistik* (1983)”, “*Doğrudan Pazarlama* (1985)”, “*Sosyal Güvenlik* (1986)”, “*Elektronik Ödeme ve Diğer İşlemler* (1990)”, “*Verilerin Kamu Kuruluşlarının Üçüncü Kişilere Açıklanması* (1991)”, “*Kişisel Verilerin Telekomünikasyon Alanında Korunması* (1995)”, “*Tıbbi Verilerin Korunması* (1997)” ve “*İnternette Özel Hayatın Gizliliğinin Korunması* (1999)” bunlardan birkaçıdır¹⁰⁹.

¹⁰⁶ Önder Kutlu, Selçuk Kahraman, “Türkiye’de Kişisel Verilerin Korunması Politikasının Analizi”, **Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi**, C: V, Sayı: 4, 2017, s. 51-52, (Çevrim içi) <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1023029>, 25 Mayıs 2021.

¹⁰⁷ Ceylin Beyli, **Kişisel Verilerin Korunması Hakkında Kanun Tasarısı Üzerine Eleştiriler**, Bilişim Hukuku, derleyen: Mete Tevetoğlu, İstanbul, Kadir Has Üniversitesi Yayınları, 2006, s. 71.

¹⁰⁸ 5 Mayıs 2016 Tarihli ve 29703 Sayılı Resmî Gazete, Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesine Ek Denetleyici Makamlar ve Sınırötesi Veri Akışına İlişkin Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun, Kanun No.: 6705, Kabul Tarihi: 20.4.2016, (Çevrim içi) <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/05/20160505-1.htm>, 29 Mayıs 2021.

¹⁰⁹ Civelek, **Kişisel Verilerin Korunması ve Bir Kurumsal Yapılanma Önerisi**, s. 63, (Çevrim içi) http://www.bilgitoplumu.gov.tr/wp-content/uploads/2014/04/Kisisel_Verilerin_Korunmasi-Dilek_Civelek-DPT_Uzmanlik_Tezi.pdf, 21 Mayıs 2021.

c) Avrupa Birliği Düzenlemeleri¹¹⁰

i. AB Veri Koruma Direktifi

AB Veri Koruma Direktifi, Avrupa Birliği üye devletlerinde kamu ve özel sektör eliyle işlenen kişisel verilere ilişkin belirli bir koruma mekanizması oluşturmak amacıyla 24 Ekim 1995 tarihinde kabul edilerek yürürlüğe girmiştir¹¹¹. AB Veri Koruma Direktifi, Avrupa Birliği’nde AB Veri Koruma Tüzüğü yürürlüğe girene kadar, kişisel verilerin muhafazasına ve işlenmesine yönelik tüm düzenlemeleri içeren ana mevzuat olmuştur. AB Veri Koruma Direktifi’nin uygulama alanı, Avrupa Birliği’ne dahil 27 adet ülkeye ilave olarak, Norveç ve Lihtenştayn’dan oluşan Avrupa Ekonomik Alanı’nı içermektedir¹¹².

AB Veri Koruma Direktifi, Avrupa Birliği’ne üye devletlerin mevzuatlarındaki kişisel verilerin korunmasına ilişkin düzenlemelerin birbiri ile asgari düzeyde de olsa uyumlaştırılması ve Avrupa Birliği hudutları dâhilinde kişisel verilerin serbest dolaşımının sağlanması konularında temel ilkeler belirlenmesini amaçlamıştır¹¹³. Zira, AB Veri Koruma Direktifi yürürlüğe girene kadarki dönemde bahis konusu ülkelerin mevzuatında yer alan çeşitli düzenlemeler, teknolojinin hızlı bir şekilde gelişmesine paralel olarak artan uluslararası ticaret ve bilgi paylaşımı hacmi karşısında, veri

¹¹⁰ Avrupa Birliği’nde kişisel verilerin korunması ile alakalı ilkeler, bilgi teknolojilerinde yaşanan gelişmelerin de etkisiyle, Avrupa Birliği ortak pazarının gereklerini dikkate alma ve kişisel verilerin insan haklarına uygun bir şekilde işlenmesi düşüncesiyle hayata geçirilmiştir. Konuya ilişkin bilgi için bkz. Nilgün Başalp, **Kişisel Verilerin Korunması ve Saklanması**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2004, s. 25.

¹¹¹ Avrupa Veri Koruma Denetçisi (EDPS), *Directive 95/46/EC is adopted*, (Çevrim içi) https://edps.europa.eu/european-data-protection-directive-directive-9546ec-protection-individuals-regard-processing_en, 21 Kasım 2021.

¹¹² Sezen Kama Işık, **Avrupa Veri Koruma Hukukuna Anayasal Bir Bakış**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2020, s. 117.

¹¹³ AB Veri Koruma Direktifi’ni takiben 1997 yılında 97/66/EC sayılı “Telekomünikasyon Sektöründe Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Mahremiyetin Korunması Direktifi”; 2002 senesinde ise 2002/58/EC sayılı “Elektronik Haberleşme Sektöründe Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Özel Hayatın Gizliliğinin Korunmasına İlişkin Direktif” yürürlüğe girmiştir. Her iki düzenleme de kişisel verilerin korunması açısından Direktif’in tamamlayıcısı olma özelliğini taşımaktadır.

sahiplerinin kişisel verilerinin belirli bir standart dahilinde korunması konusunda yeterli olmamıştır¹¹⁴.

AB Veri Koruma Direktifi madde 3/1¹¹⁵ uyarınca Direktif, tamamı veya bir bölümü otomatik olarak işlenen kişisel verilere ve otomatik olmayan yollarla işlenen ve fakat bir veri kayıt sisteminin parçası olan veya olacak olan kişisel veriler için uygulama alanı bulmuştur. Bununla birlikte, devlet ve kamu güvenliği meseleleri, devlet eliyle yürütülen savunma ve ceza hukuku kapsamındaki süreçler ile gerçek kişiler tarafından kişisel veya aile hayatlarında gerçekleştirilen veri işleme faaliyetleri Direktif'in uygulama alanı dışında tutulmuştur¹¹⁶.

AB Veri Koruma Direktifi kişisel veriler, kişisel verilerin işlenmesi, kişisel veri kayıt sistemi, veri sorumlusu, veri işleyen, üçüncü taraf, veri alıcısı ve ilgili kişinin rızası gibi kavramlara yönelik tanımlar vererek bu kavramları açık hale getirmiştir. Buna ilave olarak AB Veri Koruma Direktifi'nde kişisel verilerin kalitesi ve niteliğine ilişkin temel ilkeler, özel nitelikli kişisel veriler, kişisel verilerin işlenmesine ilişkin temel ilkeler, ilgili kişilerin bilgi alma hakkı ve kişisel verilerin işlenmesine itiraz etme hakkı, kişisel veri işlemenin güvenliğinin sağlanması, kişisel verilerin ve veri işleme faaliyetinin gizliliği, kişisel veri işleme denetim otoritesi, kişisel verilerin Avrupa Ekonomik Alanı dışında yer alan ülkelere aktarılmasına yönelik düzenlemeler yer almıştır¹¹⁷.

Bununla birlikte AB Veri Koruma Direktifi yapısı itibarıyla, uygulama alanı bulduğu üye devletlerin mevzuatlarında kendiliğinden yürürlüğe girmediğinden üye devletlerin AB Veri Koruma Direktifi hükümlerini iç mevzuatlarına kendilerinin aktarmaları gerekmiştir. Direktifin uygulama alanı bulması üye devletlerin söz konusu aksiyonu almasına bağlı olduğundan, AB Veri Koruma Direktifi yürürlükte kaldığı

¹¹⁴ Burcu Savaş, "İş Hukukunda 'Siber Gözetim'", **Çalışma ve Toplum Dergisi**, Sayı: 22, 2009/3, s. 103, (Çevrim içi) <https://www.calismatoplum.org/makale/is-hukukunda-siber-gozetim-1>, 22 Kasım 2021.

¹¹⁵ AB Veri Koruma Direktifi madde 3/1'in İnsan Hakları Ortak Platformu tarafından gerçekleştirilen Türkçe tercümesi şu şekildedir: "Bu Direktif, bir dosyalama sisteminin parçasını oluşturması istenen veya bir dosyalama sisteminin parçasını oluşturan kişisel verilerin otomatik araçlar dışında işlenmesine ve kısmen veya tamamen otomatik araçlarla kişisel verilerin işlenmesine uygulanacaktır.", (Çevrim içi) <https://kisiselveri.com/9546ec-turkce>, 21 Kasım 2021, Direktif madde 3/1'in orijinal metnine ulaşmak için bkz.: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:31995L0046&from=EN>.

¹¹⁶ Küzeci, **Kişisel Verilerin Korunması**, s. 187-191.

¹¹⁷ Turan, **Karşılaştırmalı Hukukta Kişisel Verilerin Korunması**, s. 162.

süre boyunca bir tavsiye metni olmaktan ileri gidememiş ve neticesinde üye devlet mevzuatlarında kişisel verilerin korunmasına yönelik bir uyum sağlayabilmesi açısından başarısız olmuştur. Tüm bu sebeplerle AB Veri Koruma Direktifi yerini 24 Mayıs 2016 tarihinde kabul edilen, AB Veri Koruma Tüzüğü'nün 99. maddesi¹¹⁸ uyarınca 25 Mayıs 2018'de yürürlüğe giren ve üye ülke mevzuatlarına doğrudan ve kendiliğinden giriş yapan AB Veri Koruma Tüzüğü'ne bırakmıştır¹¹⁹.

AB Veri Koruma Tüzüğü her ne kadar üye devletlerin mevzuatına direk bir etki sağlayamamış olsa da özellikle uluslararası arenada kişisel verilerin korunması konusunda verilen kararlarda yol gösterici olmuştur. Çalışmamızın konusu kapsamında örnek vermek gerekirse, Mario Costeja González ("**González**") isimli bir İspanyol avukata yönelik güncelliğini kaybetmiş bir haberde yer alan bir takım kişisel verilerin Google arama motoru tarafından listelenmesine yönelik sürecin ABAD tarafından AB Veri Koruma Direktifi'nin ilgili maddelerine aykırılık teşkil ettiğine, unutulma hakkı çerçevesinde söz konusu kişisel verilerin silinmesi gerektiğine karar verilmiştir¹²⁰. Böylece, AB Veri Koruma Direktifi düzenlemelerinde doğrudan yer almayan ve ancak ABAD'ın yorumları çerçevesinde Direktifin çeşitli düzenlemelerine atıf yapılmak suretiyle ortaya çıkan unutulma hakkı, AB Veri Koruma Tüzüğü'nde kendisine açıkça yer bulmuştur. ABAD'ın González'e yönelik kararına çalışmamızın ilerleyen aşamalarında¹²¹ yer verildiğinden, işbu bölümde söz konusu karara sadece atıf yapmakla yetinilmiştir.

¹¹⁸ AB Veri Koruma Tüzüğü madde 99'un Kişisel Verilerin Korunması Platformu tarafından gerçekleştirilen Türkçe tercümesi şu şekildedir: "*1. Bu Tüzük, Avrupa Birliği Resmi Gazetesi'nde yayımlandığı günden sonraki yirminci gün yürürlüğe girer. 2. Bu Tüzük 25 Mayıs 2018 tarihinden itibaren uygulanır.*", (Çevrim içi) <https://www.kisiselverilerinkorunmasi.org/wp-content/uploads/2017/09/GDPR-T%C3%BCrk%C3%A7e-%C3%87eviri-AB-Bakanl%C4%B1%C4%9F%C4%B1.pdf>, 30 Eylül 2021, Tüzük madde 99'un orijinal metnine ulaşmak için bkz.: <https://gdpr-info.eu/art-99-gdpr/>.

¹¹⁹ Dülger, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, s. 97.

¹²⁰ ABAD, Mario Costeja González v. Google Spain SL, Google Inc. Kararı, T. 13 Mayıs 2014, K. 131/12, Kararın İngilizce dilindeki tam metnine ulaşmak için bkz.: (Çevrim içi) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:62012CJ0131&from=EN>, 29 Kasım 2021.

¹²¹ İkinci Bölüm, V. Unutulma Hakkının Dayanağı, A. Avrupa Birliği'nde Unutulma Hakkı, 1. Google İspanya Kararı

ii. AB Veri Koruma Tüzüğü

Türkiye'nin kişisel verilerin korunması konusundaki hukuki düzenlemelerin kaynağı olan AB Veri Koruma Direktifi'nin 25 Mayıs 2018'de yürürlüğe giren AB Veri Koruma Tüzüğü tarafından yürürlükten kaldırıldığını yukarıda belirtmiştik.

AB Veri Koruma Direktifi hızla gelişen teknolojinin beklentilerini karşılayamamakta hem de bir direktif olarak yürürlüğe girdiği için Avrupa Birliği Üye Devletleri arasında bir bağlayıcı gücü bulunmamaktaydı. Bu durum bir ulusal mevzuat çeşitliliğine sebep olmakta idi. Yine teknoloji ile birlikte sınırların kalktığı veya gücünü kaybettiği günümüzde, coğrafi sınırlarla çerçevelenmiş hukuki düzenlemelerin uygulaması, özellikle teknoloji üzerinden yürütülen iş kollarında, mevzuat çeşitliliği sebebiyle kişisel verilerin serbest dolaşımını engellediğinden¹²² ticari faaliyetlerin düzgün şekilde yürütülmesini oldukça zorlaştırmış; dolayısıyla bu düzenlemeler etkisini kaybetme riski ile karşı karşıya kalmıştır. Dolayısıyla dünya yerel düzenlemeler yerine global düzenlemelere ihtiyaç duymaya başlamıştır. Bu sıkıntıların farkında olan Avrupa Birliği, yeknesaklığı sağlayabilmek ve tüm Avrupa Birliği Üye Devletlerinde kişisel verilerin korunmasına yönelik standart bir koruma mekanizması sağlayabilmek amacıyla AB Veri Koruma Tüzüğü'nü yürürlüğe koymuştur. AB Veri Koruma Tüzüğü yürürlüğe girmesi ile birlikte tüm Üye Devletler için bağlayıcı bir düzenleme haline gelmiştir¹²³.

AB Veri Koruma Tüzüğü, AB Veri Koruma Direktifi'nden farklı olarak bölgesel kapsamını genişletmiş ve AB Veri Koruma Tüzüğü'nün Avrupa Birliği dışında da uygulanmasını sağlamış¹²⁴; Tüzük hükümlerinin ihlal edilmesini ciddi ve yüksek

¹²² Kama Işık, **Avrupa Veri Koruma Hukukuna Anayasal Bir Bakış**, s. 118.

¹²³ Küzeci, **Kişisel Verilerin Korunması**, s. 222.

¹²⁴ AB Veri Koruma Tüzüğü madde 3'ün Kişisel Verilerin Korunması Platformu tarafından gerçekleştirilen Türkçe tercümesi şu şekildedir: "1. Bu Tüzük, işleme faaliyeti Birlik içerisinde gerçekleşip gerçekleşmediğine bakılmaksızın, Birlik içerisindeki bir kontrolör veya işleyicinin işletmesinin faaliyetleri bağlamında kişisel verilerin işlenmesine uygulanır. 2. Bu Tüzük, işleme faaliyetlerinin aşağıdaki hususlarla alakalı olması durumunda, Birlik içerisinde bulunan veri sahiplerinin kişisel verilerinin Birlik içerisinde kurulu olmayan bir kontrolör veya işleyici tarafından işlenmesine uygulanır: (a) Veri sahibine bir ödeme yapılmasına gerek olup olmadığına bakılmaksızın, Birlik içerisindeki söz konusu veri sahiplerine mal ya da hizmetlerin sunulması veya (b) Davranışları birlik içerisinde gerçekleştiği ölçüde, davranışlarının izlenmesi. 3. Bu Tüzük, Birlik içerisinde değil, ancak bir üye devletin hukukunun uluslararası kamu hukuku vasıtasıyla uygulandığı bir yerde kurulu bulunan bir kontrolör tarafından kişisel verilerin işlenmesine uygulanır.", (Çevrim içi) <https://www.kisiselverilerinkorunmasi.org/wp-content/uploads/2017/09/GDPR-T%C3%BCrk%C3%A7e-%C3%87eviri-AB-Bakanl%C4%B1%C4%9F%C4%B1.pdf>, 30 Eylül 2021, Tüzük madde 3'ün orijinal metnine ulaşmak için bkz.: <https://gdpr-info.eu/art-3-gdpr/>.

meblağlı yaptırımlara bağlamış; kişisel veri işleme şartları uyarınca ilgili kişilerden alınması gereken açık rızanın şartlarını genişletmiş¹²⁵; bunlara ilave olarak veri sorumlularının veri işleme faaliyetleri dolayısıyla ilgili kişiler nezdinde bir risk doğması halinde söz konusu riskli durumların 72 saat içerisinde ilgili kurum ve kişilere bildirim yükümlülüğünü¹²⁶, ilgili kişilerin kişisel verilerine erişim ve bilgi alma hakkını¹²⁷, çalışmamızın konusu olan unutulma hakkını¹²⁸, ilgili kişinin kendisine

¹²⁵ AB Veri Koruma Tüzüğü madde 7'nin Kişisel Verilerin Korunması Platformu tarafından gerçekleştirilen Türkçe tercümesi şu şekildedir: “1. İşleme faaliyetinin rızaya dayandığı hallerde, kontrolör veri sahibinin kişisel verilerinin işlenmesine rıza göstermiş olduğunu gösterebilir. 2. Veri sahibinin rızasının diğer hususlarla da ilgili olan yazılı bir beyan bağlamında verilmesi durumunda, rıza talebi diğer hususlardan açık bir şekilde ayırt edilebilecek bir şekilde, anlaşılır ve kolayca erişilebilir bir biçimde, açık ve sade bir dil kullanılarak sunulur. Söz konusu beyanın bu Tüzük açısından ihlal teşkil eden hiçbir kısmı bağlayıcı değildir. 3. Veri sahibinin istediği zaman rızasını geri çekme hakkı vardır. Rızanın geri çekilmesi, geri çekim işleminden önce rızaya dayalı olarak yapılan işleme faaliyetinin hukuka uygunluğunu etkilemez. Veri sahibi, rıza vermeden önce, bu hususta bilgilendirilir. Rızanın geri çekilmesi rıza vermek kadar kolaydır. 4. Rızanın özgür bir şekilde verilip verilmediği değerlendirilirken, her şeyden önce, bir hizmetin sağlanması da dahil olmak üzere bir sözleşmenin ifasının söz konusu sözleşmenin ifası için gerekmeyen kişisel verilerin işlenmesine yönelik bir rızaya bağlı olup olmadığına azami özen gösterilir.”, (Çevrim içi) <https://www.kisiselverilerinkorunmasi.org/wp-content/uploads/2017/09/GDPR-T%C3%BCrk%C3%A7e-%C3%87eviri-AB-Bakanl%C4%B1%C4%9F%C4%B1.pdf>, 30 Eylül 2021, Tüzük madde 7'nin orijinal metnine ulaşmak için bkz.: <https://gdpr-info.eu/art-7-gdpr/>.

¹²⁶ AB Veri Koruma Tüzüğü madde 33'ün Kişisel Verilerin Korunması Platformu tarafından gerçekleştirilen Türkçe tercümesi şu şekildedir: “1. Bir kişisel veri ihlali olması durumunda, kişisel veri ihlalinin gerçek kişilerin hakları ve özgürlükleri açısından bir riske sebebiyet vermesinin muhtemel olmaması haricinde, kontrolör, gereksiz gecikmeye mahal vermeden ve, uygun olması halinde, ihlalden haberdar olduktan itibaren en geç 72 saat içerisinde, kişisel veri ihlalinin 55. madde uyarınca yetkin denetim makamına bildirir. Denetim makamına yönelik bildirimin 72 saat içerisinde yapılmadığı hallerde, bu bildirimle birlikte gecikme sebeplerine de yer verilir. 2. İşleyici, bir kişisel veri ihlalinin haberdar olduktan sonra, herhangi bir gecikmeye mahal vermeden, kontrolöre bildirimde bulunur. 3. 1. paragrafta atıfta bulunulan bildirimde en azından: (a) uygun olduğu hallerde, ilgili veri sahibi kategorileri ve yaklaşık sayısı ile ilgili kişisel veri kaydı kategorileri ve yaklaşık sayısı da dahil olmak üzere kişisel veri ihlalinin mahiyeti açıklanır; (b) veri koruma görevlisi veya daha fazla bilginin elde edilebileceği başka bir temas noktasının isim ve irtibat bilgileri iletilir; (c) kişisel veri ihlalinin olası sonuçları açıklanır; (d) uygun olduğu hallerde, kişisel veri ihlalinin olası olumsuz etkilerinin azaltılmasına yönelik tedbirler de dahil olmak üzere kişisel veri ihlalinin ele alınması için kontrolör tarafından alınan veya alınması önerilen tedbirler açıklanır. 4. Bilgilerin aynı zamanda sağlanmasının mümkün olmadığı hallerde ve ölçüde, bilgiler gereksiz herhangi bir ek gecikmeye mahal verilmeksizin aşamalı olarak sağlanabilir. 5. Kontrolör kişisel veri ihallerini kişisel veri ihlaline ilişkin bilgiler, etkileri ve gerçekleştirilen düzeltici işlemi de kapsayacak şekilde belgelendirir. Bu belgelendirme denetim makamının bu maddeye uyumluluğu doğrulamasını sağlar.”, (Çevrim içi) <https://www.kisiselverilerinkorunmasi.org/wp-content/uploads/2017/09/GDPR-T%C3%BCrk%C3%A7e-%C3%87eviri-AB-Bakanl%C4%B1%C4%9F%C4%B1.pdf>, 30 Eylül 2021, Tüzük madde 33'ün orijinal metnine ulaşmak için bkz.: <https://gdpr-info.eu/art-33-gdpr/>.

¹²⁷ AB Veri Koruma Tüzüğü madde 12 ila 16'nın Kişisel Verilerin Korunması Platformu tarafından gerçekleştirilen Türkçe tercümesi için bkz.: <https://www.kisiselverilerinkorunmasi.org/wp-content/uploads/2017/09/GDPR-T%C3%BCrk%C3%A7e-%C3%87eviri-AB-Bakanl%C4%B1%C4%9F%C4%B1.pdf>, 30 Eylül 2021, Tüzük madde 12 ila 16'nın orijinal metnine ulaşmak için bkz.: <https://gdpr-info.eu/>.

¹²⁸ AB Veri Koruma Tüzüğü madde 17'nin Kişisel Verilerin Korunması Platformu tarafından gerçekleştirilen Türkçe tercümesi şu şekildedir: “1. Veri sahibinin kendisi ile ilgili kişisel verilerin

ilişkin kişisel verilerin bir bilişim sisteminden başkasına taşınmasını istemesi hakkını¹²⁹, tasarımların kişisel verilerin gizliliğinin korunması kapsamında geliştirilmesi kavramını¹³⁰ ve düzenli ve özellikle sistematik şekilde veri işleyen veya

herhangi bir gecikmeye mahal verilmeksizin silinmesini kontrolörden talep etme hakkı bulunur ve, aşağıdaki hallerden birinin geçerli olması durumunda, kontrolörün kişisel verileri herhangi bir gecikmeye mahal vermeksizin silme yükümlülüğü bulunur: (a) kişisel verilerin toplanma veya işleme amaçlarıyla ilişkili olarak artık gerekli olmaması; (b) veri sahibinin 6(1) maddesinin (a) bendi veya 9(2) maddesinin (a) bendine göre işleme faaliyetinin dayandığı izni geri çekmesi ve işleme faaliyetiyle ilgili başka bir yasal gerekçe bulunmaması; (c) veri sahibinin 21(1) maddesi uyarınca işleme faaliyetine itirazda bulunması ve işleme faaliyetine yönelik ağır basan meşru bir gerekçe bulunmaması ya da veri sahibinin 21(2) maddesi uyarınca işleme faaliyetine itirazda bulunması; (d) kişisel verilerin yasa dışı biçimde işlenmiş olması; (e) kontrolörün tabi olduğu Birlik veya üye devlet hukukundaki bir yasal yükümlülüğe uygunluk sağlanması amacı ile kişisel verilerin silinmesinin zorunlu olması; (f) kişisel verilerin 8(1) maddesinde atıfta bulunulan bilgi toplumu hizmetlerinin sağlanması ile ilgili toplanmış olması. 2. Kontrolörün kişisel verileri kamuya açıklamış olduğu ve 1. paragraf uyarınca kişisel verileri silmek zorunda olduğu hallerde, kontrolör, mevcut teknoloji ve uygulama maliyetini göz önünde bulundurarak, veri sahibinin talep etmiş olduğu kişisel verileri işleyen kontrolörleri söz konusu kişisel verilere yönelik her türlü bağlantı veya bu verilerin her türlü nüshası ya da çoğaltmasının söz konusu kontrolörlerce silinmesi hususunda bilgilendirmek üzere teknik tedbirler de dahil olmak üzere makul adımları atar. 3. 1 ve 2. paragraflar işleme faaliyeti aşağıdaki amaçlar doğrultusunda gerekli olduğu ölçüde uygulanmaz: (a) ifade ve bilgi edinme hakkının kullanılması; (b) kontrolörün tabi olduğu Birlik veya üye devlet hukuku çerçevesinde işleme faaliyeti gerektiren bir yasal yükümlülüğe uygunluk açısından veya kamu yararına gerçekleştirilen bir görevin yerine getirilmesi veya kontrolöre verilen resmi bir yetkinin uygulanması açısından; (c) 9(2) maddesinin (h) ve (i) bentlerinin yanı sıra 9(3) maddesi uyarınca halk sağlığı alanındaki kamu yararı sebeplerinden dolayı; (d) 1. paragrafta atıfta bulunulan hakkın ilgili işleme hedeflerinin yakalanmasını imkansız hale getirmesi veya yakalanmasına ciddi şekilde zarar vermesinin muhtemel olduğu ölçüde, 89(1) maddesi uyarınca kamu yararına arşivleme amaçları, bilimsel veya tarihi araştırma amaçları ya da istatistikî amaçlar doğrultusunda veya (e) yasal iddialarda bulunulması, bu iddiaların uygulanması veya savunulması açısından.”, (Çevrim içi) <https://www.kisiselverilerinkorunmasi.org/wp-content/uploads/2017/09/GDPR-T%C3%BCrk%C3%A7e-%C3%87eviri-AB-Bakanl%C4%B1%C4%9F%C4%B1.pdf>, 30 Eylül 2021, Tüzük madde 17’nin orijinal metnine ulaşmak için bkz.: <https://gdpr-info.eu/art-17-gdpr/>.

¹²⁹ AB Veri Koruma Tüzüğü madde 20’nin Kişisel Verilerin Korunması Platformu tarafından gerçekleştirilen Türkçe tercümesi şu şekildedir: “1. Aşağıdaki hallerde, veri sahibinin kendisi ile ilgili olarak bir kontrolöre sağlamış olduğu kişisel verileri yapılandırılmış, yaygın olarak kullanılan ve makine tarafından okunabilecek bir formatta alma hakkı bulunur ve kişisel verilerin sağlandığı kontrolörün herhangi bir engellemesi olmaksızın bu verileri başka bir kontrolöre iletme hakkı bulunur: (a) işleme faaliyetinin 6(1) maddesinin (a) bendi veya 9(2) maddesinin (a) bendi uyarınca bir rızaya veya 6(1) maddesinin (b) bendi uyarınca bir sözleşmeye dayanması ve (b) işleme faaliyetinin otomatik yollarla gerçekleştirilmesi. 2. 1. paragraf uyarınca veri taşınabilirliği hakkını kullanırken, veri sahibinin, teknik açıdan uygulanabilir olması halinde, kişisel verilerin doğrudan bir kontrolörden diğerine iletme hakkı bulunur. 3. Bu maddenin 1. paragrafında atıfta bulunulan hakkın kullanımı ile 17. maddeye hâlel gelmez. Söz konusu hak kamu yararına gerçekleştirilen bir görevin yerine getirilmesi veya kontrolöre verilen resmi bir yetkinin uygulanması için gereken işleme faaliyetlerine uygulanmaz. 4. 1. paragrafta atıfta bulunulan hak başkalarının hakları ve özgürlüklerini olumsuz yönde etkilemez.”, (Çevrim içi) <https://www.kisiselverilerinkorunmasi.org/wp-content/uploads/2017/09/GDPR-T%C3%BCrk%C3%A7e-%C3%87eviri-AB-Bakanl%C4%B1%C4%9F%C4%B1.pdf>, 30 Eylül 2021, Tüzük madde 20’nin orijinal metnine ulaşmak için bkz.: <https://gdpr-info.eu/art-20-gdpr/>.

¹³⁰ AB Veri Koruma Tüzüğü madde 23’ün Kişisel Verilerin Korunması Platformu tarafından gerçekleştirilen Türkçe tercümesi şu şekildedir: “1. Veri kontrolörü veya işleyicisinin tabi olduğu Birlik veya üye devlet hukuku bir yasama tedbiri vasıtasıyla; temel haklar ve özgürlüklerin özüne saygı gösterdiğinde ve demokratik bir toplumda aşağıdaki hususların güvence altına alınması açısından gerekli ve orantılı bir tedbir teşkil ettiğinde 12 ila 22. maddeler ve 34. maddede öngörülen haklar ve

özel nitelikli kişisel veri işleyen veri sorumluları tarafından atanması öngörülen veri koruma görevlisi kavramını¹³¹ temel mevzuat düzenlemeleri olarak yürürlüğe koymuştur.

Türkiye’de KVKK’nın yürürlüğe girmesinden bir ay kadar sonra yürürlüğe giren, kişisel verilerin korunması konusunda güncel ve teknolojik düzenlemelerle uyumlu şekilde düzenlenmiş bir metindir. AB Veri Koruma Tüzüğü, doğrudan kişisel verilerin korunmasını değil, teknolojinin gelişmesiyle birlikte önü alınmaz bir şekilde artan kişisel veri işleme faaliyetleri çerçevesinde gerçek kişilerin temel hak ve özgürlüklerinden olan kişilik hakkının ve özel hayatın gizliliğinin korunması amacını benimsemiştir¹³². AB Veri Koruma Direktifi’ni mehzaz olarak hazırlanmış olan KVKK ise gerek kişisel verilerin korunması gerekse teknolojiye uyum sağlamak anlamında AB Veri Koruma Tüzüğü’nün çok gerisinde kalmıştır¹³³.

yükümlülüklerin kapsamını, ayrıca 5. madde hükümleri 12 ila 22. maddelerde hükme bağlanan haklar ve yükümlülüklerle uygun olduğu sürece 5. maddenin kapsamını, kısıtlayabilir: (a) milli güvenlik; (b) savunma; (c) kamu güvenliği; (d) kamu güvenliğine yönelik tehditlere karşı güvence sağlanması ve bu tehditlerin önlenmesi de dâhil olmak üzere suçların önlenmesi, soruşturulması, tespiti veya kovuşturulması ya da cezaların infaz edilmesi; (e) başta Birliğin veya bir üye devletin önemli bir ekonomik veya mali çıkarına olmak üzere parasal hususlar ile bütçe ve vergilendirmeye ilişkin hususlar, halk sağlığı ve sosyal güvenlik de dahil, Birlik ya da bir üye devletin genel kamu yararına yönelik diğer önemli hedefler; (f) yargı bağımsızlığının ve adli süreçlerin korunması; (g) düzenlenmiş mesleklere ilişkin etik kurallarının ihlalinin önlenmesi, soruşturulması, tespiti ve kovuşturulması; (h) nadiren olsa dahi, (a) ila (e) ve (g) bentlerinde belirtilen durumlarda resmi yetkinin kullanımı ile bağlantılı bir izleme, denetleme veya düzenleme işlevi; (i) veri sahibinin veya başkalarının haklarının ve özgürlüklerinin korunması. (j) medeni hukuktan kaynaklanan taleplere ilişkin kararların icrası. 2. Özellikle, 1. paragrafta belirtilen herhangi bir yasama tedbiri, ilgili olduğunda, aşağıdaki hususlara ilişkin hükümler içerir: (a) işlemenin veya işleme kategorilerinin amaçları; (b) kişisel veri kategorileri; (c) getirilen kısıtlamaların kapsamı; (d) kötüye kullanım veya yasa dışı yollarla erişim veya aktarımın engellenmesine yönelik güvenceler; (e) kontrolör veya kontrolör kategorilerinin belirlenmesi; (f) işleme veya işleme kategorilerinin mahiyeti, kapsamı ve amaçları dikkate alınarak saklama süreleri ve uygulanabilir güvenceler; (g) veri sahiplerinin hakları ve özgürlüklerine yönelik riskler ve (h) kısıtlama amacına halel getirmemesi durumunda, veri sahiplerinin kısıtlamayla ilgili bilgi sahibi olma hakkı.”, (Çevrim içi) <https://www.kisiselverilerin korunmasi.org/wp-content/uploads/2017/09/GDPR-T%C3%BCrkiye-KVKK-A7e-%C3%87eviri-AB-Bakanl%C4%B1%C4%9F%C4%B1.pdf>, 30 Eylül 2021, Tüzük madde 23’ün orijinal metnine ulaşmak için bkz.: <https://gdpr-info.eu/art-23-gdpr/>.

¹³¹ AB Veri Koruma Tüzüğü madde 37 ila 39’un Kişisel Verilerin Korunması Platformu tarafından gerçekleştirilen Türkçe tercümesi için bkz.: <https://www.kisiselverilerin korunmasi.org/wp-content/uploads/2017/09/GDPR-T%C3%BCrkiye-KVKK-A7e-%C3%87eviri-AB-Bakanl%C4%B1%C4%9F%C4%B1.pdf>, 30 Eylül 2021, Tüzük madde 37 ila 39’un orijinal metnine ulaşmak için bkz.: <https://gdpr-info.eu/>.

¹³² Kama Işık, **Avrupa Veri Koruma Hukukuna Anayasal Bir Bakış**, s. 119.

¹³³ Dülger, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, s. 109.

Çalışmamızın konusu kapsamında, AB Veri Koruma Tüzüğü ile birlikte ilk defa mevzuat seviyesinde düzenlenen unutulma hakkına ilerleyen bölümlerde¹³⁴ yer verildiğinden, bu kısımda sadece atıf yapmakla yetinilmiştir.

2. Kişisel Verilerin Korunmasına Yönelik Ulusal Düzenlemeler

a) Anayasa

1982 Anayasası madde 2’de belirtildiği üzere insan haklarına saygılı ve demokratik bir hukuk devleti olan Türkiye; Birleşmiş Milletler, Avrupa Konseyi ve OECD gibi organizasyonların üyesi olmasına karşın, uzun bir müddet kişisel verileri koruyan özel bir kanunun da mevcut olmaması sebebiyle, kişisel verilerin korunması ile ilgili uluslararası kuruluşlar tarafından benimsenen prensipleri hukuk sistemine dâhil edememiştir.

Anayasa madde 20 özel hayatın gizliliği hakkını güvence altına almaktadır. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin pek çok ulusal ve uluslararası düzenleme, özel hayatın gizliliğinin sağlanmasını kendisine öncelikli amaç olarak belirlemiştir. Bu doğrultuda, Türkiye’de kişisel verilerin korunmasının anayasal temellerinden bahsederken, özel hayatın gizliliği hakkına ilişkin Anayasa madde 20 düzenlemesinin bir bütün olarak göz önüne alınması gerektiği düşüncesindeyiz.

Anayasa madde 20/1 uyarınca “*Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz.*”. Özel hayatın gizliliği hakkının sınırları ise madde 20/2’de¹³⁵ yer almaktadır. Madde metni incelendiğinde söz konusu sınırlamanın kişilerin bedeni olarak üstünün, özel evrak ve eşyasının milli güvenlik başta olmak üzere sadece belirli şartlar altında aranabileceğini ve el konulabileceğini düzenlemektedir. Kişilerin bedeni, özel evrakı ve eşyalarının kişileri belirli veya belirlenebilir kılacağı

¹³⁴ İkinci Bölüm, V. Unutulma Hakkının Dayanağı, A. Avrupa Birliği’nde Unutulma Hakkı, 2. AB Veri Koruma Tüzüğü.

¹³⁵ Anayasa madde 20/2 şu şekildedir: “*Millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâkın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak, usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça; yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; kimsenin üstü, özel kâğıtları ve eşyası aranamaz ve bunlara el konulamaz. Yetkili merciin kararı yirmidört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını el koymadan itibaren kırksekiz saat içinde açıklar; aksi halde, el koyma kendiliğinden kalkar.*”.

düşünüldüğünde, Anayasa madde 20/2'nin sadece kişilerin üstü, özel evrakı ve eşyası çerçevesinde yer alan kişisel verileri açısından bir kısıtlama getirildiği, ancak bunun dışındaki kişisel verilerin herhangi bir korumaya tabi tutulmadığı anlaşılmaktadır.

Türkiye'de 2010 yılında gerçekleştirilen referandum ile 5982 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun¹³⁶ ile Anayasa'nın özel yaşamın gizliliğini düzenleyen madde 20'ye kişisel verilerin korunması ile ilgili 3. fıkra eklenmiştir. Söz konusu fıkra ile kişilerin kişisel verilerinin korunması, anayasal olarak güvenceye alınmıştır. Fıkra düzenlemesi, kişisel verilerin ancak kanunda düzenlenen durumlarda veya ilgili kişinin açık rızasına dayanarak işlenebileceğini; anayasa ile koruma altına alınan kişisel verilerin korunması hakkının kişilerin kişisel verilerine erişebilmesini, veri sorumlusundan kişisel verilerine yönelik gerekli düzeltmelerin yapılmasını veya kişisel verilerin silinmesini talep edebilmesini ve kişisel verilerinin toplama ve işleme amaçları doğrultusunda işlenip işlenmediğini öğrenmesini içermektedir. Kişisel verilerin korunmasını genel çerçevesi ile ele alan düzenleme, kişisel verilerin korunmasına ilişkin detaylara yönelik esas ve usul düzenlemelerinin ise kanunlar tarafından yapılacağını ifade etmektedir.

Fıkra gerekçesine¹³⁷ bakıldığında, Anayasamızın söz konusu değişiklik tarihine kadar kişisel verilere yönelik bir takım dolaylı düzenlemeler içerdiği ancak bu düzenlemelerin yeterli düzeyde koruma sağlamadığı; kişisel verilerin korunmasının dünya üzerindeki önemine binaen, Türkiye'de de kişisel verilerin anayasal bir güvence altına alınması gerektiği ve dolayısıyla madde metnine söz konusu ilavelerin yapıldığı ifade edilmektedir. Bununla birlikte, madde 20/3 düzenlemesi, kişisel verilerin korunmasında hâkim olan temel ilkelerin yaşama geçmesinde kritik rolü olan kişisel verilerin işlenmesini denetleyecek bağımsız bir organ öngörmemesi ve yukarıda da

¹³⁶ 13 Mayıs 2010 Tarihli ve 27580 Sayılı Resmî Gazete, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, Kanun No.: 5982, Kabul Tarihi: 7/5/2010, (Çevrim içi) <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/05/20100513-1.htm>, 12 Eylül 2021.

¹³⁷ Anayasa madde 20/3 gerekçesi şu şekildedir: “Anayasada kişisel verilerin korunmasına yönelik dolaylı hükümler bulunmakla birlikte yeterli değildir. Mukayeseli hukukta ve taraftı olduğumuz uluslararası belgelerde de kişisel verilerin korunması önemle vurgulanmaktadır. Maddeyle, herkesin, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı, anayasal bir hak olarak teminat altına alınmaktadır. Bu bağlamda, bireylerin kendilerini ilgilendiren kişisel veriler üzerinde hangi hak ve yetkilere sahip olduğu ve kişisel verilerin hangi hallerde işlenebileceği hükme bağlanırken, kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usullerin kanunla düzenleneceği öngörülmektedir.”.

belirttiğimiz üzere kişisel verilerin korunması hakkının hangi koşullarda kısıtlanabileceğinin açıkça ifade edilmemesi sebebiyle birtakım eleştirilere maruz kalmıştır¹³⁸. Zira kişisel veriler, KVKK madde 4'te de belirtildiği üzere sadece *belirli, açık ve meşru amaçlar* dahilinde işlenmeli ve işlendikleri amaç kişisel veriler ile *bağlantılı, sınırlı ve ölçülü* olmalıdır.

2010'da kabul edilen Anayasa değişikliklerinin yürürlüğe girmesi ile kişisel verilerin korunması hususunu öncelikli olarak Anayasa madde 20 çerçevesinde değerlendirmek gerekir. Yukarıda belirttiğimiz sorunlu yanları bulunmasına karşın Anayasa madde 20, kişisel verilerin korunmasına yönelik bazı temel ilkeleri kapsamına alan yapısı dolayısıyla ülkemizde etkin bir koruma sağlanması yönünde en azından bir adım teşkil ettiği görüşüne¹³⁹ katılıyoruz.

Anayasa madde 20 ile düzenlenen kişisel verilerin korunmasına yönelik sınırlar dışında, kişilerin temel hak ve özgürlüklerinin sınırlandırılmasının sınırını Anayasa madde 13 belirlemektedir. Anayasa madde 13'e göre;

“Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.”

Görüldüğü üzere, Anayasa madde 13 hükmünde açıkça kişilerin temel hak ve özgürlüklerinin yalnızca Anayasa'nın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak sınırlandırılabilirliği ifade edilmektedir.

Bununla birlikte kişisel verilerin korunması hususunda, kişilerin düşüncelerini açıklama hürriyetini düzenleyen Anayasa'nın 26. maddesi ile kişilerin ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilen haber alma ve verme tasarruflarını düzenleyen Anayasa madde 28 de dolaylı olarak önem arz etmektedir. Her iki temel hak da kişisel verilerin korunmasına yönelik dolaylı bir koruma sağlamakta olup, söz konusu hakların kişisel verilerin korunması ile yarışan haklar statüsünde olmasından dolayı, hangi hakkın üstün geleceğine yönelik bir denge gözetmek gerekecektir. Örneğin, bu noktada belirtmek gerekir ki KVKK madde 28/1-c ışığında, *kışisel verilerin özel hayatın*

¹³⁸ Küzeci, **Kişisel Verilerin Korunması**, s. 324; Sultan Tahmazoğlu Üzeltürk, “Kişisel Verilerin Korunması Hakkında Anayasa Değişikliği”, **Legal Hukuk Dergisi**, Sayı: 93, 2010, s. 3155, (Çevrim içi) <https://legal.com.tr/urun/legal-hukuk-dergisi-yil-2010-sayi-93/362341>, 15 Eylül 2021.

¹³⁹ Küzeci, **Kişisel Verilerin Korunması**, s. 329.

gizliliğini veya kişilik haklarını ihlal etmemek ya da suç işlememek kaydıyla, ifade özgürlüğü kapsamında işlenmesi durumu, KVKK hükümlerini uygulanabilir olmaktan çıkarır. Böylece kişinin düşüncelerini hukuk düzeninin cevaz verdiği bir biçimde açıklaması, daha geniş bir değerlendirme ile ifade özgürlüğü kapsamında açıklaması; KVKK'nın uygulama alanı bakımından istisna teşkil edecek ve denge testini ifade özgürlüğü kazanacaktır.

Bireylerin ifade özgürlüğü¹⁴⁰ ve basın özgürlüğü¹⁴¹ konularına çalışmamızın İkinci Bölümünde *Unutulma Hakkının Diğer Haklar İle İlişkisi* başlığı altında yer verildiğinden bu bölümde ilgili konu ana hatlarıyla ele alınmıştır.

b) Türk Ceza Kanunu

Kişisel verilere ilişkin suçlar bakımından TCK madde 135 ila 140 düzenlemesi hükümleri uygulanmaktadır.

Kişisel verilerin kaydedilmesi suçunu düzenleyen TCK madde 135¹⁴² uyarınca ilgili kişilerin kişisel verilerini hukuka aykırı olarak kaydeden kişilere hapis cezası verileceği ve söz konusu kişisel verilerin özel nitelikli kişisel verilerin kaydını içermesi halinde cezanın artacağı düzenlenmektedir¹⁴³.

Kişisel verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme suçu, TCK madde 136'da¹⁴⁴ seçimlik hareketli bir suç olarak düzenlenmiştir. Madde düzenlemesi uyarınca kişisel verileri hukuka aykırı olarak üçüncü kişilerle paylaşan, yayan veya ele geçirilmesine sebep olan kişi hakkında hapis cezası yaptırımını uygulanacak ve maddenin ikinci fıkrasında sayılan hallerde ceza arttırılacaktır.

¹⁴⁰ İkinci Bölüm, IV. Unutulma Hakkının Diğer Haklar ile İlişkisi, C. İfade ve Haberleşme Özgürlüğü.

¹⁴¹ İkinci Bölüm, IV. Unutulma Hakkının Diğer Haklar ile İlişkisi, D. Basın Özgürlüğü.

¹⁴² TCK madde 135 şu şekildedir: “(1) Hukuka aykırı olarak kişisel verileri kaydeden kimseye bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verilir. (2) Kişisel verinin, kişilerin siyasi, felsefi veya dini görüşlerine, ırki kökenlerine; hukuka aykırı olarak ahlaki eğilimlerine, cinsel yaşamlarına, sağlık durumlarına veya sendikal bağlantılarına ilişkin olması durumunda birinci fıkra uyarınca verilecek ceza yarı oranında artırılır.”.

¹⁴³ TCK madde 135'te iki ayrı suça yer verildiğine ilişkin görüş için bkz.: Zeki Hafizoğulları, Muharrem Özen, “Özel Hayata ve Hayatın Gizli Alanına Karşı Suçlar”, **Ankara Barosu Dergisi**, Sayı: 4, 2009, s. 20, (Çevrim içi) <http://www.ankarabarusu.org.tr/site/ankarabarusu/tekmakale/2009-4/1.pdf>, 15 Eylül 2021.

¹⁴⁴ TCK madde 136 şu şekildedir: “(1) Kişisel verileri, hukuka aykırı olarak bir başkasına veren, yayan veya ele geçiren kişi, iki yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (2) Suçun konusunun, Ceza Muhakemesi Kanununun 236 ncı maddesinin beşinci ve altıncı fıkraları uyarınca kayda alınan beyan ve görüntüler olması durumunda verilecek ceza bir kat artırılır.”.

TCK madde 137¹⁴⁵, TCK madde 135 ve 136’da sayılan suçların nitelikli hallerini düzenlemektedir. Buna göre kişisel verileri hukuka aykırı olarak verme, yayma veya ele geçirme suçunun kamu görevlileri tarafından görevi kötüye kullanmak veya mensup olunan iş kolunun sağladığı imkanlardan yararlanmak suretiyle işlenmesi halinde verilecek hapis cezaları 1/2 oranında arttırılacaktır.

TCK madde 138¹⁴⁶, kişisel verileri yok etmeme suçunu düzenlemektedir. Madde düzenlemesine göre kişisel verilerin kanunen belirlenmiş saklama sürelerinden daha uzun süre kayıt altında tutulması halinde, kişisel verileri silmekle yükümlü olanlara hapis cezası verileceğini düzenlemektedir¹⁴⁷.

TCK madde 139¹⁴⁸, takibi şikâyetle bağlı suçları düzenlemektedir. Buna göre, kişisel verilerin hukuka aykırı olarak muhafaza edilmesi, üçüncü kişilerle paylaşılması ve saklama süreleri sona erdiğinde yok edilmemesine dair suçlar re’sen, bunlar dışındaki suçlar ise şikâyet üzerine kovuşturulacaktır.

Son olarak TCK madde 140’ta¹⁴⁹ ise, TCK madde 135 ile madde 139’da düzenlenen suçların tüzel kişiler tarafından işlenmesi halinde, söz konusu tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbiri uygulanması öngörülmüştür; zira tüzel kişilere hapis cezası yaptırımını uygulanması mümkün değildir.

c) Kişisel Verilerin Korunması Kanunu

2010 yılı Anayasa değişikliklerine kadar Anayasa’da kişisel verilerin korunmasına temel hak ve özgürlükler içerisinde ayrı bir yer verilmemişti. Yukarıda

¹⁴⁵ TCK madde 137 şu şekildedir: “(1) Yukarıdaki maddelerde tanımlanan suçların; a) Kamu görevlisi tarafından ve görevinin verdiği yetki kötüye kullanılmak suretiyle, b) Belli bir meslek ve sanatın sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle, işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.”.

¹⁴⁶ TCK madde 138 şu şekildedir: “(1) Kanunların belirlediği sürelerin geçmiş olmasına karşın verileri sistem içinde yok etmekle yükümlü olanlara görevlerini yerine getirmediklerinde bir yıldan iki yıla kadar hapis cezası verilir. (2) Suçun konusunun Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre ortadan kaldırılması veya yok edilmesi gereken veri olması hâlinde verilecek ceza bir kat artırılır.”.

¹⁴⁷ TCK’nın 138. maddesinde düzenlenen verileri yok etmeme suçunun, ancak kanunla verileri yok etme yükümlülüğü getirilmiş olan kişi tarafından işlenebileceği; bu yönüyle suçun, özgü suç (mahsus suç) olduğu; failin verilerin yok edilmemesi suçunu işleyebilmesi için verileri yok etmekle yükümlü kılınmış olmasının yeterli olduğuna dair görüş için bkz.: Ali Parlar, Muzaffer Hatipoğlu, **Açıklamalı - Yeni İçtihatlarla 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Yorumu**, 3. bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2010, s. 2087.

¹⁴⁸ TCK madde 139 şu şekildedir: “(1) Kişisel verilerin kaydedilmesi, verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme ve verileri yok etmeme hariç, bu bölümde yer alan suçların soruşturulması ve kovuşturulması şikâyetle bağlıdır.”.

¹⁴⁹ TCK madde 140 şu şekildedir: “(1) Yukarıdaki maddelerde tanımlanan suçların işlenmesi dolayısıyla tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.”.

da belirttiğimiz üzere kişisel verilerin korunması, başta özel yaşamın gizliliği hakkı ve kişinin maddi ve manevi bütünlüğü olmak üzere çeşitli temel hak ve özgürlüklerle yakından ilişkilidir¹⁵⁰. Bilişim teknolojilerinin gelişmesiyle daha üst düzey bir korumaya ihtiyaç duyan kişisel verilerin korunması hakkının, insan haklarına saygılı ve hukuk devleti olma idealinin en önemli koşulları olan hukuki güvenlik ve hukuki belirlilik ilkeleri gereğince özel bir kanunla düzenlenmesine ihtiyaç duyulmuştur. Türk hukukunda, Anayasa'nın "*kışisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir*" ibaresinin yer aldığı madde 20/3 gereğince kişisel verilerin hangi amaçlarla elde edilip ne şekilde kullanılması gerektiğini düzenleyen ve kişisel verilerin işlenmesi sürecini kontrol edecek ve denetleyecek bağımsız bir organ öngören çerçeve bir kanunun hazırlanması ve yürütülmesi zorunlu hale gelmiştir¹⁵¹. Böylece, temel bir insan hakkı olarak Anayasa ile güvence koruma altına alınan kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usullerin kanunla düzenleneceğı de hüküm altına alınmıştır; yani kişisel verilerin korunmasına ilişkin kanun yapılması mecburiyeti doğmuştur.

Kişisel veriler, KVKK yürürlüğe girene dek, değışik yasal düzenlemelerin içinde bulunan dağımık hükümlerle belli bir yere kadar korunabilmiştir. Ancak söz konusu bu düzenlemeler kişisel verilerin korunmasında yetersiz kalmıştır. Bu durum ise kişisel verilerin daha etkili bir biçimde korunmasını gerekli kılmıştır. Bu nedenle doğrudan kişisel verilerin korunmasına yönelik ilk yasal düzenleme olan KVKK, AB Veri Koruma Direktifi temel alınarak düzenlenmiş ve 2016 yılında yürürlüğe girmiştir. KVKK'nın yürürlüğe girmesinin ardından, 28 Ekim 2017 tarihinde Kışisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmelik, 16 Kasım 2017 tarihinde Kışisel Verileri Koruma Kurulu Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik, 9 Şubat 2018 tarihinde Kışisel Verileri Koruma Uzmanlığı Yönetmeliğı, Veri Sorumlusuna Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Tebliğ ile Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ, 26 Nisan 2018 tarihinde Kışisel Verileri Koruma Kurumu Teşkilat Yönetmeliğı, 5 Mayıs 2018 tarihinde Kışisel Verileri Koruma Kurumu Personeli Görevde Yükselme

¹⁵⁰ Küzeci, **Kışisel Verilerin Korunması**, s. 319-320.

¹⁵¹ Dölger, **Kışisel Verilerin Korunması Hukuku**, s. 317.

ve Unvan Değişikliği Yönetmeliği, 28 Nisan 2019 tarihinde Veri Sorumluları Sicili Hakkında Yönetmelik, 17 Mayıs 2019 tarihinde Kişisel Verileri Koruma Kurumu Disiplin Amirleri Yönetmeliği, 6 Aralık 2021 tarihinde Personel Sertifikasyon Mekanizmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ yürürlüğe girmiştir.

KVKK'ya ilişkin incelemelerimize aşağıda *Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'ndaki Temel Kavramlar ve İlkeler* başlığı altında¹⁵² yer verilmiştir.

V. Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nda Temel Kavramlar ve İlkeler

A. Kişisel Veri

Kişisel veri, kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ait her türlü bilgiyi içermektedir. Zira KVKK'nın Genel Gerekçesine göre kişisel veri;

“...bireylerin kimliklerini belirli hale getirmeye elverişli her türlü bilgi olarak tanımlanabilir. Bu bağlamda kişinin kimlik, iletişim, sağlık ve mali bilgileri ile özel hayatına, dini inancına ve siyasi görüşüne ilişkin bilgiler, kişisel veri olarak nitelendirilmektedir”¹⁵³.

Yani, herhangi bir bilginin kişisel veri olarak değerlendirilebilmesi için, belirli veya belirlenebilir bir gerçek kişiye ilişkin olması yeterlidir.

KVKK'da kişisel veriler ikiye ayrılmıştır: kişisel veriler ve özel nitelikli kişisel veriler. KVKK kişisel verileri madde 3/1-d altında kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ait her türlü bilgi tanımı çerçevesinde geniş bir kapsamda düzenlerken, özel nitelikli kişisel verileri ise madde 6/1'de sınırlı sayı ilkesi ile belirlemiştir. Kişisel verilere ve özel nitelikli kişisel verilere yönelik açıklamalara çalışmamızın *Kişisel Verilerin Türleri* başlığı altında¹⁵⁴ yer verilmiştir.

B. İlgili Kişi

KVKK'nın Genel Gerekçesinden de anlaşılabileceği üzere, KVKK'daki düzenlemelerin odak noktası gerçek kişilerdir. Yani, KVKK, tüzel kişilerin verilerini

¹⁵² Birinci Bölüm, V. KVKK'daki Temel Kavramlar ve İlkeler.

¹⁵³ TBMM, **Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısı**, s. 4, (Çevrim içi) <https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem26/yil01/ss117.pdf>, 12 Eylül 2021.

¹⁵⁴ Birinci Bölüm, II. Kişisel Verilerin Türleri.

değil, gerçek kişilerin verilerini korumaktadır. Tüzel kişilerin verileri ise açıkça bu koruma alanına dâhil edilmemiştir.

Kanun koyucunun sadece gerçek kişileri kapsama alanına dâhil edip tüzel kişileri bu kapsam dışında bırakması uluslararası eğilimlerle örtüşmektedir. Gerçekten de gerek AB Veri Koruma Tüzüğü gerekse Almanya ve İsviçre'deki kişisel verilerin korunmasına dair düzenlemeler, kişisel verilerin korunması hususunda ancak gerçek kişileri esas almakta, tüzel kişileri ise bu haktan mahrum bırakmaktadır¹⁵⁵. Bu doğrultuda KVKK'nın da özne konusu, kişisel verileri işlenen gerçek kişilerdir.

Kişisel verilerin işlenmesine yönelik diğer tanımlara sırasıyla alttaki başlıklarda yer verilmiştir.

C. Kişisel Verilerin İşlenmesi

KVKK'nın *Tanımlar* başlıklı madde 3 düzenlemesinde, kişisel verilerin işlenmesi “*Kişisel verilerin tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla elde edilmesi, kaydedilmesi, depolanması, muhafaza edilmesi, değiştirilmesi, yeniden düzenlenmesi, açıklanması, aktarılması, devralınması, elde edilebilir hâle getirilmesi, sınıflandırılması ya da kullanılmasının engellenmesi gibi veriler üzerinde gerçekleştirilen her türlü işlem*” şeklinde oldukça kapsamlı bir şekilde ifade edilmiştir. Bu tanımdan da görüleceği üzere, kişisel verilerin işlenmesi kavramı geniş bir alanı kapsamaktadır. Buna göre, kişisel verilerin işlenmesi, kişisel verilerin toplanması, depolanması, değiştirilmesi ve silinmesi gibi, verilerin ilk defa elde edilmesinden başlayarak veriler üzerinde gerçekleştirilen tüm işlem türlerini ifade eder¹⁵⁶. Yani, kişisel verilerin işlenmesi kavramı zincirleme bir döngüyü işaret etmektedir. Ayrıca, veri işleme kapsamına giren eylemler sınırlı sayıda olmayıp, kişisel verilerin ilk defa elde edilmesinden başlayarak veriler üzerinde gerçekleştirilen tüm işlem türlerini ifade etmektedir¹⁵⁷ ve tüm bu işlem türleri kişisel verilerin işlenmesi kapsamında değerlendirilmektedir.

¹⁵⁵ Çekin, *Avrupa Birliği Hukukuyla Mukayeseli Olarak 6698 Sayılı Kanun Çerçevesinde Kişisel Verilerin Korunması Hukuku*, s. 23.

¹⁵⁶ Ayözger Öngün, *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku*, s. 131.

¹⁵⁷ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, *Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Hakkında Sıkça Sorulan Sorular*, Ankara, KVKK Yayınları, 2019, s. 31, (Çevrim içi)

KVKK madde 2’de, “*kişisel verileri tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla işleyen*” ifadesi, kişisel verilerin işlenmesi konusunda bir ipucu niteliğindedir. Zira bu ifade ile kişisel verilerin, *kısmen, tamamen, otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan* yöntemlerle işlenebileceği belirtilmiştir. Bu tanımların anlaşılabilmesi için “otomatik olan” ve “otomatik olmayan” yollarla işlemenin ne olduğu ve bu iki kavram arasındaki fark açıklığa kavuşturulmalıdır.

Bu noktada, KVKK’nın Genel Gereğesinde yer alan “*Günümüzde bu veriler, gerek özel sektör ve gerekse kamu sektörü tarafından bilişim sistemleri üzerinden otomatik yollarla sıkça kullanılmaktadır*” ifadesi otomatik yollarla işlemenin anlamını belirlemeye yardımcıdır. Buna göre, kişisel verilerin bilişim sistemleri üzerinden herhangi bir faaliyete tabi tutulması kişisel verilerin otomatik yollarla işlenmesi anlamına gelir. Bu sonucun ters ifadesinden, herhangi bir işlemcisi olan cihaz kullanılmaksızın manuel olarak, örneğin kâğıt kalem ile telefon defteri tutulması gibi, gerçekleştirilen kişisel veri işleme işlemlerinin ise otomatik olmayan yolları ifade ettiğini söylemek mümkündür¹⁵⁸.

Nitekim Kişisel Verileri Koruma Kurumu tarafından yayımlanan Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Hakkında Sıkça Sorulan Sorular Rehberinde de (“**SSS Rehberi**”), tamamen veya kısmen otomatik olan işleme; insan müdahalesi ya da yardımı konusundaki ihtiyaç asgari seviyeye indirilerek verilerin kaydı, bu verilere mantıksal veya aritmetik işlemlerin uygulanması, verilerin değiştirilmesi, silinmesi, geri elde edilmesi veya aktarılması gibi işlemlerin otomatik veya kısmen otomatik yöntemlerle gerçekleştirilmesi olarak tanımlanmıştır. Başka bir ifade ile otomatik olarak veri işlenmesi; bilgisayar, telefon, saat vb. işlemci sahibi cihazlar tarafından yerine getirilen, yazılım veya donanım özellikleri aracılığıyla önceden hazırlanan algoritmalar kapsamında insan müdahalesi olmadan kendiliğinden gerçekleşen işleme faaliyetidir¹⁵⁹. SSS Rehberinde, bir veri kayıt sistemine bağlı olarak otomatik olmayan

<https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/fa0107e6-3237-49b7-bb67-d898f9173cf8.pdf>, 12 Eylül 2021.

¹⁵⁸ Dülger, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, s. 183.

¹⁵⁹ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **100 Soruda Kişisel Verilerin Korunması Kanunu**, Ankara, KVKK Yayınları, 2019, s. 23, (Çevrim içi)

yollarla işleme ise, manuel olarak hazırlanan ancak erişimi ve anlamlandırmayı kolaylaştıran bir veri kayıt sisteminin olduğu işleme faaliyetini ifade eder¹⁶⁰. Yani, KVKK, otomatik olmayan yollarla veri işlenmesini tamamen kapsam dışında tutmamakta, otomatik olmayan yolla veri işlenmesi bir veri kayıt sisteminin parçası ise, söz konusu veri işleme faaliyetini KVKK kapsamında kabul etmektedir.

Sonuç olarak, kişisel verilerin ilk elde edildiği andan itibaren kişisel veriler üzerinde otomatik olan veya otomatik olmayan yollarla gerçekleştirilen, aktif veya pasif her türlü eylem kişisel verilerin işlenmesi faaliyetidir.

D. Veri Sorumlusu

KVKK madde 3 uyarınca veri sorumlusu, “*kişisel verilerin işleme amaçlarını ve vasıtalarını belirleyen, veri kayıt sisteminin kurulmasından ve yönetilmesinden sorumlu olan gerçek veya tüzel kişiyi ifade eder.*” Bu tanımdan yola çıkarak ve KVKK madde 2’den yola çıkarak, KVKK’nın kişisel verilerin işlenmesine yönelik sorumluluk hususunda gerçek ya da tüzel kişi, kamu ya da özel sektör ayrımı yapmadığını, kişisel veri işleyen her kişiye, veri sorumlusu sıfatıyla bazı yükümlülükler getirdiğini söylemek mümkündür.

Madde gerekçesine¹⁶¹ bakıldığında da veri sorumlularının gerçek kişiler olabileceği gibi, kamu kurumları, şirketler, dernekler veya vakıflar gibi tüzel kişiler de olabileceği belirtilmektedir. Bu kişiler, kişisel verileri kendisine verilen talimatlar çerçevesinde işleyen çalışanlar olabileceği gibi, veri sorumlusunun hizmet satın almak suretiyle belirlediği ayrı bir gerçek veya tüzel kişi de olabilir¹⁶². Uygulamada ise veri sorumlularının daha çok tüzel kişi olduğu, daha çok kişisel veri toplayan, işleyen ve hukuki sorunlara yol açan veri sorumlularının genellikle bu tüzel kişilerden olduğu

<https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/185c2130-8070-4b2b-a91e-1d48322ca352.pdf>, 13 Eylül 2021.

¹⁶⁰ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Hakkında Sıkça Sorulan Sorular**, s. 29, (Çevrim içi) <https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/fa0107e6-3237-49b7-bb67-d898f9173cf8.pdf>, 13 Eylül 2021.

¹⁶¹ KVKK madde 2’nin gerekçesinin ilgili kısmı şu şekildedir: “... Kanun, kişisel verileri işlenen gerçek kişiler ile bu verileri işleyen gerçek ve tüzel kişiler hakkında uygulanacaktır. Kanunda özel hukuk tüzel kişileri ile kamu hukuku tüzel kişileri bakımından bir ayrım yapılmamıştır. Bu nedenle, Kanun’da öngörülen usul ve esaslar hem özel kuruluşlar hem de kamu kuruluşları bakımından uygulanacaktır...”.

¹⁶² TBMM, **Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısı**, s. 7, (Çevrim içi) <https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem26/yil01/ss117.pdf>, 14 Eylül 2021.

görülmektedir¹⁶³. Veri sorumlusu sıfatıyla kişisel veri işleyen gerçek ve tüzel kişilere örnek vermek gerekirse; tek başına bir muayenehane işleten, dolayısıyla hastalarına ilişkin kişisel verilerin saklanması ve işlenmesini kendi kendine kontrol ve kendi kayıt sisteminde saklayan, tüm bu kişisel veri işleme faaliyetlerini gerçekleştiren ve sorumlu olan bir diğ hekimi gerçek kişi veri sorumlusu olacağı gibi, hastaneler veya okullar gibi kamu veya özel sektör kurumları veya ticari şirketler veya dernek – vakıf gibi kurumlar da tüzel kişi veri sorumlusuna örnek teşkil etmektedir¹⁶⁴.

Veri sorumlusu, ilgili kişi yanında kişisel verilerin korunması hukukunun diğ er önemli aktörüdür. Veri sorumlusunun tespit edilebilmesi için, kişisel verilerin işlenmesi ve işlenme amacı, işlenecek kişisel veri türleri, işlenen kişisel verilerin hangi amaçlarla kullanıldığı, hangi kişilerin hangi kişisel verilerinin işlendiğı, kişisel verilerin paylaşılıp paylaşılmadığı, paylaşıldıysa kimlerle paylaşıldığı, ne kadar süreyle saklandığı, ilgili kişilerin erişim hakkı ve diğ er haklarının uygulanıp uygulanmadığı gibi hususlara kimin karar verdiğı dikkate alınır¹⁶⁵. KVKK uyarınca kişisel veri işleme faaliyetlerine ilişkin hukuki yükümlölüklerin yerine getirilmesinde veri sorumlusu esas alındığından, veri sorumlusunun tespiti de önem kazanmaktadır.

Tüzel kişilerin gerçekleştirdiğı veri işleme faaliyetlerinde, veri sorumlusu tüzel kişinin kendisidir. Tüzel kişinin söz konusu verileri çalışanları eliyle işlemesi veya veri sorumlusu görev ve yükümlölüğünü tüzel kişiliğı temsil ve ilzama yetkili organlarına yüklemesi, tüzel kişiyi veri sorumlusu sıfatından kurtarmayacağı gibi, söz konusu organa veya çalışana da veri sorumlusu sıfatını kazandırmaz. Böyle bir durumda dahi, KVKK uyarınca, veri sorumlusunun tüm hukuki ve cezai sorumluluğı söz konusu tüzel kişi üzerinde doğacaktır. Hemen bu noktada belirtmek isteriz ki, unutulma hakkının muhatabı da veri sorumlusudur.

E. Veri İşleyen

KVKK madde 3 uyarınca veri işleyen, “*veri sorumlusunun verdiğı yetkiye dayanarak onun adına kişisel verileri işleyen gerçek veya tüzel kişidir.*”. Veri işleyen,

¹⁶³ Dölger, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, s. 188.

¹⁶⁴ Oğuz, “Elektronik Ortamda Kişisel Verilerin Korunması, Bazı Ülke Uygulamaları ve Ülkemizdeki Durum”, **Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi**, s. 21.

¹⁶⁵ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **100 Soruda Kişisel Verilerin Korunması Kanunu**, s. 30, (Çevrim içi) <https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/185c2130-8070-4b2b-a91e-1d48322ca352.pdf>, 14 Eylül 2021.

veri sorumlusunun organizasyonu dışındaki bir gerçek veya tüzel kişidir. Bu kişiler, veri işleme faaliyetlerini veri sorumlusunun kendisine verdiği yetkiye dayanarak ve veri sorumlusundan aldığı talimatlar çerçevesinde işleyen, veri sorumlusunun kişisel veri işleme sözleşmesi yapmak suretiyle yetkilendirdiği ayrı kişilerdir¹⁶⁶.

Her ne kadar KVKK'da yer alan tanımlar birbirinden açık şekilde farklıysa da uygulamada, veri sorumlusu ve veri işleyen rollerinin sıklıkla birbirine karıştığı görülmektedir. Söz konusu tanımlara göre, veri sorumlusu kişisel verilerin işlenmesine ilişkin her türlü kararı verme yetki ve sorumluluğuna sahipken, veri işleyen ise onun verdiği talimatlar doğrultusunda hareket eden, ancak ondan bağımsız ve ayrı bir gerçek veya tüzel kişidir¹⁶⁷.

Uygulamada zaman zaman veri sorumluları veri işleyenlerle anlaşarak, veri sorumlularının kişisel veri işleme süreçlerindeki faaliyetlerinin tamamını veya bir kısmını veri işleyenlere bırakmaktadır. Bu hallerde, veri sorumlusu ve veri işleyen rollerini tespit etmek önemlidir. Kişisel Verileri Koruma Kurulunun ("**Kurul**") 07 Mayıs 2020 tarihli Yurt Dışına Kişisel Veri Aktarımında Hazırlanacak Taahhütnamelerde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlara İlişkin Duyurusunda, veri sorumlusu ve veri işleyen konusu şu şekilde aydınlatılmıştır:

*"... Veri işleyenin faaliyetleri, veri işlemenin daha çok teknik kısımları ile ilgilidir. Kişisel verilerin işlenmesine ilişkin kararların alınması yetkisi ise veri sorumlusuna aittir. Veri işleyen, veri sorumlusu adına kişisel verileri işlemekte olup, veri sorumlusunun belirlemiş olduğu temel amaç ve araçlar kapsamında ve veri sorumlusunun verdiği yetki doğrultusunda veri işleme faaliyetini gerçekleştirmektedir. Diğer bir deyişle veri işleyen, veri sorumlusunun çıkarlarını gözetken, kendisine verilen belirli görevleri aldığı talimatlar doğrultusunda yerine getirmekle yükümlü olan taraftır."*¹⁶⁸

Kurulun bu ifadesinden yola çıkarak, veri sorumlusu - veri işleyen rollerinin doğru bir şekilde tespiti için, kişisel verilerin toplanması ve toplama yöntemlerine,

¹⁶⁶ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **Veri Sorumlusu ve Veri İşleyen**, s. 1, (Çevrim içi) <https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/31d9c444-27a5-4a75-95b1-1ca9bdb81ea5.pdf>, 14 Eylül 2021.

¹⁶⁷ Dülger, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, s. 208.

¹⁶⁸ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Yurt Dışına Kişisel Veri Aktarımında Hazırlanacak Taahhütnamelerde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlara İlişkin Duyuru, 07 Mayıs 2020 (Çevrim içi) <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6741/YURT-DISINA-KISISEL-VERI-AKTARIMINDA-HAZIRLANACAK-TAAHHUTNAMELERDE-DIKKAT-EDILMESI-GEREKEN-HUSUSLARA-ILISKIN-DUYURU>, 15 Eylül 2021.

toplanacak kişisel veri türlerine, toplanan verilerin hangi amaçlarla kullanıldığına, hangi bireylerin kişisel verilerinin toplandığına, toplanan verilerin paylaşılıp paylaşılmadığına, paylaşıldıysa kiminle paylaşıldığına, verilerin ne kadar süreyle saklandığına kimin karar verdiğine yönelik doğru bir değerlendirme yapılması elzemdir. Zira söz konusu veri işleme süreçlerinde bu kararları veren kişi veri sorumlusu olacak, KVKK'nın tüm yükü de öncelikli olarak bu veri sorumlusunun üzerinde olacaktır. Veri işleme hususunda karar verme yetkisine sahip veri sorumlusu, bu yetkisini zaman zaman üçüncü kişilere devredebilecek, işte bu kişiler de veri sorumlusundan aldıkları talimat ve yetkiyle söz konusu kişisel verileri işleyen veri işleyen sıfatını haiz kişiler olacaktır.

Kişisel Verileri Koruma Kurumunun Veri Sorumlusu ve Veri İşleyen Rehberinde veri sorumlusunun veri işleyene devrettiği yetkiler aşağıdaki şekilde¹⁶⁹ örneklendirilmiştir:

- a. Kişisel verilerin toplanması için hangi bilgi teknolojileri sistemlerinin veya diğer metotların kullanılacağı,
- b. Kişisel verilerin hangi yöntemle saklanacağı,
- c. Kişisel verilerin korunması için alınacak güvenlik önlemlerinin detayları,
- d. Kişisel verilerin aktarımının hangi yöntemle yapılacağı,
- e. Kişisel verilerin saklanmasına ilişkin sürelerin doğru uygulanabilmesi için kullanılacak metot,
- f. Kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi ve anonim hale getirilmesi yöntemleri.

Bu hallerin örnek olarak sayıldığından belirtilmesinden, veri sorumlularının veri işleyenlere devredebilecekleri karar mekanizmalarının bunlarla sınırlı olmadığını söylemek mümkündür. Bu noktada önemli olan, veri işleyenin yerine getirdiği veri işleme faaliyetlerini, veri sorumlusundan aldığı talimatlara uygun olarak yerine getirmesidir.

¹⁶⁹ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **Veri Sorumlusu ve Veri İşleyen**, s. 3, (Çevrim içi) <https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/31d9c444-27a5-4a75-95b1-1ca9bdb81ea5.pdf>, 15 Eylül 2021.

Son olarak, herhangi bir gerçek veya tüzel kişi aynı zamanda hem veri sorumlusu hem de veri işleyen olabilir. Örneğin, bir muhasebe şirketi kendi personeliyle ilgili tuttuğu verilere ilişkin olarak veri sorumlusu sayılırken, müşterisi olan şirketlere ilişkin tuttuğu veriler bakımından veri işleyen olarak kabul edilecektir¹⁷⁰. Aynı şekilde, bir çağrı merkezi müşterileri için işlediği veriler bakımından veri işleyen, kendi amaçları için işlediği, örneğin çalışanlarına ilişkin veriler bakımından veri sorumlusu konumundadır. Ancak çağrı merkezi, müşterileri için işlediği verileri kendi amaçları için kullanması durumunda elbette bu veriler bakımından da veri sorumlusu olacaktır¹⁷¹.

Son olarak, veri işleyenler, kişisel verilerin işlenmesine yönelik gerekli teknik ve idari tedbirlerin alınması konusunda veri sorumlusu ile birlikte sorumlu olacaktır.

F. Açık Rıza

1. Açık Rıza Kavramı

KVKK'nın yürürlüğe girmesi sonrasında, kişisel veriler ve bu verilerin işlenmesi ile birlikte hayatımıza giren kavramlardan birisi de açık rıza kavramıdır¹⁷². KVKK madde 5/1 uyarınca, kural olarak kişisel veriler ilgili kişinin açık rızası olmaksızın işlenemez. Bununla birlikte KVKK, kişisel verilerin işlenmesi için ilgili kişinin açık rızasının alınması gerekmeyen hukuka uygunluk sebeplerini ilgili maddelerinde saymıştır. KVKK uyarınca açık rıza, *“belirli bir konuya ilişkin, bilgilendirmeye dayanan ve özgür iradeyle açıklanan rızayı ifade eder.”*. Zira KVKK çerçevesinde açık rıza, kişinin sahip olduğu verinin işlenmesine, kendi isteği ile ya da karşı taraftan gelen istek üzerine onay vermesi anlamını taşımakla, kişinin açık rıza açıklaması aslında veri sorumlusuna kendi hukuksal değerine ilişkin verdiği kararı bildirmesidir. Açık rıza açıklaması, ilgili kişinin, işlenmesine izin verdiği kişisel verilerinin işlenmesinin sınırlarını, kapsamını ve gerçekleştirilme biçimini belirlemesini sağlayan olumlu bir irade beyanıdır¹⁷³.

¹⁷⁰ TBMM, **Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısı**, s. 7, (Çevrim içi) <https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem26/yil01/ss117.pdf>, 15 Eylül 2021.

¹⁷¹ Dülger, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, s. 213.

¹⁷² **Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Açık Rıza**, s. 1, (Çevrim içi) <https://kvkk.gov.tr/yayinlar/A%C3%87IK%20RIZA.pdf>, 15 Eylül 2021.

¹⁷³ Kişisel Verileri Koruma Kurulunun “Veri sorumlusunun, web sitesinde kişisel verilerin işlenmesini hizmet şartı olarak talep ettiği ve aydınlatma yükümlülüğünü usulüne uygun yerine getirmediği iddiaları

KVKK madde 5/1’de düzenlenen açık rıza şartına, AB Veri Koruma Direktifi madde 7/1-a’da¹⁷⁴ ve AB Veri Koruma Tüzüğü madde 6/1-a’da¹⁷⁵ yer verilmiştir.

Yine KVKK’ya paralel olarak, Anayasa madde 20/3 düzenlemesinde de kişisel verilerin ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebileceği hüküm altına alınmıştır.

Açık rıza, KVKK’da hem özel nitelikli kişisel veriler hem de özel nitelikli olmayan kişisel veriler bakımından hukuka uygunluk sebeplerinden ve veri işlemeyi meşru kılan durumlardan bir tanesidir. Yine de bu noktada belirtmek önemli olacaktır ki, KVKK, kişisel verilerin işlenmesinde açık rızayı kural saymakla birlikte, madde 5/2’de yer alan hukuka uygunluk sebeplerinden¹⁷⁶ herhangi birinin bulunması halinde ilgili kişilerin açık rızasını aramamaktadır. Mesela, ilgili kişilere kısa mesaj veya e-posta yoluyla pazarlama mesajları gönderilmesi, bir başka deyişle doğrudan pazarlama faaliyetleri gibi bazı konularda veri işlemenin meşruiyet kazanabilmesi için ilgili kişinin rızası şarttır¹⁷⁷. Zira doğrudan pazarlama faaliyetleri KVKK madde 5/2’de yer alan hukuka uygunluk sebeplerinden değildir.

Bununla birlikte KVKK, özel nitelikli kişisel verilerin ilgili kişilerin açık rızası alınmadan işlenmesine yönelik daha katı bir tutum içerisindedir. KVKK madde 6/3

hakkında” 08/07/2019 tarih ve 2019/206 sayılı Karar Özeti, (Çevrim içi) <https://kvkk.gov.tr/Icerik/6709/2019-206>, 15 Eylül 2021.

¹⁷⁴ AB Veri Koruma Direktifi madde 7/1-a’nın İnsan Hakları Ortak Platformu tarafından gerçekleştirilen Türkçe tercümesi şu şekildedir: “Veri öznesi açık, kesin ve net bir biçimde rızasını vermişse veya”, (Çevrim içi) <https://kisiselveri.com/9546ec-turkce>, 15 Eylül 2021, AB Veri Koruma Direktifi madde 7/1-a’nın orijinal metnine ulaşmak için bkz.: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:31995L0046&from=EN>.

¹⁷⁵ AB Veri Koruma Tüzüğü madde 6/1-a’nın Kişisel Verilerin Korunması Platformu tarafından gerçekleştirilen Türkçe tercümesi şu şekildedir: “veri sahibinin bir ya da daha fazla sayıda spesifik amaca yönelik olarak kişisel verilerinin işlenmesine onay vermesi;”, (Çevrim içi) <https://www.kisiselverilerinkorunmasi.org/wp-content/uploads/2017/09/GDPR-T%C3%BCrk%C3%A7e-%C3%87eviri-AB-Bakan%C4%B1%C4%9F%C4%B1.pdf>, 15 Eylül 2021, AB Veri Koruma Tüzüğü madde 6/1-a’nın orijinal metnine ulaşmak için bkz.: <https://gdpr-info.eu/art-6-gdpr/>.

¹⁷⁶ KVKK madde 5/2 şu şekildedir: “... Aşağıdaki şartlardan birinin varlığı hâlinde, ilgili kişinin açık rızası aranmaksızın kişisel verilerinin işlenmesi mümkündür: a) Kanunlarda açıkça öngörülmesi. b) Fiili imkânsızlık nedeniyle rızasını açıklayamayacak durumda bulunan veya rızasına hukuki geçerlilik tanınmayan kişinin kendisinin ya da bir başkasının hayatı veya beden bütünlüğünün korunması için zorunlu olması. c) Bir sözleşmenin kurulması veya ifasıyla doğrudan doğruya ilgili olması kaydıyla, sözleşmenin taraflarına ait kişisel verilerin işlenmesinin gerekli olması. ç) Veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğünü yerine getirebilmesi için zorunlu olması. d) İlgili kişinin kendisi tarafından alenileştirilmiş olması. e) Bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için veri işlemenin zorunlu olması. f) İlgili kişinin temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemek kaydıyla, veri sorumlusunun meşru menfaatleri için veri işlenmesinin zorunlu olması.”.

¹⁷⁷ Küzeci, **Kişisel Verilerin Korunması**, s. 265.

düzenlemesinde özel nitelikli kişisel verilerin ilgili kişinin açık rızası olmaksızın işlenmesini sadece kanunlarda öngörülen hallere ve sağlık ve cinsel hayata ilişkin özel nitelikli kişisel verilerin açık rıza alınmadan işlenmesini ise belirli meslek gruplarına ve belirli durumlara inhisar etmiştir ¹⁷⁸. Örneğin, şirketlerin insan kaynakları departmanları çalışanlardan sağlık raporu istediklerinde, söz konusu sağlık raporunu çalışanın özlük dosyasında saklayabilmeleri için çalışanın açık rızası gerekmektedir; zira insan kaynakları departmanı KVKK madde 6/3'te belirtilen, sağlık kategorisindeki kişisel verileri ilgili kişinin açık rızası alınmadan işleyebilecek kişilerden değildir. Ancak söz konusu özlük dosyası veya özlük dosyası içerisinde yer alması gereken sağlık raporu şirketin iş yeri hekimi tarafından tutuluyor olsaydı, işyeri hekimi KVKK madde 6/3'te belirtilen sır saklama yükümlülüğü altında bulunan kişiler arasında olduğundan, söz konusu sağlık raporunu saklamak için çalışanın açık rızasına gerek olmayacaktı.

KVKK madde 3'te yer alan tanımı dışında, Türk hukukunda açık rızanın bir şekil şartı bulunmamaktadır. Açık rıza, rızayı veren kişinin olumlu irade beyanını içermelidir. Açık rıza sözlü olarak alınabileceği gibi yazılı şekilde, elektronik ortamda veya ses kaydı şeklinde de alınması mümkündür. Öğretide de “beyanın anlam ve konusu hiçbir yoruma ve karışıklığa yer vermeyecek şekilde beyan vasıtalarından, yani kullanılan söz, yazı ve işaretlerden anlaşılıyorsa¹⁷⁹” bu açık bir irade beyanı olarak kabul edilmektedir. Bununla birlikte, ispat kabiliyeti açısından, uygulamada açık rızanın yazılı şekilde alınması tercih edilmektedir.

Açık rıza, uluslararası metinlerde de kendine yer bulan önemli bir kavramdır. AB Veri Koruma Direktifi'ne göre rıza; ilgili kişinin kendisiyle ilgili veri işlenmesine, özgürce, konuyla ilgili yeterli bilgi sahibi olarak, tereddüde yer bırakmayacak açıklıkta ve sadece o işlemle sınırlı olarak verdiği onay beyanıdır. AB Veri Koruma Direktifi sadece özel nitelikli (hassas) verilerin işlenmesi için açık rıza aramakta iken, KVKK ve AB Veri Koruma Tüzüğü'nde kural olarak her türlü verinin işlenmesi için açık rızaya ihtiyaç duyulmaktadır.

¹⁷⁸ Mehmet Bedii Kaya, “Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Korunması Arasındaki Denge”, **Güncel Gelişmeler Işığında Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, Marmara Hukuk Bilimsel Toplantılar Serisi – I, 17 Nisan 2019 - Haydarpaşa, editörler: Leyla Keser Berber, Ali Cem Bilgili, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2019, s. 55.

¹⁷⁹ Fikret Eren, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 24. bs., İstanbul, Yetkin Yayınları, 2019, s. 132.

Kural olarak açık rızanın geçerli sayılabilmesi için 3 temel ilkenin yerine gelmiş olması gerekmektedir:

- a. Açık rıza belirli bir konuya ilişkin olmalıdır.
- b. Açık rıza bilgilendirmeye dayanmalıdır.
- c. Açık rıza özgür iradeyle açıklanmalıdır.

Bir başka ifadeyle, ilgili kişinin gönüllü, özgür, iradi ve bilinçli açıklamalarını içeren bir beyan, kesin ve açık şekilde verilmiş bir açık rıza olarak sayılacaktır¹⁸⁰.

2. Açık Rızanın Geçerlilik Şartları

a) Belirli Bir Konuya İlişkin Olma

KVKK uyarınca geçerli bir açık rızadan bahsedebilmek için, ilgili kişinin açık rıza vermesi gereken konunun net bir şekilde belirlenmiş olması, yani açık rızanın belirli bir konuya ilişkin olması gerekmektedir. Veri sorumlusu, ilgili kişiden geçerli bir açık rıza alabilmek için öncelikle açık rıza alınacak konuyu belirlemeli, sınırlarını ve bu verinin işleme amaçlarını net bir şekilde çizmelidir¹⁸¹. İşleme faaliyetinin çerçevesini kesin olarak çizmeyen ve belirli bir veri işleme faaliyeti ile sınırlı olmayan ve içinde birden çok işleme faaliyeti veya muğlak ifadeler barındıran açık rıza beyanları “battaniye rıza”¹⁸² olarak kabul edilmekte ve hukuken geçersiz sayılmaktadır. Bu çerçevede, “her türlü ticari işlem, her türlü bankacılık işlemi ve her türlü veri işleme faaliyeti” gibi, bir işleme faaliyeti ile sınırlandırılmamış olan, belirli bir konu ve faaliyete ilişkin olmayan rıza beyanları battaniye rıza sayılacak ve geçersiz olacaktır. Bir başka ifade ile hangi konuları içerdiği belli olmayan, muğlak ifadeler ve

¹⁸⁰ Ayözger Öngün, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, s. 25; Kaya, “Avrupa Birliği Veri Koruma Direktifi Ekseninde Hassas (Kişisel) Veriler ve İşlenmesi”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, s. 326, (Çevrim içi) <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/97634>, 21 Mayıs 2021.

¹⁸¹ Beşir Orak, **Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2020, s. 74.

¹⁸² Kişisel Verileri Koruma Kurumunun battaniye rızaya ilişkin açıklamasının ilgili kısmı şu şekildedir: “... Belirli bir konu ile sınırlandırılmayan ve ilgili işlemle sınırlı olmayan genel nitelikteki açık rızalar “battaniye rızalar” olarak kabul edilmekte ve hukuken geçersiz sayılmaktadır. Örneğin; “her türlü ticari işlem, her türlü bankacılık işlemi ve her türlü veri işleme faaliyeti” gibi belirli bir konu ve faaliyeti işaret etmeyen rıza beyanları battaniye rıza kapsamında değerlendirilebilecek durumlardır...”. Bkz.: Açık Rıza Alırken Dikkat Edilecek Hususlar, (Çevrim içi) <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/2037/Acik-Riza-Alirken-Dikkat-Edilecek-Hususlar>, 18 Eylül 2021.

geniş çaplı veri işleme faaliyetlerini içeren rıza beyanına dayanılarak gerçekleştirilen kişisel veri işleme faaliyetleri hukuka aykırı olacaktır¹⁸³.

İlgili kişi tarafından verilen her bir açık rıza tek bir veri işleme faaliyetine ilişkin olmalıdır. Şöyle ki, veri sorumlusu birden çok konuya ilişkin bir veri işleme faaliyeti gerçekleştirecekse ilgili kişiden her bir veri işleme faaliyeti için ayrı ayrı açık rıza alması gerekmektedir. Aksi halde ilgili kişi, kişisel verilerinin birden çok işleme faaliyetinin konusu olmasına ilişkin özgür iradesini kullanarak açık rıza veremeyecek, bu şartlar altında verilmiş bir açık rıza da geçerli bir açık rızanın şartlarını taşımayacaktır. Zira birden fazla işleme amacını içeren bir açık rıza beyanında, ilgili kişi kişisel verilerinin açık rıza beyanında belirtilen her bir amaç için işlenmesini kabul etmek zorunda değildir.

Aynı şekilde, veri sorumlusu ilgili kişiden belirli bir veri işleme faaliyeti ve belirli bir kişisel veri için açık rıza aldıktan sonra, veri sorumlusunun işleme amacının veya işlediği kişisel verilerin değişmesi durumunda, veri sorumlusu ilgili kişiden yeni işleme faaliyetleri ve değişen kişisel veriler için tekrardan açık rıza alması gerekmektedir.

b) Bilgilendirmeye Dayalı Olma

Açık rızanın KVKK uyarınca geçerli olabilmesi için, kişinin açık rıza gösterdiği konunun içeriğini, veri işlemenin konusunu, amacını, kapsamını ve verdiği açık rızanın sonuçlarını net bir şekilde bilmesi gerekir¹⁸⁴. Zira ilgili kişi, söz konusu açık rıza beyanı ile kendi kişisel verilerinin işlenmesine ilişkin kararını veri sorumlusuna beyan etmektedir. Neye rıza gösterdiğini bilmeyen ilgili kişinin beyanının kişisel verilerin korunması anlamında açık ve özgür bir rıza olduğundan söz etmek mümkün olmayacaktır. Bu nedenle, veri işleme faaliyetinde bulunan veri sorumlusunun, kişisel verileri KVKK'ya uygun olarak işlemesi için ilgili kişiden alması gereken açık rıza öncesinde, ilgili kişiyi, hangi verileri hangi konuya ilişkin olarak işleyeceği, rıza beyanının niteliği ve sonuçları, rıza beyanının geri alınıp alınamayacağı konularında

¹⁸³ Taştan, *Türk Sözleşme Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması*, s. 158.

¹⁸⁴ Buse Doğan, *Kişisel Verilerin İşlenme Şartları Bağlamında Açık Rıza*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, İstanbul, 2019, s. 104, (Çevrim içi) <http://nek.istanbul.edu.tr:4444/ekos/TEZ/ET001574.pdf>, 20 Eylül 2021.

bilgilendirmesi gerekmektedir¹⁸⁵. Bir başka deyişle, veri sorumlusunun ilgili kişinin kişisel verilerini açık rızasına bağlı olarak işleyeceği durumlarda, söz konusu işleme faaliyetine başlamadan önce, ilgili kişiyi aydınlatma yükümlülüğünü yerine getirmiş olması gerekmektedir¹⁸⁶. Bu husus, KVK Mevzuatı açısından, veri sorumlusuna yüklenmiş aydınlatma yükümlülüğünün temelini oluşturmaktadır. Hemen bu noktada belirtmek gerekir ki, aydınlatma yükümlülüğü veri sorumluları için bir yükümlülük olduğu gibi, ilgili kişiler için de bir haktır.

Yukarıda, *Belirli Bir Konuya İlişkin Olma* başlığı altında¹⁸⁷ da belirttiğimiz üzere, açık rıza, yapılan bilgilendirme konusu veri işleme faaliyeti dışındaki veri işleme faaliyetleri için geçerli olmayacaktır. KVKK uyarınca bilgilendirme şartının yerine getirilmesi için veri sorumlusunun aydınlatma yükümlülüğünü yerine getirmesi gerekmektedir. Aydınlatma yükümlülüğü çalışmamızın Birinci Bölümünde *Aydınlatma Yükümlülüğü* başlığı altında¹⁸⁸ ele alınmıştır.

Bir kişisel veri işleme faaliyeti için açık rızasına ihtiyaç duyulan ilgili kişiye yapılan bilgilendirmenin sade ve yalın, anlaşılır bir dille yapılması önemlidir. Mesela, bilgilendirmenin yerine getirildiği aydınlatma metninin, ilgili kişinin anlayamayacağı teknik bir dil içermemesi, kafa karıştırıcı ve hukuk terimlerle dolu bir dil kullanılmaması, ifadelerin açık ve net olması, bilgilendirmeye tek bir yerden ulaşılması ve herhangi bir yönlendirme içermemesi, puntoların okunabilir büyüklükte olması¹⁸⁹ gerekecektir. Bununla birlikte, AydınlatmaTeb. madde 5/1-g ve 5/1-ğ düzenlemeleri uyarınca, aynı açık rıza yükümlülüğünde olduğu gibi, aydınlatma yükümlülüğü kapsamında muğlak ifadelerden kaçınılması ve açık ve sade bir dil kullanılması gerektiği hususları hüküm altına alınmıştır. Aksi halde, bilgilendirme (aydınlatma) amacına ulaşmamış sayılacaktır.

¹⁸⁵ Dülger, *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku*, s. 225.

¹⁸⁶ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, *Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesi Rehberi*, s. 13, (Çevrim içi) <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5394/Aydinlatma-Yukumlulugunun-Yerine-Getirilmesi-Rehberi>, 18 Eylül 2021.

¹⁸⁷ Birinci Bölüm, V. KVKK'daki Temel Kavramlar ve İlkeler, F. Açık Rıza, 2. Açık Rızanın Geçerlilik Şartları, a) Belirli Bir Konuya İlişkin Olma.

¹⁸⁸ Birinci Bölüm, V. KVKK'daki Temel Kavramlar ve İlkeler, G. Aydınlatma Yükümlülüğü.

¹⁸⁹ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, *Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesi Rehberi*, KVKK Veri Yönetimi Dairesi Başkanlığı, Ankara, 2019, s. 15, (Çevrim içi) <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5394/Aydinlatma-Yukumlulugunun-Yerine-Getirilmesi-Rehberi>, 18 Eylül 2021.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu da KVKK düzenlemesini destekler nitelikte verdiği 25 Mart 2019 tarihli ve 2019/81 sayılı karar ve 31 Mayıs 2019 tarihli ve 2019/165 sayılı karar özetinde¹⁹⁰; ilgili kişinin, kişisel verilerinin işlenmesine özgür bir şekilde rıza gösterebilmesi için, neye rıza gösterdiğini bilmesinin zorunlu olduğuna, kişinin sadece konu üzerinde değil, aynı zamanda rızasının sonuçları üzerinde de tam bir bilgi sahibi olması gerektiğine, bu sebeple, bilgilendirmenin, veri işleme ile ilgili bütün konularda açık ve anlaşılır bir biçimde gerçekleştirilmesi gerektiğine hükmetmiştir.

c) Özgür İradeyle Açıklanma

Açık rızanın özgür iradeye dayanması, “*rızanın, ilgili kişinin özgür iradesinin yansıması, yani serbest ve özgür bir zihinsel etkinliğin ürünü olması*”¹⁹¹ demektir. Yani, bir açık rıza beyanı esnasında ilgili kişi hiçbir şekilde özgür iradesi dışında bir beyan vermeye zorlanmamalı, yönlendirilmemeli ve manipüle edilmemelidir. Kişi, kimsenin etkisi altında kalmadan, kendi iradesi ile açık rıza beyanını bildirdiği zaman geçerli bir rıza beyanı olduğu kabul edilmektedir¹⁹².

Açıktır ki, kişinin özgür iradesini sakatlayacak her türlü fiil, kişisel verilerin işlenmesi için verdiği açık rızayı da sakatlayacaktır. Kişi üzerinde doğrudan veya dolaylı olarak uygulanan cebir, tehdit, hata ve hile gibi iradeyi sakatlayan hallerde, kişinin özgür biçimde karar vermesi mümkün olmayacağı gibi, bu durumlarda kişinin özgür bir irade açıklamış olmasından bahsedilemez¹⁹³.

Aynı şekilde, açık rıza verilmemesinin bir yaptırım olduğu durumlarda da açık rızanın özgür iradeye dayalı şekilde verildiğini söylemeye imkân bulunmamaktadır. Bunun en güzel örneği, dikey ilişkinin bulunduğu işçi-işveren, hekim-hasta

¹⁹⁰ Kişisel Verileri Koruma Kurulunun “Spor salonu hizmeti sunan veri sorumlularının, üyelerinin giriş-çıkış kontrolünü biyometrik veri işleyerek yapması” ile ilgili 25/03/2019 tarihli ve 2019/81 sayılı Karar ve 31/05/2019 tarihli ve 2019/165 sayılı Karar Özeti, (Çevrim içi) <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5496/2019-81-165>, 18 Eylül 2021.

¹⁹¹ Ahmet M. Kılıçoğlu, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 21. bs., Ankara, Turhan Yayınevi, 2021, s. 32.

¹⁹² Ayözger Öngün, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, s. 136; Madde 29 Veri Koruma Çalışma Grubu, **Rızanın Tanımına İlişkin 15/2011 Sayılı Görüş** (Article 29 Data Protection Working Party, *Opinion 15/2011 on the definition of consent, Adopted on 13 July 2011*) s. 12-13, 31, (Çevrim içi) https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2011/wp187_en.pdf, 18 Eylül 2021.

¹⁹³ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **Açık Rıza**, s. 5-6, (Çevrim içi) <https://kvkk.gov.tr/yayinlar/A%C3%87IK%20RIZA.pdf>, 18 Eylül 2021.

ilişkileridir. Kabul edilmelidir ki, sayılan bu dikey ilişkilerde tarafların eşit konumda bulunmadığı, işçinin işini kaybetmemek veya başka türlü bir olumsuzlukla karşılaşmamak amacıyla, hastanın da doktorundan iyi bir tedavi alması ve/veya sağlığı ile ilgili konularda doktorun yükümlülüklerini olması gereken şekilde yerine getirmesi amacıyla, ilişkilerin başından itibaren dengesiz kurulduğu açıktır. Bu tarz ilişkilerde, işverenler tarafından tüm işçilerine kişisel verilerinin açık rıza hukuki şartına bağlı olarak işlenmesi gereken durumlarda, açık rıza vermemeyi tercih etmeleri halinde olumsuz bir sonuçla karşılaşmayacakları¹⁹⁴, aynı şekilde doktorların da hastanın kişisel verilerinin işlenmesine açık rıza göstermediği durumlarda, kendisine sağlanacak tedaviyi etkilemeyeceği¹⁹⁵ garanti edilmelidir.

Son olarak, açık rızanın bir mal veya hizmetin sunulmasının ön şartı olarak sunulmaması gerekmektedir. Zira Kişisel Verileri Koruma Kurulu da 2019 tarihli bir karar özetinde¹⁹⁶ (**“2019/206 Sayılı Karar Özeti”**), örneğin, bir internet sitesinde sunulan bir hizmetin tedarik edilmesi için *“Bir ürün veya hizmetin sunulmasının ya da ürün veya hizmetten yararlandırılmasının açık rıza şartına dayandırılmasının, açık rızanın özgür iradeyle açıklanmış olması kuralına aykırılık teşkil edecek”* olduğunu dile getirmiştir.

d) Açık Rızanın Her Zaman Geri Alınabilmesi

Kişisel verilerin korunmasına hâkim ilkeler ve ilgili kişinin kişisel verilerinin geleceğini belirleme hakkı uyarınca, ilgili kişilerin basit ve kolaylıkla erişilebilir yollarla verdikleri açık rıza beyanlarını, aynı şekilde basit ve kolaylıkla erişilebilir yollarla geri alabilmeleri gerekir¹⁹⁷. Zira açık rıza her zaman geri alınabilir.

Rıza bir irade beyanıdır. İrade beyanı, bir sonucun gerçekleşmesine ilişkin istek ve iradenin dış dünyaya açıklanması anlamına gelir. Yani, irade beyanının verilmesinde, kişinin belirli bir hukuki sonucu meydana getirme arzu ve iradesi yer

¹⁹⁴ Dülger, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, s. 227.

¹⁹⁵ Küzeci, **Kişisel Verilerin Korunması**, s. 149.

¹⁹⁶ Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 08.07.2019 tarih ve 2019/206 sayılı Karar Özeti, (Çevrim içi) <https://kvkk.gov.tr/Icerik/6709/2019-206>, 15 Eylül 2021.

¹⁹⁷ Ayözger Öngün, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, s. 137.

alır¹⁹⁸. Açık rızanın da bir irade beyanı olduğu göz önüne alındığında, geri alınması için beyan sahibinin arzusu ve iradesi yeterli olacaktır.

Açık rızanın geri alınması ileriye yönelik bir etki doğurur. Rızanın geri alınması, ilgili kişinin rızasını geri aldığını beyan ettiği ve bu beyan veri sorumlusuna ulaştığı an etkisini göstermeye başlar ve o andan itibaren yürütülmesi planlanan kişisel veri işleme faaliyetleri açısından sonuç doğurur. Yani, rızanın ilgili kişi tarafından geri alınmasından itibaren, artık veri sorumlusu söz konusu rıza kapsamındaki veri işleme faaliyetlerine devam edemez. Bununla birlikte, rızanın geri alınması, rıza geri alınmadan önce hukuka uygun şekilde sürdürülen kişisel veri işleme faaliyetlerinin hukuka uygunluğuna etki etmeyecektir¹⁹⁹.

G. Aydınlatma Yükümlülüğü

Veri sorumlularının ilgili kişilere yönelik bir kişisel veri işleme faaliyetine başlamadan önce ilgili kişileri söz konusu veri işleme faaliyetine yönelik olarak bilgilendirmesi gerekmektedir. Veri sorumlusunun söz konusu yükümlülüğü aydınlatma yükümlülüğü olarak anılmaktadır.

KVKK madde 10²⁰⁰ veri sorumlusunun aydınlatma yükümlülüğüne yönelik genel bir düzenleme içermektedir de söz konusu yükümlülük detaylı olarak Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ ile düzenlenmektedir. Tebliğ, KVKK'ya ilave olarak, KVKK madde 10'da sayılan geçerli bir aydınlatmanın içermesi gereken unsurları, bir aydınlatmanın asgari unsurları olarak tanımlamaktadır. Bu çerçevede, aydınlatma yükümlülüğü yerine getirilirken, KVKK madde 10'da ve AydınlatmaTeb. madde 4²⁰¹'te sayılan

¹⁹⁸ Mustafa Dural, Suat Sarı, **Türk Özel Hukuku Cilt I Temel Kavramlar ve Medeni Kanunun Başlangıç Hükümleri**, 14. bs., İstanbul, Filiz Kitabevi, 2019, C: I, s. 199.

¹⁹⁹ Doğan, **Kişisel Verilerin İşlenme Şartları Bağlamında Açık Rıza**, s. 135.

²⁰⁰ KVKK madde 10 şu şekildedir: “*Kişisel verilerin elde edilmesi sırasında veri sorumlusu veya yetkilendirdiği kişi, ilgili kişilere; a) Veri sorumlusunun ve varsa temsilcisinin kimliği, b) Kişisel verilerin hangi amaçla işleneceği, c) İşlenen kişisel verilerin kimlere ve hangi amaçla aktarılabilceği, ç) Kişisel veri toplamanın yöntemi ve hukuki sebebi, d) 11 inci maddede sayılan diğer hakları, konusunda bilgi vermekle yükümlüdür.*”.

²⁰¹ AydınlatmaTeb. madde 4 şu şekildedir: “*(1) Kanunun 10 uncu maddesine göre; kişisel verilerin elde edilmesi sırasında veri sorumluları veya yetkilendirdiği kişilerce, ilgili kişilerin bilgilendirilmesi gerekmektedir. Bu yükümlülük yerine getirilirken veri sorumluları veya yetkilendirdiği kişilerce yapılacak bilgilendirmenin asgari olarak aşağıdaki konuları içermesi gerekmektedir: a) Veri sorumlusunun ve varsa temsilcisinin kimliği, b) Kişisel verilerin hangi amaçla işleneceği, c) Kişisel verilerin kimlere ve hangi amaçla aktarılabilceği, ç) Kişisel veri toplamanın yöntemi ve hukuki sebebi, d) İlgili kişinin Kanunun 11 inci maddesinde sayılan diğer hakları.*”.

unsurlara mutlaka yer verilmesi gerektiği, aksi halde aydınlatmanın geçersiz olacağı açıktır²⁰².

Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ, ilgili kişiye yönelik aydınlatma yükümlülüğü yerine getirilirken uyulması gereken usul ve esasları açık bir dille saymıştır. Öncelikle belirtmek gerekir ki Tebliğ uyarınca, aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilmesi sadece veri sorumlusu tarafından değil, aynı zamanda veri sorumlusunun yetkilendirdiği bir kişi tarafından da yerine getirilebilir. Bu kişiler, söz konusu aydınlatma yükümlülüğünü yerine getirirken, sözlü, yazılı, ses kaydı, çağrı merkezi gibi fiziksel veya elektronik ortamlardan yararlanabilirler.

Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ uyarınca, aydınlatma yükümlülüğü yerine getirilirken uyulması gereken usul ve esaslar aşağıdaki gibidir:

a. Kişisel veri işlendiği her durumda aydınlatma yükümlülüğü yerine getirilmelidir

Ne KVKK ne de Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ, aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilmesinde kişisel verilerin işleme şartları açısından herhangi bir ayırım yapmaktadır. Yani, kişisel verilerin işlendiği her durumda, veri sorumlusu ilgili kişiye karşı aydınlatma yükümlülüğünü yerine getirmelidir. Bir başka deyişle, aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilmesi için, veri sorumlusu tarafından kaç ayrı kategoride kişisel veri işlendiği, bu verilerin hangi süreçler özelinde işlendiği veya ilgili kişinin söz konusu veri işleme faaliyetinin tamamından veya bir kısmından haberdar olup olmadığının herhangi bir önemi yoktur. Bu noktada, Tebliğ düzenlemesinin AB Veri Koruma Tüzüğü'nün daha sert olduğunu belirtmek gerekir. Zira AB Veri Koruma Tüzüğü'nün aydınlatma yükümlülüğüne ilişkin maddesinde, ilgili kişinin hali hazırda söz konusu veri işleme faaliyetine ilişkin bilgiye sahip olduğu durumlarda, ayrıca aydınlatma yapılmasına gerek olmadığı düzenlenmiştir²⁰³.

²⁰² Dülger, *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku*, s. 526.

²⁰³ Dülger, *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku*, s. 527.

Aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilmesindeki temel ilkelerden biri, ilgili kişinin anlayacağı, açık, net ve kısa bir dille bilgilendirme yapılması olduğundan, Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ uyarınca katmanlı aydınlatma yapılması da mümkündür. AydınlatmaTeb.'in *Tanımlar* başlıklı madde 1/3 düzenlemesine göre “*katmanlı aydınlatma, kişisel verilerin elde edilmesi sırasında ilgili kişiye, kişisel verilerinin elde edildiği konusunda ön bilgilendirme yapılarak, ilgili kişinin Kanunun 10. maddesine uygun aydınlatmaya yönlendirilmesini ifade eder.*”. Böylece ilgili kişi, kişisel verilerinin işlendiği konusunda kısa da olsa bilgilendirilmiş olacak, konu hakkında daha detaylı bilgi edinmek için de asıl aydınlatma metnine yönlendirilecektir.

b. Kişisel veri işleme amacı değiştiğinde, yeni amaç için aydınlatma yükümlülüğü ayrıca yerine getirilmelidir

AydınlatmaTeb. madde 5/1-b düzenlemesinde yer alan bu husus, KVKK madde 4’te sayılan, kişisel verilerin işlenmesine dair genel ilkeler arasında yer alan “belirli, açık ve meşru amaçlar için işlenme” ilkesi ile paraleldir. Bununla birlikte, söz konusu ilkenin Tebliğ’de de daha açık ve net şekilde belirtilmesinin yerine olduğu kanaatindeyiz.

Yukarıda da belirttiğimiz üzere, veri sorumlusu her bir veri işleme faaliyeti için özel olarak aydınlatma yükümlülüğünü yerine getirmek durumundadır. Dolayısıyla, veri sorumlusunun spesifik bir veri işleme faaliyeti amacıyla topladığı kişisel veri, artık veri sorumlusunun işleme amacı değiştiğinde, yeni veri işleme amacı için aydınlatma yapılmadan kullanılamayacaktır. Zira kişilerin kişisel verileri üzerinde hâkimiyet sahibi olması ilkesi gereğince, kişisel verilerinin hangi amaçla işlendiğini bilmekte üstün yararı olduğu açıktır.

c. Aydınlatma yükümlülüğü çerçevesinde ilgili kişiye verilecek bilgiler, Sicile açıklanan bilgilerle uyumlu olmalıdır

KVKK madde 16 uyarınca, kişisel verileri işleyen gerçek ve tüzel kişiler, veri işlemeye başlamadan önce, Kişisel Verileri Koruma Kurulu gözetimindeki kamuya açık Veri Sorumluları Siciline (“**Sicil**”) kaydolmak zorundadır. Sicile ilişkin usul ve esaslar, 30 Aralık 2017 tarihli ve 30286 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Veri Sorumluları Sicili Hakkında Yönetmelik (“**Sicil Yönetmeliği**”) ile belirlenmiştir.

Veri sorumluları Sicile kayıt yükümlülüğünü yerine getirirken, veri sorumlusu ve varsa temsilcisinin kimlik ve adres bilgilerinin yanı sıra; kişisel verileri hangi amaçla işlediği, kişisel verileri işlediği kişi grupları ile bu kişilere ait veri kategorileri hakkındaki açıklamalar; kişisel verileri aktardığı alıcılar; yurt dışına aktardığı kişisel veriler; kişisel verilerin işlenmesine, aktarılmasına ve muhafazasına ilişkin aldığı kişisel veri güvenliği tedbirleri ve kişisel verileri işlediği amaç için gerekli olan azami süreye de yer vermelidir.

d. Aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilmesi, ilgili kişinin talebine bağlı değildir

Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ'deki bu düzenlemenin amacı, veri sorumlusunun ilgili kişinin aydınlatılmaya yönelik bir talebi olmadığı gerekçesiyle, aydınlatma yükümlülüğünü yerine getirmemesinin önüne geçmektir. Aydınlatma yükümlülüğü ilgili kişinin talebine bağlı bir yükümlülük değildir. Veri sorumlusu, ilgili kişinin kişisel verilerini işlemeye başlamadan önce, işleme gerek açık rıza şartına bağlı olsun gerekse de KVKK madde 5. veya madde 6'da yer alan hukuki şartlara bağlı olsun, her koşulda aydınlatma yükümlülüğünü kendiliğinden yerine getirmek zorundadır.

e. Aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirildiğinin ispatı veri sorumlusuna aittir

KVKK'da ve Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ'de aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilmesi için herhangi bir şekil şartı öngörülmemiştir. Önemli olan, aydınlatma yükümlülüğünün, KVKK'da ve Tebliğ'de yer alan tüm şartları taşıdığının ispat edilebilmesidir. Söz konusu ispat yükümlülüğü veri sorumlusuna aittir. İspat yükümlülüğünün önemi, veri sorumlusunun kendisini iyi niyetli olmayan ilgili kişilere karşı koruyabilmesinde ortaya çıkar. Zira ilgili kişiyi aydınlatma yükümlülüğünü yerine getirdikten sonra kişisel verileri işlemeye başlayan veri sorumlusu; iyi niyetli olmayan bir ilgili kişinin, veri sorumlusunun kendisine KVK Mevzuatına uygun bir aydınlatma yapmadığı ve kişisel veri işleme faaliyetinin KVK Mevzuatına aykırı olduğu iddiasıyla her zaman karşılaşabilir. Dolayısıyla, veri sorumlusu, kişisel veri işleme faaliyetleri bakımından kendisini koruyacak önlemleri her zaman almak durumundadır.

İspat şartı ilgili kişiler açısından da önem arz eder. Zira iyi niyetli olmayan bir veri sorumlusu, KVK Mevzuatına aykırı, eksik veya yanlış bir aydınlatma yaparak veya hiçbir şekilde aydınlatma yükümlülüğünü yerine getirmeden bir kişisel veri işleme faaliyeti yürüttüğünde ilgili kişi kendisine usulüne uygun bir aydınlatma yapılmadığını her zaman iddia edebilir. Böyle bir durumda da veri sorumlusunun, üzerine düşen aydınlatma yükümlülüğünü KVK Mevzuatında yer alan usul ve esaslarla uyumlu bir şekilde yerine getirdiğini ispat edebilmesi önem arz etmektedir. Bu çerçevede, aydınlatma yükümlülüğünün sözlü değil de yazılı veya elektronik ortamda herhangi bir yöntemle alınmasının veri sorumlusuna ispat kolaylığı sağlayacağı açıktır.

f. Aydınlatma yükümlülüğü ve açık rıza alınması işlemlerinin ayrı ayrı yerine getirilmesi gerekmektedir

KVKK madde 5 ve madde 6’da sayılan hukuki şartlar çerçevesinde yerine getirilen kişisel veri işleme faaliyetlerinde, veri sorumlularının ilgili kişilerden açık rıza alması gerekmemektedir. Bunlar dışında kalan veri işleme faaliyetlerinde ise, veri sorumlusunun mutlaka ilgili kişiden açık rıza alması KVK Mevzuatından kaynaklanan bir yükümlülüktür. Dolayısıyla böyle bir durumda veri sorumlusunun önce ilgili kişiye aydınlatma yükümlülüğü çerçevesinde bir bilgilendirme yapması, sonrasında da açık rızasını alarak kişisel veri işleme faaliyetine devam etmesi gerekir. Zira aydınlatma yükümlülüğü ve açık rıza alma yükümlülüğü nitelikleri gereği birbirlerinden bağımsız ve ayrı ayrı yerine getirilmesi gereken yükümlülüklerdir. Söz konusu yükümlülüklerin ayrı ayrı yerine getirilmesinin, özellikle açık rıza alınarak sürdürülmesi gereken veri işleme faaliyetlerinde, ilgili kişinin bir işleme rıza verdiğini kesin bir şekilde kavrayabilmesi için elzem olduğu kanaatindeyiz.

g. Kişisel veri işleme amacının belirli, açık ve meşru olması gerekir

Aydınlatma yükümlülüğü kapsamında açıklanacak kişisel veri işleme amacının belirli, açık ve meşru olması, KVKK madde 4’te yer alan kişisel verilerin işlenmesindeki genel ilkelerden doğan bir unsurdur. Aydınlatma metinleri olabildiğince şeffaf, anlaşılır, açık ve sade bir dil kullanılarak ve ilgili kişinin bilgilendirilmesi amacıyla hazırlanmış olmalıdır.

Kurul, 02 Mayıs 2019 tarihli ve 2019/122 sayılı karar özetinde, ilgili kişinin yaptığı başvuruyu cevaplamayan ve internet sitesi üzerinden yayımladığı aydınlatma metninde işleme amacına yönelik belirsiz ifadeler barındırmasından dolayı KVK Mevzuatında düzenlenen şartları taşımayan bir banka hakkında, Bankanın söz konusu aydınlatma metnini Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ'e uygun hale getirmesine karar vermiştir²⁰⁴:

Yine Kişisel Verileri Koruma Kurulu aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilmesinde, *veri sorumlusunun* kişisel veri işleme faaliyetlerinin *amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü* olması gerektiği yönündeki 25 Mart 2019 tarihli ve 2019/82 sayılı karar özetinde ise aydınlatma metninin muğlak ifadeler içermesi, açık rıza metni ile uyumsuz olması ve açık rızaya dayanarak yürütülmesi gereken bir takım kişisel veri işleme faaliyeti için açık rıza alınmadığı ve veri sorumlusu tarafından ölçüsüz bir kişisel veri işleme faaliyetine yer verildiği gerekçesiyle açık rıza ve aydınlatma metnlerinin KVKK ve Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ ile uyumlu hale getirilmesine karar vermiştir²⁰⁵.

²⁰⁴ Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 02/05/2019 tarihli ve 2019/122 sayılı Karar Özeti, Bkz.: "... Bankanın internet sitesinde yer alan aydınlatma metninde, Bankanın kişisel veri işleme amaçlarının, ilgili kişilerin kişisel verilerinin Kanunun 5 inci ve 6 ncı maddelerinde belirtilen işleme şartlarından hangisine dayanılarak işlendiğine yönelik hukuki sebep açıkça belirtilmeksizin sıralandığı; kişisel veri işleme amaçları sıralandıktan sonra metin içerisinde yer verilen "gibi amaçlar kapsamında işlenmektedir" ifadesinin ise, gündeme gelmesi muhtemel başka amaçlar için kişisel verilerin işlenebileceği kanaatini uyandırır nitelikte olduğu; bu çerçevede söz konusu aydınlatma metninin "Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ" in (Tebliğ) 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (g) ve (h) bentlerinde yer verilen hükümlere uygun hazırlanmaması nedeniyle, Bankanın internet sitesinde yer alan aydınlatma metninin yeniden gözden geçirilerek Tebliğ hükümlerine uygun hale getirilmesi yönünde talimatlandırılmasına...", (Çevrim içi) <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5461/2019/122>, 20 Eylül 2021.

²⁰⁵ Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 25/03/2019 tarihli ve 2019/82 sayılı Karar Özeti, Bkz.: "... Aydınlatma Metni" nin incelenmesinden ucu açık ifadelere yer verildiği, öte yandan Sadakat Kart Programına üye olunması aşamasında elde edilen kişisel veriler ve bunların aktarıldığı taraflar hususları başta olmak üzere, "Üyelik ve Rıza Metni" ile "Aydınlatma Metni" arasındaki tutarsızlıklar bulunduğu, nitekim, elde edilen kişisel verilerin sosyal paylaşım siteleri ile paylaşılacağı hususunda kişilerin aydınlatılmasına rağmen yapılan güncelleme neticesinde "Üyelik ve Rıza Beyanı"nda bu ifadenin metinden çıkarılması ile birlikte söz konusu paylaşım için kişilerin açık rızalarının alınmadığı bir durumun oluşmasına sebebiyet verildiği, Ayrıca, aydınlatma metninde Şirketleri tarafından özel nitelikli kişisel verilerin de (sendika/dernek/vakıf üyeliklerine ilişkin bilgiler, ceza mahkûmiyeti, güvenlik tedbirleriyle ilgili veriler, cinsel hayat, biyometrik veri ve sağlık durumunuza ilişkin bilgiler gibi) işlenebileceği ifadelerine yer verildiği görülmüş olup, Şirketin temel faaliyet alanının gıda ve ihtiyaç maddelerinin perakende olarak tüketicilere ulaştırılması olduğu, Şirkete ait tüm işyerlerinde sunulan Sadakat Kart uygulamasının ise bir pazarlama programı olarak tasarlandığı dikkate alındığında, ceza mahkûmiyeti, güvenlik

h. Aydınlatma yükümlülüğü kapsamında anlaşılır, açık ve sade bir dil kullanılması gerekmektedir

İlgili kişilerin bilgilendirilmesi amacını taşıyan aydınlatma metnlerinin açık, anlaşılır ve sade bir dil kullanılarak hazırlanması önem arz etmektedir. Aydınlatma metnlerinin okuyucu tarafından kolaylıkla anlaşılması ve yoğun olarak teknik bilgiler, KVK Mevzuatı atıfları ve terminolojik terimler içermemesi gerekmektedir²⁰⁶.

i. Aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilmesi esnasında, işleme faaliyetinin dayandığı hukuki sebeplerin açıkça belirtilmesi gerekmektedir

KVKK madde 5 ve madde 6, kişisel verilerin işlenmesine ilişkin hukuki sebepleri düzenlemektedir. Veri sorumluları kişisel verileri işlemeye başlamadan önce, söz konusu veri işleme faaliyetinin KVKK madde 5 ve madde 6’da yer alan hukuki sebeplerden hangisine dayandığını tespit etmeli ve aydınlatma metninde de bu hukuki sebepleri açık bir şekilde belirtmelidir. Bu noktada belirtmek isteriz ki, ilgili kişi verdiği açık rızayı geri aldığı durumda, veri sorumlusu sadece açık rıza kapsamında işlediği kişisel verileri silmek ve bu çerçevedeki kişisel veri işleme faaliyetini durdurmak durumunda kalacak, sözleşmenin ifasına dayanarak işlediği kişisel veriler ve süreç anlamında ise faaliyetlerini sürdürmeye devam edebilecektir. Bu bilgiler ışığında, veri sorumlusunun aydınlatma yükümlülüğünü yerine getirirken, işlediği kişisel veriler, veri işleme amaçları ve hukuki sebepleri konusunda çok açık olması gerektiği tartışmasızdır²⁰⁷.

Nitekim Kurul, veri sorumlusunun aydınlatma yükümlülüğünü usulüne uygun yerine getirmediği iddiaları hakkındaki 2019/206 Sayılı karar özetinde²⁰⁸, kişisel veri işleme faaliyetinin “ilgili mevzuattan kaynaklanan yasal yükümlülük çerçevesinde mi

tedbirleriyle ilgili veriler gibi özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesinin veri sorumlusunun faaliyetleri kapsamında amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olmadığı değerlendirildiğinden, “Üyelik ve Rıza Beyanı” ile “Aydınlatma Metni” arasındaki tutarsızlıkların giderilmesi ve Şirketin Aydınlatma Metninin Kanunun temel ilkeleri ve Tebliğ hükümleri de dikkate alınmak suretiyle güncellenmesi gerektiği hususunda Şirketin talimatlandırılmasına...”, (Çevrim içi) <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5463/-Bir-market-zincirinin-sadakat-kart-uygulamasina-iliskin-ihbar-ve-sikayetler-hakkinda-Kisisel-Verileri-Koruma-Kurulunun-25-03-2019-tarihli-ve-2019-82-sayili-Karari>, 20 Eylül 2021.

²⁰⁶ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesi Rehberi**, s. 15, (Çevrim içi) <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5394/Aydinlatma-Yukumlulugunun-Yerine-Getirilmesi-Rehberi>, 20 Eylül 2021.

²⁰⁷ Doğan, **Kişisel Verilerin İşlenme Şartları Bağlamında Açık Rıza**, s. 135.

²⁰⁸ Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 08/07/2019 tarih ve 2019/206 sayılı Karar Özeti, (Çevrim içi) <https://kvkk.gov.tr/Icerik/6709/2019-206>, 15 Eylül 2021.

yoksa ilgili kişilerin açık rızalarına istinaden mi işlendiğinin ya da söz konusu kişisel verilerin hangilerinin “ilgili mevzuat”tan kaynaklanan yasal yükümlülük çerçevesinde hangilerinin ise ilgili kişilerin açık rızalarına istinaden işlendiğinin açıkça belirtilmemiş olduğu” gerekçesiyle, veri sorumlusunun “GİZLİLİK ve KVK Politikamız” başlıklı metninin, Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ’e uygun düzenlenmediğine hükmetmiştir.

j. Aydınlatma yükümlülüğü kapsamında, kişisel verilerin aktarılma amacı ve aktarılacak alıcı grupları belirtilmelidir

KVKK madde 8²⁰⁹ ve madde 9²¹⁰ kişisel verilerin aktarılmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemektedir. Bu düzenlemeler uyarınca, kural olarak kişisel veriler, ilgili kişinin açık rızası olmaksızın aktarılamaz. Bununla birlikte, kişisel verilerin yurt içinde aktarılmasını düzenleyen KVKK madde 8 uyarınca, KVKK madde 5/2 ve yeterli önlemler alınmak kaydıyla madde 6/3’te belirtilen şartlardan birinin bulunması hâlinde, kişisel veriler ilgili kişinin açık rızası aranmaksızın da yurt içinde aktarılabilir.

Kişisel verilerin yurt dışına aktarılmasını düzenleyen KVKK madde 9 uyarınca, kişisel verilerin yurt dışına aktarılabilmesi için ise, yine KVKK madde 8’de olduğu gibi KVKK madde 5/2 ile madde 6/3’te belirtilen şartlardan birinin varlığı ve kişisel verinin aktarılacağı yabancı ülkede yeterli korumanın bulunması, yeterli korumanın

²⁰⁹ KVKK madde 8 şu şekildedir: “(1) Kişisel veriler, ilgili kişinin açık rızası olmaksızın aktarılamaz. (2) Kişisel veriler; a) 5 inci maddenin ikinci fıkrasında, b) Yeterli önlemler alınmak kaydıyla, 6 ncı maddenin üçüncü fıkrasında, belirtilen şartlardan birinin bulunması hâlinde, ilgili kişinin açık rızası aranmaksızın aktarılabilir. (3) Kişisel verilerin aktarılmasına ilişkin diğer kanunlarda yer alan hükümler saklıdır.”.

²¹⁰ KVKK madde 9 şu şekildedir: “(1) Kişisel veriler, ilgili kişinin açık rızası olmaksızın yurt dışına aktarılamaz. (2) Kişisel veriler, 5 inci maddenin ikinci fıkrası ile 6 ncı maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen şartlardan birinin varlığı ve kişisel verinin aktarılacağı yabancı ülkede; a) Yeterli korumanın bulunması, b) Yeterli korumanın bulunmaması durumunda Türkiye’deki ve ilgili yabancı ülkedeki veri sorumlularının yeterli bir korumayı yazılı olarak taahhüt etmeleri ve Kurulun izninin bulunması, kaydıyla ilgili kişinin açık rızası aranmaksızın yurt dışına aktarılabilir. (3) Yeterli korumanın bulunduğu ülkeler Kurulca belirlenerek ilan edilir. (4) Kurul yabancı ülkede yeterli koruma bulunup bulunmadığına ve ikinci fıkranın (b) bendi uyarınca izin verilip verilmeyeceğine; a) Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeleri, b) Kişisel veri talep eden ülke ile Türkiye arasında veri aktarımına ilişkin karşılıklılık durumunu, c) Her somut kişisel veri aktarımına ilişkin olarak, kişisel verinin niteliği ile işleme amaç ve süresini, ç) Kişisel verinin aktarılacağı ülkenin konuyla ilgili mevzuatı ve uygulamasını, d) Kişisel verinin aktarılacağı ülkede bulunan veri sorumlusu tarafından taahhüt edilen önlemleri, değerlendirmek ve ihtiyaç duyması hâlinde, ilgili kurum ve kuruluşların görüşünü de almak suretiyle karar verir. (5) Kişisel veriler, uluslararası sözleşme hükümleri saklı kalmak üzere, Türkiye’nin veya ilgili kişinin menfaatinin ciddi bir şekilde zarar göreceği durumlarda, ancak ilgili kamu kurum veya kuruluşunun görüşü alınarak Kurulun izniyle yurt dışına aktarılabilir. (6) Kişisel verilerin yurt dışına aktarılmasına ilişkin diğer kanunlarda yer alan hükümler saklıdır.”.

bulunmaması durumunda Türkiye’deki ve ilgili yabancı ülkedeki veri sorumlularının yeterli bir korumayı yazılı olarak taahhüt etmeleri ve Kurulun izninin bulunması kaydıyla ilgili kişinin açık rızası aranmaksızın yurt dışına aktarılabilir. Yeterli korumanın bulunduğu ülkeler ise Kurulca belirlenerek ilan edilir. Çalışmamızın yazım tarihi itibarıyla Kişisel Verileri Koruma Kurulu henüz yeterli korumanın bulunduğu güvenli ülkeler listesini ilan etmediğinden, hali hazırda yurt dışına yapılacak veri aktarımlarında Türkiye’deki ve ilgili yabancı ülkedeki veri sorumluları Kurul tarafından öngörülen taahhütnameleri doldurarak Kurula izin başvurusunda bulunmaktadır.

k. Aydınlatma yükümlülüğü kapsamında kişisel verilerin, tamamen veya kısmen otomatik ya da otomatik olmayan yöntemlerden hangisiyle elde edildiği açık bir şekilde belirtilmelidir

Bu bent uyarınca, veri sorumluları tarafından hazırlanan aydınlatma metninin, işlenen kişisel verilerin, kısmen veya tamamen otomatik yollarla mı yoksa bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yöntemlerle mi topladığına açık bir şekilde yer vermesi gerekmektedir.

l. Aydınlatma yükümlülüğü yerine getirilirken eksik, ilgili kişileri yanıltıcı ve yanlış bilgilere yer verilmemelidir

Veri sorumluları aydınlatma yükümlülüklerini yerine getirirken, AydınlatmaTeb. madde 5 kapsamındaki asgari unsurların tamamına yer vermeli; bu unsurlara yer verirken unsurların herhangi birinin içeriğinde eksik veya fazla, ilgili kişileri yanlış yönlendirecek bilgilere yer vermemelidir. Bu husus, Kişisel Verileri Koruma Kurumunun 26 Haziran 2020 tarihinde internet sitesinde yayımladığı Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesi Hakkında Kamuoyu Duyurusunda²¹¹ da bir kez daha şu şekilde açıklığa kavuşturulmuştur:

“Aydınlatma yükümlülüğü yerine getirilirken kullanılacak metinlerde anlaşılır, açık ve sade bir dil kullanılmalıdır. Ayrıca genel nitelikte, muğlak, eksik, yanıltıcı ve yanlış bilgilere yer verilmemelidir.”

²¹¹ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesi Hakkında Kamuoyu Duyurusu, 26 Haziran 2020, (Çevrim içi) <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6765/AYDINLATMA-YUKUMLULUGUNUN-YERINE-GETIRILMESI-HAKKINDA-KAMUOYU-DUYURUSU>, 20 Eylül 2021.

KVKK'nın kabahatlere ilişkin madde 18 düzenlemesi uyarınca, KVKK madde 10'da öngörülen aydınlatma yükümlülüğünü yerine getirmeyenler hakkında 5.000,- Türk lirasından 100.000,- Türk lirasına kadar idari para cezası verilir. Bu düzenlemeden anlaşıldığı üzere, KVKK, aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilmemesini kabahat olarak öngörmekte ve idari para cezası yaptırımına bağlamaktadır. Söz konusu idari yaptırıma karşı kanun yolu açıktır. Kurum, idari para cezalarının alt ve üst sınırlarını belirlerken kasıtlı olarak makası geniş tutmuştur. Böylece, kabahatlere ilişkin yaptırımların uygulanmasındaki genel kural uyarınca, söz konusu veri sorumlusuna uygulanacak olan idari yaptırım, kabahatin haksızlık içeriğine, failin kusuruna ve veri sorumlusunun ekonomik durumuna göre belirlenerek, yaptırımın uygulanmasında kendi içinde hakkaniyetli bir yapı oluşturmak amaçlanmıştır²¹².

H. Kişisel Verilerin İşlenmesinin Genel İlkeleri

1. Genel İlkeler Yönelik Ana Çerçeve

Kişisel veriler, birtakım usul ve esaslara göre işlenebilir. KVKK madde 4²¹³, kişisel verilerin işlenmesine ilişkin genel ilkeleri belirlemektedir. Bu genel ilkeler, 108 sayılı Sözleşme ve AB Veri Koruma Tüzüğü'ne paraleldir²¹⁴. Söz konusu maddede sayılan ilkeler kişisel verilerin işlenmesine ilişkin hukuki sebepler olmamakla birlikte, bu ilkeler kişisel verilerin elde edilmesinden itibaren, veriler üzerinde gerçekleştirilecek tüm işleme faaliyetlerinde her zaman göz önüne alınması gereken kurallardır. Kişisel veri işleme faaliyeti esnasında bu kurallara aykırı hareket edilmesi, kişisel veri işleme faaliyetini KVKK'ya ve hukuka aykırı hale getirecektir. Bu çerçevede, KVKK madde 4'te yer alan genel ilkeleri, kişisel verilerin işlenmesine

²¹² TBMM, **Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısı**, s. 14, (Çevrim içi) <https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem26/yil01/ss117.pdf>, 20 Eylül 2021.

²¹³ KVKK madde 4 şu şekildedir: “(1) Kişisel veriler, ancak bu Kanunda ve diğer kanunlarda öngörülen usul ve esaslara uygun olarak işlenebilir. (2) Kişisel verilerin işlenmesinde aşağıdaki ilkelere uyulması zorunludur: a) Hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olma. b) Doğru ve gerektiğinde güncel olma. c) Belirli, açık ve meşru amaçlar için işlenme. ç) İşlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olma. d) İlgili mevzuatta öngörülen veya işlendikleri amaç için gerekli olan süre kadar muhafaza edilme.”

²¹⁴ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **Kişisel Verilerin İşlenmesine İlişkin Temel İlkeler**, s. 1, (Çevrim içi) <https://kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/32ff74f6-9798-405a-b3d2-b42d28423fde.pdf>, 20 Eylül 2021.

ilişkin ana çerçeve olarak benimsemek mümkündür²¹⁵. Aynı şekilde, kişisel verilerin korunmasına ilişkin tüm yerli ve yabancı düzenlemeler, kişisel verilerin korunmasına ilişkin genel ilkelere yer vermiş ve kişisel verilere ilişkin korumayı bu ilkeler çerçevesinde uygulamıştır²¹⁶.

Elbette ki bir kişisel veri işleme faaliyetinin bu ilkelere uygun olarak gerçekleştirilmesi, söz konusu veri işleme faaliyetinin hukuka uygun olması için yeterli değildir. Veri işleme faaliyetinin ülkenin yerel mevzuatında yer alan sair hukuk kurallarına ve kişisel veri işleme faaliyetine ilişkin uluslararası arenada kabul edilmiş ancak yerel mevzuatta henüz yer almayan düzenlemelere de uygun yürütülmesi gerekmektedir. Zira ülkemizde kişisel verilerin korunmasına yönelik çalışmalar çok yeni olmasından ve KVKK'nın da kendisine mebaz olarak AB Veri Koruma Tüzüğü'nü almış olmasından dolayı, Kişisel Verileri Koruma Kurulu özellikle KVKK'da açıkça belirlenmeyen hususlarda Tüzük ve Tüzük uygulamalarından emsal almaktadır²¹⁷.

KVKK madde 4/1 uyarınca, kişisel veriler KVKK'da ve diğer kanunlarda öngörülen usul ve esaslara göre işlenebilir. Bir başka deyişle, kişisel verilerin işlenmesi için söz konusu kişisel veri işleme faaliyetinin mutlaka bir yasal dayanağı olması gerekmektedir. Zira Anayasa madde 20/3'te de “...*Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir.*” hükmüne yer verilmiştir²¹⁸. Bu çerçevede, KVKK madde 4, Anayasa'nın özel hayatın gizliliği ve korunmasını düzenleyen madde 20 düzenlemesi ile paraleldir.

²¹⁵ Çekin, *Avrupa Birliği Hukukuyla Mukayeseli Olarak 6698 Sayılı Kanun Çerçevesinde Kişisel Verilerin Korunması Hukuku*, s. 61.

²¹⁶ Dülger, *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku*, s. 260.

²¹⁷ Kişisel Verileri Koruma Kurulunun “Belediyede memur olarak görev yapan ilgili kişinin, veri sorumlusu bünyesinde işe giriş çıkış takibinin biyometrik veri işlenerek yapılması” hakkında 01/12/2020 tarihli ve 2020/915 sayılı Karar Özeti, (Çevrim içi) <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6872/2020-915>, 25 Eylül 2021; Kişisel Verileri Koruma Kurulunun “Spor salonu hizmeti sunan veri sorumlusunun, üyelerinin giriş-çıkış kontrolünü biyometrik veri işleyerek yapması” ile ilgili 27/02/2020 tarihli ve 2020/167 sayılı Karar Özeti, (Çevrim içi) <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6738/2020-167>, 25 Eylül 2021.

²¹⁸ Küzeci, *Kişisel Verilerin Korunması*, s. 385.

2. Genel İlkeler

a) Hukuka ve Dürüstlük Kurallarına Uygun Olma

Hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olma ilkesi, kişisel veri işleme faaliyetinin temel ilkesi olmakla birlikte, içeriği gereği diğer ilkelerin üzerinde olup, onları kapsamaktadır²¹⁹. İlkenin iki ayrı boyutu bulunmaktadır: Hukuka uygun olma, dürüstlük kurallarına uygun olma.

Veri sorumlusu kişisel veri işleme amacını belirlerken ve bu amacını gerçekleştirirken, hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun hareket etmekle, kanunlara ve diğer hukuksal düzenlemelere uymakla yükümlüdür.

Bununla birlikte, KVKK'nın düzenlemesi uyarınca kişisel veri işleme faaliyetinin sadece hukuka uygun olması yetmemekte, aynı zamanda dürüstlük kuralına da uygun olması şartı aranmaktadır. Medeni hukuk açısından dürüstlük kuralını şu şekilde tanımlamak mümkündür:

*“Dürüstlük kuralı, bir kimseden namuslu, dürüst bir insan olarak beklenen davranışı ifade eder. Bir davranışın bu nitelikte olup olmadığı, toplumda egemen olan ahlaki ölçülere, geçerli adetlere, hakları sağlayan ilişkilerin amacına göre tayin edilir.”*²²⁰

Kişisel Verileri Koruma Kurumunun 100 Soruda Kişisel Verilerin Korunması Kanunu başlıklı yayımı uyarınca dürüstlük kuralına uyma ilkesi veri işleyen kişilerin, kişisel verisini işledikleri kişilerin kişisel verilerine yönelik menfaatlerine ve makul düzeydeki öngörülerine saygı göstermeleri, kişisel verileri işlerken ölçülü davranışları ve mümkün olan en az kişisel veriyi işleyerek amaca ulaşmaları, ilgili kişilere yapılan bilgilendirme ve ilgili kişinin makul beklentileri dışında bir veri işleme faaliyeti gerçekleştirmeme gibi eylemleri içermektedir²²¹. Türk hukukundaki bazı yazarlara göre de şeffaflık ve dürüstlük kuralına uygun olma, ilgili kişilerin kişisel verilerinin işlenmesine ilişkin olarak bilgilendirilmesi, uyarılması, ilgili kişinin

²¹⁹ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **100 Soruda Kişisel Verilerin Korunması Kanunu**, s. 35, (Çevrim içi) <https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/185c2130-8070-4b2b-a91e-1d48322ca352.pdf>, 25 Eylül 2021.

²²⁰ Kemal Oğuzman, Nami Barlas, **Medeni Hukuk Giriş Kaynaklar Temel Kavramlar**, 24. bs., İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2018, s. 262.

²²¹ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **100 Soruda Kişisel Verilerin Korunması Kanunu**, s. 35, (Çevrim içi) <https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/185c2130-8070-4b2b-a91e-1d48322ca352.pdf>, 25 Eylül 2021.

menfaatleri ile makul beklentilerinin dikkate alınmasını ifade eder. Örneğin, hukuki bir düzenlemeye dayanmadan veya hukuka aykırı bir şekilde kişisel verilerin kayıt altında tutulması veya işlenmesi dürüstlük kuralına da aykırıdır²²².

Kanımızca Türk hukukunda hukuka uygun olmak ilkesi ile dürüstlük kurallarına uygun olmak ilkesi birbiri ile iç içedir. Zira dürüstlük kuralına atıf yapılabilmesi için öncelikle hukuken bir hakkın var olup olmadığının tespit edilmesi gerekmektedir. Eğer ortada hukuken düzenlenen ve korunan bir hak yoksa, o zaman hukuken korunan bir hak varmış gibi hayata geçirilen davranışlar dürüstlük kuralına da uygun olmayacaktır. Zira hukuka aykırı durumlar dürüstlük kuralı ekseninde değerlendirilemeyeceği gibi dürüstlük kuralına aykırılıklar da hukuk tarafından korunmayacaktır.

Hukuka aykırı bir eylem dürüstlük kurallarına uygun olamayacağından veya dürüstlük kurallarına uygun bir eylem hukuka uygun olamayacağından, kişisel verilerin korunması açısından hukuka uygun olma ve dürüstlük kurallarına uygun olma ilkesinin birbirinden ayrılması veya farklı değerlendirilmesinin mümkün olmadığı kanaatindeyiz. Bununla birlikte, elbette ki kişisel verilerin işlenmesinde dürüstlük kuralına uyulması, veri işleme faaliyetinin şeffaflığı açısından önemlidir. Bu çerçevede, kanun yapıcının KVKK madde 4'te yer alan *hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olma* ilkesini mehz mevzuattan doğrudan aldığı tahmin edilmektedir. Zira, AB Veri Koruma Tüzüğü'nde de kişisel veri işleme faaliyetine ilişkin genel ilkelerden bahsederken, hukuka ve dürüstlük kuralına uygunluk ilkesi yanında şeffaflıktan da bahsedilmektedir²²³.

b) Doğru ve Gerektiğinde Güncel Olma

Kişisel verilerin işlenmesine dair diğer ilkeler gibi, kişisel verilerin doğru ve güncel tutulması da veri sorumlusunun devredilemez bir yükümlülüğüdür. Bu ilke, hem veri sorumlusunun çıkarlarına uygun olup hem de kişinin temel hak ve özgürlüklerinin korunması açısından önem arz etmektedir. Veri sorumlusu her zaman ilgili kişilerin kişisel verilerinin doğru ve güncel olması için elinden gelen tüm özeni ortaya koymakla ve bu durumu temin edecek kanalları açık tutmakla yükümlüdür²²⁴.

²²² Küzeci, **Kişisel Verilerin Korunması**, s. 230.

²²³ Ayözger Öngün, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, s. 134.

²²⁴ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **Kişisel Verilerin İşlenmesine İlişkin Temel İlkeler**, s. 5, (Çevrim içi) <https://kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/32ff74f6-9798-405a-b3d2-b42d28423fde.pdf>,

Zira kişisel verilerinin güncelliğini ilgili kişi denetleyebilir. İlgili kişinin söz konusu denetimi yapabilmesi için, bilgilerine ulaşabilmesi, bir başka deyişle, veri sorumlusunun ilgili kişilerin kişisel verilerine ulaşabildiği ve denetleyebildiği bir kayıt sistemi oluşturması yerinde olacaktır²²⁵.

Kişisel veriler, toplandığı andan itibaren veri işleme faaliyetinin sonuna kadar doğru ve güncel olmak durumundadır. Doğruluğunu ve güncelliğini kaybeden kişisel veriler, Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmelik (“İmha Yönetmeliği”) ve veri sorumlularının Kişisel Veri Saklama ve İmha Politikaları uyarınca silinmeli, yok edilmeli ve imha edilmelidir. Kişisel verilerin işlenmesi esnasında, kişisel verilerin doğru ve güncel olması durumunda herhangi bir değişiklik meydana gelmesi durumunda, veri sorumlusu söz konusu verilerin güncellenmesi ve veri kayıt sisteminde yer alan verilerin doğruluğunu belirli süreler dâhilinde kontrol etme hakkına sahiptir. Böylece, veri sorumlusu nezdinde tutulan kişisel veriler kaliteli olacaktır²²⁶.

c) Belirli, Açık ve Meşru Amaçlar İçin İşlenme

Kişisel verilerin belirli, açık ve meşru amaçlarla işlenmesi ilkesi²²⁷, kişisel verilerin işlenmesinde şeffaf olunması ile sıkı bir bağ içerisinde. Zira kişisel veriler işlenirken şeffaflık sayesinde, ilgili kişi hangi verilerinin, hangi amaçla işlendiğini bilme imkânına sahiptir. İlgili kişinin kişisel verilerine ilişkin doğru ve eksiksiz şekilde bilgilendirilmesinin doğal sonucu kişisel veri işleme faaliyetinin belirli, açık ve meşru

20 Eylül 2021; Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Hakkında Doğru Bilinen Yanlışlar**, Ankara, KVKK Yayınları, No: 31, 2020, s. 23, <https://kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/ca752cda-c3df-4645-8d5e-e2a507e63200.pdf>, 25 Eylül 2021; Veri sorumluları tarafından kişilerin telefon numarası, e-posta adresi gibi iletişim kanallarına Kanuna aykırı şekilde gönderilen üçüncü kişilere ait kişisel veriler hakkında Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 22/12/2020 tarihli ve 2020/966 sayılı İlke Kararı, Bkz.: “... Bu ilkeler arasında yer alan kişisel verilerin doğru ve gerektiğinde güncel bir şekilde tutulması, veri sorumlusunun çıkarına uygun olduğu gibi ilgili kişinin temel hak ve özgürlüklerinin korunması açısından da gerekli olup, veri sorumlusunun eğer kişisel verilere dayalı olarak ilgili kişiye dair bir sonuç oluşturuyor ve doğuruyorsa kişisel verilerin doğru ve gerektiğinde güncel olmasının sağlanması noktasında aktif özen yükümlülüğü bulunmaktadır. Bunun dışında veri sorumlusunun her zaman ilgili kişinin bilgilerinin doğru ve gerektiğinde güncel olmasını temin edecek kanalları açık tutması önem arz etmektedir. Aksi takdirde, kişilerin, güncel olmayan veya yanlış tutulan kişisel verileri nedeniyle maddi ve manevi zarar görmesi gündeme gelebilecektir...”, <https://kvkk.gov.tr/Icerik/6858/2020-966>, 25 Eylül 2021.

²²⁵ Habip Bozkurt, **Kişisel Verilerin İşlenmesinin Hukuki Boyutu**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2021, s. 89.

²²⁶ Ayözger Öngün, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, s. 145.

²²⁷ KVKK madde 4/2-c şu şekildedir: “... Belirli, açık ve meşru amaçlar için işlenme...”.

amaçlar için gerçekleştirilmesidir. Böylece, ilgili kişi verileri üzerindeki hâkimiyetini yitirmemekte ve kontrol sahibi olmaktadır²²⁸.

d) İşlendikleri Amaçla Bağlantılı, Sınırlı ve Ölçülü Olma

Kişisel veriler, işleme süresi boyunca işlendikleri amaçla bağlantılı, bu amaçla sınırlı ve ölçülü olarak işlenmelidir. Kişisel verilerin işlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olması ilkesi, kişisel verilerin işleme amacına uygun olması, bir başka deyişle işleme amacına uygun kişisel verilerin işlenmesi, sadece işleme amacının gerçekleştirilmesine yetecek kadar kişisel veri işlenmesi, yani amaçla ilgili olmayan veya amacın gerçekleşmesine herhangi bir fayda sağlamayacak kişisel verilerin işlenmesinden kaçınılmasını sağlamak amacını gütmektedir. Değişik kaynaklarda bu ilke *veri minimizasyonu* ve *orantılılık* tanımları ile de ifade edilmektedir²²⁹.

KVKK madde 4'te düzenlenen, kişisel verilerin işlenmesine ilişkin temel ilkelerden, kişisel verilerin işlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olması ilkesi, KVKK'nın gerekçesinde de *“kişisel verilerin, işlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olması ilkesi, işlenen verilerin, belirlenen amaçların gerçekleştirilebilmesine elverişli olmasını, amacın gerçekleştirilmesiyle ilgili olmayan veya ihtiyaç duyulmayan kişisel verilerin işlenmesinden kaçınılmasını gerektirmektedir.”*²³⁰ şeklinde tanımlanmıştır. Gerekçeden de anlaşılacağı üzere, ilkenin temel prensibi, veri işleme faaliyetinin veri işleme amacıyla bağlantısının bulunması, yani işlenen kişisel veri ile işleme amacı arasında bir illiyet bağı bulunması ve işleme amacına ulaşmak için yeterli nitelik ve nicelikte veri işlenmesinin gerekli olmasıdır²³¹.

²²⁸ Çekin, *Avrupa Birliği Hukukuyla Mukayeseli Olarak 6698 Sayılı Kanun Çerçevesinde Kişisel Verilerin Korunması Hukuku*, s. 70.

²²⁹ Dülger, *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku*, s. 282; İbrahim Korkmaz, “Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Hakkında Bir Değerlendirme”, *TBB Dergisi*, 2016 (124), s. 103, (Çevrim içi) <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2016-124-1571>, 24 Eylül 2021.

²³⁰ TBMM, *Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısı*, s. 7-8, (Çevrim içi) <https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem26/yil01/ss117.pdf>, 25 Eylül 2021.

²³¹ Melike Köse Aysun, *Kişisel Verilerin Kaydedilmesi Suçu (TCK m.135)*, Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Antalya, 2018, s. 57, (Çevrim içi) <http://acikerisim.akdeniz.edu.tr/bitstream/handle/123456789/3870/T05042.pdf?sequence=1&isAllowed=y>, 25 Eylül 2021.

Bu ilke uyarınca, veri sorumlusu öncelikle kişisel veri işleme amacını doğru saptamalı, akabinde işleme niyetinde olduğu kişisel verilerin, kendisini hedefe götürecek yolda mutlaka gerekli olup olmadığını tespit etmelidir. Eğer, kişisel verilerin tamamı kullanılmadan belirlenen hedef gerçekleşecekse, bir başka deyişle, eğer belirlenen hedefe ulaşmak için çok daha az veri kullanılması yeterli olacaksa, veri sorumlusu veri minimizasyonu ilkesi uyarınca, en az miktarda veriyi kullanarak veri işleme faaliyetini tamamlamalıdır²³². Böyle bir durumda, veri işleme faaliyetinde kullanılmayan sair kişisel veriler de derhal ve uygun olduğu ölçüde veri sorumlusunun kayıt sisteminden silinmeli, imha edilmeli ve yok edilmelidir. Zira belirlenen amaca hizmet etmeyen, söz konusu amacı yerine getirmek için gerekli olmayan kişisel verilerin toplanması, işlenmesi ve muhafazası KVKK'ya aykırıdır.

Nitekim Kişisel Verileri Koruma Kurulu da 2019 tarihli bir karar ve karar özetinde²³³, kişisel verilerin *işlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olma* ilkesi çerçevesinde, kişisel veri işleme amacıyla bağlantılı olmayan kişisel verilerin işlenmemesi, söz konusu kişisel veri işleme faaliyetinin veri işleme sonucu ulaşılması öngörülen sonuç ile orantılı olması ve dolayısıyla hedeflenen sonuca ulaşmak için gerek olmayan kişisel verilerin toplanmaması gerektiği, ayrıca ilgili kişilerden alınan açık rızaların bu ölçülülük prensibini makul kılmayacağı ve hedefe ulaşmak için daha az kişisel veri toplanması mümkün ise bu yolun benimsenmesi gerektiği, sonuç olarak

²³² Küzeci, **Kişisel Verilerin Korunması**, s. 237.

²³³ Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 25/03/2019 tarihli ve 2019/81 sayılı Karar ve 31/05/2019 tarihli ve 2019/165 sayılı Karar Özeti, Bkz.: “... Bu ilkelere, işlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olma ilkesinin, işlenen verilerin belirlenen amaçların gerçekleştirilebilmesine elverişli olması, amacın gerçekleştirilmesiyle ilgili olmayan veya ihtiyaç duyulmayan kişisel verilerin işlenmesinden kaçınılmasını gerektirdiği, sonradan ortaya çıkması muhtemel ihtiyaçların karşılanmasına yönelik olarak veri işlenmesi yoluna gidilmemesi gerektiği, ... Ölçülülük ilkesinin ise, veri işleme faaliyeti ile gerçekleştirilmesi istenen amaç arasında makul bir dengenin kurulması, diğer bir ifadeyle veri işlemenin amacı gerçekleştirecek ölçüde olması anlamına geldiği, bu kapsamda, kişisel veri işleme faaliyetinin gerçekleşmesi için gerekli olmayan kişisel verilerin toplanmaması ve/veya işlenmemesi gerektiği, veri sorumlusunun amacı çerçevesinde ölçülülük ilkesine uygun olarak ilgili kişiden minimum düzeyde bilgi talep etmesi, bunun dışındaki amaç için gerekli olmayan veri işlemeden kaçınması gerektiği, kişisel verilerin işlenmesinin ilgili kişinin iznine bağlı olarak gerçekleştirilse ve belirli bir amaca bağlı olsa bile açık rızanın, aşırı miktarda veri toplanmasını meşrulaştırmayacağı, buna göre kişisel verilerin yalnızca belirli amaçlar için ve gerektiği kadar toplanması, amacın gerektirdiği yerlerde kullanılması ve amaç için gerekli olandan uzun süre tutulmaması gerektiği ... spor salonuna giriş için veri sorumluları tarafından uygulanan “el ve parmak izi taraması” sisteminin, hizmetten faydalanmak için zorunlu ve tek yol olarak üyelere sunulmasının, kişisel verilerin işlenmesinde ölçülülük ilkesi ışığında ilgili kişilerden minimum düzeyde veri talep etme ilkesi ile uyumlu olarak değerlendirilmediği...”, (Çevrim içi) <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5496/2019-81-165>, 25 Eylül 2021.

üyelerin bir spor salonuna girerken zorunlu ve tek yöntem olarak, biyometrik veri toplayan *el ve parmak izi taraması sisteminden* geçmesinin ölçülü olmayacağı gerekçesiyle, veri sorumlusu hakkında idari para cezası yaptırımını uygulanmasına karar vermiştir.

e) İlgili Mevzuatta Öngörülen veya İşlendikleri Amaç İçin Geçerli Olan Süre Kadar Muhafaza Edilme

Kişisel verilerin, işleme amacının gerektirdiğinden daha uzun süre muhafaza edilmemesi gerekmektedir. Zira kişisel verilerin güvenli şekilde saklanması kolay olmadığı gibi, veri sorumlusu nezdinde de risk ve bir yükümlülük teşkil etmektedir²³⁴. Zira veri sorumluları tuttukları verilerin ilgili mevzuat tarafından kendilerine atanmış saklama sürelerini tespit etmeli ve bu sürelerle uymalı, kişisel verileri işlendikleri amaç için geçerli olan süre boyunca muhafaza etmelidir²³⁵. İşleme amaçları sona eren kişisel veriler, kendilerine atanan saklama süreleri de sona erdiyse veri kayıt sisteminden silinecek, yok edilecek veya anonim hale getirilecektir. Bu işlemler için ilgili kişinin herhangi bir talepte bulunması gerekli değildir; söz konusu yükümlülük veri sorumlusundadır. Bununla birlikte, ilgili kişi her zaman veri sorumlusuna başvurarak kişisel verilerinin silinmesini veya yok edilmesini talep edebilir.

KVKK madde 16 uyarınca veri sorumluları Sicile kayıt başvurusu yaparken, kişisel verilerin işlendikleri amaç için gerekli olan azami süreyi de bildirmekle yükümlüdür. Kişisel veriler, ileride belirli veya belirsiz amaçlarda kullanılabilecekleri gerekçesiyle saklanamaz. Saklama süresi ve işleme amacı sona eren kişisel veriler, İmha Yönetmeliği uyarınca silinmeli, yok edilmeli veya anonim hale getirilmelidir.

Bu çerçevede Kurul, 16 Ekim 2018 tarihli ve 2018/118 sayılı Karar Özeti²³⁶ şikâyet konusu veri sorumlusunun, şikâyetçiye ait kişisel verilerden asgari saklama

²³⁴ Küzeci, **Kişisel Verilerin Korunması**, s. 245.

²³⁵ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **100 Soruda Kişisel Verilerin Korunması Kanunu**, s. 40, (Çevrim içi) <https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/185c2130-8070-4b2b-a91e-1d48322ca352.pdf>, 25 Eylül 2021.

²³⁶ Kişisel Verileri Koruma Kurulunun “Kurul Kararının gereğinin süresi içinde yerine getirilmemesi” hakkında 16/10/2018 tarihli ve 2018/118 sayılı Karar Özeti, Bkz.: “... şikâyetçinin, veri sorumlusu nezdinde bulunan kişisel verilerinden asgari saklama süresi tamamlanmış olanlarının Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmeliğin 11 inci maddesinin (1) numaralı fıkrası gereğince ilk periyodik imha işleminde, kalanların da yasal saklama yükümlülüğünün dolmasını müteakiben yapılacak periyodik imha işlemi dönemlerinde silinmesine ve gerçekleştirilecek silme işlemleri hakkında Şikâyetçiye bilgi verilmesi ayrıca, söz konusu kişisel verilerin saklama amacı dışında

süresi tamamlanmış olanları İmha Yönetmeliği'nin ilgili maddesi uyarınca ilk periyodik imha işleminde, kalanları da yasal saklama yükümlülüğünün dolmasını müteakiben yapılacak periyodik imha işlemi dönemlerinde silmesi, gerçekleşecek silme işlemleri hakkında şikâyetçiye bilgi vermesi, ayrıca, söz konusu kişisel verileri saklama amacı dışında işlememesi hususunda talimatlandırılmasına karar vermiştir.

I. Kişisel Verisi İşlenen Kişinin (İlgili Kişinin) Hakları

İlgili kişinin hakları KVKK madde 11'de²³⁷ düzenlenmektedir. İlgili kişilerin kişisel verilerinin işlenip işlenmediği ve eğer işleniyorsa hangi koşullarda işlendiği ve üçüncü kişilerle paylaşıldığı, kişisel verilerin toplama amacına uygun işlenip işlenmediği, kişisel verilerin KVK Mevzuatına uygun korunup korunmadığı konusunda bilgi sahibi olması, kısacası ilgili kişinin kişisel verilerinin üzerinde kontrol sahibi olabilmesi için KVKK madde 11 oldukça önem arz etmektedir. Zira kişisel verileri üzerinde söz konusu kontrole sahip olan ilgili kişi, kişisel verilerinin hukuka uygun işlenmediğine yönelik şüphe duyduğu halde, kişisel verilerine yönelik işleme faaliyetinin düzeltilmesini ve kişisel verilerinin hukuka aykırı işlenmesi sebebiyle bir zarara uğraması halinde söz konusu zararın karşılanmasını talep edebilir. Çalışmamızın bu bölümü kapsamında, ilgili kişilere KVKK madde 11 kapsamında tanınan haklara yönelik kısa açıklamalara yer vermekle yetinilmiş olup, unutulma hakkı ile ilgili hukuki düzenlemeler ise çalışmamızın İkinci Bölümünde *Unutulma Hakkının Dayanağı* başlığı altında²³⁸ incelenmiştir.

işlenmemesi hususunda veri sorumlusunun talimatlandırılmasına...", (Çevrim içi) <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5422/2018-118>, 27 Eylül 2021.

²³⁷ KVKK madde 11 şu şekildedir: "Herkes, veri sorumlusuna başvurarak kendisiyle ilgili; a) Kişisel veri işlenip işlenmediğini öğrenme, b) Kişisel verileri işlenmişse buna ilişkin bilgi talep etme, c) Kişisel verilerin işlenme amacını ve bunların amacına uygun kullanılıp kullanılmadığını öğrenme, ç) Yurt içinde veya yurt dışında kişisel verilerin aktarıldığı üçüncü kişileri bilme, d) Kişisel verilerin eksik veya yanlış işlenmiş olması hâlinde bunların düzeltilmesini isteme, e) 7 nci maddede öngörülen şartlar çerçevesinde kişisel verilerin silinmesini veya yok edilmesini isteme, f) (d) ve (e) bentleri uyarınca yapılan işlemlerin, kişisel verilerin aktarıldığı üçüncü kişilere bildirilmesini isteme, g) İşlenen verilerin münhasıran otomatik sistemler vasıtasıyla analiz edilmesi suretiyle kişinin kendisi aleyhine bir sonucun ortaya çıkmasına itiraz etme, ğ) Kişisel verilerin kanuna aykırı olarak işlenmesi sebebiyle zarara uğraması hâlinde zararın giderilmesini talep etme, haklarına sahiptir."

²³⁸ İkinci Bölüm, V. Unutulma Hakkının Dayanağı.

1. Kendisiyle İlgili İşlenen Kişisel Verilere İlişkin Bilgi Talep Etme Hakkı

KVKK madde 11 kapsamında ilgili kişiler veri sorumlusuna başvurarak veri sorumlusunun ilgili kişinin kişisel verilerini işleyip işlemediğini öğrenme ve eğer kişisel verileri işlenmişse söz konusu işleme faaliyetine ilişkin veri sorumlusundan bilgi talep etme hakkına sahiptir.

Bu noktada önemli olan husus kişisel verilerin işlenmesinden ne anlaşılması gerektiği, dolayısıyla ilgili kişinin veri sorumlusuna yönelteceği sorunun kapsamının belirlenmesidir. KVKK madde 3'te kişisel verilerin işlenmesi “... *veriler üzerinde gerçekleştirilen her türlü işlem*” ifade ettiğinden, ilgili kişinin de veri sorumlusuna kişisel verilerinin toplanmasından işlenmesine, formatının veya içeriğinin değiştirilmesinden üçüncü kişilerle paylaşılmasına, herhangi bir şekilde kullanımının önüne geçilmesinden depolanmasına kadar ve bu işlemler dahil ve bunlarla sınırlı olmamak üzere kişisel verileri üzerinde gerçekleştirilen herhangi bir işlem olup olmadığını, bir önceki soru ile bağlantılı olarak hangi kişisel verilerinin işlendiğini, hangi işleme faaliyetlerine tabi tutulduğunu ve üçüncü kişilere aktarıldığını sorma hakkı bulunmaktadır.

İlgili kişinin kişisel verilerine yönelik talebi üzerine veri sorumlusu da KVKK madde 3'te belirtilen tanım çerçevesinde ilgili kişiye kişisel verilerini işleyip işlemediğini bildirmekle; eğer işliyorsa yine ilgili kişinin bilgi talebi kapsamında söz konusu kişisel veri işleme faaliyetine ilişkin tüm bilgileri tam, doğru ve şeffaf şekilde sağlamakla yükümlüdür.

2. Kişisel Verilerin İşlenme Amacını ve Amaca Uygun Kullanılıp Kullanılmadığını Öğrenme Hakkı

KVKK'nın *Veri sorumlusunun aydınlatma yükümlülüğü* başlıklı madde 10 ve Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ kapsamında veri sorumluları ilgili kişilere ait kişisel verilerin kimlerden hangi yollarla elde edildiği ve hangi kapsamda işlendiğini, yani işleme amacı dahil kişisel veri işleme faaliyetine dair birtakım bilgileri, söz konusu kişisel veri işleme faaliyeti başlamadan önce ilgili kişilere bildirme yükümlülüğü altındadır. Bununla birlikte ilgili kişiler, veri sorumlusu tarafından yürütülen kişisel veri işleme faaliyetinin herhangi bir evresinde de kişisel verilerinin işlenme amacına ve kişisel

verilerin elde edilme ve işleme amacına uygun şekilde kullanılıp kullanılmadığına dair veri sorumlusundan bilgi talep etme hakkına sahiptir. Böylece, ilgili kişiler KVKK'nın *Genel ilkeler* başlıklı madde 4 düzenlemesi kapsamında, kişisel verilerinin “*Belirli, açık ve meşru amaçlar*” dahilinde, “*İşlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü*” şekilde işlenip işlenmediğini ve “*İlgili mevzuatta öngörülen veya işlendikleri amaç için gerekli olan süre kadar*” muhafaza edilip edilmediğini gözlemleyip kontrol edebilecek; herhangi bir hukuka aykırı işleme faaliyeti tespit etmesi halinde kişisel verilerine yönelik işleme faaliyetinin düzeltilmesini veya kişisel verilerinin silinmesini; söz konusu hukuka aykırı veri işleme faaliyetinden herhangi bir zarara uğraması halinde ise zararının giderilmesini talep edebilecektir²³⁹.

3. Kişisel Verilerin Aktarıldığı Üçüncü Kişileri Bilme Hakkı

Kişisel verilerin yurt içinde aktarılması KVKK madde 8’de, kişisel verilerin yurt dışında aktarılması ise KVKK madde 9’da düzenlenmektedir. Söz konusu düzenlemeler çerçevesinde, kural olarak veri sorumlularının ilgili kişilerin kişisel verilerini yurt içinde veya yurt dışında üçüncü kişilere aktarmaları için ilgili kişinin açık rızasını almaları gerekmektedir. Bununla birlikte, yine KVKK madde 8 ve madde 9’da ilgili kişiden açık rıza alınmadan kişisel verilerin yurt içinde ve yurt dışında aktarılması için veri sorumlularının dayanabileceği hukuki sebepler düzenlenmiştir.

Kendilerine KVKK madde 11/1-e’de tanınan hak çerçevesinde ilgili kişiler, veri sorumlusu tarafından kişisel verilerinin yurt içinde veya yurt dışında kimlere ve hangi hukuki sebebe dayanarak aktarıldığını bilme hakkına sahiptir. Bu hak ilgili kişilere, veri sorumlusunun kişisel verileri KVKK madde 8 ve madde 9’da yer alan düzenlemelere uygun şekilde aktarıp aktarmadığını kontrol etme ve ilgili kişinin kişisel verilerinin kimler tarafından elde edildiğini ve işlendiğini bilme ve izleme imkânı tanımaktadır. Bu hak, ilgili kişilerin kişisel verilerine yönelik taleplerini kişisel verilerinin aktarıldığı söz konusu üçüncü kişilere de yöneltme imkanına sahip olması bakımından oldukça önem arz etmektedir²⁴⁰.

²³⁹ Ayözger Öngün, *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku*, s. 209.

²⁴⁰ Çekin, *Avrupa Birliği Hukukuyla Mukayeseli Olarak 6698 Sayılı Kanun Çerçevesinde Kişisel Verilerin Korunması Hukuku*, s. 125.

4. Kişisel Verilerin Düzeltilmesini İsteme Hakkı

Yukarıda ilgili bölümde de belirtildiği üzere KVKK'nın *Genel İlkeler* başlıklı madde 4 düzenlemesi uyarınca kişisel verilerin işlenmesinde uyulması gereken ilkelerden biri *kişisel verilerin doğru ve gerektiğinde güncel olmasıdır*. Zira doğru ve güncel olmayan kişisel veriler, kişisel veri olma özelliğini de kaybetmekte; meşru bir amaç doğrultusunda işlenmesi de bir anlam ifade etmemektedir. Örneğin, bir gerçek kişiye ait telefon numarasının veri sorumlusu tarafından doğru ve güncel şekilde tutulmadığı bir durumda, veri sorumlusunun söz konusu telefon numarasını kullanarak ilgili kişiye ulaşması mümkün olmayacak; böylece veri sorumlusu da gerektiğinde ilgili kişiye telefon numarası üzerinden ulaşamayacaktır. Bu sebeple ilgili kişilere veri sorumlusu tarafından kişisel verilerinin eksik veya yanlış işlenmiş olması halinde bunların düzeltilmesini talep etme hakkı tanınmıştır. Böylece veri sorumlusunun KVKK madde 4 çerçevesinde ilgili kişilere ait kişisel verileri *doğru ve gerektiğinde güncel* tutmak yükümlülüğü, KVKK madde 11/1-d kapsamında ilgili kişilere tanınan talep hakkı ile sağlamlaştırılmak istenmiştir²⁴¹.

İlgili kişiden kişisel verilerinin düzeltilmesi talebini alan veri sorumlusu, ilgili kişinin talebini derhal yerine getirerek muhafaza ettiği kişisel verileri düzeltmekle ve kişisel verileri aktardığı üçüncü kişilere de ilgili kişinin bu talebini ileterek, üçüncü kişilerin ilgili kişiye ait eksik veya hatalı olarak işlediği kişisel verileri düzelttirmekle yükümlüdür. İlgili kişinin düzeltme talebi üzerine veri sorumlusunun söz konusu kişisel verilerin düzeltilmesine yönelik gerekli aksiyonu almaması halinde, ilgili kişinin Kişisel Verileri Koruma Kuruluna şikâyet hakkı bulunmaktadır²⁴².

5. Kişisel Verilerin Silinmesini veya Yok Edilmesini İsteme Hakkı

Kişisel verilerin silinmesi ve yok edilmesi KVKK madde 7²⁴³ ile Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Hakkında

²⁴¹ Dülger, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, s. 486.

²⁴² KVKK madde 14 şu şekildedir: “(1) Başvurunun reddedilmesi, verilen cevabın yetersiz bulunması veya süresinde başvuruya cevap verilmemesi hâllerinde; ilgili kişi, veri sorumlusunun cevabını öğrendiği tarihten itibaren otuz ve her hâlde başvuru tarihinden itibaren altmış gün içinde Kurula şikâyetle bulunabilir. (2) 13 üncü madde uyarınca başvuru yolu tüketilmeden şikâyet yoluna başvurulamaz. (3) Kişilik hakları ihlal edilenlerin, genel hükümlere göre tazminat hakkı saklıdır.”.

²⁴³ KVKK madde 7 şu şekildedir: “(1) Bu Kanun ve ilgili diğer kanun hükümlerine uygun olarak işlenmiş olmasına rağmen, işlenmesini gerektiren sebeplerin ortadan kalkması hâlinde kişisel veriler

Yönetmelik'te düzenlenmektedir. KVKK madde 7 uyarınca veri sorumluları, ellerinde bulunan kişisel verilerin işlenmesini gerektiren sebeplerin ortadan kalkması hâlinde, kişisel verileri resen veya ilgili kişinin talebi üzerine silmek, yok etmek veya anonim hâle getirmekle yükümlüdür. Bunun yanında hali hazırda incelemekte olduğumuz KVKK madde 11 de ilgili kişilere kişisel verilerinin silinmesini talep etmek hakkını tanımıştır.

İmhaYön. madde 8 uyarınca *“kişisel verilerin silinmesi, kişisel verilerin ilgili kullanıcılar için hiçbir şekilde erişilemez ve tekrar kullanılamaz hale getirilmesi işlemidir.”*. İmhaYön. madde 9 uyarınca *“kişisel verilerin yok edilmesi, kişisel verilerin hiç kimse tarafından hiçbir şekilde erişilemez, geri getirilemez ve tekrar kullanılamaz hale getirilmesi işlemidir.”*. Son olarak İmhaYön. madde 10 uyarınca *“kişisel verilerin anonim hale getirilmesi, kişisel verilerin başka verilerle eşleştirilse dahi hiçbir surette kimliği belirli veya belirlenebilir bir gerçek kişiyle ilişkilendirilemeyecek hale getirilmesidir.”*.

İmhaYön. madde 7 uyarınca, veri sorumluları re'sen veya ilgili kişilerden gelen talep üzerine kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi veya anonim hale getirme işlemini yürütürken, KVKK'nın kişisel verilerin işlenmesindeki zorunlu genel ilkeleri düzenleyen madde 4 ile kişisel verilerin güvenliğine ilişkin gerekli teknik ve idari tedbirleri alma yükümlülüklerini düzenleyen madde 12^{ye}²⁴⁴, ilgili mevzuat hükümlerine, Kişisel Verileri Koruma Kurulu kararlarına ve kişisel veri saklama ve imha politikasına uygun hareket etmek zorundadırlar.

resen veya ilgili kişinin talebi üzerine veri sorumlusu tarafından silinir, yok edilir veya anonim hâle getirilir. (2) Kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi veya anonim hâle getirilmesine ilişkin diğer kanunlarda yer alan hükümler saklıdır. (3) Kişisel verilerin silinmesine, yok edilmesine veya anonim hâle getirilmesine ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.”

²⁴⁴ KVKK madde 12 şu şekildedir: *“(1) Veri sorumlusu; a) Kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesini önlemek, b) Kişisel verilere hukuka aykırı olarak erişilmesini önlemek, c) Kişisel verilerin muhafazasını sağlamak, amacıyla uygun güvenlik düzeyini temin etmeye yönelik gerekli her türlü teknik ve idari tedbirleri almak zorundadır. (2) Veri sorumlusu, kişisel verilerin kendi adına başka bir gerçek veya tüzel kişi tarafından işlenmesi hâlinde, birinci fıkrada belirtilen tedbirlerin alınması hususunda bu kişilerle birlikte müştereken sorumludur. (3) Veri sorumlusu, kendi kurum veya kuruluşunda, bu Kanun hükümlerinin uygulanmasını sağlamak amacıyla gerekli denetimleri yapmak veya yaptırmak zorundadır. (4) Veri sorumluları ile veri işleyen kişiler, öğrendikleri kişisel verileri bu Kanun hükümlerine aykırı olarak başkasına açıklayamaz ve işleme amacı dışında kullanamazlar. Bu yükümlülük görevden ayrılmalardan sonra da devam eder. (5) İşlenen kişisel verilerin kanuni olmayan yollarla başkaları tarafından elde edilmesi hâlinde, veri sorumlusu bu durumu en kısa sürede ilgisine ve Kurula bildirir. Kurul, gerekmesi hâlinde bu durumu, kendi internet sitesinde ya da uygun göreceği başka bir yöntemle ilan edebilir.”*

AB Veri Koruma Tüzüğü madde 17’de düzenlenen ilgili kişinin silme hakkı, çalışmamızın da konusu olan unutulma hakkının ilk defa yasal mevzuat seviyesinde tanınmasını sağlamıştır. Zira AB Veri Koruma Tüzüğü madde 17’nin başlığı *Silme Hakkı* ("*Unutulma Hakkı*") şeklinde düzenlenmiştir. Türk mevzuatında henüz doğrudan bir düzenleme olarak kendine yer bulamayan ve hali hazırda Kişisel Verileri Koruma Kurulu kararları ile AYM Kararlarında değinilen; silme hakkının bir uzantısı olarak kabul edilen unutulma hakkı Avrupa Birliği’nde ilk defa İspanya Veri Koruma Otoritesi (*Agencia Española de Protección de Datos (AEPD)*) ile ilgili kişi González’in La Vanguardia Ediciones SL gazetesi, Google Inc. ve Google İspanya’ya karşı açtığı ve 13 Mayıs 2014 tarihinde ABAD tarafından karara bağlanan dava²⁴⁵ ("**Google İspanya Kararı**") ile gündeme gelmiştir. Unutulma hakkına ilişkin bilgilere çalışmamızın İkinci Bölümü ve Üçüncü Bölümü altında yer verildiğinden, bu başlık altında ilgili konu ana hatlarıyla ele alınmıştır.

6. Kişisel Verilerin Münhasıran Otomatik Sistemler Vasıtasıyla Analiz Edilmesi Suretiyle Kendisi Aleyhine Sonuç Çıkmasına İtiraz Etme Hakkı

KVKK madde 11/1-g uyarınca ilgili kişiler, otomatik sistemler üzerinden yapılan işleme faaliyetlerinin kendileri aleyhine bir sonuç doğurması halinde, söz konusu veri işleme faaliyetinin tamamına yönelik bir itiraz hakkına sahiptir. İlgili kişinin itiraz hakkının doğabilmesi için iki ayrı şartın yerine gelmesi gerekmektedir: **i.** İlgili kişinin kişisel verilerinin otomatik sistemler vasıtasıyla işlenmesi; **ii.** Söz konusu kişisel veri işleme faaliyeti sonunda ilgili kişi aleyhine bir sonucun ortaya çıkması.

Kişisel veri işleme faaliyeti sonucunda ilgili kişi aleyhine bir sonuç doğması durumunda, yürüttüğü işleme faaliyetine yönelik olarak ilgili kişinin itirazı ile karşı karşıya kalan veri sorumlusunun söz konusu itirazı yürürlüğe koyarak veri işleme faaliyetini sona erdirmesi gerekir²⁴⁶. Örneğin, veri sorumlusu tarafından yürütülen bir pazarlama kampanyasına konu olması amacıyla kişisel verisi işlenen bir ilgili kişi, veri sorumlusundan aldığı kampanya mesajları sonrası veri sorumlusuna başvurarak

²⁴⁵ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **Unutulma Hakkı (Unutulma Hakkının Arama Motorları Özelinde Değerlendirilmesi)**, Ankara, KVKK Yayınları, No: 34, s. 10, (Çevrim içi) <https://kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/11b6fd99-d42a-45b1-a009-21f2d36ded21.pdf>, 8 Ocak 2022.

²⁴⁶ Dülger, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, s. 487.

kendisine ait kişisel veriler kullanılarak yürütülen kişisel veri işleme faaliyetine itiraz ederek son verilmesini talep edebilir. KVKK'nın gerekçesinde de bir işçinin performansının otomatik bir sistem tarafından analiz edilmek suretiyle değerlendirilmesine işçinin itiraz hakkının bu kapsamda yer aldığı belirtilmiştir²⁴⁷. Görüldüğü üzere ilk senaryoda ilgili kişinin rızası dışında bir pazarlama kampanyasına konu olması, ikinci senaryoda da işçinin performansının otomatik bir sistemle değerlendirilmesi ilgili kişi aleyhine sonuç doğuran kişisel veri işleme faaliyet olarak sayılmaktadır.

7. Kanuna Aykırı İşleme Sebebiyle Ortaya Çıkan Zararın Giderilmesini Talep Etme Hakkı

KVKK madde 11/1-ğ'de düzenlenen hak uyarınca, ilgili kişiler kişisel verilerinin hukuka aykırı şekilde işlenmesi sebebiyle herhangi bir zarara uğramaları halinde, veri sorumlusundan bu zararın giderilmesini talep etme hakkına sahiptir. İlgili kişilerin veri sorumlusunun hukuka aykırı faaliyetinden dolayı zarar görmesi sebebiyle söz konusu zararı talep edebilme hakkı aslen borçlar hukukunun genel tazminat hükümleri çerçevesinde mevcuttur²⁴⁸. Bununla birlikte KVKK'nın da ilgili kişilere söz konusu hakkı tanıması, veri sorumlusunun hukuka aykırı kişisel veri işleme faaliyetinden zarar gören ilgili kişilerin tazminat talep edebilme haklarını sağlamlaştırması açısından önemlidir. Nitekim, KVKK'nın *Kurula şikâyet* başlıklı madde 14/3 düzenlemesinde de “*Kişilik hakları ihlal edilenlerin, genel hükümlere göre tazminat hakkı saklıdır.*” ifadesi kullanılmak suretiyle, kişisel verileri hukuka aykırı şekilde işlenmek suretiyle kişilik hakları ihlal edilenlerin genel hükümler çerçevesinde mahkemelerde tazminat talep etme hakkına sahip olacağı da açıkça düzenlenmektedir.

²⁴⁷ TBMM, **Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısı**, s. 12, (Çevrim içi) <https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem26/yil01/ss117.pdf>, 27 Eylül 2021.

²⁴⁸ Ayözger Öngün, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, s. 214.

İKİNCİ BÖLÜM

UNUTULMA HAKKI VE HAKKIN TEORİK TEMELLERİ

Unutulma hakkı KVKK'nın *İlgili kişinin hakları* başlıklı madde 11/1-e düzenlemesinde²⁴⁹ dolaylı olarak düzenlenmektedir.

Bu bölümde unutulma hakkının anlamına ve kapsamına yönelik bilgiler verildikten sonra, unutulma hakkına Avrupa Birliği'nde ilk defa değinilmesinden bahsedilmiş, akabinde Türkiye'de unutulma hakkı hakkındaki düzenlemelere yer verilmiştir.

I. Unutulma Hakkının Anlamı

İnternetin hayatımızın vazgeçilmez bir parçası olması, neredeyse tüm kişisel verilerimizin internet veri tabanında kayıtlı olması ve üçüncü kişiler tarafından da ulaşılabilir yani kamuya açık bir formata bürünmesi, basit bir internet araştırmasıyla hakkında arama yapılan kişiye ait tüm bilgilerin ortaya konulabilmesine imkân tanımıştır²⁵⁰. Üstelik internet veri tabanı, bu verilerin doğruluğuna ve/veya güncelliğine ilişkin herhangi bir taahhüt içermemektedir. Dolayısıyla, hakkımızda internette yer alan ve yanlış içerikler taşıyan, artık güncelliğini kaybetmiş ve hatta kendimizin dahi unuttuğu veya unutmak istediği haberler de mevcuttur. İşte tam da bu noktada, unutulma hakkı devreye girmektedir. Unutulma hakkı, kişisel verilerin korunmasına doğrudan etkisi olan bir haktır.

Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin de 2020 tarihli bir kararında²⁵¹ kişisel verilerin korunması hakkı ve unutulma hakkı arasındaki bağlantıyı şu şekilde ifade etmiştir:

“kişisel verilerin korunması hakkı ve unutulma hakkı birbiriyle iç içe geçmiş kavramlardır. Her iki hakkın da özünde bireyin onurlu yaşaması, kişiliğini serbestçe geliştirmesi, kişisel verileri üzerinde serbestçe tasarrufta bulunması, geçmişte kalmış ancak tekrar gündeme gelmesi rahatsızlık uyandıracak kişisel verilerin kişi aleyhine kullanılmasının önüne geçilmesi düşüncesi yatmaktadır.

²⁴⁹ KVKK madde 11/1-e şu şekildedir: “...7 nci maddede öngörülen şartlar çerçevesinde kişisel verilerin silinmesini veya yok edilmesini isteme...”.

²⁵⁰ Uyarer, **Kişisel Verilerin Korunması**, s. 35.

²⁵¹ Yargıtay 4. Hukuk Dairesi, T. 14.1.2020, E. 2017/2479, K. 2020/30, (Çevrim içi) <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/dsp.php?fn=4hd-2017-2479.htm&kw=Yarg%C4%B1tay+4.+Hukuk+Dairesi,+T.+14.1.2020,+E.+`2017/2479`,`K.+`2020/30`&cr=yargitay#fm>, 27 Eylül 2021.

Unutulma hakkının KVK Mevzuatında ve doktrinde çok sayıda farklı tanımı bulunmaktadır. Unutulma hakkını, kişilerin kişisel verilerinin kaydedildikleri ortamlardan silinmesi, böylece verilerin üçüncü kişilerin eline geçmesinin, yayılmasının, yani kişisel verilerin aktarılmasının önüne geçilmesini talep etmek hakkı olarak tanımlayan yazarlar mevcuttur²⁵². Unutulma hakkı uyarınca ilgili kişiler, veri tabanlarında yer alan kişisel verilerinin arama sonuçlarında, kendi isimleriyle bağlantılarının koparılmasını talep edebilirler²⁵³.

Türk hukukunda unutulma hakkı yasal bir düzenleme çerçevesinde doğrudan tanımlanmamış ve düzenlenmemiş olmakla birlikte, unutulma hakkına atıf yapan KVKK madde 7, İmha Yönetmeliği, AYM kararları ve Yargıtay kararlarının yanı sıra Kişisel Verileri Koruma Kurulu kararları, duyuruları ve rehber de bulunmaktadır.

Yargıtay, unutulma hakkının sadece internette yer alan arama sonuçlarında çıkan kişisel veriler açısından düşünülmesinin, unutulma hakkının kapsamını daralttığı görüşündedir. Nitekim Yargıtay 19. Ceza Dairesi konuya ilişkin görüşünü, *“unutulma hakkı tanımlarına bakıldığında her ne kadar dijital veriler için düzenlenmiş ise de, bu hakkın özellikleri ve bu hakkın insan haklarıyla arasındaki ilişkisi dikkate alındığında; yalnızca dijital ortamdaki kişisel veriler için değil, kamunun kolayca ulaşabileceği yerde tutulan kişisel verilere yönelik olarak da kabul edilmesi gerektiği açıktır.”*²⁵⁴ şeklinde açıklamıştır.

Unutulma hakkının ortaya çıkışının internette yer alan bir haber sonucu olması, günümüzde dijital dönüşümün hayatımızdaki tüm alanlara yayılmış olması ve artık pratikte kamu kurumlarının dahi arşivlerini dijital ortamlarda saklanabilecek formata dönüştürdüğü göz önüne alındığında, dijital ortamda yer almayan kişisel verileri içeren kaynakların gerçek kişilerin hayatını olumsuz etkilemesi neredeyse imkansızdır. Zira bunun yapılabilmesi için söz konusu kaynakların güncelliğini kaybetmesinin ardından özel olarak aranarak bulunması ve kamuoyunun erişerek ilgili kişinin hayatında

²⁵² Dülger, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, s. 108.

²⁵³ Can Yavuz, **İnternet'teki Arama Sonuçlarından Kişisel Verilerin Kaldırılması Unutulma Hakkı**, 1. bs. Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2016, s. 45.

²⁵⁴ Yargıtay 19. Ceza Dairesi, T. 24.9.2018, E. 2018/3318, K. 2018/9281, (Çevrim içi) <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/dsp.php?fn=19cd-2018-3318.htm&kw=Yarg%C4%B1tay+19.+Ceza+Dairesi,+T.+24.9.2018,+E.+`2018/3318`,`+K.+`2018/9281`&cr=yargitay#fm>, 27 Eylül 2021.

olumsuzluk yaratacak bir forma bürünmesi, bunun için özel bir çaba göstermesi gerekmektedir. Bu doğrultuda unutulma hakkının, çıkış noktası olarak dijital ortamlarda yer alan kişisel veriler hakkında uygulanabilir olduğu düşüncesindeyiz.

Bu bilgiler ışığında, biz Yargıtayın unutulma hakkının “... *kamunun kolayca ulaşabileceği yerde tutulan kişisel verilere yönelik olarak da kabul edilmesi gerektiği...*” yönündeki görüşüne katılmıyoruz. Bu çerçevede çalışmamızın kapsamını Türk hukukunda kişisel verilere yönelik unutulma hakkı olarak belirleyerek çalışma kapsamında unutulma hakkını internette yer alan kişisel veriler açısından inceledik.

II. Unutulma Hakkının Konusu

A. Özel Hayatın Gizliliği

Unutulma hakkının konusu, kişinin özel hayatının gizliliği ile ilgilidir. Unutulma hakkı, kişisel veri sahiplerinin söz konusu kişisel verilerinin doğruluğunu veya güncelliğini kaybetmesi ve kişinin özel hayatını olumsuz etkilemesi sebebiyle artık kendileri ile ilgili arama sonuçları ile bağlantısının kesilmesi ve görüntülenmemesini isteme hakkıdır.

Unutulma hakkı, literatürde, “*bireyin geçmişte hukuka uygun olarak yayılmış ve doğru nitelikteki bilgilerinin zamanın geçmesine bağlı olarak erişimden kaldırılmasını ya da gündeme getirilmemesini talep edebilmesi*” olarak tanımlanmaktadır²⁵⁵.

Çalışmamızın kapsamı çerçevesinde unutulma hakkı, kişilere ait bazı verilerin internet olarak tabir edilen limitsiz hafızadan silinmesi veya kişiler ile kişilere ilişkin olumsuz sonuçların bağlantısının kesilmesidir²⁵⁶. Unutulma hakkına konu olan veriler, kişilerin internette yer alan fotoğrafları, kimlik bilgileri, adres bilgileri, sağlık bilgileri, hakkında çıkan haberler gibi, üçüncü kişiler tarafından bilinmesinde, izlenmesinde veya kullanılmasında sakınca görülen, doğruluğunu veya güncelliğini yitirmiş kişisel veriler veya bu kişisel verileri içeren kayıtlardır.

Unutulma hakkı Türk hukukunda doğrudan düzenlenmemiş olmakla birlikte, KVKK’nın kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi veya anonim hâle getirilmesini

²⁵⁵ Kişisel Verileri Koruma Kurulunun Kişilerin Ad ve Soyadı ile Arama Motorları Üzerinden Yapılan Aramalarda Çıkan Sonuçların İndeksten Çıkarılmasına Yönelik Talepler ile ilgili olarak 23.06.2020 tarihli ve 2020/481 sayılı Kararının incelemesi için bkz. (Çevrim içi) <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6776/2020-481>, 27 Eylül 2021.

²⁵⁶ Yavuz, Çavuşoğlu, **Kişisel Verileri Koruma Hukuku**, s. 63.

düzenleyen madde 7 düzenlemesinin unutulma hakkının Türk hukukundaki en yakın yansıması olduğunu düşünmekteyiz. KVKK madde 7 uyarınca, kanun hükümlerine uygun olarak işlenmiş kişisel veriler, işlenmesini gerektiren sebeplerin ortadan kalkması hâlinde resen veya ilgili kişinin talebi üzerine veri sorumlusu tarafından silinir, yok edilir veya anonim hâle getirilir.

Yine Yargıtayın da unutulma hakkını “*üstün bir kamu yararı olmadığı sürece, dijital hafızada yer alan geçmişte yaşanan olumsuz olayların bir süre sonra unutulmasını, başkalarının bilmesini istemediği kişisel verilerin silinmesini ve yayılmasının önlenmesini isteme hakkı*” olarak tanımladığı kararları²⁵⁷ mevcuttur.

Avrupa Birliği Komisyonunun o dönemdeki Başkan Yardımcısı Viviane Reading’in 2010 yılındaki bir basın açıklamasında “*Tanrı affeder ve unuttur ama Web asla yapmaz!*” “*Unutulma hakkı*” benim için bu yüzden çok önemli. Web’de – özellikle sosyal paylaşım sitelerinde – giderek daha fazla özel veri dolaşırken, insanların verilerinin tamamen kaldırılmasını sağlamak hakkı olmalı.”²⁵⁸ şeklindeki ifadesiyle ilk defa yer verilen unutulma hakkı, AB Veri Koruma Tüzüğü’nde kendisine doğrudan yer bulan bir haktır. Unutulma hakkına yönelik ilk yargı kararı ise 2014 yılında ABAD’ın verdiği Google İspanya Kararıdır. ABAD’ın söz konusu kararı, unutulma hakkına ilişkin ilgi ve merak doğmasını, aynı zamanda hakkın mahkeme kararlarıyla tanınmasını da sağlamıştır²⁵⁹.

Uluslararası arenada da yeni haklardan olan unutulma hakkı, kişisel verilerin korunmasına ilişkin birçok başka hakla yakından ilişkili olmakla birlikte, bazen bu haklarla beraber anılmakta, bazen de bu haklardan ayrılmaktadır. Biz çalışmamızın konusu kapsamında unutulma hakkını, en yakın yansıması olduğunu düşündüğümüz üst başlık olan silme hakkı ve listeden çıkarılma hakkı ile ilişkisi üzerinden inceledik.

²⁵⁷ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, T. 17.6.2015, E. 2014/4-56, K. 2015/1679, (Çevrim içi) <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/dsp.php?fn=hgk-2014-4-56.htm&kw=Yarg%C4%B1tay+Hukuk+Genel+Kurulu,+T.+17.6.2015,+E.+`2014/4-56,+K.+`2015/1679`&cr=yargitay#fm>, 27 Eylül 2021.

²⁵⁸ Konuşma metninin orijinal metnine ve tamamına ulaşmak için bkz.: (Çevrim içi) https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/SPEECH_10_700, 8 Ocak 2022.

²⁵⁹ Dülger, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, s. 490.

B. Silinme Hakkı

Türk Hukukunda ilgili kişilere tanınan kişisel verilerin silinmesini talep etme hakkı, gücünü Anayasa'dan alan bir haktır. Zira Anayasa madde 20/3 uyarınca herkes kişisel verileri hakkında bilgi sahibi olmak, kişisel verilerine erişmek, işleme amaçlarını öğrenmek, kişisel verilerinin düzeltilmesini veya silinmesi talep etmek dahil kişisel verilerinin korunmasını talep etmek hakkını haizdir.

Yukarıda çalışmamızın Birinci Bölümünde²⁶⁰ yer verildiği üzere, ilgili kişilerin kişisel verilerine yönelik silme hakkı, KVKK madde 11'de ilgili kişi hakları arasında düzenlenmektedir. Buna göre, herkes veri sorumlusuna başvurarak, kişisel verilerinin işlenmesini gerektiren sebeplerin ortadan kalktığı gerekçesiyle kişisel verilerin silinmesini veya yok edilmesini isteme ve bu işlemlerin kişisel verilerin aktarıldığı üçüncü kişilere bildirilmesini isteme hakkına sahiptir. Kendisine bu şekilde bir talep ulaşan veri sorumlusu, söz konusu kişisel verilerin işlenmesine ilişkin meşru sebeplerin ortadan kalktığına kanaat getirirse, doğrudan bu verileri silmek, yok etmek veya anonim hale getirmekle yükümlüdür. Kanımızca, aynı şekilde, açık rızaya dayalı bir kişisel veri işleme faaliyetinde, ilgili kişinin açık rızasını geri alması ve söz konusu kişisel verilere yönelik saklama sürelerinin de sona ermesi halinde veri sorumlusunun açık rıza vasıtasıyla gerçekleştirilen kişisel veri işleme faaliyetine konu kişisel verileri silmesi, yok etmesi veya imha etmesi gerekir. Çünkü söz konusu açık rızanın ilgili kişi tarafından geri alınması, kişisel verilerin işlenmesine yönelik hukuka uygunluk şartını da ortadan kaldırmış olacaktır.

Kurum, 20 Ekim 2021 tarihinde yayımladığı Unutulma Hakkı (Unutulma Hakkının Arama Motorları Özelinde Değerlendirilmesi) başlıklı rehberde ("**Unutulma Hakkı Rehberi**"), unutulma hakkının "*genel olarak bireylerin kişisel verilerine erişimin engellenmesini talep edebilmesi hakkı*"²⁶¹ olarak ifade edilebileceğini, unutulma hakkının *tesisi ve gereklerinin yerine getirilmesi adına; "silme", "yok etme veya anonim hâle getirme" ile "indeksten çıkarma" işlemi gibi*

²⁶⁰ Birinci Bölüm, V. KVKK'daki Temel Kavramlar ve İlkeler, İ. Kişisel Verisi İşlenen Kişinin (İlgili Kişinin) Hakları.

²⁶¹ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **Unutulma Hakkı (Unutulma Hakkının Arama Motorları Özelinde Değerlendirilmesi)**, s. 9, (Çevrim içi) <https://kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/11b6fd99-d42a-45b1-a009-21f2d36ded21.pdf>, 27 Eylül 2021.

somut olaya göre belirlenen birçok araç söz konusu”²⁶² olduğunu ifade etmiştir. Bu çerçevede, ilgili kişilerin unutulma haklarını kullanmak suretiyle veri sorumlularına yaptıkları silme taleplerinin, veri sorumlusu tarafında silme işlemi yanında yok etme ve anonim hale getirme işlemlerini de kapsadığını; bir başka deyişle ilgili kişiden unutulma hakkı çerçevesinde *kişisel verilerinin silinmesi* talebini alan veri sorumlusunun işbu talebi kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi veya anonim hale getirilmesi araçlarından işleme uygun olanı seçerek ilerlemesi gerektiği açıktır²⁶³.

Zira Kişisel Verileri Koruma Kurulu da *Kişilerin Ad ve Soyadı ile Arama Motorları Üzerinden Yapılan Aramalarda Çıkan Sonuçların İndeksten Çıkarılmasına Yönelik Talepler ile ilgili olarak Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 23/06/2020 Tarihli ve 2020/481 Sayılı Kararında* (“**2020/481 Sayılı Karar**”) unutulma hakkının Türk hukukunda kavramsal olarak yer almadığından, ancak ilgili kişilerin unutulma hakkından faydalanmasına yönelik birtakım araçların bulunduğu bahsetmektedir. Kurul bu araçlar arasında İnternetK. madde 10/A’da belirtilen içeriğe erişimin engellenmesi düzenlemesinin yanı sıra, KVKK’nın *Kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi veya anonim hâle getirilmesi* başlıklı madde 7 düzenlemesini saymaktadır. Bu çerçevede Kurul her ne kadar unutulma hakkı Türk Hukukunda açıkça tanımlanmasa da mevzuatta yer alan söz konusu mekanizmaların unutulma hakkını sağlamakta yeterli olduğunu ve dolayısıyla unutulma hakkının iç hukukta bağımsız bir hak olarak tanımlanmasına gerek olmadığını, ilgili kişilerden kişisel verilerine yönelik unutulma hakkı talebi aldığında söz konusu kişisel verilerin işlenmesini durdurmak, silmek, imha etmek, anonimleştirmek veya indeksten çıkartmak yöntemlerinden talebe ve kişisel verilere uygun olan birini seçme suretiyle bu talebi yerine getirebileceğinin altını çizmektedir. Kurulun 2020/481 Sayılı Kararında belirtildiği üzere, unutulma hakkı, *içinde pek çok hakkı barındıran bir üst kavram olup, sayılan yöntemler de*

²⁶² Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **Unutulma Hakkı (Unutulma Hakkının Arama Motorları Özelinde Değerlendirilmesi)**, s. 16, (Çevrim içi) <https://kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/11b6fd99-d42a-45b1-a009-21f2d36ded21.pdf>, 27 Eylül 2021.

²⁶³ İmhaYön. madde 7/5 şu şekildedir: “Veri sorumlusu, Kurul tarafından aksine bir karar alınmadıkça, kişisel verileri resen silme, yok etme veya anonim hale getirme yöntemlerinden uygun olanını seçer. İlgili kişinin talebi halinde uygun yöntemi gerekçesini açıklayarak seçer.”.

unutulma hakkı ile temin edilmesi gereken durumun oluşturulabilmesi için kullanılması gereken araçlardır²⁶⁴.

AB Veri Koruma Tüzüğü'nde silme hakkı unutulma hakkı ile beraber ve aynı başlık altında değerlendirilmektedir [Art. 17 GDPR – *Right to erasure* ('*right to be forgotten*')] [Madde 17- Silme Hakkı ('Unutulma Hakkı')]. Söz konusu madde; ilgili kişinin kişisel verilerinin silinmesine yönelik talebi karşısında, veri sorumlusunun, bahse konu kişisel verileri silebileceği halleri, ilgili kişinin talebinin üçüncü kişilere aktarımını ve silme hakkının (unutulma hakkı) istisnalarını düzenlemektedir. Türk hukukunun aksine AB Veri Koruma Tüzüğü unutulma hakkını oldukça detaylı bir şekilde düzenlediğinden, Tüzüğün geçerli olduğu ülkelerde söz konusu hakkın talep edilmesi ve kullanılmasının, Türk hukukunda değinilen unutulma hakkından daha somut şekilde uygulama alanı bulacağı açıktır.

Unutulma hakkı uygulamalarından kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi, anonim hale getirilmesi ve listeden çıkarılmasına çalışmamızın ilerleyen bölümlerinde²⁶⁵ yer verilmiştir.

C. Listedden Çıkarılma (İndekslenmeme) Hakkı

Listeden çıkarılma (indekslenmeme) hakkı da silme hakkı gibi kişilerin geçmişte yaşadığı olumsuzlukların unutulmasına imkân tanımak ve başkaları tarafından öğrenilmesini engellemek amacıyla, unutulma hakkının veri sorumluları tarafından geçmişte yaşanan olumsuz olaylara uygulanmasının bir yansımasıdır. Herhangi bir şüpheyi mahal vermemek adına çalışmamızın bundan sonraki aşamalarında söz konusu haktan *listeden çıkarılma hakkı* olarak bahsedilmiştir.

²⁶⁴ Kurulun 23.06.2020 tarihli ve 2020/481 sayılı Kararının ilgili kısmı şu şekildedir: "... unutulma hakkının uygulanmasında mevzuatımızda kavramsal olarak söz konusu hakka yer verilmesi bile hukukumuzda bu hakkı sağlamaya yönelik araçların bulunduğu açık olduğu, bu araçların örneğin, 5651 sayılı Kanunun özel hayatın gizliliği nedeniyle içeriğe erişimin engellenmesi yönündeki düzenlemesi olabileceği gibi Kanunun silmeyi düzenleyen 7 nci maddesi de olabileceği, bu itibarla, yukarıda yer verilen açıklamalardan hareketle, unutulma hakkının, Anayasanın 20 nci maddesinin üçüncü fıkrası hükmü ile 6698 sayılı öte yandan unutulma hakkını sağlamaya yönelik olarak veri işleme faaliyetinin durdurulması, silme, yok etme veya anonim hâle getirme ile indeksten çıkarma işleminden somut olaya göre en uygun olan araca karar verilebileceği, zira unutulma hakkı içinde pek çok hakkı barındıran bir üst kavramken, sayılanların bu hakkı tesis etmeye yönelik araçlar olarak ele alındığında Kanunla hedeflenen gayenin gerçekleşmesine de katkı sunulabileceği değerlendirilmektedir...", Bkz.: (Çevrim içi) <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6776/2020-481>, 27 Eylül 2021.

²⁶⁵ İkinci Bölüm, V. Unutulma Hakkının Dayanağı, B. Türk Hukukunda Unutulma Hakkı, 2. Unutulma Hakkının Yasal Dayanağı, c) Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmelik.

Listeden çıkarılma hakkı, bir arama motorunda yer alan arama sonuçları arasında belirli bağlantıların kurulmaması, kurulan bağlantıların ise çıkartılması anlamına gelir²⁶⁶. Burada dikkat edilmesi gereken husus, listeden çıkarılma hakkının uygulanmasında, herhangi bir kişisel verinin silinmesinin söz konusu olmamasıdır. Bu hakkın konusu, kişi ile kişisel verileri arasındaki bağın kaldırılarak, listeden çıkarılma hakkına konu kişisel verilerin arama sonuçlarında çıkmamasının sağlanmasıdır.

Listeden çıkarılma hakkının Türk hukuk mevzuatında ilk defa doğrudan düzenlenmesi 23 Mayıs 2007 tarihli ve 26530 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında 5651 sayılı Kanun’un (“**İnternet Kanunu**”) yürürlüğe konulması ile gerçekleşmiştir. İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun²⁶⁷ (“**İnternet Kanunu’nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun**”) ile İnternet Kanunu’na arama motorlarına ilişkin madde 9/10 eklenmiştir. Fıkarda yer alan “...başvuranın adının bu madde kapsamındaki karara konu internet adresleri ile ilişkilendirilmemesine karar verilebilir.” düzenlemesi, işbu başlık altında yer alan listeden çıkarılma hakkının bir yansımasıdır. Bununla birlikte, silme talebinden farklı olarak ilgili kişiler isimlerinin internet siteleri ile ilişkilendirilmemesine yönelik taleplerini veri sorumlusuna değil hâkime yöneltmelidir²⁶⁸.

Kurul 2020/481 Sayılı Kararında²⁶⁹, kişilerin ad ve soyadı ile arama motorları üzerinden yapılan aramalarda çıkan sonuçların listeden çıkarılmasına yönelik taleplerinin tamamını unutulma hakkı çerçevesinde değerlendirmiş ve ilgili kişilerin listeden çıkarılmaya yönelik taleplerini şu şekilde kategorize etmiştir:

²⁶⁶ Yavuz, **İnternet’teki Arama Sonuçlarından Kişisel Verilerin Kaldırılması Unutulma Hakkı**, s. 42.

²⁶⁷ İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun 31 Temmuz 2020 tarihli ve 31202 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

²⁶⁸ İnternetK. madde 9/10 şu şekildedir: “(10) İnternet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle kişilik hakları ihlal edilenlerin talep etmesi durumunda hâkim tarafından, başvuranın adının bu madde kapsamındaki karara konu internet adresleri ile ilişkilendirilmemesine karar verilebilir. Kararda, Birlik tarafından hangi arama motorlarına bildirim yapılacağı gösterilir. ”.

²⁶⁹ Üçüncü Bölüm, II. Kişisel Verileri Koruma Kurulu Kararlarında Unutulma Hakkı, A. Kurulun 2020/481 Sayılı Kararı.

“Kurumumuza intikal eden muhtelif başvurularda, ilgili kişilerin medya kuruluşlarına ait çeşitli internet sitelerinde yer alan haberlerde geçen isim ve soy isimlerinin ya da haberlerin 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (Kanun) hükümleri kapsamında silinmesinin talep edildiği, bunun yanı sıra bazı başvurularda ise söz konusu gazete arşivlerinin arama motorları tarafından indekslenmeyecek şekilde teknik düzenlemeye tabi tutulması hususunda gerekli kararların alınmasının istenildiği görülmekte olup Kurumumuza intikal eden bu yöndeki taleplerin “Unutulma Hakkı” kapsamında bir bütün olarak Kurulumuzca değerlendirilmesi gereği hasıl olmuştur.”

Kurul, söz konusu kararın devam eden kısımlarında ise ABAD’ın 2014 yılında verdiği Google İspanya kararına atıf yapmış, 29. Madde Çalışma Grubunun, ABAD’ın Google İspanya kararına ilişkin rehber ilkelerinde de konunun, unutulma hakkı kavramı kullanılmadan, listeden çıkarılma çıkarılma hakkı, arama motoru sonuçlarındaki linklerin listelenmemesi gibi kavramlar üzerinden incelendiği, AB Veri Koruma Tüzüğü’nün de *Silme hakkı* (‘Unutulma Hakkı’) başlıklı madde 17 düzenlemesi incelendiğinde, unutulma hakkının ayrıca tanımlanmadığı ve silme yükümlülüğü kapsamında değerlendirildiğini belirtmiştir.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu, KVKK madde 7 altında yer alan kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi veya anonim hale getirilmesi düzenlemeleri ışığında, Anayasa madde 20/3, kişisel verilerin doğru ve gerektiğinde güncel olması ve ilgili mevzuatta öngörülen veya işlendikleri amaç için gerekli olan süre kadar muhafaza edilmesini düzenleyen madde 4 hükmü, ilgili kişinin haklarını düzenleyen KVKK madde 11. ile İmhaYön.’ün kişisel verilerin silinmesine yönelik madde 8 düzenlemesinin, unutulma hakkını iç hukukumuzda karşılayacak yeterlilikte olduğunu belirtmiştir. Kurul bu çerçevede unutulma hakkının ayrı ve yeni bir hak olarak tanımlanmasına gerek olmadığını; içinde pek çok hakkı barındıran bir üst kavram olan unutulma hakkının yerine getirilmesi amacıyla gerçekleştirilen veri işleme faaliyetinin durdurulması, silme, yok etme veya anonim hâle getirme ile listeden çıkarma gibi işlemlerin unutulma hakkını tesis etmeye yönelik araçlar olduğunun da altını çizmiştir. Tüm bu değerlendirmelerden görüleceği üzere, Kurul her ne kadar unutulma hakkına Türk hukukunda kavramsal olarak yer verilmese de, unutulma hakkının bir üst kavram olduğu ve kişisel verilerin işlenmesinin durdurulması, silme, yok etme, anonim hale getirme ve listeden çıkarılma gibi taleplerin bir hak değil, aslen bir hak olan unutulma hakkının yerine getirilmesi için birer araç olduğu; söz konusu hakkın Türk hukukunda

Anayasa, KVKK, İmha Yönetmeliği ve İnternet Kanunu uyarınca tesis edilebileceği görüşündedir.

Teknolojinin hızla ilerlemesine paralel olarak unutulma hakkına duyulan ihtiyaç göz önüne alındığında, biz de Kişisel Verileri Koruma Kurumu tarafından benimsendiği şekliyle unutulma hakkının üst bir kavram olduğuna ve unutulma hakkı ile sağlanmak istenen sonuca Türk hukukunda düzenlendiği şekliyle söz konusu kişisel verilerin silinmesi, imha edilmesi, anonim hale getirilmesi veya listeden çıkarılması gibi araçlar vasıtasıyla ulaşılabileceği kanaatindeyiz. Bununla birlikte herhangi bir karışıklığa yer vermemek amacıyla, unutulma hakkının AB Veri Koruma Tüzüğü'nde olduğu gibi bağımsız bir hak olarak iç hukukta düzenlenmesinin hakkın sınırlarını net bir şekilde belirleyeceği ve ilgili kişiler açısından kullanımını pozitif anlamda kolaylaştıracağı fikrimizi de tekrarlamak isteriz.

Bu çerçevede, unutulma hakkını incelerken, unutulma hakkını bir üst kavram olarak ele alarak, bir üst başlık olan silme ve listeden çıkarılma taleplerine yönelik bilgilere yeri geldikçe unutulma hakkının içerisinde değindik.

III. Unutulma Hakkı Kavramının Ortaya Çıkışı

A. İnternette Yer Alan Kişisel Veriler ve Ortaya Çıkardığı Sorunlar

İnternetin gelişmesi, kişisel verilerin korunmasını zorlaştıran en büyük etkenlerden bir tanesidir. 2001 ila 2011 yılları arasında Google'da CEO görevini üstlenmiş, hâlihazırda ABD Savunma Bakanlığı İnovasyon Danışma Kurulu Başkanı Eric Emerson Schmidt, internette yer alan kişisel verilerin ortaya çıkarabileceği sorunlar konusunda, *“Toplumun, her şeyin her an herkes tarafından ulaşılabilir, bilinebilir ve kaydedilebilir olduğunda ne olacağını anladığına inanmıyorum”* şeklinde açıklamasıyla parmak basmıştır²⁷⁰. Schmidt, bu açıklamasının ardından, daha trajik bir konuya, kimliksizleşmenin ve bilinmezliğin yaratacağı korkunç noktaya doğru ilerlemiş ve bir gün her bir gencin, erişkinlik yolunda ilerlerken, gençlikte yaptıkları ve arkadaşlarının sosyal medya hesaplarında yer alan şamataı tanınamak

²⁷⁰ Holman W. Jenkins Jr., “Google and the Search for Future”, *The Wallstreet Journal*, 14 Ağustos 2010, (Çevrim içi) <https://www.wsj.com/articles/SB10001424052748704901104575423294099527212>, 18 Ekim 2020.

adına otomatik olarak kendi ismini değiştirmeye yetkili olacaklarını ciddi şekilde öngördüğünü ve bu konunun toplum olarak ele alınması gerektiğini belirtmiştir²⁷¹.

Zira ABD’de 2007 yılında trend araştırmaları yapan bir anket sonucu, gençlerin 2/3’ünün internette içerik yaratan geniş yelpazedeki aktivitelerin en az bir tanesinde yer aldığını ortaya koymuştur. Bu durum, endişeli ebeveynlerin, çocuklarının hareketlerini izleyebilmek için GPS cihazlarına yönelmesinin önünü açmıştır²⁷². Bu sorun tabii ki sadece ABD’nin değil, tüm dünyanın sorunudur. Özellikle çocukların internette paylaştıkları içeriklerin yetişkin yaşlarında kendilerini zor duruma sokmaması amacıyla, İngiltere’de devlet bakanları 18 yaş altındakilerin ilerleyen zamanda eğitim ve mesleki hayatını zedeler nitelikte olabilecek, sosyal medyada paylaştığı utanç ve zarar veren içerikleri silme hakkına sahip olmaları için bir kampanya desteklemiştir²⁷³. iRights olarak adlandırılan bu kampanya uyarınca, çocukların internette korunması ve güçlendirilmesi amacıyla kayıtları kaldırma hakkı, bilme hakkı, güvenlik ve destek hakkı, bilgilendirilme ve bilinçli tercihler yapabilme hakkı ile dijital okuryazarlık hakkı olarak adlandırılan beş adet hak belirlenmiştir²⁷⁴. Nitekim İngiliz asıllı bir film yapımcısı ve dijital dünyada çocuk hakları avukatı olarak bilinen Beeban Tania Kidron, *“dijital dünyanın çocukların edindiği diğer her türlü deneyim gibi gerçek hayatın bir parçası olduğunu anlamayarak çocukları kaybettiklerini”* ve *“25 yaşına gelmiş internetin çocuklar ve genç bireyler düşünülerek dizayn edilmediğini, çocukluk döneminin muazzam değişimlerin yaşandığı bir dönem olduğunu ve bağlamsal olmayan dijital parmak izinin rahatsızlık verici olduğunu”* belirtmiştir²⁷⁵. iRights kampanyası ile paralel olarak, Avrupa Birliği ülkeleri de 16

²⁷¹ Holman W. Jenkins Jr., “Google and the Search for Future”, **The Wallstreet Journal**, (Çevrim içi) <https://www.wsj.com/articles/SB10001424052748704901104575423294099527212>, 18 Ekim 2020.

²⁷² Victor Mayer-Schönberger, **Delete: The Virtue of Forgetting in the Digital Age**, Princeton University Press, 2011, s. 9, (Çevrim içi) <https://press.princeton.edu/books/paperback/9780691150369/delete>, 18 Ekim 2021.

²⁷³ Nadia Khomami, “Ministers back campaign to give under-18s right to delete social media posts”, **The Guardian**, 28 Temmuz 2015, (Çevrim içi) <https://www.theguardian.com/media/2015/jul/28/ministers-back-campaign-under-18s-right-delete-social-media-posts>, 18 Ekim 2020.

²⁷⁴ Schillings, **iRights: The Legal Framework**, Temmuz 2015, s. 2, (Çevrim içi) <https://5rightsfoundation.com/static/iRights-The-Legal-Framework-Report-Final-July-2015.pdf>, 20 Ekim 2021.

²⁷⁵ Khomami, “Ministers back campaign to give under-18s right to delete social media posts”, **The Guardian**, (Çevrim içi) <https://www.theguardian.com/media/2015/jul/28/ministers-back-campaign-under-18s-right-delete-social-media-posts>, 20 Ekim 2021.

yaşın altındaki çocukların sosyal medyayı izinsiz kullanmalarını önleyici düzenlemeler yapmak için kolları sıvamıştır²⁷⁶.

İnternette kişisel verilerin yarattığı sorunlar tabii ki sadece internette paylaşım yapan 18 yaş altı kişilerin kişisel verileri ile sınırlı değildir. Yetişkinler de internette bilinçli veya bilinçsiz şekilde birçok kişisel veri paylaşmaktadır. Bunun sonucu olarak, arkadaşlık sitelerinde kendilerine partner arayan kişiler, prestijli üniversitelerine öğrenci kabul edecek okul sahipleri ve şirketlerinde açılan boş bir pozisyon için kendilerine ulaşan başvuruları inceleyen işverenler, Google gibi arama motorları üzerinden, söz konusu kişiler hakkında araştırmalar yapmaktadır.

Çevrim içi arkadaşlık uygulamaları üzerinden farklı kişiler ile tanışmak isteyen bir kişi, bu uygulamaya kendisiyle ilgili karşı tarafların ilgisini çekeceğini düşündüğü ve bilmesini istediği kadarıyla sınırlı birtakım bilgiler aktarmaktadır. Ancak tabii ki, söz konusu çevrimiçi arkadaşlık uygulamasını kullanan diğer taraf, hiçbir zaman kullanıcıların kendi iradeleri ve istekleri ile sınırlandırarak paylaştıkları bilgiler ile yetinmemekte, çoğu zaman paylaşılmayan – yani bilinmesi istenmeyen – bilgilere ulaşmaya çalışmaktadır. Bu durum, yukarıda verdiğimiz diğer iki örnekte, yani üniversite ve iş başvurularında ve hayatımızın daha pek çok yerine baş göstermektedir. Sorun, kişilerin kendi iradeleri ile paylaştıkları kişisel veriden ziyade, kendilerinin farkında olmadan paylaştığı veya kendileri adına izinleri dışında paylaşılan kişisel verilerden kaynaklanmaktadır. Zira Norveç Tüketici Konseyi ve Avrupa Dijital Haklar Merkezi tarafından yürütülen araştırmalar sonucu yayımlanan raporda; Tinder, OKCupid ve Grindr dâhil bazı popüler arkadaşlık uygulamalarının kullanıcılarından habersizce kullanıcıların konumları, yaşları, cinsiyetleri, cinsel yönelimleri, uyuşturucu kullanımları ve dini ve politik görüşlerini de içeren kişisel verilerini reklam amaçlı olarak üçüncü kişilerle paylaştığı ortaya konulmuştur. Hemen belirtmek isteriz ki, bu arkadaşlık uygulamalarının kullanıcılarının hassas verilerini üçüncü kişilere aktarırken yakalandığı ilk vaka değildir. Grindr’ın işbu makalenin yayımlanmasından 2 yıl önce kullanıcılarının HIV durumlarını, Tinder’ın kullanıcılarının ± 30 metre yanılma payı olan net konumlarını ve Tinder’ın kardeşi OKCupid’in ise

²⁷⁶ James Vincent, “EU countries will be able to stop kids under 16 from using social media without permission”, **The Verge**, 15 Aralık 2015, (Çevrim içi) <https://www.theverge.com/2015/12/15/10230022/eu-internet-age-of-consent-16-13>, 20 Ekim 2021.

kullanıcılarının cinsellik, politik görüş ve uyuşturucu kullanımı gibi ziyadesiyle kişisel veri kabul teşkil eden bilgilerini diğer kullanıcılar ve üçüncü kişiler ile paylaştığı tespit edilmiştir²⁷⁷.

Tüm bu örneklerden anlaşılmaktadır ki, kişisel veriler bir kez internete yüklendiği anda, artık bu kişisel verilerin bir başkasının eline geçmesinin önüne geçilmesi çok zor, hatta imkânsızdır. Kişilerin işe alımı için değerlendirilmesi esnasında, şirketlerin İK departmanlarının internette paylaşılan ve doğruluğu hiçbir şekilde teyit edilemeyen kişisel veriler üzerinden bir değerlendirme yapmasını engelleyebilmek, bir başka deyişle iş başvurusunda bulunanları “Googlelamalarını” engellemek için, Almanya’da kanun yapıcılar düzenlemeler getirmeye ve departmanları kurumsal unutmaya zorlamaya çalışmıştır. Ancak tabii ki, kanun yapıcıların bu gayreti nafile kalmıştır; zira söz konusu düzenlemeler, İK departmanında çalışan kişilerin eve gittiklerinde başvuruçuları Googlelamalarının önüne geçememiştir²⁷⁸. Sonuç olarak, işe alımlar, doğruluğu teyit edilmeyen, başvuruçunun başvurduğu işverenin bilmesini tercih etmediği, objektif bir değerlendirmede rol oynaması mümkün olmayan, bazen de zaten cezasını çektiği bir suç verisinin değerlendirilmesi ile yapılmıştır. Bu değerlendirmelerin ne kadar başarılı (!) sonuçlar verdiğini, ancak daha önemlisi insan haklarına ne kadar saygılı olduğunu ne kadar ayrımcılık içerdiğini tahmin etmek çok güç değildir.

Görülüyor ki, kontrol bir kez kayboldu mu, durumu tamir etmesi zordur. İşte bu durum da internette yer alan kişisel verilerin korunmasında unutulma hakkının önemini bir kez daha ortaya koymaktadır.

1. Kişisel Verilerin İnternette Kolayca Kaydedilebilmesi

Bir verinin kaydedilmesinin sebeplerinden bir tanesi de söz konusu veriye ilerleyen zamanda duyulacak ihtiyaç ve unutulmaması gereksinimidir. Eskiden kamu

²⁷⁷ Amer Owaida, “Dating apps share personal data with advertisers, study says”, **WeLiveSecurity**, 22 Ocak 2020, (Çevrim içi) <https://www.welivesecurity.com/2020/01/22/dating-apps-share-intimate-data-advertisers-study/#:~:text=Unbeknownst%20to%20their%20users%2C%20several,Norwegian%20Consumer%20Council%20has%20found,> 20 Ekim 2021.

²⁷⁸ Stuart Jeffries, “Why we must remember to delete – and forget – in the digital age”, **The Guardian**, 30 Haziran 2011, (Çevrim içi) <https://www.theguardian.com/technology/2011/jun/30/remember-delete-forget-digital-age>, 25 Ekim 2021.

kurumlarında, özel sektörde veya evlerde tüm veriler tozlu raflarda ve kâğıt ortamında tutulurken, yine teknolojinin ilerlemesi sayesinde, önce bilgisayarlar icat olmuş, isminden müsemma bu aletler verileri saymaya (işlemeye) başlamıştır. Hemen akabinde, bilgisayarların kendisine komut verilen en zor işleri dahi hatasız yaptığı, sınırsız ve çok büyük bir aksilik olmadıkça hiç kaybetmeyeceği bir hafızaya sahip olduğu tespit edilmiştir. İşte bu tespit, unutulma hakkının kaynağını oluşturmaktadır. Hemen akabindeki, yüzyılın icadı ve devrim niteliğinde olan internetin doğuşu ise kişisel verilerin kontrol edilemez bir şekilde kaydedilmesine önyak olmuştur.

Günümüzde “The Internet of Things” (Nesnelerin İnterneti) olarak tanımlanan sistem de kişilere günlük hayatlarında kullandıkları neredeyse tüm cihazları internet üzerinden birbirine bağlamak ve veri paylaşımını suretiyle veri toplamaktadır. Bu teknolojinin günlük hayatımıza getirdiği kolaylıklar bir yana, kişisel verilerin kontrolsüz ve korunmasız şekilde işlenmesine çok ciddi bir kapı açtığı da açıktır²⁷⁹.

Sonuç olarak bilgisayar teknolojileri ve internet aslen unutmanın getirdiği sorunların çözümü için en büyük gelişme olmuştur. Zira internetin insan hayatının vazgeçilmez bir parçası haline gelmesi, neredeyse tüm kişisel verilerimizin ve başkalarının kişisel verilerinin dahi internetten ulaşılabilir hale gelmesi ve bu kişisel verilerin hali hazırda bilgisayar ve internet tabanlarında yer almalarından dolayı kaydedilmiş olması, interneti bilgisayarlardan da öte eşi benzeri olmayan bir arşiv haline getirmiştir²⁸⁰. Ancak bu arşiv en doğal haliyle, kişisel verilerin korunmasına yönelik herhangi bir mekanizma içermemekte; sadece kişisel verilerin kolaylıkla kaydedilmesine, saklanmasına, paylaşılmasına ve kişisel verilere herkes tarafından erişilmesine ortam sağlamaktadır.

2. Verilerin Kolayca Saklanabilmesi

Verilerin bilgisayar teknolojileri ve internet sayesinde kolayca saklanabilmesi nihayetinde kişilerin önemli konuları unutmamaları ve kolayca erişebilmelerine ciddi şekilde katkı sağlamıştır. Örneğin, teknolojinin gelişmesinden önce telefon defterleri ve not defterleri gibi araçlar kullanılırken, bugün tüm bu araçların yerini cep telefonları almıştır. Artık cep telefonları, ana fonksiyonları olan sesli iletişimin yanı sıra, telefon

²⁷⁹ Küzeci, **Kişisel Verilerin Korunması**, s. 181.

²⁸⁰ Uyarer, **Kişisel Verilerin Korunması**, s. 35.

defteri, not defteri, fotoğraf makinesi, bellek, kitap okuyucu, müzik aleti gibi pek çok işlevi de rahatça yerine getirmekte; aynı zamanda kullanıcılarına da kaydettikleri verileri kolayca bulabilmeleri ve bu verileri işlemeleri, değiştirebilmeleri, paylaşabilmeleri, sistematik şekilde arşivlemeleri gibi pek çok işlem için kolaylık sağlamaktadır. Hal böyleyken, bilgisayar ve internetin gelişmesinden önce yukarıda saydığımız her bir işlem için ayrı ayrı araçlar (telefon defteri, not defteri, fotoğraf makinesi, kitap, müzikçalar vb.) taşımak gerekliyken, bu işlemlerin tamamının sadece bir cep telefonu kullanmak ve söz konusu verileri bu cep telefonuna kaydetmek suretiyle tek bir araç üzerinden yapılabiliyor olması, kişileri doğal olarak tüm bu araçları bir kenara bırakıp cep telefonlarına yönelmesine; bir başka deyişle kendileri ile ilgili neredeyse tüm kişisel verileri bir cihaza dijital olarak kaydetmelerine vesile olmuştur.

Aynı şekilde, geçmiş zamanda müzik dinlemek için plaklar ve pikaplar kullanılmaktaydı. Plakların ve pikapların güvenli bir şekilde muhafaza edilmesi, periyodik şekilde bakımlarının yapılması dinlenen müziğin ses kalitesi bakımından çok önemliydi. Ayrıca dinlenecek parçaların geri veya ileri sarılması, tam olarak şarkıya başlanacak yerin kestirilememesi de plak üzerinden müzik dinlemenin başka zorlukları idi. Son olarak plakların uzun yıllar saklanması da plakların ürettiği müzik kalitesinin bozulmasına veya plağın artık hiç ses vermemesine sebep oluyordu. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte bu plaklar öncelikle yerlerini kasete, akabinde CDlere ve sonrasında dijital platformlara bırakmıştır. Bugün artık ne plak, ne kaset ne de CD, ne pikap ne de başka bir müzik dinleme aracının kullanılmasına gerek olmadan kişiler istedikleri yerde ve istedikleri zamanda yine cep telefonları sayesinde istedikleri şekilde ve istedikleri müzikleri dinleyebilmekte ve hatta müzik yayını yapabilmekte, şarkıları istedikleri gibi ileri veya geri sarabilmekte, üzerinde oynamalar yapabilmektedirler. Ayrıca artık evlerde sayısız plak ve kocaman pikaplar bulundurulmasına da gerek kalmamış; saklanacak her şey bir cep telefonunun içine sığabilecek boyutta ve dijital formatta üretilmeye başlanmıştır. Böylece internetin gelişmesi ile sunduğu olanakların, kişisel verilerin dijital ortamlarda uzun süreler ve güvenli şekilde saklanabilmesi açısından da çok ciddi faydalar sağladığını söylemek doğru olacaktır.

Verilerin dijital ortamlarda kolay bir şekilde saklanabilmesinin kişilere sağladığı pratik faydalarının yanı sıra maliyet açısından da faydaları bulunmaktadır. Zira geçmiş zamanlarda söz konusu plaklara ve pikaplara ödenen paralar ile günümüzde cep telefonu uygulamalarından veya çevrimiçi müzik platformlarından müzik satın almak arasında ciddi fark bulunmaktadır. Örneğin; bugün dahi herhangi bir müzik marketinden yabancı bir CD almak istediğimizde fiyatlar 30-220 TL bandı arasında değişmekteyken, bunun karşılığında ayda 18 TL ödeyerek dijital müzik platformlarında 60 milyondan fazla şarkıya ulaşmak mümkün hale gelmiştir. Bununla birlikte, mesela Youtube üzerinden hiç para vermeden de müzik dinlemek mümkündür. Tüm bunlar bilgisayarlar ve internet teknolojisinin gelişmesiyle olmuştur.

Yukarıdaki bilgiler çerçevesinde, verilerin günümüzde bulut sistemlerin de gelişmesiyle en büyük bellek olan internet üzerinde saklanmasının kişiler açısından pratiklik, zaman, para ve yer gibi faydaları olduğu açıktır. Konu kitap, müzik gibi kamuya açık veya açılabilir veriler olduğunda internetin sağladığı bu hizmetlerden faydalanmak hayatı oldukça kolaylaştırmakta ve – her ne kadar söz konusu veriler de kişiyi belirli veya belirlenebilir kıldığı ölçüde kişisel veri olsa da – çok büyük bir risk barındırmamaktadır. Bununla birlikte, aynı ortamlarda kişilerin başkalarıyla hiçbir şekilde paylaşmak istemediği, özel hayatının en mahrem kısmına dair kişisel verilerinin de saklandığını düşündüğümüzde, söz konusu verilerin güvenliğinin nasıl sağlandığı sorusu oldukça önemli hale gelmektedir. Zira araştırmalar, ABD’de 2021 yılının 01 Ocak tarihinden 30 Eylül tarihine kadar meydana gelen veri ihlallerinin 2020 yılının tamamında gerçekleşen veri ihlallerine (1108 adet) kıyasla %17 arttığını (1291 adet) ortaya koymaktadır²⁸¹. 06 Ekim 2021 tarihi itibarıyla, 2021 yılında veri ihlallerinden etkilenen kişi sayısı ise 281.5 milyon civarındadır²⁸². Bir başka deyişle, dijitalleşme ve internet sayesinde çok uzun yıllar saklanabilen kişisel verilerimizin güvenliğini sağlamak oldukça güçtür ve söz konusu verilerin güvenliğinin

²⁸¹ “2021 Data Breaches Have Already Exceeded All of 2020”, **ID Agent**, 28 Ekim 2021, (Çevrim içi) <https://www.idagent.com/blog/2021-data-breaches-have-already-exceeded-all-of-2020/>, 9 Mart 2021.

²⁸² Chris Morris, “The number of data breaches in 2021 has already surpassed last year’s total”, **Fortune**, 6 Ekim 2021 (Çevrim içi) <https://fortune.com/2021/10/06/data-breach-2021-2020-total-hacks/>, 9 Mart 2021.

sağlanamaması kişileri hayatlarında olumsuz durumlarla karşı karşıya getirebilmektedir.

Sonuç olarak, herhangi bir veri ihlalinin bağımsız şekilde, internet hafızası kişisel veriler de dahil içine yüklenen tüm verilerin uzun süreler unutulmadan muhafaza edilmesine alan sağlamaktadır. Elbette ki bu sağlanan alan, söz konusu verilerin ilgili kişilerinin kontrolü dışında yine internet ortamı üzerinden kamu ile paylaşılmasına, kişilerin geçmişte yaşadıkları ve hayatlarını olumsuz şekilde etkileyen olayların da aynı şekilde tekrardan su yüzüne çıkmasına ve kişilerin güncel hayatlarını istenmedik şekilde etkilenmesine yol açmaktadır. İşte bu olumsuzluk durumu, unutulma hakkının konusunu oluşturmaktadır.

3. Kişisel Verilere Hiçbir Kısıtlama Olmaksızın Erişim Sağlanması

Şimdiye kadarki başlıklarımız altında bahsettiğimiz üzere, bilgisayar ve internet kullanımının yaygınlaşmasından önce, kişisel veriler dâhil her türlü bilgi kâğıt ortamında ve gizlilik derecesine göre raflarda, çekmecelerde ve dolaplarda saklanmaktaydı. Söz konusu veriler eğer iyi bir şekilde saklanmadıysa, ömürleri çok kısa oluyordu. Dolayısıyla, geriye dönüp bakıldığında sadece güvenli şekilde saklanan verilere erişim sağlanabiliyor, pek çok bilgi iyi saklanmayan belgelerle birlikte tarih oluyordu. Yine fiziksel ortamda saklanan bu verilere, gizlilik derecesine göre sadece yetkili olan kişiler, bir başka deyişle, verilerin saklandığı odaların, dolapların veya çekmecelerin anahtarına sahip olan kişiler erişebiliyordu. Yani, bu erişimin sağlanması için bizzat verinin saklandığı fiziksel konuma gidilmesi gerekiyordu. Dolayısıyla, verilerin gizliliğini sağlamak günümüze göre daha mümkündü²⁸³.

Dijital çağın hayatımıza en büyük etkilerinden bir tanesi, verilerin işlenmesine, saklanmasına ve paylaşımına ilişkin olmuştur. Zira önce bilgisayarların içinde konumlanarak hayatımıza giren bellekler, daha sonra bilgisayarların dışına çıkmış, boyutları küçülmüş ve her yere taşınabilir hale gelmiştir. Dahası, en dijital bellek olan internetin ve hatta bulut teknolojisinin yaygınlaşması ile birlikte, artık bu fiziksel

²⁸³ George Brock, **The Right to be Forgotten: Privacy and the Media in the Digital Age**, Londra, Bloomsbury Publishing, 2016, s. 84, (Çevrim içi) <https://play.google.com/books/reader?id=uemKDwAAQBAJ&pg=GBS.PA41&printsec=frontcover>, 10 Mart 2021.

belleklere de ihtiyaç kalmamış, tüm veriler internette ve bulutta tutulmaya başlanmıştır. Dolayısıyla kişiler, ellerinde bulunan herhangi bir cep telefonu sayesinde, bulundukları her yerden, internette yer alan verilere erişim imkânına kavuşmuştur. Bu çerçevede, veriler de artık fiziksel değil, dijital olarak üretilmeye başlanmıştır. Okuduğumuz kitaplardan, dinlediğimiz müziğe kadar her şey, tek bir cihaz (cep telefonu, tablet, bilgisayar) sayesinde erişilebilir ve kullanılabilir olmuştur²⁸⁴. Basit bir örnekten yola çıkarsak, 2002 yılında yapılan bir araştırma, her sene 5 eksabayt²⁸⁵ boyutunda bilginin saklandığını ve bu boyutun her sene %30 büyüme kaydettiğini ortaya koymuştur. Bu dev bilgi yığının %90'ı ise dijital formdadır²⁸⁶.

Verilerin dijitalleşmesi, verilerin kolayca depolanmasını, erişilmesini ve paylaşılmasını beraberinde getirmiştir, tabii gizliliğinin ihlal edilmesini de. Mesela, veri bir kez internete aktarıldı mı o andan itibaren veri herkesin erişimine açık hale gelmektedir. Aynı şekilde, bu verilerin paylaşımı ve aktarımı da internet sayesinde oldukça basit hale gelmiştir. Zira dijital formattaki veri, içeriğinden bağımsız olarak aynı dijital ağ üzerinde aktarılabilir. Böylece veri, herhangi bir uzaklık gözetmeden nesilden nesile bu şekilde aktarılmaktadır. Dolayısıyla, internet kişisel verilere mekân ve zaman kısıtlaması olmadan erişilmesini sağlamaktadır.

İnternete yüklenen bu verilerin birçok kısıtlamayı ortadan kaldırır şekilde erişilebilir hale gelmesi, söz konusu verilerin mahremiyetine ilişkin sorunu doğurmuştur. Zira bir kez internete aktarılan bir veri, daha sonra kaldırılrsa dahi, kaldırılmadan önce başka bir konuma aktarıldıysa artık tamamen ortadan kaldırılmasına neredeyse imkân yoktur. Bu bir zincirleme harekettir. İnternete aktarılan bir veri bir kez üçüncü kişilere de iletmeye veya üçüncü kişiler tarafından erişilmeye başladığı anda, kontrolü tekrar ele geçirmek ve aktarımı takip etmek mümkün değildir. Bu kontrolsüzlük de internete aktarılan verilerin, aktarıldığı andan itibaren artık hiçbir zaman tamamen yok olmayacağı anlamına gelmektedir²⁸⁷. Bu

²⁸⁴ Yavuz, **İnternet'teki Arama Sonuçlarından Kişisel Verilerin Kaldırılması Unutulma Hakkı**, s. 22.

²⁸⁵ 1 eksabayt, 1 milyar gigabayt veya 10¹⁸ bayta eşittir.

²⁸⁶ Mayer-Schönberger, **Delete: The Virtue of Forgetting in the Digital Age**, s. 52.

²⁸⁷ Yavuz, **İnternet'teki Arama Sonuçlarından Kişisel Verilerin Kaldırılması Unutulma Hakkı**, s. 22.

durum, internette yer alan kişisel verilerin tamamen yok edilmeseler de çeşitli yöntemler kullanılmak suretiyle ilgili kişilerin özel hayatlarının gizliliğine halel getirmeyecek şekilde silinmesi, yok edilmesi, anonim hale getirilmesi veya arama sonuçlarının listeden çıkartılması yöntemi ile unutulmasını gerektirmiştir.

B. Unutulma Hakkına Yönelik İhtiyaç ve Talep

Unutulma hakkının uygulanmaya başlama sebebi kişilerin geçmişte yaşadığı olumsuz olayların, söz konusu kişiler ve olaylarla ilgili yarışan bir kamu yararı olmaması ve olayların güncelliğini yitirmesi halinde, dijital hafızalarda saklanmaya devam etmesinin dünya üzerinde insan haklarını koruyan tüm metinlerde ortak olarak belirtilen temel hak ve hürriyetlere zarar vermesi olmuştur. Bir başka deyişle unutulma hakkına duyulan ihtiyaç, söz konusu olumsuz olayların içinde bulunan kişilerin, hayatlarına artık güncelliğini kaybetmiş olan bu olumsuz olayların etkisi altında kalmadan devam edebilmeleri, tekrardan toplumda kendilerine bir yer bulabilmeleri ve kabul görmeleri ve özel hayatlarının gizliliğini koruyabilmelerinin, temel hak ve hürriyetlerden olan ve unutulma hakkı ile yarışan hak niteliği taşıyan, kişilerin haber alma özgürlüğü, ifade özgürlüğü ve basın özgürlüğü ile belirli bir denge içerisinde yürütülmesi gerekliliğidir²⁸⁸.

Günümüzde unutulma hakkı, yukarıda bahsettiğimiz gibi insanlığın en büyük problemlerinden birine çözüm bulabilecek nitelikte bir haktır. Bu noktada teknolojinin gelişmesinin olumlu olduğu kadar olumsuz olduğu taraflarına da yer vermek gerekecektir. Zira söz konusu ilerleme, haberleşme araçlarının ve tıbbın gelişimine sonsuz fayda sağlamışsa da kişilerin özel hayatının gizliliğine yönelik büyük bir tehdit oluşturmuştur. Örneğin, 2020 yılında ortalama bir cep telefonu sahibi olan bir kişi düşünelim. Bu kişi, elindeki cep telefonuyla aynı anda ailesi, arkadaşları ile konuşmakta, müzik dinlemekte, etrafında gördüğü güzel görüntülerin fotoğrafını veya videosunu çekmekte ve dolayısıyla ses kaydı almaktadır. Bu çerçevede, ortalama özelliklere sahip bir cep telefonu sahibi olan kişinin, etrafındaki çok sayıda veriyi ve aynı anda kişisel veri niteliğini haiz ses kaydı, görüntü ve görüntü kaydını toplayabileceği, sonra da bu verileri saniyeler içerisinde ve çok basitçe limitsiz hafıza

²⁸⁸ Cengiz Apaydın, **Basın, Televizyon ve Radyo Yayınlarında: Cevap ve Düzeltme Hakkı, İnternette Erişimin Engellenmesi, Unutulma Hakkı**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2020, s. 161.

olarak tanımlanan internete veya diğer üçüncü kişilere aktarabileceği açıktır. Böylece, örneğimizdeki bireyin çektiği fotoğrafta veya videoda yer alan, ancak aslen fotoğrafı veya videoyu çeken kişiyle hiçbir ilgisi olmayan kişiler de bir anda kendilerini internette veya hiç tanımadıkları üçüncü kişilerin cep telefonu ekranlarında bulabilecektir.

Görüleceği üzere, teknolojinin gelişmesi, verilerin kaydedilmesini ve paylaşılmasını çok kolay bir hale getirmiştir. Zira internete yüklenen veriler, artık neredeyse ve tabiri caizse amme hizmetine sunulmuş veriler olarak muamele görmekte, elden ele gezmekte, üzerinden yeni haberler üretilmekte ve bir noktada, kulaktan kulağa oyunundaki gibi, ilk üretildiği gün ile son araştırıldığı gün arasında bazen dağlar kadar fark olabilmektedir.

12 Aralık 2021 tarihi itibarıyla Google Şeffaflık Raporu incelendiğinde, 29 Mayıs 2014 tarihinden 12 Aralık 2021 tarihine kadar Google’a ulaşan, kişinin adıyla ilgili sorgu sonuçlarının listelerden kaldırılması talebinin sayısı 1.201.240 adet; listelerden kaldırılması talep edilen URL sayısı ise 4.677.958 adet olduğu görülmektedir. Google yayımladığı raporda listelerden kaldırılması talep edilen 4.677.958 adet URL’den %48.3’ünü kaldırdığını belirtmiştir. Google Şeffaflık Raporu, %51.7 oranında listelerden kaldırılamayan URL’lere yönelik açıklamasını ise URL’lerin kaldırılması dışında alternatif çözümlerin bulunması, teknik nedenlerle URL’lerin kaldırılamaması ve söz konusu URL’lerde yer alan haberlerin kamu yararı için önem teşkil etmesi şeklinde yapmıştır²⁸⁹.

Teknoloji uzmanları kişilerin geçmişte yaşadıkları veya içinde bulundukları olumsuz olayların pençesinden kurtulmalarının zorluğunun ve bu durumun kişiler üzerinde yarattığı etkilerin farkında olup, dijital uygulamalar da konuya ilişkin birtakım çözümler üretmek üzerine çalışmalarını sürdürmektedir. Örneğin, Ekim 2021 tarihi itibarıyla dünya üzerinde en yaygın şekilde kullanılan mobil mesajlaşma uygulaması olan Whatsapp²⁹⁰, kullanıcılarına daha fazla gizlilik imkânı sunabilmek amacıyla, unutulma hakkının anlık bir yansıması olarak “bir kez görüntüle (view

²⁸⁹ “Avrupa gizlilik yasası kapsamında içerik kaldırma talepleri”, **Google Şeffaflık Raporu**, (Çevrim içi) <https://transparencyreport.google.com/eu-privacy/overview>, 10 Mart 2021.

²⁹⁰ Statista Research Department, “Most popular global mobile messaging apps 2021”, **Statista**, 2 Kasım 2021, (Çevrim içi) <https://www.statista.com/statistics/258749/most-popular-global-mobile-messenger-apps/>, 25 Kasım 2021.

once)'' uygulamasını tanıtmıştır. *Bir kez görüntüle* uygulaması sayesinde kullanıcılar mesajlaşma esnasında alıcının sadece bir kez görüntülemesi akabinde mesajlaşma penceresinden kaybolan fotoğraflar ve videolar gönderebilme imkanına sahip olmuştur. *Bir kez görüntüle* uygulaması kullanıldığında, mesajlaşmanın tarafları arasında *Bir kez görüntüle* uygulaması kullanılarak gönderilen fotoğraf ve videolar alıcının cihazına kaydedilmeyecek; alıcı tarafından sadece bir kere görüntülenebilecek, alıcı tarafından başka alıcılarla paylaşamayacak, yıldızlanamayacak; 14 gün içinde açılmayan fotoğraf ve videolar otomatik olarak mesajlaşma penceresinden silinecektir. Bununla birlikte, *Bir kez görüntüle* uygulaması, alıcıların uygulama üzerinden gönderilen fotoğraf veya videoların ekran görüntüsünü almasını engellememektedir²⁹¹. Dolayısıyla her ne kadar *Bir kez görüntüle* uygulaması unutulma hakkının yansıması niteliğinde bir hizmet sunsa da ekran görüntüsü alınmasının engellenememesi dolayısıyla unutulma hakkının birebir uygulamasını sağladığını söylemenin mümkün olmadığı görüşündeyiz.

IV. Unutulma Hakkının Diğer Haklar ile İlişkisi

A. Mahremiyet Hakkı

Kişilerin mahremiyet hakkı insanlığın doğuşundan günümüze kadar her geçen gün daha çok önem kazanan haklardan biridir. Mahremiyet hakkı temel hak ve özgürlüklerin en başında yer alan haklardan bir tanesidir.

KVKK her ne kadar mahremiyet hakkına açık bir düzenleme altında yer vermemiş olsa da *Amaç* başlıklı madde 1'in gerekçesinde²⁹², kişinin özel hayatının gizliliğinin ve mahremiyet hakkının korunmasının KVKK kapsamında değerlendirileceğini ele almaktadır. Dahası, yine KVKK madde 21 ile hüküm altına alınan "*Kişisel Verileri Koruma Kurulu*" üyelerinin seçiminde mahremiyet konusunda

²⁹¹ FAQs, "About view once", **Whatsapp**, (Çevrim içi) <https://faq.whatsapp.com/general/chats/about-view-once/?lang=en>, 25 Kasım 2021.

²⁹² KVKK madde 1'in gerekçesi şu şekildedir: "...Maddeyle, Kanunun amacı belirlenmektedir. Amaç, kişisel verilerin işlenmesinin disiplin altına alınması ve Anayasada öngörülen başta özel hayatın gizliliği olmak üzere temel hak ve özgürlüklerin korunmasıdır. Son yıllarda önem kazanan kişinin mahremiyet hakkı ile bilgi güvenliği hakkının korunması da bu kapsamda değerlendirilmektedir. Ayrıca, kişisel verileri işleyen gerçek ve tüzel kişilerin yükümlülükleri ile uyacakları usul ve esasların da düzenlenmesi Kanunun amaçları arasında yer almaktadır...", Bkz.: TBMM, **Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısı**, s. 6, (Çevrim içi) <https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem26/yil01/ss117.pdf>, 25 Kasım 2021.

mesleki tecrübeye sahip olunmasının bir kriter olarak önerildiği²⁹³ görülmektedir. Bu düzenlemelerden, kişisel verilerin korunmasının kişilerin mahremiyeti ile doğrudan bir bağlantısı olduğunun söylenmesi mümkündür.

Anayasa’da özel hayatın gizliliği ve korunması başlığı altında düzenlenen ve dayanağını 2010 yılı anayasa değişikliklerinden alan kişisel verilerin korunmasını isteme hakkının temelindeki değer²⁹⁴, özel hayatın gizliliği yani mahremiyettir. Özel hayatın gizliliği hakkı kavramı, çalışmamızın Birinci Bölümünde *Kişisel Verilerin Korunmasında Uluslararası ve Ulusal Düzenlemeler* başlığı altında²⁹⁵ ve İkinci Bölümde *Unutulma Hakkının Konusu* başlığı altında²⁹⁶ ele alınmış olduğundan bu başlık altında ayrıca incelenmemiştir. Özel hayatın gizliliği hakkı olarak anılan mahremiyet hakkının unutulma hakkı ile olan ilişkisi işbu başlığın konusunu oluşturmaktadır.

Teknolojinin hızlı bir şekilde ilerlemesi ile birlikte kişinin özel hayatını ve dolayısıyla da mahremiyetini koruyamadığı pek çok durum oluşmaktadır ve bu da kişilerin haklı olarak kaygılanmasına sebep olmaktadır. Zira kişinin kamuya açtığı hayatının dışında, herkesle paylaşmak istemediği ve paylaşmak istediği hususları da kimlerle paylaşacağına kendisinin karar verdiği özel bir alanı teşkil eden mahremiyet kavramı, kişinin kişiliğinin yansıması olarak addedilen özel hayat alanıdır²⁹⁷. Teknolojinin önü alınmaz bir biçimde gelişmesi ise mahremiyet kavramının dijital bir boyutunu mevcut hale getirmiştir. Bu kapsamda, kişinin özel hayatındaki kişisel verilerini bir süre için uçsuz bucaksız internet ortamında herkesin erişimine açık bir şekilde erişilebilir kılması, bahse konu kişisel verileri her zaman için orada tutmak

²⁹³ KVKK madde 21’e ilişkin değerlendirmenin ilgili kısmı şu şekildedir: “...Kurul üyelerinin doğrudan Bakanlar Kurulu ve Cumhurbaşkanı tarafından belirlenmesi yerine, kişisel verilerin korunması alanının paydaşları tarafından önerilecek adaylar arasından seçilmesi; aranan tecrübe kriterlerine “kişisel verilerin korunması”, “mahremiyet”, “bilgi gizliliği/güvenliği” gibi konularda mesleki tecrübe sahibi olunmasının eklenmesi, Kurul’da yer alacak akademisyenlerin bilgi teknolojileri alanında akademik yetkinliğe sahip olmaları önerilmektedir...”, Bkz.: TBMM, **Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısı**, s. 89, (Çevrim içi) <https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem26/yil01/ss117.pdf>, 25 Kasım 2021.

²⁹⁴ Sinan Sami Akkurt, “Kişisel Veri Kavramının Hukuki Niteliğine İlişkin Yaklaşımlara Mukayeseli Bir Bakış”, **Kişisel Verileri Koruma Dergisi**, 2020, C: II, Sayı: 1, s. 26, (Çevrim içi) <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1187007>, 27 Kasım 2021.

²⁹⁵ Birinci Bölüm, IV. Kişisel Verilerin Korunmasında Tarihsel Süreç, B. Kişisel Verilerin Korunmasında Uluslararası ve Ulusal Düzenlemeler.

²⁹⁶ İkinci Bölüm, II. Unutulma Hakkının Konusu, A. Özel Hayatın Gizliliği.

²⁹⁷ Mustafa Dural, Tufan Ögüz, *Türk Özel Hukuku Cilt II Kişiler Hukuku*, 21. bs., İstanbul, Filiz Kitabevi, 2021, C: II, s. 137.

istediği anlamını taşımamaktadır. Bu noktada, kişilerin hayatlarının kimseyle paylaşmak istemedikleri kısımlarını güvenle saklamayı konu alan mahremiyet hakkı da unutulma hakkına temel teşkil eden bir haktır. Zira kişilerin mahremiyet hakkı ve kişisel verilerin korunması hakkının bir uzantısı olarak değerlendirebilen unutulma hakkı sayesinde kişiler geçmişte yaşadıkları olumsuz olaylara ait kayıtların kendilerine uygulanabilen yöntemler dahilinde ortadan kaldırılmasını isteme hakkına erişmektedir. Dolayısıyla unutulma hakkının, kişisel verilerin korunması hakkı bağlamında özel hayatın gizliliği ve dolayısıyla mahremiyet hakkının tesisine hizmet ettiği düşünülmektedir²⁹⁸.

Kişinin unutulma hakkını kullanabilmesi, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı çerçevesinde, hayatını özgürce sürdürebilmesi ve geleceğine yön verebilme serbestisine²⁹⁹ sahip olabilmesi adına önem arz etmektedir. Kişinin hatırlanmasını istemediği olayların, güncelliğini yitirmesine rağmen toplumun hafızasında hâlâ yer ediyor olması, kişinin mahremiyet hakkına halel getirmektedir. Bu noktada, bireyin kişisel verilerine başkaları tarafından erişimin kısıtlanması ve sonuç olarak kişinin özel hayatını güvence altına alarak geçmişini de sırtında taşımayarak yeni bir başlangıç yapabilmesi adına, unutulma hakkı gündeme gelmektedir³⁰⁰.

Nitekim Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 2015 tarihli bir kararında³⁰¹ (“**2015/1679 Sayılı Karar**”) özel hayatın gizliliği ve unutulma hakkının ilişkisi aşağıdaki gibi açık bir şekilde hüküm altına alınmıştır:

“...Bu bağlamda değerlendirildiğinde; 4 yıl önce gerçekleşen bir olayın mağduru olan kişinin adının açık bir şekilde yazılarak kitapta yer alması halinde unutulma hakkının

²⁹⁸ Aydın Akgül, “Kişisel Verilerin Korunmasında Yeni Bir Hak: “Unutulma Hakkı” ve AB Adalet Divanı’nın “Google Kararı””, **TBB Dergisi**, Sayı: 116, 2015, s. 35, (Çevrim içi) <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2015-116-1440>, 28 Kasım 2021.

²⁹⁹ Seray Nalbantoğlu, “Bir Temel Hak Olarak Unutulma Hakkı”, **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, Yıl: 9, Sayı: 35, 2018, s. 585, (Çevrim içi) <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/980809>, 28 Kasım 2021.

³⁰⁰ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **Unutulma Hakkı (Unutulma Hakkının Arama Motorları Özelinde Değerlendirilmesi)**, s. 9, (Çevrim içi) <https://kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/11b6fd99-d42a-45b1-a009-21f2d36ded21.pdf>, 25 Kasım 2021.

³⁰¹ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, T. 17.6.2015, E. 2014/4-56, K. 2015/1679, (Çevrim içi) <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/dsp.php?fn=hgk-2014-4-56.htm&kw=Yarg%C4%B1tay+Hukuk+Genel+Kurulu,+T.+17.6.2015,+E.+`2014/4-56,+K.+`2015/1679`&cr=yargitay#fm>, 25 Kasım 2021.

bunun sonucunda da davacının özel hayatının gizliliğinin ihlal edildiği kabul edilmelidir... O halde davacının isminin rumuzlanmadan kitapta yer almasının unutulma hakkını ve bunun neticesinde özel hayatın gizliliğini ihlal ettiği dikkate alındığında davacı lehine manevi tazminat koşullarının gerçekleştiğinin kabulü zorunludur...”

Biz de kişisel verilerin korunmasını isteme hakkını da içine alan mahremiyet hakkının, kişinin kişiliğini serbestçe geliştirebilmesi adına unutulma hakkı ile ilişkili olduğu ve kişinin yaşamında “yeni bir sayfa”³⁰² açmasını mümkün kılacağı görüşüne katılıyoruz.

B. Lekelenmeme Hakkı

Bireyler hayatları boyunca olumlu ve olumsuz birçok olay yaşamakta ve teknolojinin gelişmesiyle birlikte bu olaylar detaylı olarak toplum nezdinde daha çok gündeme gelmektedir. Örneğin, kişilerin tabi olduğu adli süreçler, ceza soruşturmaları gizliliğin ihlal edilmesi pahasına internet ve diğer iletişim yöntemleri ile elden ele yayılmakta, yayılırken de zaman zaman habere konu olan kişinin yargısız infaz edilmesine sebep olmaktadır. Oysaki bir hukuk devletinde adli süreçler hakkında ancak ve sadece mahkemeler ve yargı makamları nezdinde hüküm kurulması mümkündür. Böylece o adli süreçlere konu olan kişilerin de hukuken suçlu olup olmadığına yargı makamları tarafından karar verilecektir. Aksi halde söz konusu kişinin onuru, şerefi ve itibarı zedelenecek ve ceza hukukunun temellerinden olan ve Anayasa madde 38’de güvence altına alınan masumiyet karinesi³⁰³ de ihlal edilmiş olacaktır.

Lekelenmeme hakkı günümüzde hem uluslararası hem de ulusal mevzuat çerçevesinde korunan bir haktır. Lekelenmeme hakkı, temel insan hakları arasında sayılan ve toplum nezdinde kişinin onurunu ve şerefini koruma hakkı olarak bilinen insan onuruna saygı hakkının bir yansıması olarak kişinin temel ve vazgeçilmez haklarından birisidir³⁰⁴. Lekelenmeme hakkının, kişinin suçluluğunun kesin hükümle

³⁰² AYM, N.B.B. Başvurusu, Başvuru Numarası: 2013/5653, Karar Tarihi: 3/3/2016, (Çevrim içi) <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/5653>, 25 Kasım 2021.

³⁰³ Anayasa madde 38’in ilgili kısmı şu şekildedir: “...Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz...”.

³⁰⁴ Ramazan Gülsün, “İnsan Onuru ve Lekelenmeme Hakkı (Human Dignity and Right not to be Labelled as Criminal)”, *International Journal of Legal Progress*, C: I, Sayı: 2, 2015, s. 18, (Çevrim içi) <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/227226>, 30 Ekim 2021.

sabit olmasına kadar suçsuz sayılması anlamına gelen masumiyet karinesi ile de yakın ilişkisi bulunmaktadır³⁰⁵. Masumiyet karinesi aynı zamanda literatürde suçsuzluk karinesi³⁰⁶ olarak da anılmaktadır.

Yukarıdaki tanımlardan yola çıkarak kişinin lekelenmesini, kişi hakkında kesin hüküm teşkil eden bir yargı kararı olmamasına rağmen, kişinin onuruna, şerefine, haysiyetine leke sürmek suretiyle bir suçtan isnat etmek; yani kişinin itibarını lekelemek olarak ifade etmek mümkündür. Böylece lekelenmeme hakkı, sonuca ulaşmamış veya herhangi bir yargılamaya veya hükme konu olmamış, veya kişi adına olumsuz şekilde sonuca ulaşmış olsa da artık güncelliğini kaybetmiş süreçlerde, sürecin gizliliği ihlal edilerek veya süreç tekrar gün yüzüne getirilerek veya sürece erişim konusunda herhangi bir kısıtlama getirmeyerek sürece konu olan kişi hakkında kişinin onur, şeref ve haysiyetine zarar verecek ithamlarda bulunulmaması, toplum içerisindeki itibarının zedelenmemesi ve kişinin masumiyetinin zarar görmemesi adına doğru veya güncel olmayan kayıtlardan kaçınılmasını talep etme hakkı olarak tanımlanabilir³⁰⁷.

Lekelenmeme hakkı kişiler hakkında telafisi mümkün olmayan zararlara sebebiyet verilmesini engelleyen bir haktır. Örneğin bundan 20 yıl önce yüz kızartıcı bir suçtan yargılanmış ve aklanmış bir kişinin adı soyadı ile internette yapılacak bir aramada, kişiye ilişkin söz konusu yüz kızartıcı suça dair bir haber çıkması, kişinin lekelenmesine ve özel hayatının, dolayısıyla da onurunun, şeref ve haysiyetinin zarar görmesine sebep olabilir. İşte tam da bu noktada lekelenmeme hakkı unutulma hakkı ile kesişmektedir. Zira kişinin onurunun, şeref ve haysiyetinin korunması, toplumdan dışlanmasının engellenmesi ve başına gelen kötü olaylardan olumsuz etkilenmemesini sağlayan bir hak olan unutulma hakkı³⁰⁸ kapsamında kişi, kendisiyle ilgili asılsız veya

³⁰⁵ Fatih Akıncı, “Lekelenmeme Hakkı”, **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, Yıl: 11, Sayı: 43, 2020, s. 177, (Çevrim içi) <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1553707>, 30 Ekim 2021.

³⁰⁶ Masumiyet karinesinin literatürde suçsuzluk karinesi olarak da anılmasına ilişkin bkz.: “...Suçsuzluk karinesi, suç isnadı altında bulunan kişiye yargı mercilerinin tarafsızlığı garantisi veren, onun kusuru ispat edilmezden önce suçlu gibi muamele görmesini önleyen dokunulmaz bir haktır...”, Naim Karakaya, “Lekelenmeme Hakkı”, **Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi**, C: III, Sayı: 2, 2015, s. 311, (Çevrim içi) <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/331539>, 30 Ekim 2021.

³⁰⁷ Eyüp Kara, “Lekelenmeme Hakkı”, **Adalet Dergisi**, Sayı: 43, 2012, s. 190.

³⁰⁸ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **Unutulma Hakkı (Unutulma Hakkının Arama Motorları Özelinde Değerlendirilmesi)**, s. 9, (Çevrim içi) <https://kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/11b6fd99-d42a-45b1-a009-21f2d36ded21.pdf>, 30 Ekim 2021.

güncelliğini kaybetmiş adli ve olumsuz içerikli haberlere erişimin kısıtlanmasını veya söz konusu haberlerin silinmesini, bir başka deyişle lekelenmemeyi talep etmek hakkına sahiptir.

Bu noktada, toplumun temel hak ve hürriyetleri kapsamında kişilerin lekelenmeme hakkı ile toplumun bilgi edinme hakkı ve basın özgürlüğü arasında bir denge kurulabilmesi elzemdir. Zira kişilerin lekelenmeme hakkı kadar toplumun bilgi edinme hakkı ve basın özgürlüğü de kişilerin temel hak ve hürriyetleri arasındadır. Ancak yarışan menfaatler açısından her bir somut olay özelinde farklı kriterlerle gerçekleştirilecek denge testinde kişinin kişilik haklarının korunmasının toplumun bilgi edinme hakkından ve basın özgürlüğünden daha üstün geldiği durumda, lekelenmeme hakkı dolayısıyla ortaya çıkacak unutulma hakkının uygulanması oldukça önemli olacaktır. Arama motorlarında yer alan kişisel veri içeren kayıtların listeden çıkarılmasına yönelik denge testinde kullanılacak yol gösterici nitelikteki kriterlere ilişkin bilgi çalışmamızın Üçüncü Bölümünde *Kurulun 2020/481 Sayılı Kararı* başlığı altında³⁰⁹ yer almaktadır.

Bizim de görüşümüz, lekelenmeme hakkının teminatı niteliğindeki unutulma hakkının kullanılmasına yönelik taleplerin her bir somut olayın kriterlerine göre değerlendirilmesi gerektiğidir. Zira her iki hak da bireyin özel hayatının gizliliğinin temelini teşkil ettiğinden birbiriyle bağlantılıdır; unutulma hakkı lekelenmeme hakkının tamamlayıcısı ve teminatı olan bir haktır. Hatırlatmak isteriz ki geçmişte yaşadığı olumsuz veya adli bir olay dolayısıyla onuru ve haysiyeti zarar gören kişi, lekelenmeme hakkı kapsamında unutulma hakkını kullanarak söz konusu olumsuz veya adli bir olayın konu olduğu haberlere erişimin kaldırılmasını veya söz konusu haberlerin silinmesini talep edebilir.

³⁰⁹ Üçüncü Bölüm, II. Kişisel Verileri Koruma Kurulu Kararlarında Unutulma Hakkı, A. Kurulun 2020/481 Sayılı Kararı.

C. İfade ve Haberleşme Özgürlüğü

İfadenin ilk aşaması olan düşünce, kişinin kendi içinde yaşadığı gizli alanında ortaya çıkan³¹⁰ görüş, inanç, düşünce ve fikirlerin bütünüdür³¹¹. Kişinin temel hak ve özgürlükleri arasında korunması en önemli olan özgürlük düşünceyi özgür şekilde ifade etme özgürlüğü, bir başka deyişle ifade özgürlüğüdür. İfade özgürlüğü bir toplumun özgürce gelişmesi ve kişilerin ve kamunun menfaatlerine sahip çıkabilmesi açısından çok önemli bir özgürlüktür; zira kişilerin ve toplumların demokratik ve evrensel bir uyumla ileriye gitmesinin en büyük temellerinden birisi ifade özgürlüğüdür. Bireysel bir hak olan ifade özgürlüğü, internet gibi kitle iletişim araçları üzerinden kullanıldığında toplumsal alana girmekte ve aynı zamanda haberleşme özgürlüğünün de konusunu oluşturmaktadır³¹². İfade özgürlüğü ve haberleşme özgürlüğü sayesinde kişiler düşüncelerini sözlü, yazılı, işitsel, görsel şekillerde özgürce dışarıya aktarmakta ve paylaşmakta; dolayısıyla haber almakta ve vermektedir. Bir başka deyişle ifade ve haberleşme özgürlüğü kişinin kendini ifade edebilmesinin, kendi başına hareket edebilmesinin ve dolayısıyla dış dünyada var olabilmesinin ve diğer kişilerle iletişim içinde kalmasının teminatıdır. Böylece kişilerin kendilerini de özgürce geliştirmelerinin yolu açılmaktadır. Bununla birlikte, ifade özgürlüğü toplumun kişilerin ifade özgürlüğüne yapacağı müdahalelere karşı kişiye hareket alanı sağlamakta³¹³, kişinin hareket özgürlüğünü güvence altına almaktadır. Örneğin, kişi ifade özgürlüğü çerçevesinde kişisel verilerinin toplanmasının veya açıklanmasının kararını kendisi verebilecektir³¹⁴. Kişilerin ifade ve haberleşme özgürlüğü çerçevesinde açıkladıkları düşüncelerinin kapsamına yönelik olarak, söz konusu düşüncelerini hangi seviyede ve kimlere, ne zaman ve nerede açıklayacaklarına dair özgürlükleri bulunmaktadır. Örneğin kişi kendisi ile ilgili hangi kişisel verileri açıklayacağına, hassas veya özel nitelikli kişisel verilerini açıklayıp

³¹⁰ İbrahim Kaboğlu, **Anayasa Hukuku Dersleri: Genel Esaslar**, 14. bs., İstanbul, Legal Yayıncılık, 2019, s. 278.

³¹¹ Sabahattin Nal, “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Çerçevesinde Düşünce, Vicdan ve Din Özgürlüğü”, **Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, C: LVII, Sayı: 4, 2002, s. 66, (Çevrim içi) <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/36202>, 30 Ekim 2021.

³¹² Apaydın, **Basın, Televizyon ve Radyo Yayınlarında: Cevap ve Düzeltme Hakkı, İnternette Erişimin Engellenmesi, Unutulma Hakkı**, s. 26; Ayözger Öngün, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, s. 6.

³¹³ Şimşek, **Anayasa Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması**, s. 145.

³¹⁴ Şimşek, **Anayasa Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması**, s. 147.

açıklamayacağına kendisi karar ve hatta rıza vermektedir. Bu durumda ifade ve haberleşme özgürlüğü ile kişisel verilerin korunması hakkının birbirini desteklediği ve koruduğu anlaşılmaktadır³¹⁵.

İfade özgürlüğü AİHS madde 10'da³¹⁶ ve Anayasa madde 26'da³¹⁷ düzenlenerek güvence altına alınmaktadır. AİHS ise ifade özgürlüğünü sadece bir ifadenin dış dünyayla paylaşılması ile sınırlanmamakta³¹⁸, ayrıca "...Bu hak, kamu makamlarının müdahalesi olmaksızın ve ülke sınırları gözetilmeksizin, kanaat özgürlüğünü ve haber ve görüş alma ve de verme özgürlüğünü de kapsar." cümlesi çerçevesinde haber alma ve verme serbestisi, görüş ve inançlara ulaşılması ve bunların paylaşılmasını da ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirmektedir³¹⁹.

³¹⁵ Küzeci, **Kişisel Verilerin Korunması**, s. 99.

³¹⁶ AİHS madde 10 şu şekildedir: "1. Herkes ifade özgürlüğü hakkına sahiptir. Bu hak, kamu makamlarının müdahalesi olmaksızın ve ülke sınırları gözetilmeksizin, kanaat özgürlüğünü ve haber ve görüş alma ve de verme özgürlüğünü de kapsar. Bu madde, Devletlerin radyo, televizyon ve sinema işletmelerini bir izin rejimine tabi tutmalarına engel değildir. 2. Görev ve sorumluluklar da yükleyen bu özgürlüklerin kullanılması, yasayla öngörülen ve demokratik bir toplumda ulusal güvenliğin, toprak bütünlüğünün veya kamu güvenliğinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın, başkalarının şöhret ve haklarının korunması, gizli bilgilerin yayılmasının önlenmesi veya yargı erkinin yetki ve tarafsızlığının güvence altına alınması için gerekli olan bazı formaliteler, koşullar, sınırlamalar veya yaptırımlara tabi tutulabilir.", AİHS madde 10'un orijinal metnine ulaşmak için bkz.: https://www.echr.coe.int/documents/convention_eng.pdf.

³¹⁷ Anayasa madde 26 şu şekildedir: "(1) Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet resmî makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar. Bu fıkra hükmü, radyo, televizyon, sinema veya benzeri yollarla yapılan yayımların izin sistemine bağlanmasına engel değildir. (2) Bu hürriyetlerin kullanılması, millî güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği, Cumhuriyetin temel nitelikleri ve Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün korunması, suçların önlenmesi, suçluların cezalandırılması, Devlet sırrı olarak usulince belirtilmiş bilgilerin açıklanmaması, başkalarının şöhret veya haklarının, özel ve aile hayatlarının yahut kanunun öngördüğü meslek sırlarının korunması veya yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilmesi amaçlarıyla sınırlanabilir. (3) Haber ve düşünceleri yayma araçlarının kullanılmasına ilişkin düzenleyici hükümler, bunların yayımını engellemek kaydıyla, düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin sınırlanması sayılmaz. (4) Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunla düzenlenir."

³¹⁸ Ulaş Karan, **İfade Özgürlüğü: Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru El Kitapları Serisi – 2**, Ankara: Avrupa Konseyi, 2018, s. 64, (Çevrim içi) https://www.anayasa.gov.tr/media/3545/02_ifade_ozgurlugu.pdf, 30 Ekim 2021; AYM'nin de "Bilgi ve kanaatlere ulaşma özgürlüğünün, ifade özgürlüğünün norm alanı içinde olduğu konusunda hiçbir şüphe ya da anlaşmazlık bulunmamaktadır." ifadesi ile AİHS'e paralel bir yaklaşım sergilediği görüşündeyiz.

³¹⁹ Reyhan Sunay, "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde ve Türk Anayasasında İfade Hürriyetinin Korunması", **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C: VIII, Sayı: 1-2, 2000, s. 528, (Çevrim içi) <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/262152>, 30 Ekim 2021.

Keza AİHM'nin de internetin doğası gereği ifade ve haberleşme özgürlüğünün kullanılmasını temin eden bir araç olmasından yola çıkarak bu iki hakkı birbirinin tamamlayıcısı sayan kararları mevcuttur³²⁰.

Diğer haklar gibi ifade özgürlüğü de sonsuz bir hak değildir. Zira AİHS madde 10/2 de ifade özgürlüğünün devletler tarafından meşru şekilde sınırlandırılacağı durumları “...Görev ve sorumluluklar da yükleyen bu özgürlüklerin kullanılması, yasayla öngörülen ve demokratik bir toplumda ulusal güvenliğin, toprak bütünlüğünün veya kamu güvenliğinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın, başkalarının şöhret ve haklarının korunması, gizli bilgilerin yayılmasının önlenmesi veya yargı erkinin yetki ve tarafsızlığının güvence altına alınması için gerekli olan bazı formaliteler, koşullar, sınırlamalar veya yaptırımlara tabi tutulabilir...” ifadesi ile düzenlemektedir.

Anayasa'daki düzenlemeye bakıldığında ise, Anayasa'nın “başka yollar” ifadesi vasıtasıyla ifade özgürlüğünün ve dolayısıyla haberleşme özgürlüğünün kullanımının önünün açıldığı, böylece ilgili düzenlemenin günümüze kadar gelerek internet gibi yeni iletişim teknolojilerini de kapsamasının sağlandığı görülmektedir. Madde ayrıca, yine bireysel olarak bilgi ve düşünceleri alıp verme hakkı dışında basın yayın organlarının haber alma ve verme hakkını³²¹ da kısıtlı olarak düzenlemektedir.

Anayasa hukukunda ifade özgürlüğü, dokunulmaz ve mutlak haklar arasında yer almaktadır³²². AYM, kararlarında³²³ ifade özgürlüğünün hem gerçek hem de tüzel kişiler açısından bir hak olduğunu ve siyaset, sanat, akademik hayat ve ticaret hayatı gibi insan hayatının her alanındaki düşüncelerin dışa vurulmasını kapsadığını ifade

³²⁰ AİHM'in ifade ve haberleşme özgürlüğünü birlikte değerlendirmesine ilişkin bkz.: “Sözleşme'nin 10. maddesi, "herkesin" ifade özgürlüğü hakkını güvence altına alır ve sadece haber içeriklerini değil aynı zamanda bu haberlerin yayın araçlarını da ilgilendirmektedir.”, (Çevrim içi) <https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/pdf/?library=ECHR&id=001-120273&filename=001-120273.pdf>, 16 Ocak 2021.

³²¹ Basın özgürlüğü temel olarak Anayasa'nın “X. Basın ve yayımla ilgili hükümler” bölümü altında madde 28 ila 32 arasında düzenlenmektedir.

³²² Şimşek, **Anayasa Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması**, s. 146.

³²³ AYM, Bekir Coşkun Başvurusu, Başvuru Numarası: 2014/12151, Karar Tarihi: 4/6/2015, s. 36, (Çevrim içi) <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/12151>, 30 Ekim 2021; Ali Gürbüz ve Hasan Bayar Başvurusu, Başvuru Numarası: 2013/568, Karar Tarihi: 24/6/2015, s. 42, (Çevrim içi) <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/568?KelimeAra%5B0%5D=ya&page=658>, 30 Ekim 2021; Ali Gürbüz Başvurusu, Başvuru Numarası: 2013/724, Karar Tarihi: 25/6/2015, s. 45, (Çevrim içi) <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/724>, 30 Ekim 2021; Ali Rıza Üçer Başvurusu (2), Başvuru Numarası: 2013/8598, Karar Tarihi: 2/7/2015, s. 29, (Çevrim içi) <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/8598>, 30 Ekim 2021.

etmektedir. Dahası, ifade özgürlüğünün kapsama alanı, düşüncesini açıklayan kişi haricindeki kişiler tarafından söz konusu düşünceye ilişkin değerli, değersiz, faydalı, faydasız gibi subjektif ve keyfi değerlendirmeler yapılmasından bağımsızdır. Bir başka deyişle, her tür düşüncenin açıklanması ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilmektedir³²⁴.

Yine ifade özgürlüğünün kapsamını belirlemek açısından AYM “Twitter” hakkında verdiği kararında³²⁵ ifade özgürlüğünün sahip olunan “düşünce ve kanaati (görüşü) açıklama ve yayma” ve dolayısıyla “haber veya görüş alma ve verme” özgürlüklerini de barındırdığını; yani ifade özgürlüğünün kişilerin özgürce kendini ifade etme; kendisiyle veya bir düşüncesiyle ilgili hususları anlatma, savunma, yayma; çevresiyle haber, bilgi ve fikir paylaşımı yapma; paylaşım yaptığı düşüncelerinden dolayı herhangi bir şekilde ayıplanmaması anlamına geldiğini belirtmektedir³²⁶. Tüm bu bilgiler ışığında kişilerin ifade özgürlüğü ve haberleşme özgürlüğünün kişisel verilerin korunması hakkı birbirinin arkasından gelen, zaman zaman birbiri ile çatışan zaman zaman da birbirini destekleyen haklar olduğunu söylemek mümkündür.

İfade özgürlüğü ve haberleşme özgürlüğü ile kişisel verilerin korunması hakkı ve dolayısıyla unutulma hakkı birbirleri ile yarışan haklar olduğundan bu haklar arasındaki dengenin iyi sağlanması gerekmektedir. Mesela, bir kişinin magazin basınında yer alan veya topluma mal olmuş kişilere yönelik ifadeleri; söz konusu kişilerin sanatçı, siyasetçi veya devlet insanı gibi kamuya mal olması ve haberin de bu kişilerin kişisel verilerine yönelik olması durumunda, yarışan haklar dengesinde ifade ve haberleşme özgürlüğünün önde geleceğini söylemek mümkündür³²⁷. Konuyu söz konusu kamuya mal olmuş kişiler açısından düşündüğümüzde ise, bu kişilerin kendilerine yönelik kişisel veri içeren kayıtların özel hayatlarının gizliliğinin korunması ve unutulma hakları doğrultusunda silinmesini veya kendi isimleri ile bağlantısının kesilerek listelenmemesini istediklerinde, buradaki yarışan haklar

³²⁴ Karan, **İfade Özgürlüğü: Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru El Kitapları Serisi – 2**, s. 6, (Çevrim içi) https://www.anayasa.gov.tr/media/3545/02_ifade_ozgurlugu.pdf, 7 Kasım 2021.

³²⁵ AYM Başkanlığı, Başvuru Numarası: 2014/3986, Karar Tarihi: 2/4/2014, (Çevrim içi) <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/04/20140403-18.pdf>, 7 Kasım 2021.

³²⁶ Aydın Akgül, **Danıştay ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında: Kişisel Verilerin Korunması**, İstanbul, Beta Yayınevi, 2014, s. 90.

³²⁷ Apaydın, **Basın, Televizyon ve Radyo Yayınlarında: Cevap ve Düzeltme Hakkı, İnternette Erişimin Engellenmesi, Unutulma Hakkı**, s. 26.

dengeinde kişilerin ifade ve haberleşme özgürlüğünün öne çıkması ve dolayısıyla söz konusu kayıtların silinmesi veya listelenmemesinin yerine getirilmesi mümkün olmayabilecektir. Zira bu noktada kamunun üstün menfaati söz konusu kamuya mal olmuş kişilerin özel hayatının gizliliğinden ve dolayısıyla unutulma hakkından üstün gelmektedir. Bununla birlikte, söz konusu haberin kamuya mal olmuş kişilere de ait olsa, kişilerin özel hayatlarının kamuyu ilgilendirmeyen kısmıyla ilişkili olması halinde herhangi bir kamu menfaatinde bahsedilmeyeceğinden, böyle bir durumda yöneltilecek unutulma hakkı talebi ise ifade özgürlüğüne üstün gelecektir.

D. Basın Özgürlüğü

Kişilerin ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilen haber alma ve verme tasarruflarının Anayasa madde 28’de düzenlenen “Basın Hürriyeti” boyutu bulunmaktadır. Zira AİHS’in *İfade Özgürlüğü* başlıklı madde 10 düzenlemesi şu şekildedir:

“Herkes ifade özgürlüğü hakkına sahiptir. Bu hak, kamu makamlarının müdahalesi olmaksızın ve ülke sınırları gözetilmeksizin, kanaat özgürlüğünü ve haber ve görüş alma ve de verme özgürlüğünü de kapsar.”

Bu bağlamda, AYM’nin 2013/2602 başvuru numaralı, 23 Ocak 2014 karar tarihli Emin Aydın başvurusu³²⁸ ve AYM Genel Kurulunun Youtube LLC Corporation Service Company ve Diğerleri başvurusu hakkındaki 2014 yılındaki kararı³²⁹ çerçevesinde ifade özgürlüğü; görsel ve yazılı medya araçları yoluyla fikir, düşünce ve haberlerin yayılmasını güvence altına alan basın hürriyeti de düşünceyi açıklama ve yayma özgürlüğünün kullanılma araçlarından biri olarak ele alınmaktadır. O kadar ki, AİHM nezdinde görülen 9815/82 başvuru numaralı ve 08 Temmuz 1986 tarihli *Lingens – Avusturya* kararında³³⁰ basının *kamu bekçiliği* rolünü haiz olduğu vurgulanmıştır.

³²⁸ AYM, Emin Aydın Başvurusu, Başvuru Numarası: 2013/2602, Karar Tarihi: 23/1/2014, (Çevrim içi) <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/2602>, 27 Eylül 2021.

³²⁹ AYM, Youtube LLC Corporation Service Company ve Diğerleri Başvurusu, Başvuru Numarası: 2014/4705, Karar Tarihi: 29/5/2014, (Çevrim içi) <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/4705>, 27 Eylül 2021.

³³⁰ İfade Özgürlüğü ile İlgili Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Kaynakçası, Ankara: Avrupa Konseyi, s. 2, (Çevrim içi) <https://rm.coe.int/16807005e2>, 27 Eylül 2021.

Böylece ifade özgürlüğünün bir görünümü olarak ortaya çıkan basın hürriyeti kapsamında işlenen kişisel verilerin KVKK'nın uygulama alanına düşüp düşmediği tartışma konusu haline gelmiştir. Zira Kurulun, *Hakkında hüküm verildiği suçtan dolayı cezası infaz edilen ilgili kişiye ait haberin yayımlandığı gazetenin internet sitesinden kaldırılması talebi* hakkındaki 22 Mayıs 2020 tarihli ve 2020/414 sayılı Karar Özetinde³³¹ (“**2020/414 Sayılı Karar Özeti**”), basın hürriyeti, ifade özgürlüğünün bir yansıması olarak ele alınmış olup basın hürriyeti kapsamında yapılan bir haberde basın hürriyetinin kişilik hakları ile karşı karşıya gelmesi noktasında dikkate alınması gereken kriterlere yer verilmiştir. Bu kriterler:

- a. Kamu ilgi ve yararı taşıması,
- b. Gerçek ve güncel olması,
- c. Özü ile biçimi arasındaki denge

olarak belirlenmiştir ve hangi hakka üstünlük tanınacağıнын değerlendirilmesi noktasında mühimdir. Böylece çatışan haklar bakımından her somut ihtilafa özgü değerlendirme yapılmasının akabinde, kişisel verilerin ifade özgürlüğünün bir parçası olan basın hürriyeti bağlamında işlenmesi KVKK'nın *İstisnalar* başlıklı madde 28 düzenlemesini gündeme getirecektir. Sonuç olarak, KVKK madde 28/1-c hükmü doğrultusunda, kişisel verilerin ifade özgürlüğü kapsamında işlenmesi hukuka uygunluk sebebi teşkil edeceğinden KVK Mevzuatının uygulama alanı bulmayacağını söylemek yerinde olacaktır.

Yukarıda anıldığı üzere, ifade özgürlüğünün “haber veya görüş alma ve verme” özgürlüklerini de barındırdığından hareketle; kişilerin ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilen haber alma ve verme tasarruflarının Anayasa madde 28’de düzenlenen “Basın Hürriyeti” boyutunun da bulunduğu ve bahse konu bu boyutun KVKK açısından ne ifade ettiğine değinilmiştir. Bu başlığın devamında ise basın hürriyeti, unutulma hakkı çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Kurulun 2020/414 Sayılı Karar Özetinde de ele alındığı üzere; ifade özgürlüğünün bir yansıması olan basın hürriyeti kapsamında yapılan bir haberde, kişilik hakları ile basın hürriyetinin karşı karşıya geldiği durumlarda dikkate alınması

³³¹ Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 22.05.2020 tarihli ve 2020/414 sayılı Karar Özeti, (Çevrim içi) <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6915/2020-414>, 28 Eylül 2021.

gereken kriterlere yer verilmiştir. Bu kapsamda, bahse konu haberin sayılan kriterleri karşılamaması halinde, kişilerin kişilik hakkı, somut olay özelinde basın hürriyetine göre daha üstün tutulabilecektir. Bu noktada anılan kriterler, basın hürriyeti ile ilişkili olan unutulma hakkı ile basın hürriyeti hakkı arasında denge gözetmek anlamında önem arz etmektedir. Nitekim Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 2015/1679 Sayılı Kararında³³² unutulma hakkı, “*üstün bir kamu yararı olmadığı sürece, dijital hafızada yer alan geçmişte yaşanan olumsuz olayların bir süre sonra unutulmasını, başkalarının bilmesini istemediği kişisel verilerin silinmesini ve yayılmasının önlemesini isteme hakkı*” olarak tanımlanmıştır. Görüleceği üzere üstün bir kamu yararının mevcut olduğu hallerde unutulma hakkının talep edilebilir olmayacağı söylenmesi mümkündür. Fakat bu noktada belirtmek de gerekir ki, basın hürriyetinin unutulma hakkından ciddi ölçüde etkilendiği ve unutulma hakkının basın hürriyetini kısıtladığı eleştirisi getirenler de mevcuttur³³³. Her halükârda, mutlak ve belirli sınırları olmayan bir hak olarak tanımlanan unutulma hakkı kapsamına ilişkin talepler; her somut olay özelinde yarışan haklar çerçevesinde değerlendirilmelidir³³⁴.

İfade özgürlüğü ve basın hürriyetine göre daha üstün bir hak olarak tanımlanmayan³³⁵ unutulma hakkı çerçevesinde, İnternet Kanunu’nun *İçeriğin yayından çıkarılması ve erişimin engellenmesi* başlıklı madde 9 düzenlemesi uyarınca “*internet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle kişilik haklarının ihlal edildiğini iddia eden gerçek kişilerin*” kendisine ilişkin içeriğin yayından çıkarılmasını talep etme hakkı mevcuttur. Böylece kişilerin özel hayatlarını yaşanabilir kılacak ve başkaları tarafından ayrımcılığa uğramamasını sağlayacak şekilde başta kişisel verilerin korunması hakkı ve özel hayatın gizliliği hakkı olmak üzere unutulma hakkı

³³² Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, T. 17.6.2015, E. 2014/4-56, K. 2015/1679, (Çevrim içi) <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/dsp.php?fn=hgk-2014-4-56.htm&kw=Yarg%C4%B1tay+Hukuk+Genel+Kurulu,+T.+17.6.2015,+E.+`2014/4-56,+K.+`2015/1679`&cr=yargitay#fm>, 4 Aralık 2021.

³³³ Yavuz, *İnternet’teki Arama Sonuçlarından Kişisel Verilerin Kaldırılması Unutulma Hakkı*, s. 197.

³³⁴ Joris Van Hoboken, *The Proposed Right to be Forgotten Seen from the Perspective of Our Right to Remember Freedom of Expression Safeguards in a Converging Information Environment*, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2013, s. 13, (Çevrim içi) http://www.law.nyu.edu/sites/default/files/upload_documents/VanHoboken_RightTo%20Be%20Forgotten_Manuscript_2013.pdf, 4 Aralık 2021.

³³⁵ Avrupa Komisyonu, *Factsheet on the ‘Right to be Forgotten’ ruling (C-131/12)*, 2014, s. 4, (Çevrim içi) https://web.archive.org/web/20140708142544/http://ec.europa.eu/justice/data-protection/files/factsheets/factsheet_data_protection_en.pdf, 4 Aralık 2021.

da gözetilmiş olacaktır. Zira kişisel verilerin korunması hakkı kapsamında ilgili maddeye de uygun düşecek şekilde kişisel verilerin silinmesini talep edebilme hakkı, kişilerin geçmiş hayatlarında yaşadığı olumsuzlukların unutulmasına da imkân sağlayacaktır³³⁶. Bu açıklamalardan da görüleceği üzere, basın özgürlüğü ve unutulma hakkı birbiri ile yakın ilişkide olan haklardandır.

E. Bilgiye Erişim Özgürlüğü

Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 2020 tarihli bir kararında³³⁷ ifade özgürlüğünün, “Anayasanın 25 ve 26. AİHS’nin 10. Maddeleri ile teminat altına alınan, düşünce ve kanaate sahip olma, bilgiye erişme (haber alma), düşünce ve kanaati açıklama ve yayma haklarını da” kapsadığı ele alınmıştır. İşbu başlık altında ise bilgiye erişme özgürlüğü ve bu özgürlüğün unutulma hakkı ile ilişkisi incelenmiştir.

Kamu bekçiliği rolünü haiz olan basın mensupları; yaptıkları haberler, araştırmalar ve analizler ile yaşanan olaylar ve kişiler hakkında her türlü bilgiyi³³⁸ vermektedirler. Bu noktada ise basın özgürlüğünün bir bakıma kişi ve toplumun bilgi edinme hakkını koruduğunu söylemek mümkündür. Fakat belirtmek de gerekir ki, ifade ve basın özgürlüğü mutlak haklardan değildir ve kişilerin ve toplumun bilgi edinme hakkının bulunduğu durumlarda dahi sınırsız bir bilgiye ulaşma/haber alma³³⁹ veya tüm resmî belgelere³⁴⁰ mutlak bir erişim hakkı teşkil etmez. Bu durumda, bilgiye erişim hakkının, sınırsızca her türlü bilgiye erişim anlamına gelmediği anlaşılmaktadır.

³³⁶ Apaydın, **Basın, Televizyon ve Radyo Yayınlarında: Cevap ve Düzeltme Hakkı, İnternette Erişimin Engellenmesi, Unutulma Hakkı**, s. 162.

³³⁷ Yargıtay 16. Ceza Dairesi, T. 24.9.2020, E. 2020/82, K. 2020/4391, (Çevrim içi) <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/dsp.php?fn=16cd-2020-82.htm&kw=Yarg%C4%B1tay+16.+Ceza+Dairesi,+T.+24.9.2020,+E.+`2020/82`,`+K.+`2020/4391`&cr=yargitay#fm>, 4 Aralık 2021.

³³⁸ Yargıtay 16. Ceza Dairesi, T. 24.9.2020, E. 2020/82, K. 2020/4391, (Çevrim içi) <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/dsp.php?fn=16cd-2020-82.htm&kw=Yarg%C4%B1tay+16.+Ceza+Dairesi,+T.+24.9.2020,+E.+`2020/82`,`+K.+`2020/4391`&cr=yargitay#fm>, 4 Aralık 2021.

³³⁹ Yargıtay 16. Ceza Dairesi, T. 16.3.2020, E. 2019/1989, K. 2020/2030, (Çevrim içi) <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/dsp.php?fn=16cd-2019-1989.htm&kw=Yarg%C4%B1tay+16.+Ceza+Dairesi,+T.+16.3.2020,+E.+`2019/1989`,`+K.+`2020/2030`&cr=yargitay#fm>, 4 Aralık 2021.

³⁴⁰ Dominika Bychawska-Siniarska, **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Kapsamında İfade Özgürlüğünün Korunması: Uygulamacılar İçin El Kitabı**, Avrupa Konseyi, 2018, s. 19, (Çevrim içi) <https://rm.coe.int/aihs-kapsam-nda-ifade-ozgurlugu/16808db5d5>, 5 Aralık 2021.

Kişinin haiz olduğu bilme isteği ve merak güdüsü, teknolojik gelişmeler ile birlikte farklı şekillerde tecessüm edebilmektedir. Bilgiye erişimdeki kolaylık ve bilgiyi işleyip yaymadaki imkânların çokluğu³⁴¹, bilme isteği ve merak duygusuna şekil veren bazı etkenlerdendir. Fakat elbette ki bilgilere erişimdeki kolaylık ile kişilerin özel hayatının gizliliği arasında bir denge gözetmek mühimdir. Böylece, hayatını özerkçe devam ettirmek isteyen kişinin, hayatında yeni bir sayfa açabilmesi kamunun bilgilere sınırsız olmayacak bir biçimde erişme hakkı ile karşı karşıya gelebilmektedir.

Konuya ilişkin olarak ABAD’ın 2014 yılında verdiği “Mario Costeja González v. Google Spain Sl, Google Inc. Kararı” yani Google İspanya Kararı³⁴² ışığında, “*kişinin özel hayatının gizliliği hakkının, arama motorunun ekonomik çıkarı ile söz konusu kişi adına yapılan arama üzerine kamunun bilgiye erişim hakkının üzerinde olduğu değerlendirmesinde bulunulmuş, bu kuralın yalnızca kamunun bilgiyi öğrenmesinde üstün bir yararı var ise uygulanmayacağı*” ele alınmıştır. Görülmektedir ki, bir çatı kavram olan ifade özgürlüğünün içinde yer alan bilgiye ulaşma/erişme hakkı, ancak bireyin özel hayatındaki gizliliğine nazaran daha üstün bir yarar teşkil edecek ise tasarruf edilebilir hale gelecektir.

AIHM’in 28 Haziran 2018 tarihli M.L. ve W.W. v. Almanya kararında³⁴³, “*bir davanın sıradan bir davanın ötesine gitmesi durumunda, kamunun daha fazla bilgi edinme menfaati olduğu ve kamunun bilgiye erişme hürriyetinin kişinin kişisel haklarının korunmasına ilişkin hakkının üstüne geçeceği*” görüşü sabittir. Bahse konu kararda, haklar arasında denge değerlendirmesinde bulunurken basının toplum karşısında haiz olduğu rol de gözetilerek kamunun bilgiye erişmesindeki menfaatlerin dikkate alınması gerektiğine vurgu yapılmıştır. Bu çerçevede, unutulma hakkının da mümkün olduğunca dar yorumlanması ve üstün bir kamu yararı olmadığı sürece gelecek nesillerin bilgiye erişim hakkını da engellemeyen bir yaklaşımın tercih

³⁴¹ Hasan Elmalıca, “Bilişim Çağının Ortaya Çıkardığı Temel Bir İnsan Hakkı Olarak Unutulma Hakkı”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C: LXV, Sayı: 4, 2016, s. 1604, (Çevrim içi) <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/621578>, 5 Aralık 2021.

³⁴² ABAD, Google İspanya Kararı, T. 13 Mayıs 2014, K. 131/12, (Çevrim içi) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:62012CJ0131&from=EN>, 12 Aralık 2021.

³⁴³ AIHM, M.L. ve W.W. v. Almanya Kararı, Başvuru Numaraları: 60798/10 ve 65599/10, Karar Tarihi: 28/09/2018, (Çevrim içi) <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%22001-183947%22%7D>, 12 Aralık 2021.

edilmesi³⁴⁴ yerinde olacaktır. Nitekim Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 2015/1679 Sayılı Kararında³⁴⁵ da yer verildiği üzere, “*üstün bir kamu yararı olmadığı sürece, dijital hafızada yer alan geçmişte yaşanan olumsuz olayların bir süre sonra unutulmasını, başkalarının bilmesini istemediği kişisel verilerin silinmesini ve yayılmasının önlemesini isteme hakkı*” olarak ifade edilen unutulma hakkı kapsamında, yarışan hak değerlendirmesinde üstün bir kamu yararı olduğu sürece toplumun bilgiye erişim özgürlüğü, bahse konu bilginin sahibi olan kişinin özel hayatının gizliliğini sağlayan unutulma hakkına nazaran elzem olacaktır.

Kanaatimizce unutulma hakkının burada bahsedilen haklarla ilişkisini ve özellikle yarışan haklar açısından unutulma hakkı ile üstünlük değerlendirmelerini yaparken önem kazanan konu, yarışan haklar dengesinin objektif bir şekilde ayarlanmasıdır. Zira yarışan haklar dengesinin kamu yararı, genel ahlak gibi kavramlar üzerinden yapıldığı, bu kavramların genel kabul görmüş tanımları olmadığı ve yoruma dayalı kavramlar olduğu göz önüne alındığında, her bir somut olayın özelliklerine göre ve değişik kişiler tarafından yapılacak değerlendirmelerde söz konusu kavramların özellikle geniş yorumlanması unutulma hakkının kullanılmasını kısıtlayabilir ve böylece adaletin eşit tesis edilmesi açısından sıkıntı yaratabilir. Bu sıkıntıların oluşmaması için özellikle internette arama motorları üzerinde yer alan kayıtlar açısından, çalışmamızın Üçüncü Bölümünde *Kurulun 2020/481 Sayılı Kararı* başlığı altında³⁴⁶ yer alan, denge testinde kullanılacak yol gösterici nitelikteki kriterlerin göz önünde bulundurulması önemli olmaktadır.

V. Unutulma Hakkının Dayanağı

A. Avrupa Birliği’nde Unutulma Hakkı

Unutulma hakkı, Avrupa Komisyonunun dönem Başkan Yardımcısı Viviane Reading’in 2010 yılındaki bir basın açıklamasında unutulma hakkına ilk defa

³⁴⁴ Mehmet Bedii Kaya, “Unutulma Hakkı: AİHM’in Unutulma Hakkına Yaklaşımı”, 8 Mayıs 2020, (Çevrim içi) <https://www.mbkaya.com/unutulma-hakki-insan-haklari-aihm/>, 12 Aralık 2021.

³⁴⁵ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, T. 17.6.2015, E. 2014/4-56, K. 2015/1679, (Çevrim içi) <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/dsp.php?fn=hgk-2014-4-56.htm&kw=Yarg%C4%B1tay+Hukuk+Genel+Kurulu,+T.+17.6.2015,+E.+`2014/4-56`,`+K.+`2015/1679`&cr=yargitay#fm>, 12 Aralık 2021.

³⁴⁶ Üçüncü Bölüm, II. Kişisel Verileri Koruma Kurulu Kararlarında Unutulma Hakkı, A. Kurulun 2020/481 Sayılı Kararı.

değınmesiyle ortaya çıkmış ve akabinde 2014 yılında ABAD'ın verdiği Google İspanya Kararı ile yargısal anlamda da tanınmıştır. Her ne kadar çalışmamızın konusu Türk hukukunda kişisel verilere yönelik unutulma hakkı olsa da unutulma hakkının gelişimini anlatabilmek açısından ilgili Google İspanya Kararının süreçlerine yönelik bilgilerin faydalı olacağı görüşündeyiz.

1. Google İspanya Kararı³⁴⁷

İspanya'da yaşayan İspanyol asıllı Mario Costeja González, 5 Mart 2010 tarihinde, özellikle Katalonya'da geniş bir dağıtım ağı bulunan La Vanguardia gazetesini dağıtan La Vanguardia ile Google İspanya ve Google Inc.'e karşı İspanyol Veri Koruma Otoritesi (*Agencia Espanola Proteccion Datos*) nezdinde bir şikâyetle bulunur. Söz konusu şikâyet, González'in adının Google arama motoruna yazıldığında La Vanguardia gazetesine ait 19 Ocak 1998 tarihli ve 9 Mart 1998 tarihli iki sayfanın linklerinin gelmesi hakkındadır. Söz konusu linkler, González'in sosyal güvenlik borçlarına yönelik haciz takibi sonucunda, evinin açık artırma yoluyla satılmış olması hakkındadır³⁴⁸.

Şikâyeti ile Mario Costeja González, öncelikle La Vanguardia gazetesinin söz konusu sayfaları silmesini veya değiştirmesini böylece González'e ait kişisel veri içeren kayıtlara artık erişilememesini veya La Vanguardia gazetesinin arama motorları tarafından kullanıma sunulan araçları kullanarak 1998 yılından kalma kişisel veri içeren kayıtlarına dair bir koruma sağlamasını istemiştir. González ayrıca, kendisiyle ilgili kişisel veri içeren kayıtların artık La Vanguardia gazetesinin linklerinde yer almaması amacıyla, Google İspanya veya Google Inc.'in de González'e ait kişisel verileri kaldırmasını veya gizlemesini talep etmiştir. González bu talebini öne sürerken, söz konusu haciz işlemlerinin yıllar önce tamamen çözüldüğünü ve bu konuya yapılan atıfların günümüz ile büsbütün ilgisiz olduğunu belirtmiştir³⁴⁹.

³⁴⁷ ABAD, Google İspanya Kararı, T. 13 Mayıs 2014, K. 131/12, (Çevrim içi) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:62012CJ0131&from=EN>, 9 Ocak 2021.

³⁴⁸ ABAD, Google İspanya Kararı, T. 13 Mayıs 2014, K. 131/12, paragraf 14, (Çevrim içi) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:62012CJ0131&from=EN>, 9 Ocak 2021.

³⁴⁹ ABAD, Google İspanya Kararı, T. 13 Mayıs 2014, K. 131/12, paragraf 15, (Çevrim içi) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:62012CJ0131&from=EN>, 9 Ocak 2021.

İspanyol Veri Koruma Otoritesi, Mario Costeja González'e ait kişisel veri içeren söz konusu kayıtların yayımlanmasının İspanyol Çalışma ve Sosyal İlişkiler Bakanlığının kararı ile onandığı ve kayıtların yayımlanma amacının açık arttırmaya daha çok katılımcının ilgi göstermesini sağlamak amacıyla maksimum aleniliği kazandırmak olduğu gerekçesiyle, González'in talebinin La Vanguardia gazetesine ilişkin kısmını 30 Temmuz 2010 tarihinde reddetmiştir³⁵⁰.

Diğer taraftan İspanyol Veri Koruma Otoritesi, Mario Costeja González'in şikâyetinin Google İspanya ve Google Inc.'e yönelen kısmını ise, arama motoru operatörlerinin kişisel veri işleme faaliyetinde bulundukları, bu faaliyetlerden sorumlu oldukları ve bilgi toplumunda aracı olarak görev yaptıkları için yürürlükteki kişisel veri koruma mevzuatına uygun hareket etmeleri gerektiğinden, haklı bulmuştur. Bu çerçevede İspanyol Veri Koruma Otoritesi, kişisel verilerin bulundukları ortamların ve yayılmasının kişilerin onuru ve temel bir hak olan kişisel verilerin korunması hakkından taviz verilmesine sebep olduğu ve kişilerin üçüncü kişiler tarafından bilinmesini istemedikleri kişisel verilere ilişkin endişeleri olduğu durumlarda, söz konusu kişisel verileri kaldırma veya belirli kişisel verilere erişilmesini engelleme yetkisinin olduğu görüşündedir. İspanyol Veri Koruma Otoritesi, söz konusu yükümlülüğün doğrudan arama motoru operatörleri tarafından yerine getirilmesi gerektiğini belirtmiştir³⁵¹.

Google İspanya ve Google Inc., İspanyol Veri Koruma Otoritesi'nin bu kararına karşı ayrı ayrı davalar açarak, konuyu Ulusal Yüksek Mahkemeye (*Audiencia Nacional*) taşımıştır³⁵². Ulusal Yüksek Mahkeme yaptığı incelemeler sonucunda konunun ABAD nezdinde görülmesi gerektiğine karar vermiştir. Bu aşamada davanın tarafları, bir tarafta Google İspanya ve Google Inc., diğer tarafta İspanyol Veri Koruma Otoritesi ile Mario Costeja González olmuştur³⁵³.

³⁵⁰ ABAD, Google İspanya Kararı, T. 13 Mayıs 2014, K. 131/12, paragraf 16, (Çevrim içi) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:62012CJ0131&from=EN>, 9 Ocak 2021.

³⁵¹ ABAD, Google İspanya Kararı, T. 13 Mayıs 2014, K. 131/12, paragraf 17, (Çevrim içi) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:62012CJ0131&from=EN>, 9 Ocak 2021.

³⁵² ABAD, Google İspanya Kararı, T. 13 Mayıs 2014, K. 131/12, paragraf 18, (Çevrim içi) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:62012CJ0131&from=EN>, 9 Ocak 2021.

³⁵³ ABAD, Google İspanya Kararı, T. 13 Mayıs 2014, K. 131/12, paragraf 19-20, (Çevrim içi) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:62012CJ0131&from=EN>, 9 Ocak 2021.

ABAD Yüce Divan sıfatıyla yaptığı yargılamada, arama motorlarının içerik sağlayıcı sıfatıyla yürüttükleri, üçüncü kişiler tarafından internete aktarılan veya internette yayımlanan bilgilerin bulunması, otomatik olarak listelenmesi, geçici olarak muhafaza edilmesi ve sonuçta internet kullanıcılarına belirli bir sıralama tercihiyle sunulmasına dayanan faaliyetlerinin AB Veri Koruma Direktifi madde 2/1-b³⁵⁴ uyarınca kişisel verilerin işlenmesi olarak tanımlanıp tanımlanamayacağını öncelikli olarak belirlenmesi gerektiğini belirtmiştir. Eğer söz konusu faaliyet veri işleme faaliyeti olarak değerlendirilebiliyorsa o zaman arama motoru operatörünün veri işleme faaliyetinin veri sorumlusu olarak tanımlanıp tanımlanamayacağı incelenecek ve böylece arama motorlarının sorumluluğu belirlenecektir³⁵⁵.

Google İspanya ve Google Inc.’e göre, arama motorları internette yer alan tüm bilgileri kişisel veri ve diğer bilgiler şeklinde bir ayrıma tabi tutmadan işlemektedir; bu faaliyetleri bir kişisel veri işleme olarak kabul edilse dahi, arama motoru operatörlerinin veri sorumlusu sıfatını haiz olduğunu söylemek mümkün değildir; zira arama motoru operatörleri söz konusu veriler üzerinde herhangi bir bilgi sahibi olmadığı gibi herhangi bir kontrol sahibi de değildir³⁵⁶.

Diğer taraftan; Mario Costeja González ve Gonzalez’in yanında davaya katılan İspanya, İtalya, Avusturya ve Polonya ile Avrupa Komisyonu, uyuşmazlık konusu faaliyetlerin AB Veri Koruma Direktifi uyarınca çok net bir biçimde veri işleme faaliyet olduğu, dolayısıyla arama motoru operatörlerinin kişisel veri işleme faaliyetinin amaçlarını ve araçlarını belirleyen kişiler olarak, veri işleme faaliyetinin veri sorumlusu³⁵⁷ olduğunu ileri sürmüştür³⁵⁸. Yunanistan ise her ne kadar uyuşmazlık

³⁵⁴ AB Veri Koruma Direktifi madde 2/1-b’nin İnsan Hakları Ortak Platformu tarafından gerçekleştirilen Türkçe tercümesi şu şekildedir: “*“kişisel verilerin işlenmesi (işleme)”, silme veya tahrip etme, engelleme, birleştirme veya sıralama, sağlama ya da dağıtma, iletmeye açıklama, toplama, kaydetme, organizasyon, depolama, adaptasyon veya değiştirme, kurtarma, danışma gibi otomatik ya da otomatik olmayan araçlarla kişisel veriler üzerinde yapılan herhangi bir faaliyet veya faaliyet dizisini kastedecektir;*”, Direktif madde 2/1-b’nin orijinal metnine ulaşmak için bkz.: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:31995L0046&from=EN>.

³⁵⁵ ABAD, Google İspanya Kararı, T. 13 Mayıs 2014, K. 131/12, paragraf 21, (Çevrim içi) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:62012CJ0131&from=EN>, 9 Ocak 2021.

³⁵⁶ ABAD, Google İspanya Kararı, T. 13 Mayıs 2014, K. 131/12, paragraf 22, (Çevrim içi) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:62012CJ0131&from=EN>, 9 Ocak 2021.

³⁵⁷ Kurulun da arama motorlarını veri sorumlusu olarak kabul ettiği karar için bkz.: 23/06/2020 tarihli ve 2020/481 sayılı Karar, (Çevrim içi) <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6776/2020-481>, 9 Ocak 2021.

³⁵⁸ ABAD, Google İspanya Kararı, T. 13 Mayıs 2014, K. 131/12, paragraf 23, (Çevrim içi) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:62012CJ0131&from=EN>, 9 Ocak 2021.

konusu faaliyet bir veri işleme faaliyeti olsa da arama motorları daha çok aracı olarak hareket ettiğinden, verileri ara bellekte veya ön bellekte teknik olarak gerekli süreden daha uzun süre depolamadıkları müddetçe veri sorumlusu olmayacaklarını ifade etmiştir³⁵⁹.

ABAD, önceki kararlarında³⁶⁰, internet sayfalarına kişisel veri yükleme eyleminin AB Veri Koruma Direktifi madde 2/1-b uyarınca veri işleme faaliyeti olarak kabul edilmesi gerektiğini bildirmiştir³⁶¹. Zira arama motoru operatörü, kişisel verileri topladıktan sonra kendi listeleme programları çerçevesinde sırayla düzeltip, kaydedip, organize edip, kendi sunucularında muhafaza edip, sonunda arama sonucu listesi formatında kullanıcılarına sunmaktadır. Bu çerçevede arama motoru operatörleri, kişisel veri ve diğer bilgiler arasında herhangi bir ayırım yapıp yapmadığına bakılmadan, AB Veri Koruma Direktifi madde 2/b uyarınca, veri işleme faaliyetinde bulunmaktadır³⁶².

Arama motoru operatörlerinin veri sorumlusu olarak değerlendirilip değerlendirilmeyeceği konusunda ise ABAD, arama motorları tarafından gerçekleştirilen kişisel veri işleme faaliyetleri ile internet sitesi yayıncıları tarafından gerçekleştirilen ve söz konusu kişisel verinin internet sayfasına yüklenmesine dayanan kişisel veri işleme faaliyetlerinin birbirlerinden ayırt edilebilir nitelikte olduğunu; arama motoru operatörlerinin ilgili kişilerin adı üzerinden bir arama yapma imkânı tanıyarak, söz konusu kişisel verinin yayılmasında belirleyici bir rol oynadığı; dolayısıyla arama motorlarının faaliyetleri itibarıyla web sitesi yayıncılarına kıyasla kişisel verilerin korunması ve özel hayata saygı hakkına ciddi şekilde etki edebileceğini; tüm bu bilgiler ışığında arama motoru operatörlerinin sorumlulukları, yetkileri ve yetenekleri dâhilinde kişisel veri işlemenin amaç ve araçlarını belirleyen kişiler olduğunu; arama motorlarının üçüncü kişiler tarafından internete konulan veya yayımlanan bilgilerin bulunması, otomatik olarak listelenmesi, geçici olarak

³⁵⁹ ABAD, Google İspanya Kararı, T. 13 Mayıs 2014, K. 131/12, paragraf 24, (Çevrim içi) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:62012CJ0131&from=EN>, 9 Ocak 2021.

³⁶⁰ ABAD, Bodil Lindqvist Kararı, T. 06.11.2003, K. 101/01, paragraf 25, Kararın İngilizce dilindeki tam metnine ulaşmak için bkz.: (Çevrim içi) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A62001CJ0101>, 9 Ocak 2021.

³⁶¹ ABAD, Google İspanya Kararı, T. 13 Mayıs 2014, K. 131/12, paragraf 26, (Çevrim içi) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:62012CJ0131&from=EN>, 9 Ocak 2021.

³⁶² ABAD, Google İspanya Kararı, T. 13 Mayıs 2014, K. 131/12, paragraf 28, (Çevrim içi) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:62012CJ0131&from=EN>, 9 Ocak 2021.

depolanması ve sonuçta belirli bir düzen içerisinde internet kullanıcılarına sunulmasına yönelik faaliyetlerinin AB Veri Koruma Direktifi madde 2/1-b maddesi uyarınca kişisel verinin işlenmesi olduğunu; böylece arama motoru operatörlerinin de söz konusu kişisel veri işleme faaliyeti çerçevesinde Direktif madde 2/1-d uyarınca veri sorumlusu sıfatını haiz olduğunu belirtmiştir³⁶³.

ABAD, yargılamanın ilerleyen aşamasında uyumsuzluk konusu olaya ulusal mevzuatın uygulanıp uygulanmayacağına ilişkin sorulara da cevap aramıştır. ABAD, Google Inc.’nin sunduğu arama hizmetinin www.google.com tarafından dünya çapında sunulan bir hizmet olduğu; Google’ın İspanyolca versiyonunun, 2003 yılından bu yana kayıtlı olan www.google.es konumlu internet sitesi üzerinden servis verdiği; Google İspanya’nın, İspanya’da konumlanmış olanlar dâhil dünya çapındaki internet sitelerini listelediğini ancak faaliyetlerinin önemli bir kısmının İspanya’daki işletmeleri hedef aldığını; listelenen verilerin geçici olarak bir konumda depolandığını; Google İspanya’nın İspanya’da gerçekleştiği reklam yeri pazarlama ve satış faaliyetleri açısından Google Inc.’in ticari faaliyetlerinin büyük çoğunluğunu oluşturduğunu; Google İspanya’nın İspanya’da istikrarlı düzenlemeler aracılığıyla faaliyetlerini gerçekleştirdiğini; kendi başına bir tüzel kişiliği haiz olarak, Google Inc.’in İspanya bölgesindeki iştiraki olduğunu; AB Veri Koruma Direktifi’nin giriş hükümleri ve madde 4³⁶⁴ uyarınca, Avrupa Birliği mevzuatının oldukça geniş bir bölgesel kapsam öngörerek, kişilerin AB Veri Koruma Direktifi ile güvence altına alınan korumalardan yoksun kalmasını ve söz konusu korumanın zarara uğramasını

³⁶³ ABAD, Google İspanya Kararı, T. 13 Mayıs 2014, K. 131/12, paragraf 29-33, (Çevrim içi) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:62012CJ0131&from=EN>, 9 Ocak 2021.

³⁶⁴ AB Veri Koruma Direktifi madde 4’ün İnsan Hakları Ortak Platformu tarafından gerçekleştirilen Türkçe tercümesi şu şekildedir: “1. Her bir Üye Devlet, aşağıdaki durumlarda, kişisel verilerin işlenmesi için bu Direktif uyarınca kabul ettikleri ulusal hükümleri uygulayacaklardır: (a) İşleme, Üye Devletin topraklarındaki denetleyici kuruluşunun faaliyetleri bağlamında yapıldığında; aynı denetleyici, çeşitli Üye Devletlerin toprağında yerleşikse, bu kuruluşların her birinin, uygulanan ulusal mevzuatlarda öngörülen yükümlülüklerle uymasını temin edecek gerekli tedbirleri almalıdır; (b) denetleyici Üye Devletin topraklarında yerleşik olmayıp, uluslararası kamu hukukuna göre ulusal hukukun uygulandığı bir yerde bulunuyorsa; (c) denetleyici Topluluk topraklarında yerleşik değilse ve işleme amaçları için, kişisel veriler, bahse konu Üye devlet topraklarında konumlanan otomatik cihazları kullanırsa, bu tür cihazlar yalnızca Topluluk toprağı boyunca iletilme amacı için kullanılmadıkça; 21 (c) paragrafında atıfta bulunulan koşullarda, denetleyici, denetleyicinin kendisine karşı başlatılabilecek davalara zarar vermeksizin o Üye Devlet toprağında yerleşik bir temsilci atamalıdır.”, (Çevrim içi) <https://kisiselveri.com/9546ec-turkce>, 10 Ocak 2021, Direktif madde 4’ün orijinal metnine ulaşmak için bkz.: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:31995L0046&from=EN>.

engellemek amacını taşıdığını; bu çerçevede arama motoru operatörü tarafından yürütülen kişisel veri işleme faaliyetlerinin AB Veri Koruma Direktifi tarafından ortaya konulan yükümlülüklerden hariç tutulması kabul edilemeyeceği; Google Inc.’nin sunduğu reklam yerlerinin satış ve pazarlamasını yapmak üzere Üye Devlette Google İspanya’yı kurduğu ve faaliyetlerini İspanya’da mukim kişiler etrafında topladığı ve Google Inc. tarafından gerçekleştirilen kişisel veri işleme faaliyetinin İspanya’da Google İspanya tarafından gerçekleştirildiği göz önüne alındığında, söz konusu kişisel veri işleme faaliyetinden doğan uyuşmazlığa AB Veri Koruma Direktifi madde 4/1-a düzenlemesi kapsamında yerel mevzuat uygulanacağına hükmetmiştir³⁶⁵.

ABAD uyuşmazlığa uygulanacak mevzuatı tespit ettikten sonra Google İspanya ve Google Inc.’nin sorumluluklarının oranı konusuna değinmiştir. AB Veri Koruma Direktifi madde 12/1-b³⁶⁶ ile 14/1-a’nın ilk paragrafı³⁶⁷ uyarınca, internet sitelerinde üçüncü kişiler tarafından yayımlanan ve söz konusu kişilere ilişkin önceden veya talep üzerine kaldırılmamış kişisel veri içeren kayıtlar olması durumunda, söz konusu internet sitelerindeki kayıtlar hukuka uygun olsa dahi, arama motoru operatörünün, ilgili kişinin isminin internet siteleri ile bağlantısının kurulduğu aramaları takiben gösterilen sonuç listesinden kaldırılması talebini veri sorumlusu yükümlülüğü kapsamında yerine getirmesi gerekmektedir.

AB Veri Koruma Direktifi, gerçek kişilerin temel hak ve özgürlüklerinin, özellikle de özel hayata saygı hakkının, kişisel verilerin işlenmesi bakımından yüksek bir korumaya tabi tutulmasını garanti altına almak amaçındadır. Direktif tarafından öngörülen koruma yükümlülüğü bir taraftan kişisel veri işleme faaliyetinden sorumlu

³⁶⁵ ABAD, Google İspanya Kararı, T. 13 Mayıs 2014, K. 131/12, paragraf 38-60, (Çevrim içi) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:62012CJ0131&from=EN>, 9 Ocak 2021.

³⁶⁶ AB Veri Koruma Direktifi madde 12/1-b’nin İnsan Hakları Ortak Platformu tarafından gerçekleştirilen Türkçe tercümesi şu şekildedir: “(b) Özellikle verinin eksik veya yanlış yapısı yüzünden, bu Direktifin hükümlerine uymayan işlemede, verilerin engellenmesi veya silinmesi, uygun olarak düzeltilmesi;”, (Çevrim içi) <https://kisiselveri.com/9546ec-turkce>, 9 Ocak 2021, Direktif madde 12/1-b’nin orijinal metnine ulaşmak için bkz.: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:31995L0046&from=EN>.

³⁶⁷ AB Veri Koruma Direktifi madde 14/1-a’nın İnsan Hakları Ortak Platformu tarafından gerçekleştirilen Türkçe tercümesi şu şekildedir: “(a) En azından Madde 7 (e) ve (f)’de atıfta bulunulan durumlarda, ulusal mevzuat tarafından aksinin belirtilmesi haricinde, kendisine dair verilerin işlenmesinde, özel durumuna ilişkin zorlayıcı kanuni gerekçelere her zaman itiraz etmek.”, (Çevrim içi) <https://kisiselveri.com/9546ec-turkce>, 9 Ocak 2021, Direktif madde 14/1-a’nın orijinal metnine ulaşmak için bkz.: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:31995L0046&from=EN>.

kişilere yansıtılmış diğer taraftan kişisel verileri işleme faaliyetine tabi tutulmuş ilgili kişilere, veri işleme faaliyetine ilişkin bilgi talep etme, veri işleme faaliyetine ilişkin başvuru yapma, kişisel verilerin düzeltilmesini talep etme ve hatta belirli durumlar altında kişisel veri işleme faaliyetine itiraz etme gibi haklar tanınmıştır. Zira AB Veri Koruma Direktifi madde 12/1-b, Üye Devletlerin, her bir veri öznesinin, Direktif hükümlerine uygun olmayan veri işleme faaliyetleri açısından denetleyiciden, uygun olduğu ölçüde kişisel verilerinin düzeltilmesi, silinmesi veya bloke edilmesi talebinde bulunması hakkını güvence altına almasını temin eder. Bu çerçevede, AB Veri Koruma Direktifi madde 13'te³⁶⁸ yer alan istisnai durumlar hariç tüm veri işleme faaliyetleri, Direktif madde 6'da³⁶⁹ yer alan veri kalitesi ve Direktif madde 7'de³⁷⁰ yer alan hukuka uygunluk kriterlerine uygun şekilde gerçekleştirilmelidir.

³⁶⁸ AB Veri Koruma Direktifi madde 13'ün İnsan Hakları Ortak Platformu tarafından gerçekleştirilen Türkçe tercümesi şu şekildedir: “1. Bu tür bir sınırlama, aşağıdakileri sağlamak için gerekli tedbirleri oluşturduğunda, Üye Devletler, 6 (1), 10, 11 (1), 12 ve 21 maddelerinde belirtilen hak ve yükümlülüklerin kapsamını sınırlandıracak yasal tedbirleri kabul edebilirler: (a) ulusal güvenlik; (b) savunma; (c) kamu güvenliği; (d) düzenlenmiş meslekler için etik ihlallerinin veya ceza gerektiren suçların önlenmesi, incelenmesi, tespiti ve kovuşturulması; (e) parasal, bütçe ve vergilendirme konuları dahil olmak üzere, Avrupa Birliği'nin veya bir Üye Devletin önemli bir ekonomik veya mali menfaati; (f) c), (d) ve (e) 'de atıfta bulunulan durumlarda, resmi makamın yürütmesiyle ara sıra da olsa bağlantılı düzenleyici fonksiyon veya izleme, denetim; (g) diğerlerinin hak ve özgürlüklerinin veya veri öznesinin korunması. 2. Üye Devletler, yeterli yasal koruma önlemlerine tabi olarak özellikle veriler herhangi özel bir bireye dair kararlar veya tedbirler almak için kullanılmadığında, veri öznesinin gizlilik hakkını ihlal riski açıkça yoksa, veriler yalnızca bilimsel araştırma amacı için işlendiğinde veya yalnızca istatistik yaratma amacı için gerekli dönemi aşmayan bir süre için kişisel formda tutulduğunda, Madde 12'de belirtilen hakları bir yasama tedbiriyle sınırlandırabilir.”, (Çevrim içi) <https://kisiselveri.com/9546ec-turkce>, 9 Ocak 2021, Direktif madde 13'ün orijinal metnine ulaşmak için bkz.: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:31995L0046&from=EN>.

³⁶⁹ AB Veri Koruma Direktifi madde 6'nın İnsan Hakları Ortak Platformu tarafından gerçekleştirilen Türkçe tercümesi şu şekildedir: “1. Üye Devletler, kişisel verilerin aşağıdaki şekilde olmasını sağlayacaklardır: (a) adil ve yasal olarak işlenmiş; (b) belirli, açık ve meşru amaçlar için toplanmış ve bu amaçlarla uyumsuz biçimde başkaca işlenmemiş. Üye Devletlerin uygun korunma önlemleri sağlaması koşuluyla; tarihsel, istatistiksel veya bilimsel amaçlar için verilerin detaylı işlenmesi; uyumsuz olarak kabul edilmeyecektir; (c) toplandığı ve/veya ayrıca işlendiği amaçlara ilişkin olarak yeterlidir, ilgilidir ve bu amacı aşmaz;” (d) doğrudur ve gerektiği yerde güncel tutulur. Toplanma ve sonrasındaki işleme, silinme veya düzeltilme amaçlarını göz önünde tutarak verilerin yanlış veya eksik olmasını sağlayacak tüm makul önlemler alınmalıdır; (e) verilerin toplandığı esnada veya sonrasında işlendiği amaçlar için gerekenden daha uzun olmayan süre boyunca, veri öznesinin tespitine izin veren biçimde tutulur. Üye Devletler, tarihsel, istatistiksel veya bilimsel kullanım amacıyla daha uzun süreli depolanan kişisel veriler için uygun koruma önlemleri alacaktır. 21. paragrafa uyulmasını sağlamak, denetleyicinin sorumluluğunda olacaktır.”, (Çevrim içi) <https://kisiselveri.com/9546ec-turkce>, 9 Ocak 2021, Direktif madde 6'nın orijinal metnine ulaşmak için bkz.: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:31995L0046&from=EN>.

³⁷⁰ AB Veri Koruma Direktifi madde 7'nin İnsan Hakları Ortak Platformu tarafından gerçekleştirilen Türkçe tercümesi şu şekildedir: “Üye Devletler, kişisel verilerin işlenebilmesini yalnızca aşağıdaki koşullar sağlanırsa sağlayacaklardır: (a) Veri öznesi açık, kesin ve net bir biçimde rızasını vermişse veya (b) İşleme, bir sözleşme yapmadan önce veri öznesinin talebi üzerine önlem almak için ya da veri öznesinin taraf olduğu bir sözleşmenin yerine getirilmesi için gerekliyse veya (c) İşleme denetleyicinin

AB Veri Koruma Direktifi madde 6 uyarınca veri sorumluları, Üye Devletlerin tarihi, istatistiki ve bilimsel amaçlarla veri işleme faaliyetine halel getirmeksizin, kişisel veri işleme faaliyetinin hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun şekilde yürütülmesini, kişisel verilerin belirli, açık ve makul amaçlar için toplanmasını ve bu amaçlarla işlenmesini, kişisel verilerin toplama ve işleme amaçları ile bağlantılı ve bu amaçlarla sınırlı şekilde işlenmesini, kişisel verilerin güncel ve doğru olmasını ve ilgili kişilerin kimliklerinin tespit edilmesine izin veren bir formatta toplanmasını ve kişisel verilerin toplanan amaç için gerekli olan süreden daha uzun süre saklanmamasını güvence altına almalıdır. Kişisel verilerin bu hükümler çerçevesinde işlenmediğinin tespit etmesi halinde, ilgili kişilerin talebi üzerine veya re'sen, kişisel verilerin silinmesi veya düzeltilmesi için tüm makul önlemlerin de alınması gerekir³⁷¹.

İlgili kişiler AB Veri Koruma Direktifi madde 12/1-b ve 14/1-a'da yer alan talepleri doğrudan, talebin esasını inceleyerek duruma göre uyuşmazlık konusu veri işleme faaliyetini sona erdirecek veri sorumlusuna yöneltebileceği gibi, veri sorumlusu bu yükümlülüklerini yerine getirmediği takdirde ilgili kişi, konuya ilişkin gerekli kontrollerin yapılması ve önlemler alınması amacıyla şikayetini denetleyici otoritelere veya yargı makamlarına da taşıyabilir. Bu bağlamda, Direktif'in ilgili maddeleri uyarınca, denetleyici otoritelerin herhangi bir kişi tarafından kendilerine iletilen verilerine ilişkin yürütülen kişisel veri işleme faaliyetleri bakımından temel hak ve hürriyetlerinin korunmasına yönelik taleplerini muhakeme etme görevi yanında, konuya ilişkin inceleme yapma yetkisi, verinin bloke edilmesi, silinmesi veya imha edilmesine yönelik müdahalede bulunma yetkisi veya söz konusu veri işleme faaliyetini geçici veya kesin olarak durdurma yetkisi mevcuttur. Bu bilgiler ışığında, uyuşmazlık konusunda olduğu üzere, veri işleme faaliyetini denetleyici kuruma veya

konusu olan bir yasal yükümlülüğe uyum için gerekirse, veya (d) İşleme, veri öznesinin hayati menfaatlerini korumak için gerekliyse; veya (e) İşleme, verilerin açıklandığı üçüncü bir şahıs veya denetleyiciye yetki veren kamu makamının uygulamasında veya kamu menfaatine yapılan bir görevin yerine getirilmesi için gerekliyse; veya (f) İşleme, bu tür menfaatlerin, Madde 1 (1) kapsamında koruma gerektiren veri öznesinin temel hak ve özgürlükleriyle ilgili menfaatleri çiğnemesi haricinde, verilerin açıklandığı üçüncü şahıs veya şahıslar tarafından ya da denetleyici tarafından takip edilen meşru menfaatlerin amaçları için gerekliyse;”, Direktif madde 7'nin orijinal metnine ulaşmak için bkz.: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:31995L0046&from=EN>.

³⁷¹ ABAD, Google İspanya Kararı, T. 13 Mayıs 2014, K. 131/12, paragraf 72, (Çevrim içi) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:62012CJ0131&from=EN>, 9 Ocak 2021.

yargı makamına taşıyan ilgili kişinin haklarının korunmasına ilişkin AB Veri Koruma Direktifi hükümlerinin uygulanması zaruridir³⁷².

Uyuşmazlığa konusu olayda arama motoru operatörleri tarafından yürütülen kişisel verilerin işlenmesi çerçevesinde arama motoru operatörü bireylerin temel hak ve hürriyetlerini gözetmekle yükümlüdür. Zira söz konusu kişisel veri işleme faaliyeti herhangi bir internet kullanıcısının arama sonuçları üzerinden internette bulunan bir kişiye ilişkin yapılandırılmış bilgiye ulaşmasını ve kişi hakkında az çok detaylı bir profil oluşturmasını mümkün kılmaktadır. Dahası, internet ve arama motorlarının modern toplumda oynadığı rolün önemi göz önüne alındığında, ilgili kişinin bu haklarına müdahalenin sonuçları ciddi boyutlara ulaşmaktadır. Bu müdahalenin yaratabileceği ciddi sorunlar ışığında, arama motoru operatörünün söz konusu veri işleme faaliyetini gerçekleştirmek konusundaki ekonomik çıkarları durumu haklı çıkarmaz.

Bununla birlikte, uyuşmazlık konusu bilgiye bağlı olarak, Mario Costeja González'e ait kişisel verileri içeren linklerin arama sonucu listelerinden kaldırılması söz konusu bilgiye erişim sağlama arzusunda olabilecek internet kullanıcılarının meşru menfaatlerini etkileyebilir. Böyle bir durumda, arama motoru operatörleri ile internet kullanıcılarının haklarının adil bir dengeye oturtulması gerekmektedir. Her ne kadar söz konusu olayda González'in AB Veri Koruma Direktifi ile güvence altına alınan hakları internet kullanıcılarının haklarının önüne geçse de başka durumlarda söz konusu denge, uyuşmazlık konusu kişisel verinin doğası, ilgili kişinin özel hayatı ve kamunun menfaati açısından internet kullanıcılarının uyuşmazlık konusu bilgiye sahip olmasının önemine bağlı olarak değişebilecektir. Bu çerçevede, ilgili kişinin kamuoyu nezdinde oynadığı rol, tanınırlık düzeyi gibi faktörler de belirleyicidir³⁷³.

Tüm bu bilgiler ışığında ABAD arama motoru operatörlerinin, internette üçüncü kişiler tarafından yayımlanan ve veri özneleri hakkında bilgi içeren, veri öznelerinin isimleriyle yapılan aramalarda ortaya çıkan sonuçları, söz konusu kişisel veri içeren

³⁷² ABAD, Google İspanya Kararı, T. 13 Mayıs 2014, K. 131/12, paragraf 75-79, (Çevrim içi) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:62012CJ0131&from=EN>, 9 Ocak 2021.

³⁷³ ABAD, Google İspanya Kararı, T. 13 Mayıs 2014, K. 131/12, paragraf 80-81, (Çevrim içi) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:62012CJ0131&from=EN>, 9 Ocak 2021.

kayıtlar önceden veya eş zamanlı olarak bu internet sitelerinden silinmemiş olsa ve hatta söz konusu kişisel verilerin bu internet sitelerinde yayımlanması hukuki dahi olsa, kaldırmakla yükümlü olduğunu ifade etmiştir³⁷⁴.

ABAD son olarak konuyu ilgili kişilerin - somut uyuşmazlıkla Mario Costeja González - haklarına ilişkin sınırların çizilmesi açısından incelemiştir. AB Veri Koruma Direktifi madde 12/1-b uyarınca, kişisel veri işleme faaliyetinin Direktif ile uyumlu olmadığı gerekçesiyle yapılacak başvurularda, bu uyumsuzluğun işleme tabi tutulan kişisel verinin doğru olmamasından kaynaklanabileceği gibi, özellikle veriler tarihi, istatistiki veya bilimsel amaçlar için saklanmadıkları sürece, söz konusu kişisel veri işleme faaliyeti bakımından yetersiz, ilgisiz veya fazla olmaları, kişisel verilerin güncel olmamaları, kişisel verilerin saklama süresinden daha uzun bir süredir saklanıyor olması gibi durumlarından da kaynaklanabileceği göz ardı edilmemelidir³⁷⁵. Böylece, vaktiyle hukuka uygun şekilde işlenmiş veriler dahi zaman içerisinde toplandıkları ve işlendikleri amaç için artık gerekli olmadıkları durumda, Direktif'e uyumsuz hale gelebilir. Bu sebeple ABAD somut uyuşmazlıkta González'in Direktif madde 12/1-b uyarınca ilettiği talep doğrultusunda, üçüncü kişiler tarafından vaktiyle hukuka uygun şekilde yayımlanan, doğru bilgiler içeren, ancak hâlihazırda internet sitesinde González'in ismi ile yapılan aramalarda ortaya çıkan içeriklerin; bir başka deyişle güncelliğini kaybetmiş kişisel veri içeren kayıtların hala saklanıyor olmasının, AB Veri Koruma Direktifi'ne uygun olmadığını tespit etmiş ve bu çerçevede, González'in ismi ile yapılan aramalarda çıkan ve kişisel veri içeren kayıtların ve linklerin silinmesi gerektiğine kanaat getirmiştir³⁷⁶.

ABAD uyuşmazlık konusu veri işleme faaliyetine itiraz amacı taşıyan talepleri değerlendirirken, ilgili kişiye ait kişisel verileri içeren kayıtların ilgili kişinin adı üzerinden yapılan aramalarda çıkan sonuç listeleri ile bağlanmamasını isteme hakkı olup olmadığını ise ayrıca incelemiştir. İlgili kişilerin kendisiyle ilgili kişisel veri içeren kayıtların artık arama sonuçlarında listelenmemek suretiyle kamuya açık

³⁷⁴ ABAD, Google İspanya Kararı, T. 13 Mayıs 2014, K. 131/12, paragraf 82-88, (Çevrim içi) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:62012CJ0131&from=EN>, 9 Ocak 2021.

³⁷⁵ ABAD, Google İspanya Kararı, T. 13 Mayıs 2014, K. 131/12, paragraf 92, (Çevrim içi) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:62012CJ0131&from=EN>, 9 Ocak 2021.

³⁷⁶ ABAD, Google İspanya Kararı, T. 13 Mayıs 2014, K. 131/12, paragraf 94, (Çevrim içi) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:62012CJ0131&from=EN>, 9 Ocak 2021.

olmamasını talep ettiği durumlarda, söz konusu hakların sadece arama motoru operatörünün ekonomik çıkarlarına değil ama ayrıca kamuoyunun menfaatine de üstün gelip gelmediğinin incelenmesi gerekecektir. Zira bazı durumlarda, ilgili kişinin toplumda oynadığı rol sebebiyle toplumun bilgi edinme hakkının ilgili kişinin özel hayatının gizliliğini ve kişisel verilerin korunmasını talep etme haklarından ağır bastığı durumlar olabilecektir³⁷⁷. Bununla birlikte ABAD uyuşmazlık konusu durumda, Mario Costeja González'in ismi üzerinden Google arama motorunu kullanarak yaptığı arama sonuçlarında ismini ve sosyal güvenlik borçları sebebiyle haciz gelen evinin açık artırmada satılmasına ilişkin bilgileri içeren kayıtların, günlük bir gazetenin çevrim içi arşivlerine link verilmesi suretiyle listelenmesine ilişkin olarak, konunun González'in özel hayatı açısından önemi ve söz konusu haberlerin ilk defa 16 yıl önce yayımlanmış olması göz önüne alındığında, González'in söz konusu bilgilerin arama sonuçlarında artık kendi adı ile bağlantılı şekilde çıkmamasını talep etme hakkına sahip olduğu kanaatine varmıştır. Bir başka deyişle, kamuoyunun internet üzerinden gerçekleştirdiği aramalarda söz konusu kişisel veri içeren kayıtlara erişmek için herhangi bir meşru menfaati bulunmadığından, González'in AB Veri Koruma Direktifi madde 12/1-b ve 14/1-a düzenlemeleri uyarınca, adına yönelen bağlantıların arama sonuçlarından çıkarılmasını talep etmesi mümkündür³⁷⁸.

Toparlamak gerekirse ABAD;

- a.** Bir arama motorunun, internete üçüncü kişiler tarafından yüklenmiş veya yayımlanmış kayıtların bulunmasına, otomatik olarak indekslenmesine, geçici olarak depolanmasına ve sonuç olarak belli bir tercih doğrultusunda internet kullanıcılarına sunulmasına dayanan faaliyetlerinin, söz konusu kayıtlar kişisel veri içerdiği sürece kişisel verilerin işlenmesi olarak, verileri işleyen operatörün ise veri sorumlusu olarak kabul edilmesine;
- b.** Avrupa Birliği sınırları içerisinde gerçekleştirilen kişisel veri işleme faaliyetlerin, bir arama motoru operatörünün, söz konusu arama motoru tarafından sunulacak bir reklam alanının satış ve pazarlamasını yapmak

³⁷⁷ ABAD, Google İspanya Kararı, T. 13 Mayıs 2014, K. 131/12, paragraf 97, (Çevrim içi) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:62012CJ0131&from=EN>, 9 Ocak 2021.

³⁷⁸ ABAD, Google İspanya Kararı, T. 13 Mayıs 2014, K. 131/12, paragraf 98, (Çevrim içi) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:62012CJ0131&from=EN>, 9 Ocak 2021.

niyetiyle bir Üye Devlette şube veya iştirak kurması ve söz konusu faaliyetlerin Üye Devlette mukim kişileri hedef alması doğrultusunda gerçekleştiği takdirde uyuşmazlığa yerel mevzuatın uygulanması gerektiğine;

- c. Mario Costeja González'in unutulma hakkı çerçevesinde yaptığı talebi doğrultusunda arama motoru operatörünün González'in ismiyle yapılan aramalarda ortaya çıkan hacizli ev satışına dair arama sonuçlarını kaldırması gerektiğine;
- d. González'in talebi ve benzeri talepler değerlendirilirken, diğerlerinin yanı sıra, ilgili kişilerin kendisiyle ilgili kayıtların, söz konusu ilgili kişi hakkında bir önyargı yaratıp yaratmadığına bakılmaksızın, kendi adına dayalı olarak yapılan bir aramanın ardından görüntülenen sonuç listesinde yer alan kendi ismi ile bağlantısının kesilmesini talep etme hakkına sahip olup olmadığı incelendiğinde ise ilgili kişilerin, temel hakları kapsamında kişisel verileri içeren kayıtlarının arama motorlarının sonuç listesine dâhil edilmek suretiyle kamuya açıklanmamasını talep edebileceğine, ancak söz konusu hakların kural olarak yalnızca arama motoru operatörünün ekonomik çıkarını değil, aynı zamanda toplumun ilgili kişinin adıyla ilgili bir arama üzerine bu kayıtlara erişme menfaatinin geçersiz kılacağına, bu doğrultuda ilgili kişinin kamusal hayatta oynadığı rol, tanınmışlık seviyesi gibi nedenlerden ötürü, toplumun sahip olduğu üstün menfaatin, ilgili kişinin temel haklarına müdahaleyi haklı kıldığı durumlarda ise ilgili kişilerin arama motorlarından kendi kişisel verilerinin içeren kayıtların kaldırılmasına yönelik taleplerinin kabul edilmesinin mümkün olmayacağına

karar vermiştir³⁷⁹.

Google İspanya Kararı çerçevesinde AB'deki yasa koyucuların internetin gelişmesiyle birlikte büyük bir bilgi deposuna dönüşeceğini öngöremedikleri ve AB Veri Koruma Direktifi'nde geniş şekilde tanımlanan veri ve veri işleme kavramlarının internetteki yeni oluşumlara nasıl uygulanacağını henüz bir emsali olmadığı

³⁷⁹ ABAD, Google İspanya Kararı, T. 13 Mayıs 2014, K. 131/12, paragraf 100, (Çevrim içi) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:62012CJ0131&from=EN>, 9 Ocak 2021.

anlaşılmıştır³⁸⁰. İlk defa Gonzales'in talebi gibi bir taleple karşılaşan ABAD, Google İspanya Kararında, Direktif'in uygulama alanını belirlemenin yanında kişilerin mahremiyet hakları ile internet çağında ifade özgürlüğü arasındaki sınırları da tanımlamıştır. Kararda ayrıca arama motorlarının veri sorumlusu olduğunu ifade eden ABAD, ilgili kişilerin talebi üzerine hukuka uygun olsa dahi kişisel veri barındıran linklerin de listelenmemesi hakkını tanıtmıştır³⁸¹. Böylece Gonzales, ABAD'ın ilk defa gündeme getirdiği, bir arama motoruna yönelik verilerin listelenmemesi talebi ve özel hayatın gizliliğinin korunmasından oluşan “unutulma hakkı” konseptinden faydalanmıştır. Bununla birlikte Karar, ölçülülük prensibi, hak ve menfaat dengesinin kurulma şekli, teknolojinin değişme hızının veri koruma kanunlarının faydalarını ve etkilerini yıpratması, listelememe talebini alan arama motorlarının bu taleplerini nasıl ele alması gerektiği gibi konulara yönelik eksiklikleri sebebiyle eleştirilere maruz kalmıştır³⁸².

Biz Google İspanya Kararının, özellikle o tarihte içinde bulunduğu mevzuat düzenlemeleri göz önüne alındığında, internette yer alan ve kişilere kendilerini savunmalarına imkan vermeyen bir şekilde zarar veren içerikler ile ilgili ne yapılması gerektiğinin zorluğuna dikkat çekmesi; devamında kişilerin bariz hataları düzeltmeleri için basit ve hızlı bir yol sunması; kişisel verilerin korunmasına ilişkin mevzuatının kapsamının Google gibi arama motorlarını da içerdiğini göstermesi³⁸³ açısından önemli bir karar olduğu görüşündeyiz.

³⁸⁰ Brock, **The Right to be Forgotten: Privacy and the Media in the Digital Age**, s. 34, (Çevrim içi) <https://play.google.com/books/reader?id=uemKDwAAQBAJ&pg=GBS.PA41&printsec=frontcover>, 15 Ocak 2022.

³⁸¹ Álvaro Fomperosa Rivero, “*Right to Be Forgotten* in the European Court of Justice *Google Spain* Case: The Right Balance of Privacy Rights, Procedure, and Extraterritoriality”, **Stanford-Vienna European Union Law Working Paper**, No. 19, 2017, s. 13, (Çevrim içi) https://www-cdn.law.stanford.edu/wp-content/uploads/2017/02/fomperosa_eulawwp19.pdf, 15 Ocak 2022.

³⁸² Brock, **The Right to be Forgotten: Privacy and the Media in the Digital Age**, s. 42-44, (Çevrim içi) <https://play.google.com/books/reader?id=uemKDwAAQBAJ&pg=GBS.PA41&printsec=frontcover>, 15 Ocak 2022.

³⁸³ Brock, **The Right to be Forgotten: Privacy and the Media in the Digital Age**, s. 45, (Çevrim içi) <https://play.google.com/books/reader?id=uemKDwAAQBAJ&pg=GBS.PA41&printsec=frontcover>, 15 Ocak 2022.

2. AB Veri Koruma Tüzüğü

AB Veri Koruma Tüzüğü'nden önce 1998 yılından beri yürürlükte olan AB Veri Koruma Direktifi'nde unutulma hakkına ilişkin doğrudan herhangi bir düzenleme yer almamakla birlikte, ilgili kişilerin verilerinin AB Veri Koruma Direktifi'ne uygun şekilde işlenmemesi halinde, verilerin düzeltilmesi, engellenmesi veya silinebileceğine yönelik düzenlemeler bulunmaktaydı³⁸⁴.

Aslen unutulma hakkına yönelik kanun çalışmalarından ilki, unutulma hakkına sıcak bakan ülkelerden biri olan Fransa'da 2009 yılında, internette unutulma hakkının oluşturulmasına yönelik yasal bir zemin hazırlığı yapılmasında görülmektedir³⁸⁵. Konu, Fransa'da yürürlükteki AB Veri Koruma Direktifi'nin teknolojiye gelişmelere ayak uydurmakta zorlandığı gerekçesiyle, kişisel verilerin kullanımı esnasında kişilerin mahremiyetlerinin korunmasının üye devletlerin iç hukuklarında doğrudan uygulama bulacak şekilde değiştirilmesi görüşünün yaygınlaşmasıyla hız kazanmıştır³⁸⁶. Avrupa Birliği Komisyonu, 2010 yılının Kasım ayında, AB Veri Koruma Direktifi'nin devam eden revizyonuna ilişkin sunduğu teklifle, unutulma hakkı isimli yeni bir fikir ortaya atmıştır. Ortaya atılan fikir çerçevesinde unutulma hakkı, kişilerin zaman içinde kişisel verileri hakkında özgürce söz sahibi olmasına; söz konusu verinin kökleri ne kadar geriye giderse veri sahibinin kişisel çıkarlarının kamu yararına o kadar daha ağır basması gerekliliğine dayanmıştır³⁸⁷. Bir başka deyişle unutulma hakkı, Avrupa Birliği'nin kendi özerk dijital dünyasını oluşturma çabasının bir ürünüdür. Unutulma hakkının ortaya çıkmasına sonuç veren görüşmelere bakıldığında, Avrupa Birliği'nde yer alan dijital hizmet sunucularıyla bunların

³⁸⁴ Tamer Soysal, "Unutulma Hakkının Avrupa Birliği'nin Genel Veri Koruma Tüzüğü Çerçevesinde İncelenmesi", **Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi**, Sayı: 13, 2019, s. 347, (Çevrim içi) <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/742611>, 15 Ocak 2022.

³⁸⁵ Yavuz, **İnternet'teki Arama Sonuçlarından Kişisel Verilerin Kaldırılması Unutulma Hakkı**, s. 69.

³⁸⁶ Elmalica, "Bilişim Çağının Ortaya Çıkardığı Temel Bir İnsan Hakkı Olarak Unutulma Hakkı", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, s. 1612, (Çevrim içi) <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/621578>, 5 Aralık 2021.

³⁸⁷ Rolf H. Weber, "The Right to Be Forgotten: More Than a Pandora's Box?", **JIPITEC**, C: II, Sayı: 2, 2011, s. 121, (Çevrim içi) <https://www.jipitec.eu/issues/jipitec-2-2-2011/3084/jipitec%202%20-%20a%20-%20weber.pdf>, 10 Aralık 2021.

kullanıcıları arasındaki ilişkiye yeni bir yön verme amacı güdülmektedir³⁸⁸, bu çerçevede hizmet sunucularıyla kullanıcıları arasında basit, şeffaf ve hesap verebilir bir ilişki kurulması hedeflenmiştir³⁸⁹.

Unutulma hakkı, AB Veri Koruma Tüzüğü'nün kişisel verilerin korunması anlamında tanıdığı en önemli haklardan biridir. Unutulma hakkı AB Veri Koruma Tüzüğü madde 17'de silme hakkı ile bağlantı kurularak ayrıntılı şekilde düzenlenmiştir. Söz konusu düzenleme uyarınca, veri sahibi ilgili kişi, kişisel verilerin toplanma ve işleme amaçları ile ilişkili olarak kişisel verilerin işlenmesinin artık gereksiz olması, kişisel verilerinin işlenmesine ilişkin rızasını geri çekmiş olması ve kişisel verilerinin işlenmesi için başkaca bir hukuki sebebin bulunmaması, kişisel verilerinin işlenmesine itirazda bulunması ve veri sorumlusu tarafından kişisel verilerinin işlenmesi için ağır basan bir yasal gerekçe bulunmaması, kişisel verilerinin hukuka aykırı şekilde işlenmiş olması, veri sorumlusunun tabi olduğu mevzuat uyarınca kişisel verilerin silinmesinin zorunlu olması, kişisel verilerin bilgi toplumu hizmeti sağlanması amacıyla işlenmesi halinde kişisel verilerinin silinmesini talep etme hakkına sahip olacaktır³⁹⁰. Bir başka deyişle, veri sorumlusunun ilgili kişiye ait kişisel verileri muhafaza etmek için herhangi bir gerekçe kalmaması halinde, ilgili kişinin de söz konusu kişisel verilerin artık işlenmemesini talep ettiği durumda, işlemeye tabi tutulan kişisel veriler silinebilecektir³⁹¹. Böylece AB Veri Koruma Tüzüğü, unutulma hakkını bir mutlak hak olarak kabul etmemiş, unutulma hakkının uygulanamayacağı istisnaları da Tüzük madde 17 altında düzenleyerek, hakkın sadece belirli zamanlarda uygulanabilmesini öngörmüştür³⁹².

AB Veri Koruma Tüzüğü madde 17 uyarınca, veri işlemenin gerekli olduğu ve dolayısıyla unutulma hakkının uygulanamayacağı durumlar aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

³⁸⁸ Serdar Güleler, "Dijital Hafızadan Silinmeyi İstemek: Temel Bir İnsan Hakkı Olarak "Unutulma Hakkı"", **TBB Dergisi**, Sayı: 102, 2012, s. 232, (Çevrim içi) <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2012-102-1218>, 10 Aralık 2021.

³⁸⁹ Akgül, "Kişisel Verilerin Korunmasında Yeni Bir Hak: "Unutulma Hakkı" ve AB Adalet Divanı'nın "Google Kararı"", **TBB Dergisi**, s. 25, (Çevrim içi) <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2015-116-1440>, 28 Kasım 2021.

³⁹⁰ Ayözger Öngün, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, s. 48.

³⁹¹ Kama Işık, **Avrupa Veri Koruma Hukukuna Anayasal Bir Bakış**, s. 163.

³⁹² Turan, **Karşılaştırmalı Hukukta Kişisel Verilerin Korunması**, s. 167.

- a. İfade hakkının kullanılması,
- b. Bilgi edinme hakkının kullanılması,
- c. Veri sorumlusunun yasal yükümlülüklerine uyması,
- d. Kamu yararına olan görevlerin yerine getirilmesi,
- e. Kontrolöre tanınan resmi bir yetkinin uygulanması,
- f. Halk sağlığı açısından kamu yararına yönelik işleme faaliyetlerinin gerekli olması,
- g. Kamu yararına arşivleme amaçları, bilimsel veya tarihi araştırma amaçları ya da istatistiki amaçların varlığı,
- h. Hukuksal iddiaların varlığı, bu iddiaların uygulanması veya savunulması.

Hemen belirtmek isteriz ki, yukarıda sayılan durumlardan herhangi birinin varlığı, unutulma hakkının kullanılmaması için yeterli olacaktır³⁹³.

B. Türk Hukukunda Unutulma Hakkı

1. Genel Bakış

Çalışmamızın buraya kadarki bölümünde; kişisel verilerin korunmasına yönelik çalışmamızın konusu çerçevesindeki temel kavramları, teknolojinin ilerlemesi ve internetin de gelişmesiyle birlikte unutulma hakkına duyulan ihtiyacı, bu ihtiyacın kaynağı ile unutulma hakkının doğduğu yer olan Avrupa Birliği'ndeki temel düzenlemeleri aktarmaya çalıştık. Görüleceği üzere, teknolojinin ilerlemesi sayesinde bilginin ışık hızı ile tüm dünyayı dolaşabilir hale gelmesi, unutulma hakkına ilişkin düzenlemeleri zorunlu kılmıştır. Yukarıda incelediğimiz AB Veri Koruma Tüzüğü ve kişisel veri korumasına ilişkin diğer düzenlemeler de bu zorunluluğun bir sonucudur.

Türkiye teknolojiyi seven, teknolojik gelişmeleri yakından takip eden, internet kullanıcı sayısı yıllara sâri olarak yükselen bir ülkedir. Türkiye İstatistik Kurumu tarafından 25 Ağustos 2020 tarihinde yayımlanmış olan Hanehalkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanım Araştırmasında yer alan 2020 yılı verilerine göre, 2020 yılında 16-74 yaş grubundaki bireylerde internet kullanım oranı %79 iken, hanelerin evden internete erişim oranı ise %90,7 olarak açıklanmıştır. Araştırma uyarınca, 2009 yılında Türkiye nüfusunun sadece %38,1'i internet kullanıcısı iken bu oran 2020 yılında %79'a, yine 2009 yılında hanelerin evden internete erişimi %30 iken bu oran 2020 yılında %90,7'e yükselmiştir³⁹⁴.

³⁹³ Turan, *Karşılaştırmalı Hukukta Kişisel Verilerin Korunması*, s. 183.

³⁹⁴ Türkiye İstatistik Kurumu, "Hanehalkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanım Araştırması", Sayı: 33679, 25 Ağustos 2020, (Çevrim içi) [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-Arastirmasi-2020-33679](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi-2020-33679), 15 Ocak 2021.

Yukarıda verdiğimiz bilgiler ışığında, Türkiye'nin 16-74 yaş aralığındaki nüfusunun bir takım kişisel verilerinin internete aktarıldığını ve internette kayıt altında tutulduğunu; bugün için öngörülemez bir durum olmadıkça bu kişisel verilerin sonsuza dek internette var olacağını söylemek mümkündür. Bu sonuç, Türkiye'de kişisel verilerin kapsamlı bir şekilde korunmasının ve kişisel verilerin korunmasına ilişkin birtakım hakların tanınmasının ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte Türkiye, kişisel verilerin hukuki bir düzende korunması anlamında teknolojiyi takip etmekteki hızının ve hevesinin bir hayli gerisinde kalmıştır. Zira kişisel verilerin korunmasına ilişkin ilk direk düzenleme 2016 yılında yürürlüğe giren KVKK'dır. Kanunun yürürlüğe girmesini daha sonra yönetmelik ve tebliğlerden oluşan ikincil düzenlemeler ile Kişisel Verileri Koruma Kurulu kararları takip etmiştir.

Türk hukukunda unutulma hakkı doğrudan düzenlenmiş bir hak değildir. Bununla birlikte 2015 yılından günümüze, unutulma hakkı kendisine öncelikle Yargıtay Kararları ve AYM Kararlarında ve Kurulun yayımladığı 2020/481 sayılı Karar, Kişisel Verileri Koruma Kurulunun unutulma hakkı kapsamında ilgili kişinin arama motorunda adı ve soyadı ile bağlantılı sonuçların kaldırılması talebine ilişkin 2020 tarihli Karar Özeti³⁹⁵ ("**2020/927 Sayılı Karar Özeti**") ile Kişisel Verileri Koruma Kurumunun Unutulma Hakkı (Unutulma Hakkının Arama Motorları Özelinde Değerlendirilmesi) başlıklı rehberinde doğrudan yer bulmaktadır. Söz konusu düzenlemeler unutulma hakkının sonunda Kurum tarafından da tanındığının müjdecisidir.

İlerleyen sayfalarda, Türk hukukunda unutulma hakkına yönelik düzenlemeler incelenerek, hakkın çerçevesi çizilmiştir.

2. Unutulma Hakkının Yasal Dayanağı

a) Anayasa

2010 yılına kadar, Anayasa'daki temel hak ve hürriyetler arasında kişisel verilerin korunmasına ilişkin bir düzenleme mevcut değildi. 2010 yılındaki Anayasa değişiklikleriyle birlikte, kişisel veriler Anayasa'da doğrudan temel hak ve özgürlükler

³⁹⁵ Kişisel Verileri Koruma Kurulunun "Unutulma hakkı kapsamında ilgili kişinin arama motorunda adı ve soyadı ile bağlantılı sonuçların kaldırılması talebi"ne ilişkin 08/12/2020 tarihli ve 2020/927 sayılı Karar Özeti, (Çevrim içi) <https://kvkk.gov.tr/Icerik/6871/2020-927>, 15 Ocak 2022.

altında düzenlendi ve böylece kişisel verilerin korunması anayasal bir hak haline geldi. Bununla birlikte, 2010 yılına kadar Anayasa'nın kişisel verilerin korunmasına dayanak teşkil edecek herhangi bir hak içermediğini söylemek doğru olmaz. Kaldı ki, kişisel verilerin korunmasına ilişkin sofistike düzenlemelere sahip bazı ülkelerde dahi, kişisel verilerin korunmasına ilişkin Anayasa'da özel bir düzenleme yer almamaktadır. Zira Türkiye'de olduğu gibi bu devletlerde de kişisel verilerin korunması özel hayatın gizliliği hakkı ile iliştilmiştir³⁹⁶.

Türkiye'de de özel hayatın gizliliğini düzenleyen Anayasa madde 20, kişisel verilerin korunmasının anayasal dayanağını oluşturmaktadır. Tıpkı KVKK'da olduğu gibi, Anayasa'da da unutulma hakkına ilişkin doğrudan bir düzenleme mevcut olmamakla birlikte, Anayasa madde 20/3'te yer alan kişisel verilerin ilgili kişinin talebi üzerine silinmesi hakkının unutulma hakkına temel teşkil ettiği açıktır. Bununla birlikte AYM de son yıllarda unutulma hakkına açıkça atıf yapan kararlar vermektedir. Bu kararlar aşağıda *Anayasa Mahkemesi Kararlarında* başlığı altında³⁹⁷ incelenmiştir.

Unutulma hakkına ilişkin düzenleme ise Anayasa madde 20/3'te yer almaktadır. Kişisel verilerin korunması, özel hayatın gizliliği hakkının kendine has özelliklerini içinde barındıran bir haktır. Nitekim unutulma hakkının da kişisel verilerin korunması hakkı ile bağlantısını düşündüğümüzde, unutulma hakkının da özel hayatın gizliliği içerisinde yer aldığını söylemek doğru olacaktır. Zira, Kişisel Verileri Koruma Kurumunun da Anayasa madde 20/3'te yer alan, ilgili kişilerin veri sorumlularına yönelik kendileriyle ilgili hangi kişisel verilerin hangi amaçlarla işlendiği, kişisel verilerin toplama amacına uygun olarak kullanılıp kullanılmadığına dair bilgi talep ederek; talebi çerçevesinde edindiği bilgiler uyarınca kişisel verilerinin düzeltilmesini veya silinmesini talep etme hakkının Anayasa'daki unutulma hakkının bir yansıması olduğu ve Anayasa'nın bu düzenlemesiyle unutulma hakkının uygulanmasına yönelik araç barındırdığı görüşü mevcuttur³⁹⁸.

³⁹⁶ Küzeci, **Kişisel Verilerin Korunması**, s. 318.

³⁹⁷ Üçüncü Bölüm, I. Mahkeme Kararlarında Unutulma Hakkı, A. Anayasa Mahkemesi Kararlarında.

³⁹⁸ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **Unutulma Hakkı (Unutulma Hakkının Arama Motorları Özelinde Değerlendirilmesi)**, s. 14, (Çevrim içi) <https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/11b6fd99-d42a-45b1-a009-21f2d36ded21.pdf>, 15 Ocak 2022.

Biz de Türk hukukundaki düzenlemeler ve Kişisel Verileri Koruma Kurumunun konuya yaklaşımından yola çıkarak, Anayasa madde 20/3'te yer alan kişisel verilerin silinmesi talebine yönelik düzenlemelerin unutulma hakkının uygulanmasına yönelik bir araç olduğu yönündeki Kurumun bu görüşünü destekliyoruz.

Daha önce de belirttiğimiz üzere, Anayasa madde 20/3, Anayasa'ya 2010 yılında, yani KVKK'nın yürürlüğe girmesinden çok önce eklenmiştir. Bir başka deyişle, Kişisel Verileri Koruma Kurumunun da görüşü aslında Türk hukukunda kişisel verilerin korunması ve unutulma hakkının tarihinin kişisel verilerin özel bir kanunla koruma altına alınmasından çok önce Anayasa'da tanındığını söylemek mümkündür.

b) İnternet Kanunu³⁹⁹

Teknolojinin önü alınmaz şekilde gelişmesi, internetin kullanımını da paralel olarak arttırmıştır. İnternetin kullanımının artması ile birlikte, kişiler hakkında internet ortamında yapılan sözlü, yazılı ve görsel yayınların sayısı da artmakla kalmamış, bu yayınlara üçüncü kişiler tarafından erişim de internetin doğası gereği neredeyse engellenemez duruma gelmiştir. Bu durum, kişilerin kişilik haklarına ve özel hayatlarına ciddi şekilde tehdit oluşturmaya başlamıştır. Bu tehditlerin artması üzerine, internet ortamında yapılan yayınların düzenlenmesi gerekmiş ve 2007 yılında İnternet Kanunu'nu yürürlüğe koymuştur.

İnternet Kanunu, internet ortamı üzerinden kullanıcılara bilgi veya veri sağlayan gerçek veya tüzel kişi içerik sağlayıcıları, bu hizmetleri ve içerikleri barındıran sistemleri sağlayan veya işleten gerçek veya tüzel kişi yer sağlayıcıları, kullanıcılara internete erişim sağlayan gerçek veya tüzel kişi erişim sağlayıcıları ve toplu kullanım sağlayıcıların yükümlülük ve sorumlulukları ile internet ortamında işlenen belirli suçlarla içerik, yer ve erişim sağlayıcıları üzerinden mücadeleye ilişkin esas ve usûlleri düzenlemektedir⁴⁰⁰.

³⁹⁹ 23 Mayıs 2007 tarihli ve 26530 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında 5651 Sayılı Kanun

⁴⁰⁰ İnternetK. madde 1 düzenlemesi şu şekildedir: “Bu Kanunun amaç ve kapsamı; içerik sağlayıcı, yer sağlayıcı, erişim sağlayıcı ve toplu kullanım sağlayıcıların yükümlülük ve sorumlulukları ile internet ortamında işlenen belirli suçlarla içerik, yer ve erişim sağlayıcıları üzerinden mücadeleye ilişkin esas ve usûlleri düzenlemektir.”.

Unutulma Hakkı Rehberinde de açıkça atfedildiği üzere⁴⁰¹, İnternet Kanunu, içerisinde unutulma hakkının uygulanmasına yönelik araçlar bulunmaktadır. İnternetK.'nın *İçeriğin yayından çıkarılması ve erişimin engellenmesi* başlıklı madde 9⁴⁰² gerçek ve tüzel kişiler ile kurum ve kuruluşlar tarafından ileri sürülen, internet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle kişilik haklarının ihlal edildiği iddialarına yönelik düzenlemeler içermektedir. Buna ilave olarak, İnternetK.'nın *Özel hayatın gizliliği nedeniyle içeriğe erişimin engellenmesi* başlıklı madde 9/A⁴⁰³ düzenlemesi ise

⁴⁰¹ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **Unutulma Hakkı (Unutulma Hakkının Arama Motorları Özelinde Değerlendirilmesi)**, s. 14, (Çevrim içi) <https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/11b6fd99-d42a-45b1-a009-21f2d36ded21.pdf>, 15 Ocak 2022.

⁴⁰² İnternetK. madde 9 şu şekildedir: “(1) İnternet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle kişilik haklarının ihlal edildiğini iddia eden gerçek ve tüzel kişiler ile kurum ve kuruluşlar, içerik sağlayıcısına, buna ulaşamaması hâlinde yer sağlayıcısına başvurarak uyarı yöntemi ile içeriğin yayından çıkarılmasını isteyebileceği gibi doğrudan sulh ceza hâkimine başvurarak içeriğin çıkarılmasını ve/veya erişimin engellenmesini de isteyebilir. (2) İnternet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle kişilik haklarının ihlal edildiğini iddia eden kişilerin talepleri, içerik ve/veya yer sağlayıcısı tarafından en geç yirmi dört saat içinde cevaplandırılır. (3) İnternet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle kişilik hakları ihlal edilenlerin talepleri doğrultusunda hâkim bu maddede belirtilen kapsamda içeriğin çıkarılmasına ve/veya erişimin engellenmesine karar verebilir. (4) Hâkim, bu madde kapsamında vereceği erişimin engellenmesi kararlarını esas olarak, yalnızca kişilik hakkının ihlalinin gerçekleştiği yayın, kısım, bölüm ile ilgili olarak (URL, vb. şeklinde) içeriğe erişimin engellenmesi yöntemiyle verir. Zorunlu olmadıkça internet sitesinde yapılan yayının tümüne yönelik erişimin engellenmesine karar verilemez. Ancak, hâkim URL adresi belirtilerek içeriğe erişimin engellenmesi yöntemiyle ihlalin engellenemeyeceğine kanaat getirmesi hâlinde, gerekçesini de belirtmek kaydıyla, internet sitesindeki tüm yayına yönelik olarak erişimin engellenmesine de karar verebilir. (5) Hâkimin bu madde kapsamında verdiği içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararları doğrudan Birliğe gönderilir. (6) Hâkim bu madde kapsamında yapılan başvuruyu en geç yirmi dört saat içinde duruşma yapmaksızın karara bağlar. Bu karara karşı 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre itiraz yoluna gidilebilir. (7) Erişimin engellenmesine konu içeriğin yayından çıkarılmış olması durumunda hâkim kararı kendiliğinden hükümsüz kalır. (8) Birlik tarafından ilgili içerik ve yer sağlayıcılar ile erişim sağlayıcıya gönderilen içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararının gereği derhâl, en geç dört saat içinde ilgili içerik ve yer sağlayıcılar ile erişim sağlayıcı tarafından yerine getirilir. (9) Bu madde kapsamında hâkimin verdiği içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararına konu kişilik hakkının ihlaline ilişkin yayının başka internet adreslerinde de yayınlanması durumunda ilgili kişi tarafından Birliğe müracaat edilmesi hâlinde mevcut karar bu adresler için de uygulanır. (10) İnternet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle kişilik hakları ihlal edilenlerin talep etmesi durumunda hâkim tarafından, başvuranın adının bu madde kapsamındaki karara konu internet adresleri ile ilişkilendirilmemesine karar verilebilir. Kararda, Birlik tarafından hangi arama motorlarına bildirim yapılacağı gösterilir. (11) Sulh ceza hâkiminin kararını bu maddede belirtilen şartlara uygun olarak ve süresinde yerine getirmeyen içerik, yer ve erişim sağlayıcıların sorumluları, beş yüz günden üç bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.”

⁴⁰³ İnternetK. madde 9/A şu şekildedir: “(1) İnternet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle özel hayatının gizliliğinin ihlal edildiğini iddia eden kişiler, Kuruma doğrudan başvurarak içeriğe erişimin engellenmesi tedbirinin uygulanmasını isteyebilir. (2) Yapılan bu istekte; hakkın ihlaline neden olan yayının tam adresi (URL), hangi açılardan hakkın ihlal edildiğine ilişkin açıklama ve kimlik bilgilerini ispatlayacak bilgilere yer verilir. Bu bilgilerde eksiklik olması hâlinde talep işleme konulmaz. (3) Başkan, kendisine gelen bu talebi uygulanmak üzere derhâl Birliğe bildirir, erişim sağlayıcılar bu tedbir talebini derhâl, en geç dört saat içinde yerine getirir. (4) Erişimin engellenmesi, özel hayatın gizliliğini ihlal eden yayın, kısım, bölüm, resim, video ile ilgili olarak (URL şeklinde) içeriğe erişimin

kişiler tarafından ileri sürülen, internet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle özel hayatının gizliliğinin ihlal edilmesine ilişkindir.

İnternetK. madde 9 uyarınca, internet ortamında yapılan yayınların içeriği nedeniyle kişilik haklarının ihlal edildiğini iddia eden gerçek ve tüzel kişiler ile kurum ve kuruluşlar, içerik sağlayıcısına veya yer sağlayıcısına başvurarak, kişilik haklarını ihlal ettiğini iddia ettikleri içeriğin yayından çıkarılmasını veya sulh ceza hâkimine başvurarak söz konusu içeriğin çıkarılmasını ve/veya erişimin engellenmesini isteyebilmektedir. Kişilerin doğrudan sulh ceza hakimine başvurması durumunda, hâkimin erişimin engellenmesi kararını yalnızca kişilik hakkı ihlali gerçekleştiği iddia edilen bölüme yönelik olarak vermesi esastır. Bununla birlikte, hâkim kısıtlı bir bölüme yönelik olarak vereceği erişim engellenmesi kararının kişilik haklarına yapılan ihlali engellemeyeceğine karar vermesi halinde, internet sitesindeki tüm yayıma yönelik de engelleme kararı verebilmektedir. Aynı şekilde İnternetK. madde 9/A uyarınca ise internet ortamında yapılan yayınların içeriği nedeniyle özel hayatının gizliliğinin ihlal edildiğini iddia eden kişiler ise doğrudan BTK'ya başvurarak özel hayatlarının gizliliğini ihlal ettiğini iddia ettikleri içeriğe erişimin engellenmesini talep edebilmektedir. İçeriğe erişimin engellenmesi talebinin BTK tarafından haklı olduğuna kanaat getirilmesi halinde, özel hayatın gizliliğini ihlal eden kısma erişimin engellenmesi söz konusu olmaktadır⁴⁰⁴.

Bununla birlikte, bu aşamaya kadar belirttiğimiz erişim engellenmesi ve içeriğin yayından kaldırılması uygulamalarının unutulma hakkının tam karşılığını teşkil etmediği görüşü mevcuttur. Zira bir içeriğe doğrudan erişimin engellenmesi, arama

engellenmesi yoluyla uygulanır. (5) Erişimin engellenmesini talep eden kişiler, internet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle özel hayatın gizliliğinin ihlal edildiğinden bahisle erişimin engellenmesi talebini talepte bulunduğu saatten itibaren yirmi dört saat içinde sulh ceza hâkiminin kararına sunar. Hâkim, internet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle özel hayatın gizliliğinin ihlal edilip edilmediğini değerlendirerek vereceği kararını en geç kırk sekiz saat içinde açıklar ve doğrudan Kuruma gönderir; aksi hâlde, erişimin engellenmesi tedbiri kendiliğinden kalkar. (6) Hâkim tarafından verilen bu karara karşı Başkan tarafından 5271 sayılı Kanun hükümlerine göre itiraz yoluna gidilebilir. (7) Erişimin engellenmesine konu içeriğin yayından çıkarılmış olması durumunda hâkim kararı kendiliğinden hükümsüz kalır. (8) Özel hayatın gizliliğinin ihlaline bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde doğrudan Başkanın emri üzerine erişimin engellenmesi Kurum tarafından yapılır. (9) Bu maddenin sekizinci fıkrası kapsamında Başkan tarafından verilen erişimin engellenmesi kararı, yirmi dört saat içinde sulh ceza hâkiminin onayına sunulur. Hâkim, kararını kırk sekiz saat içinde açıklar.”

⁴⁰⁴ Apaydın, **Basın, Televizyon ve Radyo Yayınlarında: Cevap ve Düzeltme Hakkı, İnternette Erişimin Engellenmesi, Unutulma Hakkı**, s. 146.

motorlarında bu içerik ve içeriğe yönelik bağlantıların listelenmesine engel teşkil etmediğinden, kişilerin kişilik haklarına yönelik tam olarak bir koruma sağlanamamaktadır⁴⁰⁵. Bu sebeple kanun koyucu İnternet Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile İnternetK.'nın madde 9'a arama motorlarına ilişkin fıkra 10'u eklemiştir. Fıkra düzenlemesi şu şekildedir:

“İnternet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle kişilik hakları ihlal edilenlerin talep etmesi durumunda hâkim tarafından, başvuranın adının bu madde kapsamındaki karara konu internet adresleri ile ilişkilendirilmemesine karar verilebilir. Kararda, Birlik tarafından hangi arama motorlarına bildirim yapılacağı gösterilir.”

Türk hukuk mevzuatı unutulma hakkına yönelik doğrudan bir düzenleme içermemektedir; hal böyleyken İnternetK. madde 9/10 da unutulma hakkını doğrudan anmamakla birlikte, başvurucunun kişilik haklarını ihlal ettiğini iddia ettiği içeriğin yer aldığı internet adresleri ile ilişkilendirilmemesine yönelik söz konusu düzenleme unutulma hakkının bir yansıması niteliğindedir. Zira *unutulma hakkı, internet ortamında yer alan içeriğin arama motorlarında listelenmemesini (delisting veya the right to de-referencing) talep hakkıdır*⁴⁰⁶. Bir başka deyişle unutulma hakkının günümüzdeki teknolojik gelişmeler çerçevesindeki konusu, internet ortamında yer alan ve hukuka aykırı veya güncelliğini yitirmiş, ilgili kişide rahatsızlık yaratan ve ilgili kişinin kişisel verilerini barındıran içeriklerin ilgili kişi ile bağlantısının kesilmesi suretiyle arama motorundan kaldırılmasıdır.

İnternetK. madde 9/1 düzenlemesi *internet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle kişilik haklarının ihlal edildiğini iddia eden gerçek ve tüzel kişiler ile kurum ve kuruluşlara* yönelik olduğu ve madde 9/10 düzenlemesinin de spesifik bir kişi belirlemediği göz önüne alındığında; düzenleme sadece gerçek kişileri değil tüzel kişileri de kapsamaktadır. Bununla birlikte, çalışmamızın başlığı Türk Hukukunda Kişisel Verilere Yönelik Unutulma Hakkı olduğundan, çalışma kapsamında sadece gerçek kişilere yönelik incelemelere yer verilmiştir. Bu doğrultuda, İnternet Kanunu çerçevesinde kişilik haklarının ihlale uğradığını iddia eden gerçek kişiler, İnternetK.

⁴⁰⁵ Aişe Sena Doğan, “Kişilik Hakkının 5651 Sayılı Kanun’un 9. Maddesi Kapsamında Korunması”, **Bilişim Hukuku Dergisi**, Sayı: 2, 2020, s. 145, (Çevrim içi) <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1377099>, 5 Aralık 2021.

⁴⁰⁶ Bedii Kaya, “Unutulma Hakkı: AİHM’in Unutulma Hakkına Yaklaşımı”, 8 Mayıs 2020, (Çevrim içi) <https://www.mbkaya.com/unutulma-hakki-insan-haklari-aihm/>, 5 Aralık 2021.

madde 9/10’da sunulan unutulma hakkının kapsamından yararlanabilecektir. Madde düzenlemesi uyarınca kişiler ilişkilendirilmeme taleplerini doğrudan sulh ceza hakimine yöneltecek olup, hâkimin re’sen bir ilişkilendirmeme kararı vermesi mümkün değildir. Hâkim kişilerden gelen ilişkilendirilmeme talebine yönelik ilişkilendirilmeme kararı verdiğinde, kararı içeriği listeleyen arama motorlarına da bildirecektir. Bununla birlikte madde metni söz konusu kararın hangi yöntemle uygulanacağını içermemektedir. Ancak şunu belirtmek gerekir ki, arama motorlarının kişilik hakkını ihlal ettiği belirtilen içeriğe müdahale yetkisi bulunmadığından, arama motorunun yerine getirebileceği tek talep ilgili internet adresleri ile başvuranın isminin ilişkisinin kaldırılması olacaktır. Örneğin, internet sitesinde yer alan bir içerik sebebiyle kişilik haklarının ihlal edildiğini iddia eden bir gerçek kişi, sulh ceza hakimine başvurarak içeriğe erişimin engellenmesi kararı aldırması olsa dahi, söz konusu içerik arama motorlarında hala başvuranın adı ile ilişkili bir şekilde yer alıyorsa, bu durumda ilgili kişi erişim engellenmesi talebi akabinde “ilişkilendirilmeme” talebinde de bulunabilecek ve bu noktada kişisel verilerine yönelik unutulma hakkını kullanmış olacaktır⁴⁰⁷.

c) Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve İkincil Düzenlemeleri

AB Veri Koruma Direktifi ile 108 sayılı Sözleşme’den esinlenerek hazırlanmış bir metin olan KVKK unutulma hakkına doğrudan yer vermemektedir. Avrupa Birliği, AB Veri Koruma Direktifi’ni 21. yüzyıldaki gereksinimleri artık karşılamamasından hareketle yürürlükten kaldırmış ve 2018 yılında AB Veri Koruma Tüzüğü’nü yürürlüğe koymuştur. Bu noktada, KVKK’nın AB Veri Koruma Direktifi’nden esinlendiğini göz önüne aldığımızda, unutulma hakkına neden KVKK’da yer verilmediğini de anlamak mümkündür. Zira unutulma hakkı, Avrupa Birliği’nde mevzuat düzeyinde AB Veri Koruma Tüzüğü ile tanınmıştır.

Bu çerçevede, unutulma hakkı KVKK’da doğrudan kendine yer bulan bir hak değildir. Ancak KVKK’da ve ikincil düzenlemelerinde yer alan birtakım düzenlemeler, unutulma hakkının uygulanmasına doğrudan veya dolaylı olarak yer

⁴⁰⁷ Apaydın, **Basın, Televizyon ve Radyo Yayınlarında: Cevap ve Düzeltme Hakkı, İnternette Erişimin Engellenmesi, Unutulma Hakkı**, s. 154.

sağlar niteliktedir. İşbu düzenlemelerin temellerine ve unutulma hakkına yönelik ilgili bilgilere çalışmamızın İkinci Bölümünde *Silinme Hakkı* başlığı⁴⁰⁸ altında da ayrıca yer verildiğinden, konu aşağıda herhangi bir tekrara düşmekten mümkün mertebe kaçınılacak kapsamda ele alınmıştır.

i. Kişisel Verilerin Korunması Kanunu

Unutulma hakkı KVKK'daki yansımasını, KVKK madde 7'de yer alan Kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi veya anonim hâle getirilmesine yönelik düzenlemelerde ve bunun bir uzantısı olarak KVKK madde 11'de düzenlenen ilgili kişilerin kişisel verilerinin silinmesi veya yok edilmesini talep etme hakkında bulmaktadır. Daha önce de ifade ettiğimiz üzere Kurul da 2020/481 Sayılı Kararında unutulma hakkının Türk hukukunda kavramsal olarak yer almadığını, ancak ilgili kişilerin unutulma hakkından faydalanmasına yönelik, KVKK madde 7'de belirtilen kişisel verilerin silinmesi ve yok edilmesi ile İnternet Kanunu'nda yer alan listelenmeme hakkı gibi birtakım araçların bulunduğunu ifade ederek; mevzuatta yer alan söz konusu mekanizmaların unutulma hakkını sağlamakta yeterli olduğunun altını çizmektedir. Bir başka deyişle, 2020/481 Sayılı Karar doğrultusunda, veri sorumluları ilgili kişilerden unutulma hakkı kapsamında kişisel verilerine yönelik bir talep aldıklarında, bu talebi söz konusu kişisel verileri silmek, imha etmek, anonimleştirmek veya listeden çıkartmak yöntemlerinden talebe ve kişisel verilere uygun olan birini re'sen seçmek suretiyle yerine getirecektir.

KVKK madde 7 uyarınca, KVKK ve ilgili diğer kanun hükümlerine uygun olarak elde edilen kişisel veriler, KVKK madde 5 ve madde 6'da yer alan işleme amaçlarının ortadan kalkması halinde veri sorumlusu tarafından silinmeli, yok edilmeli veya anonim hale getirilmelidir. KVKK madde 7 düzenlemesi uyarınca kişisel verilerin silinmesi işlemi re'sen veya ilgili kişinin talebi üzerine gerçekleştirilecektir. Söz konusu kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi ve anonimleştirilmesi; kişisel verilerin işlenmesine ilişkin genel ilkeler, KVKK madde 12

⁴⁰⁸ İkinci Bölüm, V. Unutulma Hakkının Dayanağı, B. Türk Hukukunda Unutulma Hakkı, 2. Unutulma Hakkının Yasal Dayanağı, ii. Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmelik.

kapsamında veri güvenliğine ilişkin gerekli teknik ve idari tedbirler, Kişisel Verileri Koruma Kurulu kararları ve rehber ilkelere uygun şekilde yerine getirilmelidir⁴⁰⁹.

Unutulma hakkının konusunu oluşturan ilgili kişilerin kişisel verilerin silinmesini talep hakkı ise KVKK madde 11’de düzenlenmektedir. KVKK’nın ilgili maddesi, veri güvenliğine ilişkin ilkelerden veri minimizasyonu ilkesi ile de bağlantılı olmakla birlikte, Türk hukukundaki yasal düzenlemelerde unutulma hakkının temelini oluşturmaktadır⁴¹⁰. Bu çerçevede KVKK madde 11 uyarınca, kişisel verileri işlenen ilgili kişiler, kişisel verilerini işleyen veri sorumlusuna başvurarak kişisel verilerinin silinmesini veya yok edilmesini isteme hakkına sahiptir.

Görüleceği üzere kişisel verilerin silinmesi veya yok edilmesi isteme hakkı, dijital ortamda kişisel verisi işlenen ilgili kişilere, söz konusu kişisel verileri içeren kayıtların ortadan kaldırılması veya ilgili kişilerin kendi isimleriyle bağlantısının kesilmesine olanak tanıdığından, uygulama yöntemleri farklı olmakla birlikte, Türk hukukunda unutulma hakkının bir yansıması olduğunu söylemek kanımızca da mümkündür.

KVKK madde 11/2 uyarınca, kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi veya anonim hâle getirilmesine ilişkin diğer kanunlarda yer alan hükümler saklıdır. Bir başka deyişle, söz konusu kişisel verilerin işlenmesine dair kendi özel kanunlarında kişisel verilerin silinmesine yönelik düzenlemeler bulunması halinde, bu düzenlemeler her zaman öncelik kazanacaktır. Örneğin, 01 Haziran 2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Adli Sicil Kanunu madde 9 ve madde 12, adli sicil ve arşiv bilgilerinin hangi koşullarda silineceğine yönelik düzenlemeler içermektedir. KVKK madde 11/2 uyarınca Adli Sicil Kanunu’ndaki söz konusu düzenlemeler, KVKK’ya göre öncelikli olarak uygulanacaktır⁴¹¹.

Kişisel verisi işlenen ilgili kişiler, yukarıda belirttiğimiz çerçevede veri sorumlusuna başvurarak, unutulma hakkı kapsamında kişisel verilerinin silinmesini veya yok edilmesini isteme hakkına sahiptir. Veri sorumlusuna başvuru usul ve esasları Veri Sorumlusuna Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Tebliğ altında

⁴⁰⁹ Ayözger Öngün, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, s. 196.

⁴¹⁰ Turan, **Karşılaştırmalı Hukukta Kişisel Verilerin Korunması**, s. 79.

⁴¹¹ TBMM, **Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısı**, s. 12, (Çevrim içi) <https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem26/yil01/ss117.pdf>, 5 Aralık 2021.

düzenlenmektedir. Tebliğ uyarınca⁴¹² ilgili kişi, veri sorumlusu tarafından işlenen kişisel verilerinin silinmesine ilişkin taleplerini, yazılı olarak veya kayıtlı elektronik posta (KEP) adresi, güvenli elektronik imza, mobil imza ya da veri sorumlusuna herhangi bir şekilde daha önce bildirdiği ve veri sorumlusunun sisteminde kayıtlı bulunan elektronik posta adresini kullanmak suretiyle veya veri sorumlusu tarafından başvuru amacına yönelik geliştirilmiş bir yazılım ya da uygulama vasıtasıyla veri sorumlusuna iletir. Söz konusu başvuruda, ilgili kişinin adı-soyadı, imzası, T.C. kimlik numarası (yabancı ise uyruğu, pasaport veya kimlik numarası), tebligatlar için yerleşim yeri veya iş yeri adresi, iletişim için e-posta, telefon veya faks numarası adresi, talebin konusu bulunması zorunlu olup ayrıca talebe ilişkin bilgi ve belgelere de yer verilir⁴¹³. Uygulamada, veri sorumlusu sıfatını haiz şirketlerin kendilerine yapılan başvuruları yönetmek üzere *İlgili Kişi Başvuru Formu* adı altında formlar geliştirerek internet sitelerine koydukları görülmektedir⁴¹⁴. İlgili kişilerin unutulma hakları çerçevesinde bu formlar üzerinden kişisel verilerine yönelik silme veya yok etme talebinde bulunması mümkündür.

İlgili kişinin, kişisel verilerinin silinmesine, yok edilmesine veya anonim hale getirilmesine ilişkin talepleri kendisine ulaşan veri sorumlusu da yine Veri Sorumlusuna Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Tebliğ uyarınca, söz konusu⁴¹⁵

⁴¹² BaşvuruTeb. madde 5/1 şu şekildedir: “(1) *İlgili kişi, Kanunun 11 inci maddesinde belirtilen hakları kapsamında taleplerini, yazılı olarak veya kayıtlı elektronik posta (KEP) adresi, güvenli elektronik imza, mobil imza ya da ilgili kişi tarafından veri sorumlusuna daha önce bildirilen ve veri sorumlusunun sisteminde kayıtlı bulunan elektronik posta adresini kullanmak suretiyle veya başvuru amacına yönelik geliştirilmiş bir yazılım ya da uygulama vasıtasıyla veri sorumlusuna iletir.*”.

⁴¹³ BaşvuruTeb. madde 5’in ilgili kısmı şu şekildedir: “...(2) *Başvuruda; a) Ad, soyad ve başvuru yazılı ise imza, b) Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları için T.C. kimlik numarası, yabancılar için uyruğu, pasaport numarası veya varsa kimlik numarası, c) Tebligata esas yerleşim yeri veya iş yeri adresi, ç) Varsa bildirime esas elektronik posta adresi, telefon ve faks numarası, d) Talep konusu, bulunması zorunludur. (3) Konuya ilişkin bilgi ve belgeler başvuruya eklenir. (4) Yazılı başvurularda, veri sorumlusuna veya temsilcisine evrakın tebliğ edildiği tarih, başvuru tarihidir. (5) Diğer yöntemlerle yapılan başvurularda; başvurunun veri sorumlusuna ulaştığı tarih, başvuru tarihidir.*”.

⁴¹⁴ Google Arama Motoru tarafından sunulan ilgili kişilerin kişisel verilerine yönelik içerik kaldırma taleplerine ilişkin form için bkz.: https://support.google.com/legal/troubleshooter/1114905?p=privpol_remove&hl=en-GB&visit_id=637791520137302321-3540505330&rd=1, 10 Aralık 2021.

⁴¹⁵ BaşvuruTeb. madde 6 şu şekildedir: “(1) *Veri sorumlusu bu Tebliğ kapsamında ilgili kişi tarafından yapılacak başvuruları etkin, hukuka ve dürüstlük kuralına uygun olarak sonuçlandırmak üzere gerekli her türlü idari ve teknik tedbirleri almakla yükümlüdür. (2) Veri sorumlusu, başvuruyu kabul eder veya gerekçesini açıklayarak reddeder. (3) Veri sorumlusu, cevabını ilgili kişiye yazılı olarak veya elektronik ortamda bildirir. (4) Cevap yazısının; a) Veri sorumlusu veya temsilcisine ait bilgileri, b) Başvuru sahibinin; adı ve soyadını, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları için T.C. kimlik numarasını, yabancılar için uyruğunu, pasaport numarasını veya varsa kimlik numarasını, tebligata esas yerleşim yeri veya iş*

başvuruyu etkin, hukuka ve dürüstlük kuralına uygun sonuçlandırmaya yönelik her türlü tedbiri almakla yükümlüdür. Veri sorumlusu, kendisine yönelen silme başvurusunu inceledikten sonra, başvuruyu kabul edebilir veya gerekçesini göstermek şartıyla reddedebilir. Veri sorumlusu, ilgili kişinin silme talebini kabul ederse talebin gereğini en kısa zamanda yerine getirir; yani söz konusu kişisel verileri silmek, yok etmek veya anonim hale getirmekten uygun olan yöntemi seçerek, işlemi uygular. Veri sorumlusu, daha sonra seçtiği yöntem ve gerekçesini de içerecek şekilde, talep sonucuna ilişkin ilgili kişiye bilgi verir. İlgili kişilerin unutulma hakkı taleplerini KVKK madde 11 kapsamında kullandıkları durumda, kişisel verilerinin silme, yok etme ve anonim hale getirilme yöntemlerine yönelik bilgi, hemen alt başlıkta⁴¹⁶ Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmelik altında açıklanmaktadır.

ii. Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmelik⁴¹⁷

KVKK madde 11/3; kişisel verilerin silinmesine, yok edilmesine veya anonim hâle getirilmesine ilişkin usul ve esasların yönetmelikle düzenleneceğini belirtmektedir. Bu çerçevede, 2017 yılında İmha Yönetmeliği yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. İmha Yönetmeliği; kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi ve anonim hale getirilmesi konusundaki usul ve esaslara ilişkin, KVKK'ya göre daha detaylı hükümler içermektedir.

İmhaYön. madde 7 uyarınca, KVKK madde 5 ve madde 6'da yer alan hukuki veri işleme sebeplerinin tamamen ortadan kalkması durumunda, kişisel verilerin ilgili kişilerin talebi üzerine veya re'sen silinmesi, yok edilmesi veya anonim hale

yeri adresini, varsa bildirim esas elektronik posta adresini, telefon ve faks numarasını, c) Talep konusunu, ç) Veri sorumlusunun başvuruya ilişkin açıklamalarını, içermesi zorunludur. (5) Veri sorumlusu başvuruda yer alan talepleri, talebin niteliğine göre en kısa sürede ve en geç otuz gün içinde ücretsiz olarak sonuçlandırır. Ancak, işlemin ayrıca bir maliyet gerektirmesi hâlinde, 7 nci maddede belirtilen ücret alınabilir. Başvurunun, veri sorumlusunun hatasından kaynaklanması hâlinde alınan ücret ilgiliye iade edilir. (6) İlgili kişinin talebinin kabul edilmesi hâlinde, veri sorumlusunca talebin gereği en kısa sürede yerine getirilir ve ilgili kişiye bilgi verilir.”

⁴¹⁶ İkinci Bölüm, V. Unutulma Hakkının Dayanağı, B. Türk Hukukunda Unutulma Hakkı, 2. Unutulma Hakkının Yasal Dayanağı, c) Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve İkincil Düzenlemeleri, ii. Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmelik.

⁴¹⁷ 28 Ekim 2017 tarihli ve 30224 sayılı Resmî Gazete, Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmelik, (Çevrim içi) <https://mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=24038&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>, 10 Aralık 2021.

getirilmesi gerekmektedir. İlgili kişiden kişisel verilerine yönelik unutulma hakkı kullanım talebi alan veri sorumlusunun unutulma hakkına yönelik tüm denge testlerinin yapıldığı ve ilgili kişinin unutulma hakkını kullanmasının önünde bir engel olmadığına karar verilmesi halinde, söz konusu kişisel veriler üzerinde silme, yok etme veya anonim hale getirme yöntemlerinden hangisini kullanacağını ilgili kişiye bildirmesi ve ayrıca söz konusu yöntemleri politika ve prosedürlerinde de açıklaması gerekmektedir. Son olarak veri sorumluları kişisel veriler üzerinde gerçekleştirdikleri silme, yok etme ve anonim hale getirme işlemlerini kaydetmek ve üç yıl boyunca saklamakla yükümlüdür.

Veri sorumlusu tarafından kişisel verilere yönelik seçilebilecek silme, yok etme veya anonim hale getirme yöntemlerine ilişkin detaylı bilgi aşağıda verilmektedir. Yine de gerek ilgili kişinin talebi üzerine gerek veri sorumlusu tarafından re'sen silinmiş olsun, dijital hafızada bir kez yer almış kişisel verilerin bambaşka kaynaklara ve alıcılara yayılma hızı ve bu şekilde verilerin sayısız kopyasının çıkartılması ihtimali ile seneler sonra dahi olsa aynı verilerin tekrar dijital mecralarda servis edilebileceği göz önüne alındığında, hiçbir zaman tam manasıyla bir unutulmadan söz edilemeyeceği düşüncemizi de belirtmek isteriz⁴¹⁸.

a. Kişisel Verilerin Silinmesi

Veri sorumlusu, kişisel verileri silme işlemine başlamadan önce, silme işleminin konusu olacak kişisel verileri tespit etmelidir. Dolayısıyla öncelikle söz konusu kişisel veriler arasından KVKK madde 5 ve 6 uyarınca işlenmesini gerektiren sebeplerin tamamen ortadan kalktığı kişisel veriler tespit edilmelidir. Bu aşamada tekrar belirtmek isteriz ki, KVKK madde 5 ve 6 uyarınca işlenmesini gerektiren sebeplerin tamamen ortadan kalktığı kişisel veriler, mevzuatta kendilerine atanan saklama sürelerinin de sona ermesi akabinde re'sen veya ilgisinin talebi üzerine silinebilir⁴¹⁹. Dolayısıyla söz konusu kişisel verilerin tespit edilmesi akabinde, veri sorumlusu

⁴¹⁸ Elmalica, “Bilişim Çağının Ortaya Çıkardığı Temel Bir İnsan Hakkı Olarak Unutulma Hakkı”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, s. 1623, (Çevrim içi) <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/621578>, 5 Aralık 2021.

⁴¹⁹ İmhaYön. madde 7'nin ilgili kısmı şu şekildedir: “(1) Kanunun 5 inci ve 6 ncı maddelerinde yer alan kişisel verilerin işleme şartlarının tamamının ortadan kalkması halinde, kişisel verilerin veri sorumlusu tarafından resen veya ilgili kişinin talebi üzerine silinmesi, yok edilmesi veya anonim hâle getirilmesi gerekir.”.

kişisel verilerin tabi olduğu mevzuatta yer alan saklama sürelerini göz önüne almak durumundadır. Zira kişisel veri içeren bazı kayıtlar veri sorumlularının tabi oldukları mevzuattan kaynaklanan hukuki yükümlülükleri gereği yine söz konusu mevzuatta öngörülen saklama sürelerine tabidir. Örneğin, kargo şirketlerinin ticari faaliyetlerini yürütürken tabi olduğu kanunlarda, tutulan kayıtları belirli sürelerle saklama yükümlülükleri mevcuttur. Şöyle ki kargo şirketleri, 213 sayılı Vergi Usulü Kanunu gereği, her bir kargo taşımasında gönderici ve alıcının kişisel bilgilerini (T.C. kimlik numarası, adres, iletişim bilgileri) ihtiva eden taşıma faturası ve irsaliyesi tanzim etmektedir. Yine TTK madde 82 uyarınca⁴²⁰ taşıma faturası ve irsaliyelerinin kargo şirketleri tarafından 10 yıl boyunca saklanması zorunludur. Dolayısıyla, kişisel verilere yönelik silme talebi alan veya re'sen kişisel verileri silmek isteyen veri sorumlusunun tespit ettiği kişisel verilerin mevzuatta yer alan saklama sürelerini kontrol etmesi gerekmektedir. Saklama süresi henüz dolmayan kişisel verileri içeren kayıtların silinmesi mümkün değildir.

Kanuni saklama süresi sona eren kayıtlar ve kişisel veriler ise KVK Mevzuatına uygun bir şekilde silinmeli, anonim hale getirilmeli veya imha edilmelidir. Bu aşamada öncelikle erişim yetki ve kontrol matrisi ya da benzer bir sistem vasıtasıyla kişisel verileri işleyen kişileri belirlemelidir. Zira İmhaYön.'ün *Kişisel verilerin silinmesi* başlıklı madde 8 düzenlemesi uyarınca kişisel verilerin silinmesi, *kişisel verilerin ilgili kullanıcılar için hiçbir şekilde erişilemez ve tekrar kullanılamaz hale getirilmesi işlemi* olduğundan, silme işlemini gerçekleştirecek kişilerin kişisel verilere erişim, geri getirme, tekrar kullanma gibi yetkilere sahip olup olmadığı öncelikle tespit edilmelidir. Bu yetkilere sahip olan kişilerin yetkileri kaldırılmalıdır⁴²¹. Veri sorumlusu, tüm

⁴²⁰ TTK madde 82'nin ilgili kısmı şu şekildedir: “(1) Her tacir; a) Ticari defterlerini, envanterleri, açılış bilançolarını, ara bilançolarını, finansal tablolarını, yıllık faaliyet raporlarını, topluluk finansal tablolarını ve yıllık faaliyet raporlarını ve bu belgelerin anlaşılabilirliğini kolaylaştıracak çalışma talimatları ile diğer organizasyon belgelerini, b) Alınan ticari mektupları, c) Gönderilen ticari mektupların suretlerini, d) 64 üncü maddenin birinci fıkrasına göre yapılan kayıtların dayandığı belgeleri, sınıflandırılmış bir şekilde saklamakla yükümlüdür... (5) Birinci fıkranın (a) ilâ (d) bentlerinde öngörülen belgeler on yıl saklanır...”.

⁴²¹ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Rehberi**, Ankara, KVKK Yayınları, 2018, s. 6, (Çevrim içi) <https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/bc1cb353-ef85-4e58-bb99-3bba31258508.pdf>, 27 Eylül 2021.

işlemleri uygun olduğu ölçüde yaptıktan sonra, kişisel verileri, hiçbir şekilde erişilemez ve tekrar kullanılamaz şekilde silebilecektir.

Kişisel verilerin silinme yöntemleri, kişisel verilerin tutuldukları veri tabanının niteliğine göre değişmektedir. Bu çerçevede, kâğıt ortamında tutulan kişisel veriler ile bulut ortamında veya veri tabanları, merkezi sunucular, taşınabilir belleklerde veya bilgisayarlarda bulunan kişisel verilerin silinmesi doğal olarak farklı yöntemlerle gerçekleştirilmelidir. Burada dikkat edilmesi gereken bir başka husus, veri sorumlularının söz konusu kişisel verilerin silinmesi esnasında diğer yükümlülüklerinin yanında KVKK madde 12⁴²² uyarınca alınması gereken teknik ve idari tedbirlere de uygun hareket etmesi gerekliliğidir. Örneğin, teknik ve idari tedbirler açısından kâğıt ortamında tutulan kişisel verilerin silinmesi gerçek anlamında yazının silgi ile silinmesi işlemi değildir. Kâğıt ortamında tutulan kişisel verilerin silinmesi için en etkili yöntem karartma yöntemidir. Karartma yöntemi, kâğıt üzerinde tutulan kişisel verilerin kesilerek, yırtılarak tekrar bir araya getirilemeyecek şekilde parçalanması veya özel amaçlı mürekkepler veya sair karartma araçları kullanılarak herhangi türde bir teknolojik vasıta ile dahi tekrar okunamayacak veya hiçbir şekilde kullanılamayacak halde üstünün karalanması, boyanmasıdır.

Bulut ortamında veya veri tabanları, merkezi sunucular, taşınabilir bellekler veya bilgisayarlarda tutulan kişisel veriler açısından ise silme işlemi, silinecek verileri, yukarıda açıkladığımız üzere, tekrar yerine koyma yetkisi olmayan kişisel tarafından dijital bir silme komutu, kişisel verilerin bulunduğu ortamlara erişimin kaldırılması veya kişisel verilerin işlenmesi için kullanılan yazılıma uygun bir silme yazılımı vasıtasıyla yerine getirilmesi gereken bir yöntemdir⁴²³.

⁴²² İmhaYön. madde 7/2 şu şekildedir: “(2) *Kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi veya anonim hale getirilmesinde Kanunun 4 üncü maddesindeki genel ilkeler ile 12 nci maddesi kapsamında alınması gereken teknik ve idari tedbirlere, ilgili mevzuat hükümlerine, Kurul kararlarına ve kişisel veri saklama ve imha politikasına uygun hareket edilmesi zorunludur.*”

⁴²³ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Rehberi**, s. 9, (Çevrim içi) <https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/bc1cb353-ef85-4e58-bb99-3bba31258508.pdf>, 27 Eylül 2021.

b. Kişisel Verilerin Yok Edilmesi

İmhaYön. madde 9/1 uyarınca kişisel verilerin yok edilmesi, *kişisel verilerin hiç kimse tarafından hiçbir şekilde erişilemez, geri getirilemez ve tekrar kullanılamaz hale getirilmesi işlemidir.*

Kişisel verilerin yok edilebilmesi için öncelikle, yukarıda silme işlemi altında da belirttiğimiz üzere, yok edilmesi planlanan kişisel verilerin yer aldığı ortamların ve bu ortamlardaki kopyaların belirlenmesi gerekmektedir⁴²⁴.

Kişisel verilerin yok edilmesi için pek çok yöntem kullanılabilir. Yok etme işlemi için hangi yöntemin kullanılacağı da kişisel verilerin bulunduğu ortamlara göre değişmektedir. Kişisel veriler genelde belirli bir lokasyon üzerine kurulmuş ağ ortamları, manyetik üniteler, optik diskler, mobil telefonlar ve sair otomatik veri kayıt sistemleri gibi yerel veya çevresel sistemlerde, kâğıt ortamında veya bulut ortamlarında saklanmaktadır. Belirli yerel veya çevresel sistemlerde bulunan kişisel verilerin bulundukları ortamın gereklilikleri elverdiği ölçüde amaca özel yazılımlarla sistemlerin de-manyetize edilmesi, verilerin üzerine tekrar yazılması veya eritilmesi, veri kayıt ortamlarının ana cihazlardan sökmek suretiyle parçalanması, tuzla buz haline getirilmesi; kâğıt ortamındaki verilerin kâğıt kırpma makineleri ile veya kâğıtların yırtılarak bir daha aynı şekilde bir araya getirilmesinin önlenmesi suretiyle; bulutta tutulan kişisel verilerin ise kriptografik anahtarlar kullanılarak şifrelenmesi gerektiğinden söz konusu anahtarların imha edilmesi suretiyle yok edilmesi mümkündür⁴²⁵.

c. Kişisel Verilerin Anonim Hale Getirilmesi

İmhaYön. madde 10/1 uyarınca kişisel verilerin anonim hale getirilmesi, *“kişisel verilerin başka verilerle eşleştirilse dahi hiçbir surette kimliği belirli veya belirlenebilir bir gerçek kişiyle ilişkilendirilemeyecek hale getirilmesidir.”*

Kişisel verilerin anonim hale getirilmesi, kişisel verilerin silinmesi veya yok edilmesi gibi kişisel verileri ortadan kaldıran bir yöntem değil, kişisel verilerin başka

⁴²⁴ Turan, **Karşılaştırmalı Hukukta Kişisel Verilerin Korunması**, s. 113.

⁴²⁵ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Rehberi**, s. 13, (Çevrim içi) <https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/bc1cb353-ef85-4e58-bb99-3bba31258508.pdf>, 27 Eylül 2021.

verilerin yardımıyla dahi olsa hiçbir durumda kişisel veri özelliği taşımayacak şekilde formatının değiştirilmesi ve böylece kişisel verinin anonimleştirilmesi işlemidir. Böylece, anonimleşen veri gerçek kişi ile olan tüm ilişkisini ve ayırt edilebilirliğini kaybedecek ve kişisel veri olmaktan çıkmaktadır. Bir başka deyişle, anonimleştirme işlemi gerçekleştirildiğinde, gerçek kişi ile söz konusu veri arasındaki bağ kopmuş olmaktadır.

Kişisel verilerin anonimleştirilmesi için pek çok yöntem kullanılmaktadır. Bu yöntemlerin kullanımı kişisel verilerin tutulduğu ortamlara göre değişmektedir. Kişisel verilerin anonimleştirilmesi için, kişisel veri içeren kayıtların birtakım değişkenlerinin çıkarılması, kişisel verilerin bölgesel olarak gizlenmesi veya maskelenmesi, kişisel verilerin genelleştirilerek toplu sonuçlar halinde tutulması, kişisel verilerin kodlama yöntemi ile saklanması, kişisel veri kayıt ortamlarına birtakım değişkenler eklenerek kişisel veri ölçümlerinde bozulmalar yaratılması, kişisel verilerin istatistiki formatlarla tutulması gibi yöntemler benimsenebilir. Kişisel verilerin anonimleştirilmesi için kişisel verilerin özellikleri, ölçüsü, yapısı, işleme amacı ve sıklığı, alınmış teknik ve idari önlemler, kişisel verinin anonim hale getirilmesi için ortaya konacak emek gibi değişkenlerin de analiz edilerek doğru yöntemin seçilmesi elzemdir⁴²⁶.

⁴²⁶ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Rehberi**, s. 16-34, (Çevrim içi) <https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/bc1cb353-ef85-4e58-bb99-3bba31258508.pdf>, 27 Eylül 2021.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

UYGULAMADA UNUTULMA HAKKI

I. Mahkeme Kararlarında Unutulma Hakkı

A. Anayasa Mahkemesi Kararlarında

Bilindiği üzere, Anayasa’da unutulma hakkı doğrudan yer almamakta, ancak AYM unutulma hakkına kararlarında değinmektedir. AYM’ye göre unutulma hakkı, devletin kişinin manevi varlığının geliştirilmesi hususundaki pozitif yükümlülüklerinin bir sonucudur⁴²⁷. Mahkemeye göre, unutulma hakkının esası, kişilerin uzun süreler önce dâhil olduğu, aslını reddetmediği ancak artık hatırlanmasını ve üçüncü kişiler tarafından bilinmesini istemediği olayların unutulmasının sağlanmasıdır. Bu çerçevede kişiler hakkında internet ortamında yayımlanan haberlerin, Anayasa madde 17’de düzenlenen “*kişinin manevi varlığının korunması ve geliştirilmesi hakkı*” ve söz konusu haberlerin yapılması esnasında kişisel veriler işlendiği için Anayasa madde 20/3’te düzenlenen kişisel verilerin korunması hakkı çerçevesinde değerlendirilmesi uygun olacaktır.

AYM, internetin, basılı/yazılı medyaya göre özel yaşama saygı hakkına yönelik olarak daha ciddi riskler taşıdığı, bu nedenle internet yayınlarının da farklı bir pencereden değerlendirilmesi gerektiği kanaatindedir. Mahkeme, internette yer alan haberlerin unutulma hakkına konu olarak erişimden kaldırılması için birtakım kriterler belirlemiştir:

- a. “Yayının içeriği,
- b. Haberin yayında kaldığı süre,
- c. Haberin güncelliğini yitirmesi,
- d. Haberin tarihsel bir veri niteliği taşımaması,
- e. Haberin kamu yararına katkısı,
- f. Hakkında haber yapılan kişinin kamusal bir figür olup olmaması,
- g. Haberin olgusal gerçekler ya da değer yargısı içerip içermediği,
- h. Halkın söz konusu habere yönelik ilgisi⁴²⁸”.

⁴²⁷ AYM, N.B.B. Başvurusu, Başvuru Numarası: 2013/5653, Karar Tarihi: 3/3/2016, (Çevrim içi) <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/5653>, 27 Eylül 2021.

⁴²⁸ Gülay Arslan Öncü, **Özel Yaşama ve Aile Yaşamına Saygı Hakkı: Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru El Kitapları Serisi - 8**, Ankara, Avrupa Konseyi, 2019, s. 92, (Çevrim içi) https://www.anayasa.gov.tr/media/5604/ozel_yasam_hakki.pdf, 27 Eylül 2021.

Mahkeme öncelikle bu kriterler ışığında, kişinin unutulma hakkına yönelik talebini değerlendirdikten sonra, talebi olumlu bulursa, Anayasa madde 13'te düzenlenen ölçülülük kriteri ışığında, ilgili kişinin söz konusu haber ile birlikte listelenmesini sağlayan kişisel verilerin silinmesi, haber içeriğinin anonimleştirilmesi ve haberin kişilik hakkına bir saldırı oluşturduğu kısımlarına erişimin engellenmesi yöntemlerinden birinin uygulanabileceğini öngörmüştür.

AYM'nin unutulma hakkına değindiği ilk kararı, hakkında adli para cezasına hükmedilmesiyle sonuçlanan ceza davası yargılamasına ilişkin 1998 ve 1999 yılına ait haber ve yayınların şerefini ve itibarını zedelediği için erişimden kaldırılması talebinde bulunan ve AYM Genel Kurulu tarafından verilen 2013/5653 Başvuru Numaralı ve 3 Haziran 2016 Karar tarihli N.B.B. başvurusuna yöneliktir. Bu başlık altında, AYM'nin unutulma hakkına atıf yaptığı kararlarından önemli olduğunu düşündüklerimiz incelenmiştir.

1. N.B.B. Başvurusu⁴²⁹

Unutulma hakkının Türk hukuku ile tanıştırılması ve tartışılmaya başlaması Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 2015 yılında verdiği 2015/1679 Sayılı Kararına⁴³⁰ dayanmaktadır. AYM ise unutulma hakkına ilk kez AYM Genel Kurulu tarafından verilen 2016 yılındaki kararı ("**N.B.B. Başvurusu**") ile değinmiştir. Ulusal bir gazetenin internet arşivinde, kendisiyle ilgili uyuşturucu kullandığı iddiasıyla yürütülen ceza kovuşturması sonucunda adli para cezasına hükmedildiğine ilişkin 1998 ve 1999 yılından kalma üç adet haber başlığı yayımlanıyor olması üzerine, başvuru N.B.B. söz konusu haberlerin internet yayınından kaldırılması amacıyla ilgili basın kuruluşuna bir ihtarname göndermiştir. İhtarname uyarınca, söz konusu haberlerin hala yayımlanıyor olması, başvuru N.B.B'nin şeref ve haysiyetini zedelemekte, özel hayatına ilişkin mahremiyeti ortadan kaldırmakta ve topluma mal olmuş ünlü bir kişi olmamasına rağmen, aile yaşamı başta olmak üzere iş ve sosyal hayatını da olumsuz etkilemektedir. İnternet sitesinin haberleri yayımdan

⁴²⁹ AYM, N.B.B. Başvurusu, Başvuru Numarası: 2013/5653, Karar Tarihi: 3/3/2016, (Çevrim içi) <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/5653>, 27 Eylül 2021.

⁴³⁰ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, T. 17.6.2015, E. 2014/4-56, K. 2015/1679, (Çevrim içi) <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/dsp.php?fn=hgk-2014-4-56.htm&kw=Yarg%C4%B1tay+Hukuk+Genel+Kurulu,+T.+17.6.2015,+E.+`2014/4-56,+K.+`2015/1679`&cr=yargitay#fm>, 25 Kasım 2021.

kaldırmaması üzerine, başvuru N.B.B. İstanbul 36. Sulh Ceza Mahkemesinde dava açmıştır. İstanbul 36. Sulh Ceza Mahkemesi, N.B.B.'nin talebini kabul etmiş ve yazı içeriğinin yayından kaldırılması gerektiğine karar vermiştir. Haberleri yayımlayan internet sitesi İstanbul 36. Sulh Ceza Mahkemesinin kararına itiraz etmiş, davayı gören İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi, internet sitesinde yayımlanan haberin başvuru şeref ve haysiyetini ihlal edici bir içeriğe sahip olmadığı, haberin gerçeğe uygun olduğu, hak ihlal etme kastı bulunmayan gazetecinin bundan sorumlu tutulamayacağı, haberde başvuru kişinin kişilik haklarına saldırı niteliği taşıyan söz ve cümlelerin kullanılmadığı gerekçesiyle İstanbul 36. Sulh Ceza Mahkemesinin kararının kaldırılmasına hükmetmiştir. N.B.B. bunun üzerine AYM'ye bireysel başvuruda bulunmuştur.

AYM, başvuruyu İnternet Kanunu, Basın Kanunu ve aşağıda ayrıca inceleyeceğimiz, Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 2015/1679 Sayılı Kararı uyarınca incelemiş, ayrıca AİHM kararlarına da değinmiştir. AYM kararında, haberlerin internet ortamında yayınlanmasının kişisel verilerin korunması hakkı ile ilişkisi bulunduğunu, somut olayda içerik sağlayıcısının İnternet Kanunu kapsamında başvuru kişinin kişisel verilerini işlediğini tespit etmiştir. AYM şeref ve itibarın korunması hakkı ve kişisel verilerin korunması hakkının birbiriyle bağlantılı olduğunu, Anayasa madde 20/3 uyarınca herkesin kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahip olduğunu, bu hakkın kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenme hakkını kapsadığını belirtmiş; kişisel verilerin ancak kanunda öngörülen hallerde veya ilgili kişinin açık rızasına bağlı olarak işlenebileceğini, dolayısıyla ifade ve basın özgürlüğü kapsamında internette yayımlanan bir haberin, bir kişiye ilişkin kişisel verinin alenileştirilmesi kapsamında da değerlendirilmesi gerektiğini, internetin haber ve fikirleri iletmedeki hızı ve bu haberleri saklama süresi göz önüne alındığında küresel bir iletişim aracı olduğunun kabul edilmesi gerektiğini, internetin yaygınlaşmasından önce kişilerin özel hayatlarının ve yaptıkları hataların bu kadar ortada olmadığını dolayısıyla kişilerin bunlardan bağımsız bir hayat yaşayabildiklerini, internetin kişilerin tüm hayatları ve hataları kolayca erişilebilir kıldığını ve bu durumun eşit şekilde korunması gereken ifade ve basın özgürlüğü ile

kişilerin şeref ve itibarının korunması hakları arasındaki dengeyi ifade ve basın özgürlüğü lehine bozduğunu ifade etmiştir. Karara göre, internet sayesinde unutulma zor olup, bu çerçevede anılan dengenin kurulabilmesi için kişilerin unutulma hakkının kabul edilmesi gereklidir ve unutulma hakkı adil dengenin kurulması için vazgeçilmez niteliktedir.

Karar, unutulma hakkı Anayasa’da açıkça düzenlenmese de, Anayasa’nın *Devletin temel amaç ve ödevleri* başlıklı madde 5 düzenlemesinde yer alan “*insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak*” ifadesinin devlete bir pozitif yükümlülük yüklediğini, bu yükümlülüğün Anayasa madde 17’de düzenlenen kişinin şeref ve itibarının korunması hakkı ve Anayasa madde 20/3’te düzenlenen kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı birlikte düşünüldüğünde, devletin kişilere geçmişte yaşadıklarının başkaları tarafından öğrenilmesini engelleyerek yeni bir sayfa açma olanağı vermesi gerektiğini, kişisel verilerin korunması hakkı kapsamında düzenlenen kişisel verilerin silinmesi hakkının da kişilerin geçmişte yaşadıklarının unutulmasına imkan tanıdığını; bu çerçevede unutulma hakkının dijital hafızada yer alan ve internet sayesinde ulaşılması çok kolay olan haberlere erişimin engellenmesi amacıyla, Anayasa’nın madde 5, madde 17 ve madde 20 düzenlemelerinin doğal bir sonucu olduğunu ve “*dolayısıyla unutulma hakkının kişilerin manevi varlıklarını geliştirmelerine fırsat vermek açısından devletin pozitif yükümlülüğünün bir sonucu olduğunu*” belirtmiştir. Mahkeme sonuç olarak, başvuru tarihi itibarıyla 14 yıl öncesine dayanan haberlerin artık güncelliğini yitirdiği, uyuşturucu ile ilgili söz konusu haberlerin tarihi, istatistiksel veya bilimsel amaçlarla internette kolaylıkla ulaşılması gereken bir içerikte olmadığı, bu durumun başvuru hakkının itibarını zedelediği ve bu haberlerin unutulma hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerektiğine oybirliğiyle karar vererek unutulma hakkını açıkça tanımıştır⁴³¹.

N.B.B. Başvurusu, henüz daha KVKK’nın yürürlüğe girmesinden 1 ay sonra unutulma hakkının AYM tarafından tanındığı ilk karar olması açısından dönüm noktası niteliğindedir. AYM N.B.B. Başvurusunda, hem Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 2015/1679 Sayılı Kararına hem de Google İspanya Kararına atıf yaparak,

⁴³¹ Dülger, *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku*, s. 497.

unutulma hakkının Türk hukukuna girmesinde KVKK'dan evvel davranmış ve kanımızca haklı bir karar vererek başvuru N.B.B. hakkında, başvurudan 14 yıl önce çıkan haberlerin artık güncel olmadığı, herhangi tarihi, istatistiksel veya bilimsel bir faydasının da bulunmadığı ve dolayısıyla başvuru kişinin hayatını olumsuz yönde etkilediği için unutulması gerektiği kanaatine varmıştır.

2. Fahri Göncü Başvurusu⁴³²

AYM, inşaat, akaryakıt ve gemicilik sektöründe faaliyet gösteren ve ulusal bir gazetede hakkında gözaltı haberleri çıkan başvuru Fahri Göncü'nün kendisiyle ilgili haber yayımlayan gazetenin internet sitesindeki haber arşivine halen kolayca ulaşıldığı ve bu haberin internetten kaldırılmasına ilişkin talebinin reddedilmesinin kişilik haklarını zedelediğine yönelik yaptığı başvuruya ilişkin kararında, devletin kişilerin şeref ve itibarına keyfi olarak müdahale etmemeye yönelik negatif yükümlülüğü ve üçüncü kişilerin saldırılarını önlemeye yönelik pozitif yükümlülüğü olduğunu, internette yer alan haberlerin Anayasa'nın *düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti* başlıklı madde 26 ile koruma altına alınan ifade özgürlüğü ile güvence altına alındığını⁴³³, ifade özgürlüğünün düşünce ve fikirleri yayma özgürlüğü ile birlikte, haber ve fikirlere ulaşma özgürlüğünü de kapsadığını⁴³⁴, internetin arşiv oluşturma, aktüalite ve haberleri saklama ile bunların erişilebilirliğini sağlamak konusunda büyük fayda sağladığını, internette tutulan arşivlerin halkın erişimine sunulmasından dolayı ifade ve basın özgürlüğü kapsamında olduğunu, ifade özgürlüğü ve basın özgürlüğü ile Anayasa madde 17/1'de düzenlenen şeref ve itibarın korunmasını isteme hakkı arasında bir denge kurulması gerektiğini, ayrıca haberlerin internet ortamında uzun süre erişilebilir olmasının kişilerin şeref ve itibarını zedeleyebileceğini ifade etmiştir.

⁴³² AYM, Fahri Göncü Başvurusu, Başvuru Numarası: 2014/17943, Karar Tarihi: 5/10/2017, (Çevrim içi) <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/17943?BasvuruAdi=FAHR%C4%B0+G%C3%96NC%C3%9C>, 27 Eylül 2021.

⁴³³ AYM, Yaman Akdeniz ve Diğerleri Başvurusu, Başvuru Numarası: 2014/3986, Karar Tarihi: 2/4/2014, (Çevrim içi) <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/3986>, 27 Eylül 2021; AYM, Youtube LLC Corporation Service Company ve Diğerleri Başvurusu, Başvuru Numarası: 2014/4705, Karar Tarihi: 29/5/2014, (Çevrim içi) <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/4705>, 27 Eylül 2021.

⁴³⁴ AYM, Emin Aydın Başvurusu, Başvuru Numarası: 2013/2602, Karar Tarihi: 23/1/2014, (Çevrim içi) <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/2602>, 27 Eylül 2021; AYM, Kamuran Reşit Bekir Başvurusu (6), Başvuru Numarası: 2014/1117, Karar Tarihi: 24/1/2018, (Çevrim içi) <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/1117>, 27 Eylül 2021.

AYM, başvurucunun iftira suçundan yargılanarak beraat ettiği ve Yargıtayın da başvuru hakkında belirtilen beraat kararını onadığı bilgisini içeren habere yönelik kararında, başvuru konusu haberde Yargıtayın kişi hürriyetine müdahale edilmeden başvurulabilecek bir koruma tedbiri var ise kolluk görevlileri tarafından hürriyeti daraltan yöntemlere başvurulmaması gerektiği yönündeki kanaatinin aktarıldığını, haberin amacının Yargıtayın polisin gözaltı tedbirlerini uygularken uyması gereken ilkelere yönelik yaklaşımının ortaya konulması olduğunu, haberin yapıldığı tarih ile başvuru tarihi arasında on bir yıla yakın bir süre olsa da temyiz merciinin kişinin özgürlüğü ve güvenliğine ilişkin yaklaşımını ortaya koyan haberin hala güncel olduğunu, haberde ilgili kişiye yönelik beraat ve onama kararlarına yer verildiğini ancak haberin doğrudan başvurucunun şahsını hedef almaya yönelik bir itham veya değer yargısı olarak nitelenebilecek bir ifade olmadığını, dolayısıyla başvuru hakkında menfi bir bilgiye yer verilmediğini, gazete tarafından yayımlanmaya devam eden haberde başvurucunun soyadının sadece baş harfine yer verildiğini dolayısıyla kişisel verilerin silindiğine değinmiş; N.B.B. başvurusunda ilk defa yer verdiği unutulma hakkına yaptığı atıflarla⁴³⁵ ve somut olayda ifade ve basın özgürlüğü ile kişinin manevi bütünlüğünün korunması hakkı arasında adil bir dengenin kurulduğu gerekçesiyle, Fahri Göncü'nün başvurusunun unutulma hakkı kapsamında değerlendirilemeyeceğine oybirliğiyle karar vermiştir.

⁴³⁵ N.B.B. Başvurusuna yönelik AYM kararının unutulma hakkına yer verdiği ilgili kısımlar için bkz.: “...İnternet’in etkin olarak kullanılmasıyla beraber ifade ve basın özgürlükleri ile şeref ve itibarın korunması arasındaki dengenin ilki lehine bozulduğunu, bu dengenin tekrar kurulabilmesinin şeref ve itibar yönünden bireylerin unutulma hakkının kabul edilmesi ile mümkün olabileceğini...”, “...bahsi geçen başvuruda unutulma hakkının Anayasal dayanaklarına yer vererek devletin bireye geçmişte yaşadıklarının başkaları tarafından öğrenilmesi engellenerek "yeni bir sayfa açma" olanağı verme hususunda bir sorumluluğu olduğunu, dolayısıyla unutulma hakkının kişilerin manevi varlıklarını geliştirmelerine bir fırsat vermek açısından devletin pozitif yükümlülüğünün bir sonucu olduğunu...”, “...Mahkeme, unutulma hakkının İnternet üzerindeki her türlü haber veya yazı yönünden uygulanmasını beklemenin mümkün olmadığını, özellikle basın özgürlüğü temelinde gazete arşivinin araştırmacılar, hukukçular veya tarihçiler için önem taşıyan veriler olduğunu belirtmiştir. Unutulma hakkı, İnternet ortamında haber arşivini koruma altına alan basın özgürlüğünün ve halkın haber ve fikirlere ulaşma özgürlüğünün özüne dokunmayacak ve aynı zamanda hak sahibinin çıkarlarını koruyacak şekilde kullanılmalıdır. Mahkeme, İnternet ortamındaki bir haber veya yazının unutulma hakkı kapsamında İnternet’ten çıkarılabilmesi için yayının içeriği, yayında kaldığı süre, güncelliğini yitirme, tarihsel bir veri olarak kabul edilememesi, kamu yararına katkısı (toplumsal açıdan haberin değeri, haberin geleceğe ışık tutan niteliği) haber veya yazıya konu kişinin siyasetçi veya ünlü olup olmadığı, haber veya yazının konusu, bu bağlamda haber ya da yazının olgusal gerçekler veya değer yargısı içerip içermediği, halkın ilgili veriye yönelik ilgisi gibi hususların somut olay açısından incelenmesi gerekliliğini...”, (Çevrim içi) <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/5653>, 27 Eylül 2021.

Biz de AYM tarafından belirttiği üzere; ifade özgürlüğünün haberleşme özgürlüğünü de içerdiği ve internet üzerinde tutulan arşiv niteliğindeki kayıtların toplumun haberleşme özgürlüğüne ve basın özgürlüğüne temel sağladığı, bununla birlikte Fahri Göncü başvurusuna konu benzer haberlerin internet üzerinde uzun süre tutulmasının kişilerin şeref ve itibarını zedeleyebileceğini dolayısıyla ifade özgürlüğü ve basın özgürlüğü ile kişilik hakları arasında bir denge kurulması gerektiği, bununla birlikte söz konusu dengenin somut olayda her ne kadar olayın üzerinden on bir yıl geçmiş olsa da haberin başvurusunun şahsına yönelik olmadığı, bir temyiz merciinin kişilerin temel haklarına yönelik görüşünün kamuoyu nezdinde önemli olduğu, kaldı ki söz konusu haberlerde de başvurusunun adına tam olarak yer verilmemesinden ötürü unutulma hakkının kullanılma şartlarının oluşmadığı kanaatinde olup AYM'nin kararına katılıyoruz.

3. Aslı Alp ve Şükrü Alp Başvurusu⁴³⁶

AYM'ye 2014/18260 başvuru numarası ile ulaşan Aslı Alp ve Şükrü Alp Başvurusuna konu olayda, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı bir eğitim kurumunda öğretmen olarak çalışan bir kişiyi kasten öldürmekle suçlanan Şükrü Alp ile kasten adam öldürmeye yardım suçu ile itham edilen yine bir eğitim kurumunda öğretmen olan Aslı Alp hakkında Kahramanmaraş 2. Ağır Ceza Mahkemesinde kamu davası açılmış, mahkeme Şükrü Alp'in suçunu sabit bularak on yıl hapis cezası ile cezalandırılmasına, Aslı Alp'in delil yetersizliğinden beraatine karar vermiştir. Yargıtay 1. Ceza Dairesi kararı onamıştır.

Başvurucu Aslı Alp ve Şükrü Alp hakkındaki ceza yargılamasına ilişkin, bazı internet haber gazeteleri ile bazı ulusal gazetelerin internet sitelerinde, başvuruçuların ceza yargılaması esnasındaki savunmalarına, yargılama sürecine ve sonucuna ilişkin haberler yayımlanmıştır. Başvuruçular, yayımlanan haberlerin güncelliğini yitirmesine rağmen yayımlanmaya devam ettiği için kişilik haklarının zedelendiği ve başvuruçuların yaşanan olayın izlerini silerek kendilerine yeni bir hayat kurmak istedikleri gerekçesiyle haber içeriğinin engellenmesi talebinde bulunmuşlardır.

⁴³⁶ AYM, Aslı Alp ve Şükrü Alp Başvurusu, Başvuru Numarası: 2014/18260, Karar Tarihi: 4/10/2017, (Çevrim içi) <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/Basvurular/tr/pdf/2014-18260.pdf>, 27 Eylül 2021.

Adana 5. Sulh Ceza Hâkimliği, haberlerin yayımlanmasında kamu yararı bulunduğu, topluma mal olan kişilerle siyasal ve idari yaşam içinde yer alan kişilerin hayatlarının toplumu ilgilendirdiği, basın okuyucu çekmek amacıyla haberi ilginç kılma hak ve görevine sahip olduğu ve yayınların içeriğinin basın özgürlüğü kapsamında kaldığı gerekçesiyle söz konusu talebi reddetmiştir. Başvurucular Adana 5. Sulh Ceza Hâkimliğinin bu kararına itiraz etmiş, söz konusu itiraz bu sefer Adana 1. Sulh Ceza Hâkimliği tarafından reddedilmiştir. Bunun üzerine başvurucular 20 Kasım 2014 tarihinde AYM'ye başvurmuştur.

AYM, 04 Ekim 2017 tarihli kararında başvuruyu şeref ve itibarın korunması hakkı kapsamında değerlendirmiştir. Buna göre devletin, Anayasa madde 17'de düzenlenen “*manevi varlık*” kapsamındaki bireylerin kişisel şeref ve itibarına keyfi olarak müdahale etmemeye yönelik negatif yükümlülüğü ve üçüncü kişilerin saldırılarını önlemek şeklinde pozitif yükümlülüğü bulunmakta⁴³⁷, internet Anayasa madde 26'da düzenlenen ifade özgürlüğü tarafından güvence altına alınmakta, dolayısıyla internet erişimine yönelik müdahalelerin ifade özgürlüğü kapsamında incelenmesi gerekmekte⁴³⁸, ifade özgürlüğünün ve basın özgürlüğünün kişilerin Anayasa'da yer alan temel hak ve özgürlüklerini sınırlamaması gerekmektedir. Bu çerçevede, internette yer alan haberlerin yaygınlığı, bu haberlere ulaşılmasının, haberlerin ve fikirlerin depolanması ve muhafazasının kolay olmasından dolayı, meydana geldiği tarihten uzun bir süre sonra bu haberlerin hala daha erişilebilir olması, Anayasa madde 17'de düzenlenen şeref ve itibarın korunmasını isteme hakkı ile Anayasa madde 28'de düzenlenen basın özgürlüğü ve Anayasa madde 26'da düzenlenen ifade özgürlüğü arasındaki dengeyi şeref ve itibarın korunmasını isteme hakkı aleyhine bozmuş olabilir ve böylece söz konusu haberlerin internette yayımlanması kişilerin şeref ve itibarına zarar verebilir. Söz konusu haklar arasındaki dengenin kişilerin şeref ve itibarına zarar verecek şekilde bozulduğu durumlarda dengenin tekrar sağlanması ancak unutulma hakkının kabul edilmesi ile mümkün

⁴³⁷ AYM, Adnan Oktar Başvurusu (3), Başvuru Numarası: 2013/1123, Karar Tarihi: 2/10/2013, (Çevrim içi) <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/1123>, 27 Eylül 2021.

⁴³⁸ AYM, Yaman Akdeniz ve Diğerleri Başvurusu, Başvuru Numarası: 2014/3986, Karar Tarihi: 2/4/2014, (Çevrim içi) <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/3986>, 27 Eylül 2021; AYM, Youtube LLC Corporation Service Company ve Diğerleri Başvurusu, Başvuru Numarası: 2014/4705, Karar Tarihi: 29/5/2014, (Çevrim içi) <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/4705>, 27 Eylül 2021.

olacaktır. Tabii ki, unutulma hakkının uygulanmasının da bir sınırı olmalı, unutulma hakkının kullanılması basın özgürlüğünü ve halkın haber ve fikirlere ulaşma özgürlüğüne zarar vermemeli ve aynı zamanda hak sahibinin çıkarlarını korumalıdır. İnternette yer alan haberlerin unutulma hakkına tabi tutulabilmesi için, söz konusu haberlerin içeriği, yayında kaldığı süre, güncel olup olmadığı, tarihsel bir veri olarak kabul edilip edilmediği, kamu yararına katkısı olup olmadığı, habere konu kişinin kamuya mal olup olmadığı, haberin konusu, haberin olgusal gerçekler veya değer yargısı içerip içermediği, halkın ilgili veriye yönelik ilgisi gibi hususların incelenmesi gerekmektedir. Tüm değerlendirmeler ışığında AYM, başvuru konusu olayda başvurucuların, olayın meydana gelmesinden beş yıl kadar sonra AYM'ye başvurdukları, bu esnada başvuruculardan Şükrü Alp'in cezasının infazının devam ettiği göz önüne alındığında; haberin haber değerini, bilgilendirme vasfını, güncelliğini ve kamuoyu ilgisini yitirmediği, ifade ve basın özgürlüğü ile kişilerin manevi bütünlüğünün korunması hakkı arasında adil bir denge kurulduğu, bu çerçevede unutulma hakkının uygulanması için gereken şartların oluşmadığı gerekçesiyle, başvurucunun şeref ve itibarın korunması hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiaları oybirliğiyle reddetmiştir. Biz de söz konusu başvurunun yapıldığı esnada başvuruculardan birinin cezasının devam ettiğini göz önüne alarak, haberin güncelliğinin devam ettiğini ve birbiriyle yarışan haklardan kamuoyunun haber alma hürriyetinin somut olayda başvurucunun manevi bütünlüğünün korunmasına üstün geldiği kanaatimizle AYM'nin görüşüne katılarak somut olayda başvuru açısından unutulma hakkının şartlarının oluşmadığını düşünüyoruz.

4. G.D. Başvurusu⁴³⁹

AYM'ye 2014/1808 başvuru numarası ile ulaşan G.D. Başvurusuna konu olay, eski bir belediye başkanı hakkında yürütülen ceza yargılamasına ilişkin yüksek tirajlı ulusal gazetelerin internet sitelerinde yayımlanan haberlerde, belediye başkanının aile fertlerinin de aynı davada yargılandığı, başkanın kardeşi olan başvurucunun ise suç örgütüne üye olma suçundan on ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verildiğinin yer aldığına ilişkindir.

⁴³⁹ AYM, G.D. Başvurusu (2), Başvuru Numarası: 2014/1808, Karar Tarihi: 4/10/2017, (Çevrim içi) <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/1808>, 27 Eylül 2021.

Başvurucu, söz konusu mahkeme kararının Yargıtay 5. Ceza Dairesi tarafından bozulduğu ve davanın kaldırılmasına karar verildiği, hakkında herhangi bir suçtan mahkûmiyet kararı olmamasına rağmen bu haberlerin kendisinin şeref ve haysiyetine zarar verdiği gerekçesiyle, anılan haberlere erişimin engellenmesi talebinde bulunmuştur. Başvurucunun bu talebi, Büyükçekmece 3. Sulh Ceza Mahkemesi tarafından, ulusal gazetelerin internet sitelerinde yer alan haberin yayımlanmasının “...*gerçeklik, güncellik, kamu yararı ve toplumsal ilgi, konu ile ifade arasında düşünsel bağ kuralları çerçevesinde kullanılması*” kurallarına aykırı olmadığı”, ortada kesinleşmemiş dahi olsa bir mahkûmiyet kararı olduğu, dolayısıyla haberlerin basın özgürlüğü sınırı içinde olduğu ve kişilik haklarına herhangi bir saldırı olmadığı gerekçesiyle reddedilmiştir.

Başvurucu Büyükçekmece 3. Sulh Ceza Mahkemesi kararına itiraz etmiş, söz konusu itiraz, Büyükçekmece 6. Asliye Ceza Mahkemesi tarafından reddedilmiştir. Bunun üzerine başvuru, 01 Şubat 2014 tarihinde AYM nezdinde bireysel başvuruda bulunmuştur. AYM, başvuruçunun iddialarını şeref ve itibarın korunması hakkı kapsamında incelemiştir. Mahkeme, önceki kararlarındaki gibi 04 Ekim 2017 tarihli bu kararında da, devletin kişinin şeref ve itibarına keyfî olarak müdahale etmemek kapsamındaki negatif yükümlülüğü ve üçüncü kişilerin saldırılarını önlemek kapsamındaki pozitif yükümlülüğüne, Anayasa madde 26’da düzenlenen “*düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti*” çerçevesinde herkesin düşünce ve kanaatlerini tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahip olduğuna, internetin de bu çerçevede ifade özgürlüğü kapsamında güvence altına alındığına, ifade özgürlüğünün haber ve fikirlere ulaşma özgürlüğünü de içerdiğine, internet arşivlerinin halka açık ve ücretsiz bilgiler olarak tarih eğitimi ve araştırma için kaynak teşkil ettiğine yani ifade ve basın özgürlüğü kapsamında olduğuna ve internette yer alan yayınlara erişimin engellenmesi talebinin basın özgürlüğüne müdahale teşkil edebileceğine, bununla birlikte, ifade özgürlüğü ile basın özgürlüğünün, Anayasa’da yer alan temel hak ve hürriyetleri sınırlamaması gerektiğine, olaylar incelenirken şeref ve itibarın korunmasını isteme hakkı ile basın özgürlüğü ve ifade özgürlüğü arasında adil dengenin kurulup kurulmadığının incelenmesi gerektiğine, internette uzun süre kalan haberlerin kişilerin şeref ve itibarını zedeleyebileceğine değinmiştir.

AYM, somut olayda başvuru hakkında açılan kamu davası ve haberlerin gerçeğe aykırı olduğuna ilişkin bir iddiası olmadığı, gazetelerin internet sitelerinde yer alan haberlerin arasında başvuru da bulunduğu, haberlerin belediye başkanı ve aile fertleri hakkındaki yargılamaya ve yargılama sonucu ilk derece mahkemesi tarafından verilen karara ilişkin olduğu, haberlerin amacının kamuoyunun ilgisi dâhilinde olan belediye başkanı ve aile fertleri hakkındaki soruşturma ve kovuşturmalar hakkında kamuoyunu bilgilendirmek olduğu, zira Büyükçekmece 3. Sulh Ceza Mahkemesinin de söz konusu haberlerin yayımlanmasının “...*gerçeklik, güncellik, kamu yararı ve toplumsal ilgi, konu ile ifade arasında düşünsel bağ kuralları çerçevesinde kullanılması*” kurallarına aykırı olmadığı...”na ve kişilik hakkına bir saldırı bulunmadığına hükmettiğine değinmiştir.

Mahkeme sonuç olarak, söz konusu haberin yayın tarihi ile başvuru tarihi arasında dört yıl sekiz aylık bir süre olduğu, başvuru hakkındaki davanın zamanaşımı nedeniyle ortadan kaldırılması ve başvuru hakkındaki haber içeriklerinin engellenmesi talebiyle Sulh Ceza Mahkemesine yaptığı başvuru arasında bir yıllık süre bulunduğu, aynı şekilde davanın ortadan kaldırılmasına yönelik karar tarihi ile bireysel başvuru tarihi arasında da bir yıl beş ay süre olduğu, bu süreler ve başvuru hakkındaki kimliği göz önüne alındığında haberin güncelliğini ve kamuoyu ilgisini yitirmediği, toplumsal açıdan olayın haber değerinin devam ettiği, dolayısıyla talebin unutulma hakkı kapsamında değerlendirilmesi için gerekli koşulların oluşmadığı; somut olay özelinde basın özgürlüğü ve ifade özgürlüğü ile kişinin manevi bütünlüğünün korunması hakkı arasında adil dengenin kurulduğu gerekçesiyle başvuruyu açıkça dayanaktan yoksun olduğu gerekçesiyle, 04 Ekim 2017 tarihinde oybirliği ile reddetmiştir. Biz de başvuru hakkındaki eski bir belediye başkanı olarak kamuya mal olmuş bir kişi olması, haberin başvuru hakkındaki ceza yargılamasına dair olması ve kararda belirtilen süreler çerçevesinde, haberin güncelliğini kaybetmemiş olması dolayısıyla AYM kararına katılıyoruz.

B. Yargıtay Kararlarında

1. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 2015/1679 Sayılı Kararı

Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 2015/1679 Sayılı Kararına⁴⁴⁰ konu olayda Davacı, 14 Kasım 2003 tarihinden itibaren İzmir Adliyesinde savcılık zabıt kâtipliği görevini yürütmektedir. Davacı 18 Temmuz 2005 ile 11 Nisan 2006 tarihleri arasında, o dönem İzmir Cumhuriyet Başsavcısı vekili olarak görev yapan sanık ile birlikte çalışmak üzere görevlendirilmiştir. Sanık bir süre sonra, davacıya sözlü ve fiziksel taciz uygulamaya başlamıştır. Davacı bunun üzerine sanık hakkında şikâyetle bulunmuş, sanık hakkında soruşturma açılmış ve cezalandırılmıştır. Saldırının gerçekleştiği zaman bekâr olan davacı, hem hazırlık soruşturmasında hem de yargılama esnasında saldırının nasıl gerçekleştiğini açık bir şekilde anlatmış, davacının bu ifadeleri karar metnine geçmiştir. Sanığın başsavcı vekili olması sebebiyle olaylar basında da yer bulmuştur. Davacı tam olayları unutmaya başladığı sırada, 2010 yılında, mahkeme kararı hiç sansürlenmeden, davacının ve sanığın ismine yer verir şekilde bir kitapta yer almıştır. Kitapta, cinsel saldırı konusu olay da tüm açıklığıyla yer almaktadır. Başına gelen olayların kimse tarafından duyulmasını istemeyen davacı, kitapta kendi ismi altında cinsel saldırı konusu olayın detaylı bir şekilde yer aldığını öğrenince psikolojik bunalıma girmiş, başına gelen tüm olayları adeta tekrar yaşamış, dahası olay hem iş ortamında hem de kamuoyunda tekrar duyulmuştur. Davacı, tüm bu sebeplerle geleceğinin karardığını, bir genç kız olarak hayallerinin yıkıldığını öne sürerek isminin geçtiği kitaba ait tüm ciltlerin toplatılması ve 50.000,- TL manevi tazminata hükmedilmesi talebiyle dava açmıştır. Mahkeme davanın kısmen kabulüne karar vermiş, bunun üzerine taraflar kararı temyiz etmiş, Yargıtay kararı bozmuş ve karar düzeltme istemiyle ilk derece mahkemesine göndermiştir. İlk derece mahkemesi kararında direnince, davalılar kararı temyiz etmiştir.

⁴⁴⁰ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, T. 17.6.2015, E. 2014/4-56, K. 2015/1679, (Çevrim içi) <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/dsp.php?fn=hgk-2014-4-56.htm&kw=Yarg%C4%B1tay+Hukuk+Genel+Kurulu,+T.+17.6.2015,+E.+`2014/4-56,+K.+`2015/1679`&cr=yargitay#fm>, 27 Eylül 2021.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun önüne gelen uyuşmazlığın esası, davahılar tarafından yayına hazırlanan ve basılan eserde yer alan kararın, davacının ismi rumuzlanmadan ve rızası alınmadan açık bir şekilde yayımlanmasının kişilik hakkına saldırı teşkil edip etmediğidir. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, AİHS’de düzenlenen “*özel ve aile hayatına saygı hakkı*”, Anayasa madde 27’de düzenlenen “*bilim ve sanat hürriyeti*”, Anayasa madde 20’de düzenlenen “*özel hayatın gizliliği*”, TMK madde 24’te düzenlenen kişilik haklarına saldırı hükümlerine değindikten sonra, uyuşmazlığın kişisel verilerin korunması çerçevesinde bir hak olan unutulma hakkı ile bilim ve sanat hürriyetine ilişkin yarışan haklar dengesinin adil bir şekilde belirlenmesi olduğu tespitinde bulunmuştur.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, kişisel verilere ilişkin ulusal ve uluslararası kaynaklardan genel bilgiler verdikten sonra, kişisel verilerin korunmasının unutulma hakkı ile bağlantısına değinmiş⁴⁴¹, davacının isminin kişisel veri olduğunu ve özel hayatın gizliliği çerçevesinde korunması gerektiğini belirtmiştir. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, davacının unutulma hakkı talebi ile kişisel verileri olan özel hayatının bir parçası olan geçmişte yaşadığı talihsiz olayları hem kendisinin hem de toplumun unutmasını sağlayarak hayatında yeni bir sayfa açmak olanağı istediğini belirtmiştir. Bu çerçevede, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, dört yıl önce gerçekleşmiş bir olay

⁴⁴¹ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu kararının ilgili kısmı için bkz.: “...Unutulma hakkına gelince; unutulma hakkı ve bununla ilişkili olan gerektiği ölçüde ve en kısa süreliğine kişisel verilerin depolanması veya tutulması konuları, aslında kişisel verilerin korunması hakkının çatısını oluşturmaktadır. Her iki hakkın temelinde bireyin kişisel verileri üzerinde serbestçe tasarruf edebilmesini, geçmişin engeline takılmaksızın geleceğe yönelik plan yapabilmesini, kişisel verilerin kişi aleyhine kullanılmasının engellenmesini sağlamak yatmaktadır. Unutulma hakkı ile geçmişinde kendi iradesi ile veya üçüncü kişinin neden olduğu bir olay nedeni ile kişinin geleceğinin olumsuz bir şekilde etkilenmesinin engellenmesi sağlanmaktadır. Bireyin geçmişinde yaşadığı olumsuz etkilerden kurtularak geleceğini şekillendirebilmesi bireyin yararına olduğu gibi toplumun kalitesinin gelişmişlik seviyesinin yükselmesine etkisi de tartışılmazdır. Unutulma hakkı; üstün bir kamu yararı olmadığı sürece, dijital hafızada yer alan geçmişte yaşanan olumsuz olayların bir süre sonra unutulmasını, başkalarının bilmesini istemediği kişisel verilerin silinmesini ve yayılmasının önlenmesini isteme hakkı olarak ifade edilebilir. Bu hak bir yandan kişiye “geçmişini kontrol etme”, “belirli hususların geçmişinden silinmesini ve hatırlanmamayı isteme hakkı” sağladığı gibi, diğer yandan muhataplarına kişi hakkındaki bir kısım bilgilerin üçüncü kişilerin kullanmamasını veya üçüncü kişilerin hatırlanmamasına yönelik önlenmeleri alma yükümlülüğü yükler. Bu hakkın; bireylerin fotoğraf, internet günlüğü gibi kendileri hakkındaki içerikleri silmek için üçüncü şahısları zorlamayı içermesinin yanında geçmişteki cezalarına ilişkin bilgilerin veya haklarında olumsuz yorumlara neden olabilecek bilgi ve fotoğraflarının kaldırılmasını isteme hakkını tanıdığı kabul edilmektedir. Diğer taraftan bu hak, bireyin geçmişindeki belirli yönlerinin mümkün olmayacak biçimde hatırlanmaması için önlemler alınmasını gerektirmektedir. ... Kişiye unutulma hakkının sağlanması ile birlikte özel hayatının gizliliği korunmuş olacaktır.”.

mağdurunun adının olay sonrasında basılmış olan bir kitapta açıkça yer almasının unutulma hakkının ve kişinin özel hayatının gizliliğinin ihlali olduğunu kabul etmiş, ABAD'ın Google İspanya Kararında da belirtildiği üzere, ilgili kişinin tanınmışlığı ve kamuoyu ilgisini üzerinde tutmak gibi bir rol oynamadığı müddetçe üstün kamu yararından bahsedilemeyeceğinden, bilimsel eser kabul edilen söz konusu kitapta da kişisel verilerin açıkça yazılmaması gerektiğine oy çokluğuyla hükmetmiştir.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun sayıca azınlıkta kalan üyeleri ise, yargılamaların istisnalar dışında açık şekilde yapıldığından bahisle, tarafların isimlerinin kararlarda rumuzlanmasına gerek olmadığını, bu durumun özel hayatın gizliliğini ihlal etmediğini iddia etmişlerdir. Azınlık üyelerinin bu iddiaları, uyumsuzluk konusu sorunun, tarafların kişisel verilerine açıkça yer veren mahkeme kararlarını ele alan kitaplarda söz konusu kişisel verilerin sansürlenmesi gerekip gerekmediği olduğu gerekçesiyle çoğunluk üyeler tarafından kabul edilmemiştir.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 2015/1679 Sayılı Kararı, unutulma hakkının Türk hukukunda ilk defa değinildiği mevzuat parçası olarak oldukça önemli bir yere sahiptir. Zira karar, üçüncü kişilerin hareketleri nedeniyle mağdur olan ve hayatı olumsuz şekilde etkilenen kişilerin, hayatlarını kendi istedikleri şekilde devam ettirebilmelerinin önünü açmakta ve böylece Anayasa madde 15'te yer alan kişinin maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne yönelik düzenlemeye ve Anayasa madde 17'de yer alan kişinin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına da uyum göstermektedir. Biz de bu yönleriyle değerlendirildiğinde, toplumun herhangi bir üstün yararı olmadıkça, özellikle bir olayın mağduru olan kişilerin kişisel verilerini içeren kayıtların kamuoyuna herhangi bir şekilde sansürlenmeden sunulmasının, üçüncü kişiler tarafından erişime açık olmasının ve uzun süreler boyunca arşivlenmesinin, mağdur kişilerin kişilik haklarına zarar verdiği görüşümüzle birlikte, Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun çoğunluk görüşüne katılıyoruz.

Son olarak, her ne kadar Yargıtay Hukuk Genel Kurulu unutulma hakkına ilişkin tanımında, unutulma hakkının dijital hafızada yer alan haberler açısından kullanılacağını belirtmişse de kararın devamında, hakkın özellikleri ve diğer insan haklarıyla ilişkisini göz önüne alarak, unutulma hakkının sadece dijital ortamdaki

kişisel veriler için değil, kamunun kolayca ulaşabileceği yerde tutulan tüm kişisel verilere yönelik uygulanması gerektiğini belirtmiştir⁴⁴².

Biz çalışmamızın İkinci Bölümünde, I. Unutulma Hakkı başlığı altında da açıklamaya çalıştığımız üzere, Yargıtayın unutulma hakkının sadece internette yer alan kişisel verilere değil, kolayca erişilebilecek yerde tutulan tüm kişisel verilere yönelik uygulama alanı bulması yönündeki görüşüne katılmıyoruz.

2. Yargıtay 19. Ceza Dairesinin 2017/5325 Sayılı Kararı

Yargıtay 19. Ceza Dairesinin 2017 tarihli bir kararına⁴⁴³ (“**2017/5325 Sayılı Karar**”) konu olan olayda davacılar, İzmir Emniyet Müdürlüğünce 2007 yılında gerçekleştirilen “köprü operasyonu” kapsamında yapılan asayiş ve önleme uygulamaları çerçevesinde gözaltına alınmıştır. Davacılar, yargılandıkları ve beraat etmelerine karar verilen İzmir 11. Ağır Ceza Mahkemesinin 25 Ocak 2012 tarihli kararının Yargıtay 18. Ceza Dairesi tarafından onanmış olmasına rağmen, yüksek tirajlı ulusal gazetelerde kendileriyle ilgili “*Manken olmak için geldiler, fuhuş batağına düştüler*”, “*Uluslararası fuhuş davasında 3 tahliye*”, “*İnsan ticareti operasyonunda 8 kişi tutuklandı*” başlıklarıyla 2007 yılında yapılan haberlerin, kişilik haklarına saldırıda bulunduğu iddiasıyla, Sulh Ceza Mahkemesinden söz konusu yazıların erişiminin engellenmesi talebinde bulunmuşlardır. Zira söz konusu gazetelerden biri, davacıların isimleri, adı ve soyadı biçiminde kişisel verilerine yer vermiş, diğeri ise şüphelilerin isimlerini baş harfi kısaltması şeklinde yazmış, ancak bu kişilerin operasyonun yapıldığı gazinonun sahibi olduklarını belirtmiştir.

Davacıların erişim engellenmesi talebi, İzmir 1. Sulh Ceza Mahkemesi tarafından, haberin gerçek ve güncel olduğu ve haberde İnternetK. madde 9’da

⁴⁴² Yargıtay Hukuk Genel Kurulu unutulma hakkına ilişkin “*Ayrıca şunun da ifade edilmesi gereklidir ki; unutulma hakkı tanımlarına bakıldığında her ne kadar dijital veriler için düzenlenmiş ise de, bu hakkın özellikleri ve bu hakkın insan haklarıyla arasındaki ilişkisi dikkate alındığında; yalnızca dijital ortamdaki kişisel veriler için değil, kamunun kolayca ulaşabileceği yerde tutulan kişisel verilere yönelik olarak da kabul edilmesi gerektiği açıktır.*” görüşündedir. Bkz.: Yargıtay HGK T. 17.6.2015, E. 2014/4-56, K. 2015/1679, (Çevrim içi) <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/dsp.php?fn=hgk-2014-4-56.htm&kw=Yarg%C4%B1tay+Hukuk+Genel+Kurulu,+T.+17.6.2015,+E.+`2014/4-56,+K.+`2015/1679`&cr=yargitay#fm>, 27 Eylül 2021.

⁴⁴³ Yargıtay 19. Ceza Dairesi, T. 5.6.2017, E. 2016/15510, K. 2017/5325, (Çevrim içi) <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/dsp.php?fn=19cd-2016-15510.htm&kw=Yarg%C4%B1tay+19.+Ceza+Dairesi,+T.+5.6.2017,+E.+`2016/15510,+K.+`2017/5325`&cr=yargitay#fm>, 27 Eylül 2021.

düzenlendiği şekilde kişilik haklarını ihlal eden nitelikte bir içeriğin olmadığı ve haberin habercilik vasfı taşıdığı gerekçeleriyle reddedilmiştir. Davacılar İzmir 1. Sulh Ceza Mahkemesi kararına, habere konu olayın dokuz yıl önce gerçekleşmiş olmasından ötürü güncelliğini yitirdiği, haberde davacıların kimliklerinin belirlenebilmesini sağlayacak bilgilerin bulunması sebebiyle haberin kişilerin lekelenmeme haklarına ve unutulma haklarına aykırı olduğu gerekçesiyle itiraz etmiş, söz konusu itiraz İzmir 2. Sulh Ceza Mahkemesi tarafından reddedilmiştir.

Uyuşmazlık konusu, üzerinden yaklaşık dokuz yıl geçen ve halen erişime açık olan haberlerin, hakkında haber yapan kişilerin kişilik haklarını ihlal edip etmediği, söz konusu haberlerin güncelliğini yitirip yitirmediğinin ihlal durumuna bir etkisi olup olmadığı, güncelliğini kaybeden haberlerin gerçekleri yorumsuz şekilde aktarsa dahi erişiminin engellenip engellenmeyeceği noktasında toplanmıştır.

Yargıtay 19. Ceza Dairesi, uyuşmazlık konusunu çözebilmek amacıyla öncelikle ifade ve basın özgürlüğüne değinmiştir. Daireye göre ifade özgürlüğü, düşünme, konuşma ve açıklama gibi eylemler ile birlikte, fikir sahibi olma ve haberleşme özgürlüklerini de kapsamaktadır. İfade özgürlüğüyle beraber değerlendirilmesi gereken basın özgürlüğü de görüş ve düşünceleri yazılı ve görsel bir biçimde, basın ve yayın yoluyla açıklayabilme ve yayabilme hakkıdır. İfade özgürlüğü ve basın özgürlüğü kişinin temel hak ve özgürlükleri arasındadır. İfade özgürlüğü ve basın özgürlüğünün sınırlanması, ancak Anayasa ile belli şartların gerçekleşmesi halinde mümkün olabilir. Daire 2017/5325 Sayılı Kararda, AİHM kararları doğrultusunda da ifade ve basın özgürlüğüne yer vermiştir; buna göre, temel hak ve özgürlükler arasında yer alan düşünce ve kanaat açıklama özgürlüğü en etkin şekilde basın vasıtasıyla kullanılabilir. Düşünceyi açıklama ve basın özgürlüğü, sadece bir düşünceyi ortaya koyan veya yayanlar açısından değil, o düşüncenin ulaştığı diğer kişiler açısından da temel haktır⁴⁴⁴. Bu hakların doğru şekilde kullanıldığının kabul edilmesi için düşünceye konu bilgilerin doğruyu yansıtması ve güncel olması, kamuoyunun üstün yararının olması ve kişileri küçük düşürmemesi gerekmektedir⁴⁴⁵.

⁴⁴⁴ AİHM, Centro Europa 7 S.R.L. ve Di Stefano v. İtalya Kararı, Başvuru numarası: 38433/09, Karar Tarihi: 07/06/2012, paragraf 131, (Çevrim içi) <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%22001-111399%22%7D>, 27 Eylül 2021.

⁴⁴⁵ Yargıtay 19. Ceza Dairesi, T. 5.6.2017, E. 2016/15510, K. 2017/5325, (Çevrim içi) <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/dsp.php?fn=19cd-2016->

2017/5325 Sayılı Karar uyarınca basın özgürlüğü ve kişilik haklarının birbirlerinin sınırlarına dokunduğu durumlarda, hukuk düzeninin bu hakların hepsini birden koruması mümkün değildir. Böyle bir durumda, kamu yararının gerektirdiği şekilde, bir hakkın diğerinden üstün tutulması, bir hakkın diğerinin üstüne çıkması ve böylece diğer hakkın daha korumasız olması kaçınılmazdır. Basın, görevini yerine getirirken haber konularının gerçeği yansıtmasına ve güncel olmasına, kamuoyunun söz konusu habere erişmekte menfaatinin bulunmasına, haberin toplum ile alakalı olmasına dikkat etmeli, haberin içeriği ile kamuoyuna sunulma şekli arasındaki dengeyi gözetmelidir⁴⁴⁶. Ayrıca, internet, erişilebilir olması, bilgi saklama ve yayma kapasitesi dolayısıyla ifade özgürlüğünün bir parçasıdır.

Daire, atıf yaptığı AİHM kararı⁴⁴⁷ vasıtasıyla, ifade özgürlüğü hakkı ve özel hayata saygı hakkı arasında kurulacak denge açısından uygulanması gereken kriterleri saymıştır. Buna göre Daire uluslararası kararlara yaptığı atıflardan oluşturduğu derlemesinde, genel yarar niteliğinin her dava şartı özelinde değişeceğini, sadece siyasi konular veya suçlarla ilgili değil, spor veya magazin konularını ilgilendiren durumlarda da genel yarar bulunduğunun kabul edilmesi gerektiğini, ancak mesela bir siyasetçinin evliliğiyle ilgili sıkıntıları veya bir şarkıcının mali sorunlarının bu kapsamda değerlendirilmemesi gerektiğini; söz konusu dengenin bulunması aşamasında, kamuyu ilgilendirmeyen kişiler ile kamusal kişiler ya da kamusal alandaki siyasi vasfı olan kişileri ayırmak gerektiğini ifade etmiştir.

Yargıtay 19. Ceza Dairesi, AYM ve Yargıtay kararları bağlamında ifade ve basın özgürlüğüne de değindikten sonra, kişisel verilerin korunması kapsamındaki unutulma hakkının detaylı incelemesine geçmiştir. Bu incelemede Daire öncelikle, unutulma hakkının Anayasa’da açıkça düzenlenmediğini ancak Anayasa’nın *Devletin temel amaç ve ödevleri* başlıklı madde 5 düzenlemesi ile devlete insanların maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya yönelik pozitif yükümlülükleri

[15510.htm&kw=Yarg%C4%B1tay+19.+Ceza+Dairesi,+T.+5.6.2017,+E.+`2016/15510`,`K.+`2017/5325`&cr=yargitay#fm](https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/dsp.php?fn=19cd-2016-15510.htm&kw=Yarg%C4%B1tay+19.+Ceza+Dairesi,+T.+5.6.2017,+E.+`2016/15510`,`K.+`2017/5325`&cr=yargitay#fm), 27 Eylül 2021.

⁴⁴⁶ Yargıtay 19. Ceza Dairesi, T. 5.6.2017, E. 2016/15510, K. 2017/5325, (Çevrim içi) <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/dsp.php?fn=19cd-2016-15510.htm&kw=Yarg%C4%B1tay+19.+Ceza+Dairesi,+T.+5.6.2017,+E.+`2016/15510`,`K.+`2017/5325`&cr=yargitay#fm>, 27 Eylül 2021.

⁴⁴⁷ AİHM, Von Hannover/Almanya (no. 2), Başvuru Numaraları: 40660/08 ve 60641/08, Karar Tarihi: 07/02/2012, (Çevrim içi) <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22:%5B%22001-61853%22%5D%7D>, 27 Eylül 2021.

olduğunu; bu yükümlülük kişinin manevi bütünlüğü bağlamında şeref ve itibarının korunması hakkı ve kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı ile birlikte düşünüldüğünde, devletin kişiye geçmişte yaşadığı olumsuzlukların unutulmasına imkân tanımak ve başkaları tarafından öğrenilmesi engellemek konusunda sorumluluk yüklediğini belirtmiştir. Bu çerçevede, internette yer alan dijital verilere erişimin engellenmesi açısından unutulma hakkının uygulanması uygun olacak; unutulma hakkının doğru şekilde uygulanmaması kişilerin onurlu bir yaşam sürdürmesine ve manevi bağımsızlığına müdahale teşkil edecektir. Yargıtay 19. Ceza Dairesi kararının ilgili kısmı şu şekildedir:

“...Dolayısıyla Anayasa'da açıkça düzenlenmeyen unutulma hakkı, İnternet vasıtasıyla ulaşılması kolay olan ve dijital hafızada bulunan haberlere erişiminin engellenmesi için Anayasa'nın 5., 17. ve 20. maddelerinin doğal bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Diğer taraftan unutulma hakkının kabul edilmemesi, İnternet vasıtasıyla kolayca ulaşılabilir ve uzun süre muhafaza edilebilir kişisel veriler nedeniyle başkaları tarafından kişiler hakkında ön yargı oluşturabilmesi nedeniyle manevi varlığının geliştirilmesi için gerekli onurlu bir yaşam sürdürmesine ve manevi bağımsızlığına müdahaleyi sürekli kılmaktadır...”

Daire, uyuşmazlık konusu olay ve bu olaya benzer diğer başvurularda, yargı mercilerinin başvuru sahiplerinin kişisel itibarlarına yeteri kadar koruma sağlamadığı kanaatinde. Zira Anayasa madde 5 ile madde 17 beraber düşünüldüğünde, devletin kişilere keyfi müdahalelerde bulunmaktan kaçınması negatif yükümlülüğünün yanında, kişinin maddi ve manevi varlığına etkin saygının sağlanması şeklinde pozitif yükümlülükleri de mevcuttur. İşte, unutulma hakkı da kişilerin manevi varlıklarını geliştirmelerine sağladığı imkân bakımından, bu pozitif yükümlülüklerin sonucudur. Daire bu noktada, Anayasa madde 20’de düzenlenen “özel hayatın gizliliği”ne atıf yapmakla yetinmiştir.

Daire, son olarak unutulma hakkına ilişkin AYM Genel Kurulunun N.B.B. Başvurusu ile Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 2015/1679 Sayılı Kararının ilgili yerlerine kararında yer verdikten sonra, başvuru konusu haberlerin ilk yayımlandıkları tarihte herhangi bir yorum içermeksizin yayımlanmalarının ifade ve basın özgürlüğü sınırları içerisinde olduğu ve başvuru sahiplerinin kişilik haklarına herhangi bir saldırı teşkil etmediği, ancak başvuru sahiplerinin beraat ettiği ve aradan dokuz yıl geçtiği göz önüne alındığında haberin artık güncel olmadığı, dolayısıyla haberin gerçek veya doğru

kriterleri kapsamında değerlendirilmesi gerekmediği, başvuruçular hakkındaki yargılama süreci kesin hüküm ile sona erdiğinden söz konusu haber içeriğinin başvuruçularla ilgili yanlış izlenim yaratabileceği, söz konusu haberlerin kamu yararı veya istatistiki bir değer taşımadığı, dolayısıyla haberin yayımlanmaya devam etmesinin toplum açısından bir katkı da sağlamadığı, başvuruçular topluma hizmet etme, aydınlatma vasfı ile seçilmiş veya atanmış kişilerden veya eser sahibi olan sanatçılardan veya aydınlardan olmadığından suç geçmişlerinin de kamuyu ilgilendirmedeği, başvuruçuların isminin “örgüt, fuhuş ve insan ticareti” gibi eylemlerle beraber anılmasının başvuruçuların şeref ve haysiyetlerini zedeleyeceği, kaldı ki başvuruçulara ilişkin göz altı bilgisinin kişisel veri niteliği sebebiyle bir gazete tarafından arşivlenmesinin kişisel verilerin izinsiz olarak işlenmesi anlamına geleceği gerekçesiyle, başvuruçuların dahil oldukları ve artık hatırlanmasını istemedikleri olay hakkındaki haberlerin silinmesini talep etmiş olmalarına rağmen, söz konusu haberlere sınırsız erişim sağlanmasının başvuruçuların kişilik haklarını zedelediğine, oybirliğiyle karar vermiştir.

Yargıtay 19. Ceza Dairesi 2017/5325 Sayılı Kararında, AYM’nin N.B.B. Başvurusundaki görüşüne katıldığını ifade etmiştir. Biz de güncellik değerini yitiren haberlerin artık doğruluk ve gerçeklik gibi kriterler açısından değerlendirilmesinin bir anlamı olmadığı, uyuşmazlık konusu olayda yer alan haberlerin, habere konu olan kişilerin topluma mal olmuş kişilerden de olmadığı göz önüne alındığında haberi okuyan kişilerin gelişimine veya ilerlemesine bir katkısı olmadığı ve kişileri ilgilendirmedeği, haberin toplum tarafından yanlış anlaşılmaya ve ön yargı yaratmaya elverişli olduğu gerekçesiyle unutulma hakkının kullanılmasının şartlarının oluştuğu yönündeki görüşümüzle Yargıtay 19. Ceza Dairesinin 2017/5325 Sayılı Kararına katılıyoruz.

II. Kişisel Verileri Koruma Kurulu Kararlarında Unutulma Hakkı

A. Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 2020/481 Sayılı Kararı⁴⁴⁸

1. Karar

Kurul, Kişisel Verileri Koruma Kurumuna iletilen çeşitli başvurularda, ilgili kişilerin çeşitli haber içerikli internet sitelerinde yer alan ad ve soyadlarının veya kendilerine ilişkin haberlerin KVKK kapsamında silinmesini talep etmesi; ayrıca söz konusu arşiv niteliğindeki gazete haberlerinin arama motorları tarafından yapılan teknik düzenlemesinin listeleme yolu dışında bir yolla yapılmasına yönelik karar alınmasını talep etmesinden yola çıkarak, söz konusu talepleri unutulma hakkı kapsamında değerlendirmiştir.

Kurulun söz konusu değerlendirmelerini içeren 2020/481 Sayılı Kararı çerçevesinde, Türk hukuku nezdindeki yargı kararları ve uluslararası kurumların organlarının görüşleri doğrultusunda unutulma hakkı literatürde, kişinin geçmişte hukuka uygun olarak yayılmış ve doğru nitelikteki bilgilerinin aradan geçen zamana bağlı olarak üçüncü kişilerin erişiminden kaldırılması ya da artık gündeme getirilmemesini talep edebilmesi olarak tanımlanmaktadır.

2020/481 Sayılı Karar öncelikle Türk hukukunda kişisel verilerin silinmesine yönelik düzenlemelere yer vermiştir. Buna göre, Anayasa madde 20'ye 2010 yılında eklenen düzenleme⁴⁴⁹, ilgili kişilere kişisel verilerinin silinmesini talep etme hakkını vermektedir.

Anayasa madde 20'deki düzenlemeye ilave olarak, KVKK madde 4'te sayılan kişisel verilerin işlenmesinde uyulması zorunlu ilkeler arasında yer verdiği kişisel verilerin “doğru ve gerektiğinde güncel olma”, “belirli, açık ve meşru amaçlar için işlenme” ve “ilgili mevzuatta öngörülen veya işlendikleri amaç için gerekli olan süre kadar muhafaza edilme” ilkeleri, madde 7'de düzenlenen “kişisel verilerin silinmesi,

⁴⁴⁸ Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 23/06/2020 tarihli ve 2020/481 sayılı Kararı, (Çevrim içi) <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6776/2020-481>, 9 Ocak 2021.

⁴⁴⁹ Anayasa madde 20'ye eklenen ilgili düzenleme şu şekildedir: “...Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar. Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir.”.

yok edilmesi veya anonim hâle getirilmesi” ve madde 11/1-e’de düzenlenen ilgili kişiye “kişisel verilerin silinmesini veya yok edilmesini isteme” hakkı sayesinde, hukuka uygun olarak işlenmiş olan kişisel verilerin işlenmesini gerektiren sebeplerin ortadan kalkması hâlinde resen veya ilgili kişinin talebi üzerine veri sorumlusu tarafından silinmesini hükme bağlamaktadır. KVKK madde 7 ile Kurulun görev ve yetkileri başlıklı madde 22 düzenlemesine⁴⁵⁰ dayanarak yürürlüğe konan İmhaYön. madde 8 uyarınca kişisel verilerin silinmesi, kişisel verilerin ilgili kullanıcılar için hiçbir şekilde erişilemez ve tekrar kullanılamaz hale getirilmesi işlemi olarak tanımlanmaktadır. Maddenin devamında, veri sorumlusunun silinen kişisel verilerin ilgili kullanıcılar için erişilemez ve tekrar kullanılamaz hale getirilmesini sağlamaya yönelik olarak gerekli her türlü teknik ve idari tedbirleri almakla yükümlü olduğu da belirtilmektedir.

2020/481 Sayılı Karar, KVKK’nın yürürlüğe girmesinden önce dahi unutulma hakkının Türk hukukunda yargı kararlarına konu olduğuna dikkat çekmektedir. Şöyle ki AYM N.B.B. Başvurusunda, ilgili kişilerin konu olduğu olayların unutulmasının sağlanması amacıyla söz konusu kişilere ilişkin haber arşivlerinde yer alan kişisel verilere erişimin engellenmesine yönelik talebin unutulma hakkının konusu olduğunu; başvuru tarihi itibarıyla on dört yıl önceki bir olaya ilişkin bir haberin güncelliğini yitirmiş olacağını; istatistiki ve bilimsel amaçlar yönünden söz konusu bilgilere internet ortamında kolaylıkla ulaşılmayı gerektiren bir neden bulunmadığını ve kamu yararı bakımından başvurusunun siyasi veya medyatik olmadığı göz önüne alındığında başvuru hakkında internet ortamında yayımlanan haberlerin kolaylıkla ulaşılabilir olmasının başvurusunun itibarını zedelediğini ortaya koyarak unutulma hakkının ele alınma yöntemlerine ilişkin kriterler belirlemiş ve internet ortamındaki on dört yıl önceye dayanan haberlerin kişinin Anayasa madde 17’de güvence altına alınan şeref ve itibarın korunması hakkını ihlal ettiğine karar vermiştir. N.B.B. Başvurusu ayrıca unutulma hakkının etkin şekilde uygulanması için yöntemlerden de bahsetmektedir. Buna göre, İnternetK.’nın *İçeriğin yayından çıkarılması ve erişimin engellenmesi* başlıklı madde 9 düzenlemesi unutulma hakkının uygulanmasına yönelik yöntemlere

⁴⁵⁰ KVKK madde 22’nin ilgili kısmı şu şekildedir: “...e) Kurulun görev alanı ile Kurumun işleyişine ilişkin konularda gerekli düzenleyici işlemleri yapmak...”.

bir örnektir. İnternetK. madde 9 uyarınca söz konusu habere erişimin engellenmesi yönteminin kapsamı yalnızca kişilik hakkının ihlalinin gerçekleştiği yayın, kısım, bölüm ile ilgili olarak (URL, vb. şeklinde) içeriğe erişimin engellenmesidir ve zorunlu olmadıkça internet sitesinde yapılan yayının tümüne yönelik erişimin engellenmesine karar verilemez. N.B.B. Başvurusu ayrıca unutulma hakkı ve basın özgürlüğü arasında kurulacak dengenin kişisel verilere erişimin kısmi olarak engellenmesi ve ilgili kişi ile haber arasında bağlantının koparılması vasıtasıyla kurulabileceğine işaret ederek⁴⁵¹ KVKK'nın yürürlüğe girmesinden önce dahi kişisel verileri silmenin ve anonim hale getirmenin bir üst kavram olarak değerlendirilen unutulma hakkını hayata geçirmeye yönelik bir yöntem olduğunu belirtmektedir. N.B.B. Başvurusu dışında, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu da 2015/1679 Sayılı Kararında⁴⁵² üstün bir kamu yararı olmadığı sürece ilgili kişilerin geçmişte yaşadığı ve dijital hafızada yer alan olumsuz olayların bir süre sonra unutulmasını, başkalarının bilmesini istemediği kişisel verilerinin silinmesini ve yayılmasının önlenmesini isteme hakkının unutulma hakkı olarak nitelendirildiğini; kişilerin geçmişte yaşadığı olumsuz olayların etkilerinden kurtularak geleceklerini şekillendirebilmesinin sadece kişilerin yararına olmadığını, bunun aynı zamanda toplumun kalitesinin ve gelişmişlik seviyesinin yükselmesine de büyük etkisinin olduğunu; sonuç olarak unutulma hakkının gereklerinin yerine getirilmesinin hem kişilere hem de topluma faydası olduğunu; dahası unutulma hakkının tanımı her ne kadar dijital verileri kapsasa da hakkın özellikleri ve insan haklarıyla arasındaki ilişki gözetildiğinde unutulma hakkının yalnızca dijital ortamdaki kişisel veriler için değil, üçüncü kişilerin kolaylıkla erişebileceği yerde

⁴⁵¹ N.B.B. Başvurusuna yönelik AYM kararının ilgili kısmı için bkz.: "... alınacak tedbirlerin kişinin şeref ve itibarına yönelik müdahaleleri unutulma hakkı gereğince engellemek için arşivde arama yapmaya imkân tanıyan haber ile kişi arasında ilişki kuran kişisel verilerin silinmesi, haberin anonim hâle getirilmesi, haber içeriğinin bir kısmına erişimin engellenmesi gibi birçok yöntem benimsenebilir. Bu bağlamda yargının görevinin, İnternet ortamının sağladığı kolaylıkla zamanla kişilerin itibarına yönelik müdahale oluşturan haberleri tamamen ortadan kaldırarak geçmişte meydana gelmiş olayların yeniden yazılmasını sağlamak olmadığı dikkate alınmalıdır. İnternet haber arşivinin bir bütün olarak basın özgürlüğünün koruması altında olduğu unutulmamalıdır...", Bkz.: (Çevrim içi) <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/5653>, 25 Kasım 2021.

⁴⁵² Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, T. 17.6.2015, E. 2014/4-56, K. 2015/1679, (Çevrim içi) <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/dsp.php?fn=hgk-2014-4-56.htm&kw=Yarg%C4%B1tay+Hukuk+Genel+Kurulu,+T.+17.6.2015,+E.+`2014/4-56,+K.+`2015/1679`&cr=yargitay#fm>, 30 Eylül 2021.

muhafaza edilen tüm kişisel verilere yönelik olarak uygulanması gerektiğini ifade etmiştir.

2020/481 Sayılı Karar son olarak KVKK yürürlüğe girdikten sonra Yargıtay 19. Ceza Dairesi tarafından verilen 2017/5325 Sayılı Karara yer vermiştir. Yukarıda da belirttiğimiz üzere 2017/5325 Sayılı Karar; bir internet sitesinde yer alan haberin güncelliğini kaybetmesinden dolayı haberin söz konusu tarihte kişisel verilerin “gerçeklik ve doğruluk” kriterlerini karşılamasının artık bir önemi olmadığını, davacının konu olduğu habere üçüncü kişiler tarafından istenildiği zaman ulaşılmasının toplumda yanlış bir algı yaratabileceğini; güncel olmayan söz konusu haberin hala erişilebilir olmasının toplumun ilerlemesi, gelişmesi için bir katkı sağlamadığı gibi toplum hafızasında yer etmesinin kamu yararına bir etkisi olmadığını; habere konu olan kişilerin toplumu temsil eden ve topluma hizmet etme gayesiyle seçilmiş veya atanmış siyasilerden veya topluma kendini anlatma ve toplumu aydınlatma amacı taşıyan, toplumun gelişimi için önemli kişilerden olmaması nedeniyle bu kişilerin suç geçmişlerine dair bilgilerin kamuyu ilgilendirmedeğini; bu bilgiler ışığında unutulma hakkının kişisel verilerin korunması hakkı içinde ele alınmasının uygun olacağını değerlendirmiş ve ilgili haber yönünden davaya konu ilgili kişinin unutulma hakkının ifade ve basın özgürlüğüne üstün tutulması gerektiğini hükme bağlamıştır.

Kurul, 2020/481 Sayılı Kararında Türk hukukunda unutulma hakkına yönelik düzenlemelere kısaca değindikten sonra unutulma hakkının uluslararası hukukta gövde bulduğu Birleşmiş Milletler ve Avrupa Konseyi düzenlemelerinde unutulma hakkının mevzuat düzeyinde tanımadığını, anılan kurumların söz konusu hakka mevzuatta özel hayata saygı, şöhretin korunması, kişisel bilgilerin gizliliği gibi bazı haklar üzerinden değindiğini belirtmiştir. Bununla birlikte, yine 2020/481 Sayılı Karar uyarınca ABAD, 2014 yılında verdiği Google İspanya Kararında⁴⁵³ özetle, ilgili arama motorunda ulaşılan arama sonuçları “geçersiz, eksik, tamamen ilgisiz veya sonradan ilgisiz hale gelmiş” ise arama motorları tarafından internet ortamına yüklenen bu kişisel verilerin amacını aştığını; dolayısıyla arama sonucunda ortaya çıkan sonuç

⁴⁵³ ABAD, Google İspanya Kararı, T. 13 Mayıs 2014, K. 131/12, (Çevrim içi) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:62012CJ0131&from=EN>, 30 Eylül 2021.

listelerinde yer alan bu kişisel verilerin silinmesi gerektiğini; kişinin özel hayatının gizliliği hakkının, arama motorunun ekonomik çıkarı ve toplumun bilgi alma hakkının üzerinde olduğunu; kurulan bu dengenin tek istisnasının kamunun söz konusu bilgiyi öğrenmede üstün bir yararı bulunması olduğunu ifade etmiş; 29. Madde Çalışma Grubu ABAD'ın Google İspanya Kararının uygulanmasına ilişkin rehber ilkelerinde kavramsal olarak unutulma hakkının tanımından ziyade listeden çıkarılma hakkı, arama motoru sonuçlarındaki linklerin gizlenmesi gibi kavramlar çerçevesinde konuyu irdelenmiş; AB Veri Koruma Tüzüğü ise *Silme hakkı (Unutulma Hakkı)* başlıklı madde 17'de unutulma hakkını ayrıca tanımlamayıp veri sorumlusunun kişisel verileri silme yükümlülüğü kapsamında değerlendirmiş, unutulma hakkının kullanımı için KVKK'da düzenlendiği gibi söz konusu kişisel verilerin işleme şartlarının ortadan kalkmış olması durumuna atıfta bulunmuş ve ayrıca yasal yükümlülükler, kamu yararı çerçevesinde yerine getirilmesi gereken görevler, halk sağlığı çerçevesinde kamu yararı, kamu yararına arşivleme, bilimsel veya tarihi araştırma yapma, istatistiki amaçlar, adli süreçler gibi, unutulma hakkının kullanılmasının istisnalarına yer vermiştir.

Yukarıdaki bilgiler ışığında 2020/481 Sayılı Karar kapsamında, Türk hukukunda unutulma hakkının uygulanması kavram olarak düzenlenmese de unutulma hakkını sağlamaya ve sağlama yöntemlerine yönelik yukarıda anılan Anayasa madde 20/3 düzenlemesi, KVKK madde 4, madde 7 ve madde 11 düzenlemesi, İmhaYön. madde 8 ile İnternetK. madde 9 düzenlemelerinin bulunduğu ve dolayısıyla söz konusu hakkın iç hukukta ayrı bir hak olarak tanımlanmasına ihtiyaç olmadığı; unutulma hakkının içinde pek çok hakkı barındıran bir üst kavram olmasından dolayı, söz konusu hakkın temin edilmesine yönelik veri işleme faaliyetinin durdurulması, kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi veya anonim hâle getirilmesi ve listeden çıkarma gibi metotlardan hangisinin seçileceğine ise somut olayın özelliklerine göre en uygun aracın seçilmesi suretiyle karar verilmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

Sonuç olarak Kişisel Verileri Koruma Kurulu 2020/481 Sayılı Kararı ile unutulma hakkı adı altında Kişisel Verileri Koruma Kurumuna yapılan başvuruların arama motorları üzerinde ad ve soyad ile yapılan aramalar vasıtasıyla ilgili kişiler ile bağlantılı sonuçlara ulaşılmamasına yönelik listeden çıkarılma talebi olarak nitelendirildiğine; arama motorlarının söz konusu kişisel verileri işlemedeki amaç ve

vasıtaları belirledikleri göz önüne alınarak veri sorumlusu sıfatını haiz olduklarına; arama motoru işleticilerinin internette yayımlanan kişisel verilere otomatik, düzenli ve sistematik aramalar sonucu ulaşmak, bu verileri kendi listeleme programları haznesine kaydederek organize etmek ve arama motoru listesi formatına sokmak, kendi sunucuları üzerinde muhafaza etmek, belirli durumlarda üçüncü kişilere açıklamak işlemlerinin kişisel veri işleme faaliyeti olduğuna; bu doğrultuda ilgili kişilerin arama motorlarında yer alan kişisel verilerine yönelik olarak öncelikle veri sorumlusu sıfatını haiz arama motorlarına başvurmaları gerektiğine; söz konusu başvurunun şekli ve başvuru kapsamında talep edilecek bilgi ve belgelerin arama motorları tarafından belirleneceğine; ilgili kişinin talebinin arama motoru tarafından doğru bir şekilde değerlendirilebilmesi için ilgili kişinin temel hak ve özgürlükleri ile kamunun söz konusu bilgiyi edinmesinden sağlayacağı menfaatler arasında bir denge testi yapılmasının uygun olacağına; yarışan menfaatlerden hangisinin ağır bastığının gözetilmesi ve bu değerlendirme yapılırken Kişisel Verileri Koruma Kurumu tarafından belirlenen ve aşağıda yer verdiğimiz kriterlerin dikkate alınması gerektiğine ancak her somut olay özelinde Kurulca ilave ölçütlerin de gündeme gelebileceğine; ilgili kişinin talebinin arama motoru tarafından reddedilmesi veya cevap verilmemesi halinde ilgili kişilerin Kişisel Verileri Koruma Kuruluna şikâyetle bulunabileceklerine ve aynı zamanda doğrudan yargı yoluna başvurabileceklerine; son olarak 2020/481 Sayılı Kararda yer alan bu temel ilkelerin arama motoru işleticisi şirketlere iletilmesine ve ülkemiz vatandaşı ilgili kişilerce arama motorlarında yer alan kişisel verileri çerçevesinde unutulma hakkının kullanılabilmesini teminen söz konusu arama motorlarının iletişim kanallarına yönelik gerekli aksiyonların alınmasının sağlanmasına ve bu hususların kamuoyuna duyurulmasına karar vermiştir.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu tarafından belirlenen ve arama motorlarında kişilerin isimleriyle yapılan aramalarda çıkan sonuçların listelenmemesine ilişkin değerlendirmelerde göz önüne alınması gereken yol gösterici mahiyetteki kriterler şunlardır:

2. Kararda Benimsenen Kriterler

a. İlgili kişi kamusal yaşamda önemli bir rol oynuyor mu?

Toplumsal hayatta kamuya mal olmuş kişilere yönelik bilgilere ulaşmak sade vatandaşın bilgilerine ulaşmaktan daha çok fayda içermektedir. Bu doğrultuda ilgili kişilere yönelik kişisel verilerin arama motorları ile bağlantısının kaldırılmasına yönelik talepleri incelenirken söz konusu kişinin toplum hayatındaki ayırt edici bir rolü olup olmadığının değerlendirilmesi önemlidir. Her ne kadar yarışan menfaatler dengesi çerçevesinde ilgili kişinin rolünü tayin etmek için kesin kurallar olmasa da siyasetçilerin, üst düzey kamu yöneticilerinin, iş adamlarının, ünlü sanatçı ve sporcuların, dini liderlerin, bazı meslekleri icra eden kişilerin ve davranışları ve beyanları sebebiyle sıklıkla medyada yer alan kişilerin toplum hayatında belirli bir rol oynadıkları açıktır. Bu kişi gruplarına yönelik olarak kişilerin adı ve soyadı ile arama motorları üzerinden yapılan aramalarda ortaya çıkan sonuçların, kişilerin profesyonel hayatları bakımından toplumu bilgilendirmek ve topluma fayda sağlamak gibi misyonları olduğu varsayıldığından, arama sonuçlarının toplum üzerinde yarattığı fayda göz önünde tutulduğunda bu kişiler tarafından arama motorlarına unutulma hakkı kapsamında yapılan başvuruların kabul edilme olasılığı daha düşüktür. Bununla birlikte, aynı kişilerin toplumsal hayatta rolü dahi olsa, özel yaşamı ile ilgili bilgilerine ilişkin başvuruları olumlu sonuç verebilir; yani söz konusu kişilerin özel hayatına yönelik kişisel verileri arama motorlarında yer alan sonuçlardan çıkarılabilir.

b. Arama sonuçlarının öznesi bir çocuk mu?

Kendisine yönelik kişisel verilerin yayımlanmamasına yönelik talepte bulunan ilgili kişinin söz konusu kişisel verinin yayımlandığı tarihte yasal olarak reşit olmaması halinde, talebin değerlendirilmesinde çocuğun üstün yararı ilkesi göz önünde bulundurulmalıdır. Bu çerçevede, kişisel verilerin arama sonuçları ile bağlantısının kaldırılmasına yönelik talebin kabul edilme olasılığı yüksektir.

c. Bilginin içeriği doğru mu?

Bir bilginin doğru olması o bilginin gerçeğe uygun olması demektir. Bir ilgili kişinin unutulma hakkı kapsamında yaptığı başvuruya yönelik kişisel verilerin doğru ve gerçeğe uygun olması ilgili kişinin başvurusunun reddedilme olasılığını yükseltirken, söz konusu kişisel verilerin hali hazırda doğru olmaması, gerçeği

yansıtmaması, ilgili kişi hakkında yanıltıcı bir izlenim yaratması halinde ise ilgili kişinin başvurusunun kabul edilme olasılığı yüksektir. Ancak elbette, söz konusu kişisel verileri içeren bilgilerin doğru olmadığını ileri süren ilgili kişinin söz konusu iddiasını ispat etmesi gerekmektedir.

d. Bilgiler kişinin çalışma hayatı ile mi ilgili?

Gerçek kişilerin özel hayatına ve iş hayatına yönelik tüm verileri kişisel veridir. Ancak ilgili kişilerin tüm kişisel verilerinin özel olarak değerlendirilmesi her zaman mümkün değildir. Zira arama motorlarında yer alan bilgilerin ilgili kişinin iş yaşamı ile ilgili olması halinde, bu bilgilerin arama motorları ile bağlantısının kesilmesi talebinin kabul edilmesi ihtimali düşük iken, söz konusu bilgilerin ilgili kişinin özel hayatına ilişkin olması halinde ilgili kişinin talebinin kabul edilmesi ihtimali daha yüksektir. Kişisel verilerin arama motorlarında yer alan sonuçlarla bağlantısının kaldırılmasına yönelik değerlendirme yapılırken, toplumun söz konusu kişisel verilere erişmesinde bir faydası olup olmadığı, dolayısıyla bilgilerin arama sonuçlarında yer almasının toplumsal açıdan gerekliliği dikkate alınmaktadır.

Toplumda önemli rol oynayan kişilerin özel hayatlarına yönelik kişisel verilerin paylaşılmamasını isteme talepleri değerlendirilirken ise söz konusu ilgili kişinin aynı mesleği sürdürüp sürdürmediği ve ilgili kişinin unutulma hakkına konu etmek istediği arama sonuçlarının olması gerekenden daha fazla veri içerip içermediği de göz önünde bulundurulmalıdır.

e. Arama sonuçlarında yer alan bilgi ilgili kişi hakkında hakaret, onur kırıcı, iftira niteliği taşıyor mu?

Arama motorunda ilgili kişi hakkında yer alan ve hakaret, nefret söylemi, onur kırıcı ya da aşağılayıcı ifadeleri haiz bilgilere yönelik içeriklerin bağlantılarının kaldırılması talebinin arama motoru tarafından reddedilmesi halinde, Kişisel Verileri Koruma Kuruluna şikâyet başvurusu yapmak yerine ihtilafın mahkemeler vasıtasıyla çözüme kavuşturulması daha uygundur.

f. Arama sonuçlarında yer alan bilgi özel nitelikli kişisel veri niteliği taşıyor mu?

Arama sonuçlarında yer alan bilgilerin ilgili kişilerin cinsel hayatı, dini inancı, sağlığı gibi özel nitelikli kişisel verilerine yönelik olması halinde, ilgili kişilerin bu kişisel verilerine yönelik bilgilerin arama motoru sonuçlarından kaldırılmasına yönelik

talebinin kabul edilmesi ihtimali, özel nitelikli olmayan kişisel verilerine yönelik taleplerine göre daha yüksektir. Özel nitelikli kişisel verileri arama sonuçları kapsamında işlenen ilgili kişinin topluma mal olmuş bir kişi olması halinde ise yine toplum menfaatleri ile kişinin haklarına yönelik bir denge testi yapılmalı ve toplumun söz konusu kişisel verilere erişmesindeki menfaatinin üstün gelip gelmediği ayrıca değerlendirilmelidir.

Ayrıca, özel nitelikli kişisel veri olmasa da ilgili kişiyi tanımlayan adres, telefon numarası, parola ve benzeri mali bilgiler gibi kişinin mahremiyetini ön plana çıkartan bilgilere ilişkin taleplerin de kabul görme olasılığı yüksektir.

g. Arama sonuçlarında ulaşılan bilgi güncel mi?

Arama motorunda ilgili kişi hakkında yer alan kişisel verileri içeren bilgilerin güncelliği, söz konusu arama sonuçlarının arama motorları ile bağlantısının kesilmesine yönelik taleplerin değerlendirilmesinde dikkate alınacak kriterlerden biridir. Bilginin güncelliği, söz konusu bilginin yayımlanmasından sonra aradan geçen zaman ile ölçülür. Zira aradan geçen zaman sebebiyle bilgi güncelliğini kaybedebilir veya konu ile ilgisi azalabilir. Bilginin güncelliğini kaybetmesi veya konu ile alakasının azalması halinde söz konusu kişisel verinin işlenme amacı ile olan bağı da zayıflamaktadır. Sonuç olarak, aradan geçen zaman sebebiyle bilginin güncelliğini kaybetmesi, ilgili kişilerin kendilerine yönelik arama sonuçlarının arama motorlarından kaldırılmasına yönelik taleplerinin kabul edilmesi ihtimalini artırmaktadır. Bununla birlikte, söz konusu ilgili kişinin topluma mal olmuş birisi olması veya talebe konu kişisel verilerin tarihsel veya bilimsel amaçlar dâhilinde işlenmesi halinde, aradan geçen zaman kriterinin talebin kabul edilmesi üzerindeki etkisi de daha kısıtlı olacaktır.

h. Arama sonucunda ulaşılan bilgi kişi hakkında önyargıya sebep oluyor mu?

İlgili kişinin arama motorunda kendisi hakkında yer alan kişisel verileri içeren bilgilerin ilgili kişi hakkında bir önyargı oluşturduğunu iddia etmesi ve söz konusu iddiayı kanıtlayabilir olması, ilgili kişilerin kendilerine yönelik arama sonuçlarının arama motorlarından kaldırılmasına yönelik taleplerinin kabul edilmesi ihtimalini arttırmaktadır.

i. Arama sonucunda yer alan bilgi kişi açısından bir risk doğuruyor mu?

Arama motorunda ilgili kişi hakkında yer alan kişisel verileri içeren bilgilerin ilgili kişinin kriminal risklerle karşılaşması ihtimalini doğurması halinde söz konusu bilgilerin arama motoru listelerinden kaldırılması olasılığı yüksektir.

j. Bilgi kişinin kendisi tarafından mı yayınlandı?

Arama motorunda ilgili kişi hakkında yer alan kişisel verileri içeren bilgilerin bizzat ilgili kişi tarafından ya da onun açık rızası ile yayımlanması halinde, söz konusu bilgiler yayımlandıkları gibi yine kendileri tarafından kaldırılabilirdiğinden bu taleplerin kabul görme olasılığı yüksek değildir. Bununla birlikte kişisel verileri içeren bilgilerin ilgili kişinin açık rızasına dayanarak yayımlanması halinde dahi ilgili kişiye açık rızasını geri alma imkânı tanınmamış veya her halükarda kişisel verilerinin işlenmemesine ilişkin talebi reddedilmişse, ilgili kişi tarafından söz konusu bilgilerin arama motoru listelerinden kaldırılmasına yönelik talepleri değerlendirilirken bu hususun da göz önüne alınması gerekmektedir.

k. Orijinal içerik gazetecilik faaliyeti kapsamında işlenen verileri mi kapsıyor?

Arama motorunda ilgili kişi hakkında yer alan kişisel verileri içeren bilgilerin arama motoru listelerinden kaldırılmasına yönelik talepler değerlendirilirken öne çıkan kriterlerden bir tanesi de söz konusu bilginin kaynağı ve yayımlanma amacıdır. Zira çoğulcu ve anayasal demokrasilerin temel taşı olan ifade özgürlüğü, düşünce ve bilgiye ulaşma, edindiği fikir ve düşüncelerden dolayı kınanmama ve bu düşünceleri meşru yöntemlerle dışa vurabilme olanağıdır. Bununla birlikte basın özgürlüğü de görüş ve düşünceleri yazılı, görsel veya işitsel bir biçimde, basın, yayın ve sair yollarla yerli ve yabancı tüm muhataplarına açıklayabilme ve yayabilme hakkını içeren bir temel hak ve özgürlüktür.

Basın özgürlüğü açısından toplumun ilgili kişilere yönelik arama sonuçlarına erişimi oldukça önemli olmakla birlikte, ilgili kişilerin özel hayatına saygı hakkının da korunmaya devam etmesi gerekir. Ne zaman ki yarışan menfaatler dengesinde ilgili kişinin özel hayatına saygı hakkı basın özgürlüğü hakkına üstün gelir, o zaman gazetecilik içeriğiyle ilgili arama sonuçlarının arama motorlarından kaldırılması mümkün olabilir. İlgili kişi tarafından söz konusu bilgilerin arama motoru listelerinden kaldırılmasına yönelik talepleri değerlendirilirken basın özgürlüğü ve ifade özgürlüğü

birlikte değerlendirilmeli; her bir şikâyet özelinde yarışan menfaatler arasında bir denge testi yapılmalıdır.

1. İlgili kişiye ilişkin bilgilerin yayımlanmasında yasal bir zorunluluk var mı?

Arama motorunda ilgili kişi hakkında yer alan kişisel verileri içeren bilgilerin arama motoru listelerinden kaldırılmasına yönelik talepler değerlendirilirken söz konusu bilgilerin bir kamu kurumu ya da yasal bir zorunluluk nedeniyle kendisine yetki tanınan kuruluşlar tarafından yayımlanması zorunluluğu olup olmadığının da değerlendirilmesi gerekir. Zira böyle bir zorunluluk olması halinde bu durum ilgili kişinin kendisi ile ilgili arama sonuçlarının kaldırılması yönündeki talebinin değerlendirilmesinde olumsuz bir rol oynayabilir.

m. İlgili kişiye ilişkin bilgi ceza gerektiren bir suçla mı ilgili?

Somut ve kesin bir kural olmamakla birlikte, üzerinden uzun zaman geçmiş olan küçük suçlarla ilgili arama sonuçlarının arama motorları ile bağlantılarının kesilmesine yönelik taleplerin, göreceli olarak daha yakın zamanda vuku bulan ve daha ciddi suçlara yönelik arama sonuçlarının bağlantılarının arama motorlarından kaldırılmasına yönelik taleplere göre kabul edilme ihtimali daha yüksektir.

Kişisel Verileri Koruma Kurumu tarafından belirlenen bu 13 adet kriterin, hem listeden çıkarılma talebinde bulunulan arama motorları tarafından hem de bu konuda Kuruma intikal eden ilgili kişi başvurularında göz önüne alınması gerekmektedir. Kurulun yayımladığı bu kriterler, ABAD'ın Google İspanya Kararının uygulanması amacıyla belirlediği Rehber İlkeler ile de uyumludur⁴⁵⁴.

Unutulma hakkı Türk hukukunda ilk defa AYM ve Yargıtay tarafından verilen kararlar ile tanınmıştır. Kişisel Verileri Koruma Kurulu, 2020/481 Sayılı Kararı ile kişisel verilerinin arama motorlarında kendi ad ve soyadları ile yayımlanmasının kendileri hakkında bir olumsuzluk oluşturduğunu düşünen ilgili kişilerin haklarını dava yolu ile değil, çok daha pratik şekilde arama motor işletmecileri ve sonrasında da Kurul nezdinde arayabileceklerini göstermiştir. Bu yönüyle Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 2020/481 Sayılı Kararının, Kişisel Verileri Koruma Kurumunun unutulma hakkını tanıması, benimsemesi ve AB Veri Koruma Tüzüğü gibi doğrudan KVKK

⁴⁵⁴ ABAD'ın Google İspanya Kararının uygulanması amacıyla belirlediği Rehber İlkeler için bkz.: (Çevrim içi) <https://ec.europa.eu/newsroom/article29/items/667236>, 30 Eylül 2021.

kapsamında inceleyeceğini göstermesi açısından oldukça önemli olduğu kanaatindeyiz.

B. Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 2020/927 Sayılı Karar Özeti⁴⁵⁵

Bir kamu kurumu olan üniversitede öğretim üyesi sıfatı ile çalışan ilgili kişi, çalıştığı bölüm tarafından açılan akademik kadroya bir aile yakınının başvurması ve sınavda başarılı olması sonucu kadroya alınması neticesinde çıkan usulsüzlük haberleri karşısında Kişisel Verileri Koruma Kurumuna başvurarak, söz konusu usulsüzlük haberlerinin ilgili kişinin adı soyadı ile arama yapıldığında listelenmemesini talep etmiştir.

İlgili kişi Kuruma yaptığı başvurusunda, üniversite tarafından gerçekleştirilen sınavların usulüne uygun yapıldığını, aile yakınının söz konusu sınavlarda hakkıyla başarılı olduğunu ancak sosyal medyada işe alım ile ilgili doğru olmayan haberlerin yapıldığını, bu tepkiler üzerine üniversitenin soruşturma başlattığını ve soruşturma sonucunda bir usulsüzlük olmadığına üniversite tarafından da tespit edildiğini, bunun üzerine ilgili kişinin söz konusu listelemelerin yapıldığı arama motoruna başvurarak usulsüzlüğe ilişkin haberlerin kaldırılmasını talep ettiğini ancak arama motorunun URL’ler hakkında bir işlem yapmamak kararı aldığını ve ilgili kişiyi haberin yapıldığı internet sitesinin yöneticisine yönlendirerek talebi ona iletmesi gerektiğini belirttiğini, sonuç olarak yapılan usulsüzlük haberlerinin hem ilgili kişinin hem de söz konusu aile yakınının kamuda görev yapmasını ve aile hayatlarını olumsuz yönde etkilediğini belirterek, usulsüzlük haberlerinin ilgili arama motorunda listelenmeyecek şekilde teknik düzenlemeye tabi tutulmasını talep etmiştir.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu, 2020/927 Sayılı Karar Özeti’nde öncelikle KVKK’nın amacına⁴⁵⁶ ve KVKK madde 3’te yer alan kişisel veri, veri sorumlusu, kişisel verilerin işlenmesi tanımlarına, KVKK madde 7 ve madde 11 düzenlemelerine yer vermiştir. Akabinde Kurul, 2020/481 Sayılı Kararına atıf yaparak, arama

⁴⁵⁵ Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 8 Aralık 2020 tarihli ve 2020/927 sayılı Karar Özeti, (Çevrim içi) <https://kvkk.gov.tr/Icerik/6871/2020-927>, 30 Eylül 2021.

⁴⁵⁶ Kurulun 08.12.2020 tarihli ve 2020/927 sayılı Karar Özeti’nin ilgili kısmı şu şekildedir: “...*kişisel verilerin işlenmesinde başta özel hayatın gizliliği olmak üzere kişilerin temel hak ve özgürlüklerini korumak ve kişisel verileri işleyen gerçek ve tüzel kişilerin yükümlülükleri ile uyacakları usul ve esasları düzenlemek...*”, Bkz.: (Çevrim içi) <https://kvkk.gov.tr/Icerik/6871/2020-927>, 15 Ocak 2022.

motorlarının internet üzerinden elde ettikleri kişisel verilerin işlenmesinin amaç ve vasıtalarını belirledikleri için KVKK uyarınca veri sorumlusu olarak kabul edilmeleri gerektiğini; veri sorumlusu sıfatını haiz olan arama motorlarının otomatik, düzenli ve sistematik olarak internetten bilgi toplamasının ve kendi listeleme programı içine almasının, kaydetmesinin, organize etmesinin, arama sonucu olarak listelemesinin ve düzenlemesinin, sunucularında muhafaza etmesinin, gerektiğinde üçüncü kişilere açıklamasının ve kullanıcılarının kullanımına açmasının kişisel veri işleme faaliyeti olduğunu; ilgili kişilerin KVKK’da yer alan başvuru ve şikâyet hakkına ilişkin düzenlemeler çerçevesinde, kendilerine ilişkin arama sonuçlarının indeksten çıkarılmasına yönelik taleplerini öncelikle veri sorumlusu sıfatını haiz arama motorlarına iletmeleri ve arama motorlarının talebi reddetmesi veya ilgili kişiye cevap vermemesi halinde ilgili kişilerin Kurula şikâyetle bulunabileceklerini; Kurulun kendisine ulaşan şikâyeti değerlendirirken ilgili kişinin temel hak ve özgürlükleri ile kamunun ilgili kişi hakkındaki bilgiye ulaşmasından sağlayacağı menfaatler arasında bir denge testi gerçekleştirilmesi ve hangi tarafın menfaatinin ağır bastığını tespit etmesi gerektiğini; Kurula yapılacak başvuruların aynı zamanda doğrudan yargı yoluna başvurmanın önünü kapatmadığını belirtmiştir.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu 2020/927 Sayılı Karar Özeti’nde de 2020/481 Sayılı Kararında yer alan, yarışan menfaatlerin değerlendirilmesinde dikkate alınması gereken ve somut olaya göre incelenmesi gereken kriterlere değinmiştir. Kurul, bu kriterleri de dikkate alarak kamu üniversitesinde görev yapan ilgili kişinin ileri sürdüğü usulsüzlük iddiaları ve üniversite tarafından açılan soruşturmaya dair haberlerin 2020 yılına ait olduğunu ve güncelliğini koruduğunu, haberlerin ilgili kişi açısından risk doğurmadığını ve haber içeriklerinin gazetecilik kapsamında değerlendirilebileceğini, haber içeriklerinin ilgili kişi hakkında bir ön yargı yaratma ihtimali olsa da bu ön yargıların kanıtlanabilir olmadığını, bilgilerin ilgili kişiye ilişkin olan kısımlarının yasal olarak yayımlanmasında bir zorunluluk olmadığını ve ilgili kişi tarafından yayımlanmadığını, yayımlanan bilgilerin ceza gerektiren bir suça konu olmadığını değerlendirerek ilgili kişinin, kendisine dair içeriklerin veri sorumlusu sıfatını haiz arama motoru tarafından kaldırılmasına yönelik talebinin arama motoru tarafından ilgili site yöneticisine yönlendirilmesi gerektiğini belirtmesinin Kurulun 2020/481 Sayılı Kararında yer alan kriterlere uygun olduğunu ve KVKK kapsamında

ilgili kişi tarafından iletilen şikâyetle ilgili olarak yapılacak bir işlem olmadığına; bununla birlikte, ilgili kişinin, usulsüzlük haberlerinin gerçeği yansıtmadığına ilişkin iddialarını ise yargı mercileri önünde ileri sürmesinin uygun olacağına karar vermiştir.

Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 2020/927 Sayılı Karar Özeti çerçevesinde verdiği bu karar da Kurulun 2020/481 Sayılı Kararında sayılan kriterler göz önüne alınarak verilmiştir. Biz de Kurulun bu kararına katılıyoruz.

C. Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 2020/414 Sayılı Karar Özeti⁴⁵⁷

Yurt dışında başına gelen bir olay nedeniyle adı ve soyadı internet ortamında söz konusu olayla bağlantılı şekilde yer alan ilgili kişi, Google arama motoruna adını ve soyadını yazdığında haberi yapan internet sitesinin linkine ulaştığı, linkte yer alan haberin ilgili kişinin hüküm giydiği suçla ilişkin bilgiler içerdigi, haberin üzerinden on yıl geçtiği ve cezanın infaz olduğu, haberler sebebiyle ilgili kişi ve ailesinin zor durumda kaldığı gerekçesiyle veri sorumlusu olarak ilgili haberi yapan gazeteye başvurduğu ve gazetenin talebini aynı gün reddettiği gerekçesiyle, vekili aracılığıyla Kişisel Verileri Koruma Kurumuna şikayet başvurusu gerçekleştirmiştir. İlgili kişi şikayet dilekçesinde kişisel verilerinin ve özel nitelikli kişisel verilerinin ihlal edildiğini belirterek, kendisiyle ilgili haberlerin kaldırılarak ihlali gerçekleştiren tarafların hukuka aykırı davranışlarına son verilmesini, KVKK kapsamında ihlal gerçekleştiren kişilere idari para cezası verilmesini, kişisel verilerinin işlenmesinin açıkça hukuka aykırı olduğunu ve bu işleme sebebiyle kendi nezdinde telafisi güç ve imkansız zararlar doğduğunu, dolayısıyla kişisel verilerinin işlenmesinin ve kişisel verilerinin yurt dışına aktarılmasının durdurulması ve ilgili kurumlar hakkında Savcılığa suç duyurusunda bulunulmasını talep etmiştir.

şikâyet dilekçesinin kendisine ulaşması üzerine Kurum veri sorumlusu gazeteden savunma talep etmiştir. Gazete savunmasında ilgili kişinin kişisel verilerini KVKK madde 28/1-c'⁴⁵⁸de yer alan ifade özgürlüğü hukuki sebebi kapsamında

⁴⁵⁷ Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 22.05.2020 tarihli ve 2020/414 sayılı Karar Özeti, (Çevrim içi) <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6915/2020-414>, 28 Eylül 2021.

⁴⁵⁸ KVKK madde 28/1-c şu şekildedir: “c) Kişisel verilerin millî savunmayı, millî güvenliği, kamu güvenliğini, kamu düzenini, ekonomik güvenliği, özel hayatın gizliliğini veya kişilik haklarını ihlal etmemek ya da suç teşkil etmemek kaydıyla, sanat, tarih, edebiyat veya bilimsel amaçlarla ya da ifade özgürlüğü kapsamında işlenmesi.”.

işlediğini; Anayasa madde 26 kapsamında haber alma ve vermenin ifade özgürlüğünün bir parçası olduğunu ve şikayete konu haberin kamunun haber alma hakkı kapsamında yazıldığını; ilgili kişinin kişisel verilerin internet sitesinden kaldırılmamasının gerekçesinin basın özgürlüğü ve ifade özgürlüğü olduğunu; gazeteye her gün kişisel olarak rahatsız oldukları gerekçeyle onlarca içerikten çıkarma, değiştirme vb. talep iletilendiğini ve özellikle adli süreçler ile ilgili haberlerin gelişigüzel bir şekilde kaldırılması dolayısıyla medyanın işlevsiz kalma riskinin olduğunu, bu durumun kamunun haber alma hakkına hâlel getirebileceğini; bu talepler değerlendirilirken üstün kamu yararı dikkate alınarak her somut olayın dinamiklerine göre bir inceleme ve değerlendirme yapıldığını; somut olayda mahkeme tarafından verilmiş ve kesinleşmiş bir mahkumiyet kararı olduğunu dolayısıyla bunun gizli bir bilgi olmadığını; haber tarihi üzerinden vakit geçtiği gerekçeyle içeriklerin kaldırılması halinde medya arşivinin ve toplumsal belleğin eriyeceğini; İnternet Kanunu kapsamında Sulh Ceza Hakimliğine talepte bulunmak ve hakim tarafından uygun bulunması şartıyla hızlı şekilde uygulanacak erişim engelleme yönteminin mevcut olduğunu belirtmiştir. Gazete, ilgili kişinin yargı yoluna başvurmak yerine muvazaalı şekilde Kuruma şikâyet başvurusu yapmış olmasının yargı denetiminden kaçılması ve hakkın kötüye kullanılması olduğunu belirtmiş, AYM'nin N.B.B. Başvurusuna⁴⁵⁹ atıfta bulunarak, KVKK'ya aykırı bir işlem bulunmadığı yönünde karar verilmesini talep etmiştir.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu 2020/414 Sayılı Kararı kapsamında, KVKK madde 3'de *Tanımlar* başlığı altında yer alan kişisel veri tanımı, ilgili kişi tanımı ve veri sorumlusu tanımına, KVKK madde 11'de yer alan ilgili kişilerin haklarına ve KVKK madde 28/1-c'de yer alan KVKK'nın uygulanmasına yönelik istisnai hukuki sebeplere değindikten sonra, haberdeki kamu yararının tespiti için bir denge testi uygulanması gerektiğini ve konunun kamu ilgi ve yararı taşıması, gerçek ve güncel

⁴⁵⁹ N.B.B. Başvurusuna yönelik AYM kararının ilgili kısmı için bkz.: “... her ne kadar kişisel verilerin ancak Kamunla veya kişinin açık rızası ile işlenebileceği belirtilmiş ise de Anayasada tanımlanan ifade ve basın özgürlükleri kapsamında yapılan bir haberin anılan sınırların istisnası olacağı açıktır...” “...Unutulma hakkının internet gazete arşivlerindeki her türlü haber yönünden uygulanmasını beklemek mümkün değildir...” “...internette tutulan arşivlerin, ifade ve basın özgürlükleri kapsamında olduğu açıktır. Dolayısıyla internette yayımlanan ve gazetecilik faaliyeti kapsamında kabul edilen bir haber arşivinin yayından kaldırılması basın özgürlüğüne yönelik bir müdahale teşkil eder.”, Bkz: (Çevrim içi) <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/5653>, 25 Kasım 2021.

olması, özü ile biçimi denge kriterleri açısından değerlendirilmesi gerektiğini; kamu ilgi ve yararı açısından her ne kadar ilgili kişinin tanındık veya kamu görevlisi olma gibi bir vasfı olmasa da haber konusunun insan kaçakçılığına ilişkin olduğunu, dolayısıyla toplumun bilgilendirilmesi açısından faydalı olduğunu ve kamunun ortak menfaatinin bulunduğunu; haberin gerçek ve güncel olması açısından, haberin yayımlandığı tarihte kesinleşmiş bir mahkeme kararı olduğundan haberin gerçekliğinin kanıtlanmış olduğunu, bu çerçevede kamunun haberi almak konusundaki menfaatinin devam ettiğini; özü ile biçimi açısından ise haberin kamuya sunulma tarzının gereksiz, ilgisiz veya yararsız beyan ve değerlendirmeler içermediğinden haberin özü ve biçimi arasındaki dengeyi karşılayacak ölçüde olduğunu ifade etmiştir. Kurul bu ifadeleri çerçevesinde, ilgili kişinin kişisel verilerinin habere konu edilmesinde üstün kamu yararı olduğunu ve yarışan haklar dengesinde ifade özgürlüğünün ilgili kişinin kişilik haklarına üstün geldiğini; bu çerçevede veri sorumlusunun KVKK madde 28/1-c’de yer alan ifade özgürlüğü hukuki sebebine dayanmasının haklı olduğunu ileri sürerek, şikâyet hakkında KVKK kapsamında işlem tesis edilmesine gerek olmadığına karar vermiştir.

Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 2020/414 Sayılı Kararının, ifade özgürlüğünün kişilerin kişilik haklarına üstün geldiği durumları öne sürdüğü ve Kişisel Verileri Koruma Kurumunun unutulma hakkına yönelik talepleri değerlendirirken objektif yaklaşımını sergilediği için önemli olduğu kanaatindeyiz.

III. Kişisel Verileri Koruma Kurumunun Kamuoyu Duyurusu⁴⁶⁰

Kişisel Verileri Koruma Kurumu, 2020/481 Sayılı Kararı akabinde 17 Temmuz 2020 tarihinde internet sitesinde yayımladığı kamuoyu duyurusu (“**Kamuoyu Duyurusu**”) ile kişilerin ad ve soyadı ile arama motorları üzerinden yapılan aramalarda çıkan sonuçların, “unutulma hakkı” kapsamında listeden çıkarılmasına yönelik taleplerini yine Kurulun 2020/481 Sayılı Kararı çerçevesinde değerlendirmiş ve adeta kararın bir özetini duyurmuştur. Bu doğrultuda, unutulma hakkı çerçevesinde

⁴⁶⁰ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Kişilerin Ad ve Soyadı ile Arama Motorları Üzerinden Yapılan Aramalarda Çıkan Sonuçların İndeksten Çıkarılmasına Yönelik Talepler Hakkında Kamuoyu Duyurusu, 17 Temmuz 2020, (Çevrim içi) <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6777/Kisilerin-Ad-ve-Soyadi-ile-Arama-Motorlari-Uzerinden-Yapilan-Aramalarda-Cikan-Sonuclarin-Indeksten-Cikarilmasina-Yonelik-Talepler-Hakkinda-Kamuoyu-Duyurusu>, 30 Eylül 2021.

ilgili kişiler, geçmişlerine ilişkin yalnızca dijital ortamlarda değil kamunun kolayca ulaşabileceği yerde tutulan tüm kişisel verilerin bir daha geri getirilemeyecek şekilde imha edilmesini talep etme hakkına sahiptir.

Yukarıda yer verdiğimiz 2020/481 Sayılı Karar kapsamında da belirtildiği üzere, Kurum Kamuoyu Duyurusunda da kendisine iletilen talepler çerçevesinde unutulma hakkını bir ana başlık olarak değerlendirmekte ve talepleri Anayasa madde 20, KVKK madde 4, 7 ve 11 ile İmhaYön. madde 7 çerçevesinde değerlendirmektedir. Bu çerçevede Kurum, ilgili kişilerin kendi isimleri ile arama motorları üzerinden yaptıkları aramalarda çıkan sonuçların kendileri ile bağdaştırılmamasını listeden çıkarılma talebi olarak tanımlamaktadır; arama motorları KVKK madde 3 çerçevesinde veri sorumlusu sıfatını haiz olup arama motorlarının kişilerin kişisel verileri üzerinde gerçekleştirdiği işlemler bir kişisel veri işleme faaliyetidir; ilgili kişiler listeden çıkarılmaya yönelik taleplerini önce veri sorumlusu sıfatını haiz arama motorlarına ve bu taleplerine arama motorları tarafından cevap alamaması veya başvurularının reddedilmesi halinde Kurula iletebilecek ve aynı zamanda doğrudan yargı yoluna da gidebilecektir; arama motorları kendilerine yapılacak başvurulara yönelik bilgi ve belgeleri belirleyecektir; arama motorlarına yöneltilen listeden çıkarılma taleplerinin değerlendirilmesinde ilgili kişinin temel hak ve özgürlükleri ile kamunun söz konusu bilgiye erişimi halinde sağlayacağı menfaatler arasında makul bir dengenin gözetilmesi ve söz konusu makul dengenin sağlanıp sağlanamayacağını her olay bazında ayrıca değerlendirilmesi gerekmekte olup Kurul tarafından her olay özelinde ilave ölçütlerin uygulanması mümkündür; son olarak 2020/481 Sayılı Kararda belirlenen ölçütlerin arama motoru işletmecilerine ve ilgili kişilerin söz konusu haklarını kullanabilmelerini teminen vatandaşlara duyurulması için gereğinin yapılması temin edilmelidir.

Yukarıda da belirttiğimiz üzere, Kamuoyu Duyurusu 2020/481 Sayılı Kararın bir özeti niteliğinde olduğundan, bu başlık altında 2020/481 Sayılı Kararda verdiğimiz açıklamalara referans verdik.

IV. Kişisel Verileri Koruma Kurumunun Unutulma Hakkı Rehberi⁴⁶¹

Kurum, Kurulun 2020/481 Sayılı Kararı çerçevesinde, unutulma hakkının Google, Yahoo gibi arama motorları nezdinde kullanılmasına yönelik çerçeveyi belirlemek ve unutulma hakkının kullanımına açıklık sağlamak amacıyla hazırladığı Unutulma Hakkı (Unutulma Hakkının Arama Motorları Özelinde Değerlendirilmesi) başlıklı rehberini 20 Ekim 2021 tarihinde yayımlamıştır.

Unutulma Hakkı Rehberi, öncelikle unutulma hakkının uluslararası yansımalarına yer verdikten sonra, söz konusu hakkı KVKK ve Kurulun 2020/481 Sayılı Kararı çerçevesinde incelemiş; akabinde de ilgili kişilerin unutulma hakkını kullanabilecekleri yöntemlere yer vermiştir. Çalışmamızın kapsamında unutulma hakkına yönelik uluslararası hukuktaki düzenlemelere, unutulma hakkının KVKK ve Kurulun 2020/481 Sayılı Kararı çerçevesindeki incelemesine ilgili başlıklar altında yer verildiğinden, herhangi bir tekrar olmaması adına, Unutulma Hakkı Rehberinde bu kısımlara yapılan atıflara kısaca değinilmekle yetinilmiş; çalışmamız kapsamında henüz incelenmeyen başlıklara ise daha detaylı şekilde yer verilmiştir.

Öncelikle belirtmek isteriz ki Unutulma Hakkı Rehberi unutulma hakkını arama motorlarında yani bir başka deyişle internette yer alan kişisel veriler açısından ve bu çerçeve ile sınırlı olarak incelemiştir. Zira her ne kadar Yargıtayın da bir kararında yer verdiği üzere⁴⁶² unutulma hakkı sadece internette yer alan verileri kapsamadığına dair görüşler olsa da artık neredeyse tüm verilerin dijital ortamda tutulduğu, kamu kurumlarının dahi dijital dönüşüme tabi tutulduğu günümüzde unutulma hakkının ortaya çıkışının ve pratikteki kapsamının da dijital olarak tutulan kişisel veriler olduğunu belirtmek doğru olacaktır.

Bu doğrultuda Unutulma Hakkı Rehberinin hazırlanma amacı da internetin ve teknolojinin gelişmesiyle birlikte artık kişilere ait kayıtların seneler boyunca ve hiçbir

⁴⁶¹ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **Unutulma Hakkı (Unutulma Hakkının Arama Motorları Özelinde Değerlendirilmesi)**, (Çevrim içi) <https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/11b6fd99-d42a-45b1-a009-21f2d36ded21.pdf>, 30 Eylül 2021.

⁴⁶² Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, T. 17.6.2015, E. 2014/4-56, K. 2015/1679, (Çevrim içi) <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/dsp.php?fn=hgk-2014-4-56.htm&kw=Yarg%C4%B1tay+Hukuk+Genel+Kurulu,+T.+17.6.2015,+E.+`2014/4-56`,`+K.+`2015/1679`&cr=yargitay#fm>, 30 Eylül 2021.

güçlük içirmeden teknolojik araçlar vasıtasıyla muhafaza edilebilmesi imkanındır. Bu imkân kişilerin hayatına oldukça kolaylık sağladığı gibi aynı anda birtakım olumsuzluklara da yol açmaktadır. Zira söz konusu kayıtlar her zaman kişilerin hoşlarına giden ve hatırlamaktan memnun oldukları olaylara dair olmayabilmektedir. Keza, söz konusu kayıtlar sadece kayıtların ait olduğu kişilerce de saklanmamakta, internet üzerindeki kaynaklar da kişilere ait olumlu ve olumsuz içerikli bu kayıtları basın özgürlüğü ve ifade özgürlüğü gibi, kişilerin özel hayatının gizliliği ile yarışan temel hak ve hürriyetler kapsamında ilgili kişilerden herhangi bir izin almadan saklamakta, yayımlamakta ve üçüncü kişilerin erişimine açmakta veya imkân sağlamaktadır. Bu durum zaman zaman kişilerin özgür ve onurlu bir hayat sürmelerini ve hayatta yaşadıkları olumsuz olayları bir kenara bırakarak beyaz bir sayfa açmalarını engellemekte, yaşadıkları ortamlarda kabul görmemelerine sebep olarak kişilere zarar vermektedir. İşte unutulma hakkı, gelişen teknolojilerin kişilerin özel hayatları üzerinde yarattığı bu olumsuzlukların önüne geçilebilmesi, kişilerin itibarlarını temizlemesi ve toplumda kabul görmesi için ortaya çıkmış, temelinde kişilere ilişkin güncelliğini veya doğruluğunu kaybetmiş kayıtlara erişimin kısıtlanmasını barındıran bir kavramdır.

Unutulma Hakkı Rehberi, unutulma hakkının gelişimine öncelikle uluslararası hukukta unutulma hakkının yansımalarına yer vermek suretiyle değinmiştir. Bu doğrultuda öncelikle Birleşmiş Milletler ve Avrupa Konseyi nezdinde yürürlüğe konulan hukuki metinlerde unutulma hakkına tanım olarak doğrudan yer verilmediği, ancak unutulma hakkına *özel hayata saygı, özel hayatın gizliliği, şöhret ve itibarın korunması, kişisel verilerin korunması gibi bazı haklar kapsamında* yer verilen kararlar ve raporlar olduğu ifade edilmiştir⁴⁶³. Aynı şekilde AB Veri Koruma Direktifi de hukuka aykırı şekilde muhafaza edilen, eksik veya yanlış olan kişisel verilere erişimin engellenmesi veya silinmesine yönelik birtakım düzenlemeler içerse de unutulma hakkına kavramsal olarak yer vermemektedir. Bu doğrultuda, kişisel verilerin unutulma hakkına konu olduğu ilk dava da Google İspanya Kararına konu olan davadır. Söz konusu dava González'in vaktiyle ödemediği sosyal güvenlik

⁴⁶³ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Unutulma Hakkı (Unutulma Hakkının Arama Motorları Üzerinde Değerlendirilmesi), s. 10, (Çevrim içi) <https://kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/11b6fd99-d42a-45b1-a009-21f2d36ded21.pdf>, 27 Eylül 2021.

borçları sebebiyle evini satmak zorunda kalmasına ilişkin bir internet haberinin, dava tarihi itibarıyla haberde yer alan sorunların çözümlenmiş olması sebebiyle güncelliğini kaybettiği gerekçesiyle hem haberin yayımlandığı La Vanguardia isimli gazetenin sayfalarından hem de Google ve Google İspanya arama motorlarından kaldırılmasına veyahut söz konusu haberlerin gizlenmesine yönelik talebini içermektedir. Google'ın İspanya Veri Koruma Otoritesinin aleyhinde verdiği kararı temyiz ederek ABAD'a taşıması sonucunda, ABAD 2014 yılında, şikâyetle bulunan kişinin özel hayatının gizliliği hakkının, Google'ın ekonomik çıkarları ve kamunun haber alma özgürlüğüne göre üstün olduğuna; böylece Google ve Google İspanya üzerinden yapılan arama sonuçlarının “geçersiz, eksik, tamamen ilgisiz veya sonradan ilgisiz hale gelmiş”⁴⁶⁴ ise yürürlükteki veri koruma mevzuatı çerçevesinde silinmesine karar vermiştir. Daha sonra 2018 tarihinde, Avrupa Parlamentosu, Avrupa Konseyi ve Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan AB Veri Koruma Tüzüğü, AB Veri Koruma Direktifi'ni ilga ederek yürürlüğe girmiştir. Unutulma hakkı, AB Veri Koruma Tüzüğü'nde madde 17'de doğrudan ve silme hakkı ile bağlantılı şekilde düzenlenmektedir. Yine çalışmamız kapsamında Tüzük nezdinde düzenlenen unutulma hakkına Üçüncü Bölümde yer alan *AB Veri Koruma Tüzüğü* başlığı altında⁴⁶⁵ değinilmiş olduğundan, tekrar olmaması adına bu kısımda ayrıntıya girilmemiştir.

Yukarıda da belirttiğimiz üzere Unutulma Hakkı Rehberi, unutulma hakkının Türk hukukunda kavramsal olarak düzenlenmediğinden, ancak hakkın uygulanmasına yönelik mekanizmalar olduğundan bahsetmektedir. Bunların temeli Anayasa madde 20'de düzenlenen kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı çerçevesinde kişisel verilerin *düzeltilmesini veya silinmesini talep etme hakkıdır*. Rehber gereğince TMK, KVKK, İnternet Kanunu ve Adli Sicil Kanunu da unutulma hakkının uygulanmasına yönelik birtakım mekanizmalar içermektedir. Söz konusu kanunlara ilave olarak Unutulma Hakkı Rehberi, unutulma hakkının internet sitelerinde veya dijital hafızada yer alan kişisel veri içeren kayıtlara yönelik birtakım yargı kararlarına⁴⁶⁶ da yer

⁴⁶⁴ ABAD, Google İspanya Kararı, T. 13 Mayıs 2014, K. 131/12, (Çevrim içi) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:62012CJ0131&from=EN>, 30 Eylül 2021.

⁴⁶⁵ İkinci Bölüm, V. Unutulma Hakkının Dayanağı, A. Avrupa Birliğinde Unutulma Hakkı, 2. AB Veri Koruma Tüzüğü.

⁴⁶⁶ Unutulma Hakkı Rehberinde yer verilen yargı kararları için bkz.: AYM, N.B.B. Başvurusu, Başvuru Numarası: 2013/5653, Karar Tarihi: 3/3/2016, (Çevrim içi) <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/5653>, 30 Eylül 2021; Yargıtay Hukuk Genel

vermiştir. İşbu kararlara ilgili bölümlerinde yer verildiğinden bu aşamada sadece karar numaralarına atıf yapmakla yetinilmiştir.

Unutulma Hakkı Rehberine göre, birden çok hakkı kapsayan ve dolayısıyla bir üst kavram olan unutulma hakkının uygulama alanı bulabilmesi için KVKK'nın *Genel İlkeler* başlıklı madde 4 düzenlemesi, *Kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi veya anonim hâle getirilmesi* başlıklı madde 7 düzenlemesi ve *İlgili kişinin hakları* başlıklı madde 11 düzenlemesi ile İmhaYön.'ün *Kişisel verilerin silinmesi* başlıklı madde 8 düzenlemesi, unutulma hakkının uygulanmasına yönelik, silme, yok etme, anonim hale getirme gibi mekanizmalar içermektedir. Ayrıca İnternetK. madde 9'da da unutulma hakkına yönelik bir başka mekanizma olan kişisel veriler ile arama sonuçlarını ilişkilendirmeme yöntemi düzenlenmektedir.

Unutulma Hakkı Rehberinin çerçevesi unutulma hakkının arama motorları özelinde değerlendirilmesi olduğundan, Rehber Kurulun 2020/481 Sayılı Kararına dikkat çekmektedir. Zira Kurulun 2020/481 Sayılı Kararı da arama motorlarında kişilerin ad ve soyadı ile gerçekleştirilen sorgularda öne sürülen sonuçların belirli bir dizine bağlı olmaması hakkındaki taleplere yöneliktir. 2020/481 Sayılı Kararda, arama motorlarının veri sorumlusu olarak kabul edilmesinden beisle; kişisel verilere yönelik elde etme, toplama, kaydetme, saklama, organize etme, listeleme ve üçüncü kişilerin erişimine açma gibi faaliyetlerin de kişisel veri işleme faaliyeti olduğu; dolayısıyla ilgili kişilerin kişisel verilerine yönelik unutulma hakkı çerçevesinde bir talepleri olduğunda bu taleplerini öncelikle veri sorumlusu arama motoruna sunmaları gerektiği, arama motorlarının talebi reddetmesi veya cevap vermemesi halinde ilgili kişilerin Kurula şikayette bulunabilecekleri; veri sorumlusuna yapılacak başvuru usulünün arama motorları tarafından belirleneceği; arama motorlarının kendilerine gelen her bir talep karşısında öncelikle ilgili kişinin temel hak ve özgürlükleri ile kamunun bilgi edinme hakkı arasında bir denge testi yaparak, diğerine üstün gelen hak

Kurulu, T. 17.6.2015, E. 2014/4-56, K. 2015/1679, (Çevrim içi) <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/dsp.php?fn=hgk-2014-4-56.htm&kw=Yarg%C4%B1tay+Hukuk+Genel+Kurulu,+T.+17.6.2015,+E.+`2014/4-56,+K.+`2015/1679`&cr=yargitay#fm>, 30 Eylül 2021; Yargıtay 19. Ceza Dairesi, T. 5.6.2017, E. 2016/15510, K. 2017/5325, (Çevrim içi) <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/dsp.php?fn=19cd-2016-15510.htm&kw=Yarg%C4%B1tay+19.+Ceza+Dairesi,+T.+5.6.2017,+E.+`2016/15510,+K.+`2017/5325`&cr=yargitay#fm>, 30 Eylül 2021.

çerçevesinde bir değerlendirme yapması gerekeceği; söz konusu denge testini yaparken 2020/481 sayılı Kararın ekinde yer alan kriterlerin dikkate alınması gerektiği ve Kurulun her bir talep özelinde başkaca kriterler de getirebileceği; ilgili kişilerin taleplerinin veri sorumlusu tarafından reddedilmesi veya cevap verilmemesi halinde Kurula şikayette bulunabilecekleri gibi haklarını doğrudan yargı makamları nezdinde de arama imkanına sahip oldukları ve unutulma hakkının Türk vatandaşları tarafından kullanılabilmesi için 2020/481 Sayılı Kararda yer alan usul ve esaslar ile kriterlerin arama motoru işleten şirketlere bildirilmesi gerektiği ifade edilmektedir.

Unutulma Hakkı Rehberi yine 2020/481 Sayılı Karar çerçevesinde, ilgili kişilerin unutulma hakkına yönelik taleplerini üçüncü kişiler tarafından erişime açılan veya paylaşılan kayıtlar hakkında da kullanabileceklerini belirtmektedir. Ayrıca söz konusu işleme faaliyetinin *yanlış, elverişsiz, ilgisiz ya da ölçüsüz olması*⁴⁶⁷ gibi belirli durumlarda ilgili kişiler kişisel verilerini içeren kayıtları içeren bağlantıların arama sonuçları ile ilişkisinin kesilmesini talep edebilecektir. Buradaki kıstas, hakkın sadece kişisel verisi işlenen kişi tarafından kullanılabilmesidir. İlgili kişilerin kişisel verilerini içeren kayıtları içeren bağlantıların arama sonuçları ile ilişkisinin kesilmesini talep ettikleri durumda ise söz konusu kişisel veriler internet ortamından tamamen silinmemekte, sadece arama motorları üzerinden çıkan sonuçlarla ilgili kişilerin isim ve soyisminin bağlantısı kesilmektedir. Bir başka deyişle aynı sonuç içerisinde yer alan başka kelimelerle arama yapıldığında, söz konusu içeriğe ulaşmak yine mümkün olabilecektir.

Hâlihazırda Türkiye’de yoğun olarak tercih edilen arama motorları, Kurulun 2020/481 Sayılı Kararı uyarınca, ilgili kişilerin unutulma hakkına yönelik taleplerini rahatlıkla kullanabilmeleri için elektronik formlar geliştirmek gibi aksiyonlar almıştır. Arama motorları da dahil olmak üzere internet üzerinde çeşitli amaçlarla sosyal medya hizmeti sunan kurumların unutulma hakkına yönelik talepleri ele almak için geliştirdiği yöntemlere çalışmamızın Üçüncü Bölümünde *Unutulma Hakkının Kullanılmasına Yönelik Bazı Uygulama Örnekleri* başlığı altında⁴⁶⁸ değinilmiştir.

⁴⁶⁷ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Unutulma Hakkı (Unutulma Hakkının Arama Motorları Özelinde Değerlendirilmesi), s. 22, (Çevrim içi) <https://kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/11b6fd99-d42a-45b1-a009-21f2d36ded21.pdf>, 27 Eylül 2021.

⁴⁶⁸ Üçüncü Bölüm, V. Unutulma Hakkının Kullanılmasına Yönelik Bazı Uygulama Örnekleri.

Unutulma Hakkı Rehberi son olarak unutulma hakkına yönelik taleplerini arama motorlarına karşı ileri süren ilgili kişilerin işbu taleplerini her bir somut olay çerçevesinde değerlendirmek için Kişisel Verileri Koruma Kurulu tarafından ortaya konulan kriterlere değinmiştir. Bu kriterler unutulma hakkının günümüzdeki kullanımına yönelik olup, teknolojinin gelişmesi ile birlikte değişen durumlar çerçevesinde güncellenebilecektir. Kriterlere ilişkin açıklamalara Kurulun 2020/481 Sayılı Kararı başlığı altında⁴⁶⁹ yer verildiğinden, bu bölümde sadece kriterlerin başlıklarına atıf yapılmakla yetinilmiştir.

Unutulma Hakkı Rehberi son olarak ilgili kişilerin kişisel verilerine yönelik hak arama yöntemlerine değinmektedir. KVKK madde 13⁴⁷⁰, ilgili kişilerin veri sorumlusuna başvuru usul ve esaslarını düzenlemektedir. Buna göre, ilgili kişilerin unutulma hakkı dahil kişisel verilerin işlenmesine yönelik tüm taleplerini öncelikle veri sorumlusuna iletmeleri gerekmektedir. Eğer veri sorumlusu ilgili kişinin talebini aldıktan itibaren 30 gün içerisinde ilgili kişinin talebine cevap vermez veya talebi reddederse, o zaman ilgili kişi söz konusu talebine yönelik şikayetini Kişisel Verileri Koruma Kurumuna taşıyabilecektir.

Konuyu unutulma hakkı açısından ele aldığımızda, ilgili kişi kendisiyle ilgili kişisel veri içeren kayıtların internetteki arama sonuçlarından kaldırılmasını istediğinde, bu talebini öncelikle veri sorumlusuna iletmek durumundadır. İlgili kişiden talebi alan veri sorumlusu, talebi yerine getirebilecek durumdaysa İmhaYön. madde 7/5 uyarınca talebe yönelik en uygun yöntemi seçerek gereğini yerine getirmek ve daha sonra seçtiği yöntemle dair gerekçeyi de talebi aldığından sonraki 30 gün içinde ilgili kişiye bildirmekle yükümlüdür. Bununla birlikte, ilgili kişiden talebi alan veri sorumlusu, talebi yerine getirmeyecekse, talebi yerine getirmeyeceğini ve buna dair gerekçeyi de ilgili kişiye yine talebi aldığından itibaren 30 gün içinde bildirmekle

⁴⁶⁹ Üçüncü Bölüm, II. Kişisel Verileri Koruma Kurulu Kararlarında Unutulma Hakkı, A. Kurulun 2020/481 Sayılı Kararı.

⁴⁷⁰ KVKK madde 13 şu şekildedir: “(1) İlgili kişi, bu Kanunun uygulanmasıyla ilgili taleplerini yazılı olarak veya Kurulun belirleyeceği diğer yöntemlerle veri sorumlusuna iletir. (2) Veri sorumlusu başvuruda yer alan talepleri, talebin niteliğine göre en kısa sürede ve en geç otuz gün içinde ücretsiz olarak sonuçlandırır. Ancak, işlemin ayrıca bir maliyeti gerektirmesi hâlinde, Kurulca belirlenen tarifedeki ücret alınabilir. (3) Veri sorumlusu talebi kabul eder veya gerekçesini açıklayarak reddeder ve cevabını ilgili kişiye yazılı olarak veya elektronik ortamda bildirir. Başvuruda yer alan talebin kabul edilmesi hâlinde veri sorumlusunca gereği yerine getirilir. Başvurunun veri sorumlusunun hatasından kaynaklanması hâlinde alınan ücret ilgiliye iade edilir.”.

yükümlüdür. Veri sorumlusu, Kişisel Verileri Koruma Kurulu tarafından aksine bir karar alınmadıkça, kişisel verileri resen silme, yok etme veya anonim hale getirme yöntemlerinden talebe uygun olanını seçer ve bu durumu da ilgili kişiye bildirir.

İlgili kişi, talebinin veri sorumlusu tarafından reddedilmesi veya veri sorumlusu tarafından verilen cevabın yetersiz olması halinde, söz konusu cevabı öğrendiği tarihten itibaren 30 gün içerisinde ve her halükârda veri sorumlusuna ilk talebini ilettiği tarihten itibaren 60 gün içerisinde, Kişisel Verileri Koruma Kurumuna şikâyetle bulunma hakkına sahiptir. Veri sorumlusunun talebini alan Kurum, şikâyeti haklı bulması halinde bu kapsamda vereceği kararı veri sorumlusuna ve ilgili kişiye tebliğ edecektir. Veri sorumlusu Kişisel Verileri Koruma Kurulundan tebliğ aldığı kararın gereğini, tebliğ tarihinden itibaren 30 gün içerisinde yerine getirmekle, yani ilgili kişinin unutulma hakkına yönelik talebini, talebe en uygun yöntem ile yerine getirmekle yükümlüdür. Bununla birlikte, veri sorumlusunun şikâyet başvurusunu aldığı tarihten itibaren 60 gün içerisinde ilgili kişiye herhangi bir cevap vermemesi halinde Kurum ilgili kişinin şikâyetini reddetmiş sayılacaktır. Bu da Kişisel Verileri Koruma Kurumunun ilgili kişinin unutulma hakkına yönelik talebini uygun bulmadığı anlamına gelmektedir.

V. Unutulma Hakkının Kullanılmasına Yönelik Bazı Uygulama Örnekleri

Kurulun 2020/481 Sayılı Kararında da belirtildiği üzere, veri sorumlusu sıfatını haiz arama motorları ilgili kişilerin kendilerine kolaylıkla ulaşabilmesini temin etmek için elektronik formlar geliştirmekle yükümlüdür. Bu başlık altında, arama motorlarına ilave olarak, günümüzde interneti kullanarak ilgili kişilerin kişisel verilerini işleyen sosyal medya platformları ve iş platformlarından da birer örnek seçilerek, ilgili kişilerin unutulma hakkına yönelik taleplerini nasıl yönettiklerine dair kısa bilgiler verilmiştir.

A. Google ve Ürünleri

Kişinin kendi adı ve soyadı ile yaptığı aramalarda çıkan sonuçların Google arama motorunda yer alan listeden çıkarılmasına ilişkin taleplerini unutulma hakkı çerçevesinde kullanarak, ilgili kişisel verilerinin Google arama motorundan

kaldırılmasını talep edebilmesi için Google tarafından sunulan talep formunu⁴⁷¹ doldurması gerekmektedir. Söz konusu talep formu ile ilgili kişiler, ad ve soyadı ile yer aldığı sorgularla ilgili olarak ortaya çıkan sonuçların kaldırılması talep edilebilmektedir. Ayrıca, söz konusu kişisel verilerin başka bir Google ürününde⁴⁷² yer alması durumunda, içeriğin ilgili ürün⁴⁷³ tarafından kaldırılması için ayrı bir talep formunun kullanılması gerektiği bilgisine yer verilmektedir. Bu çerçevede, bir içeriğin Google arama motorundan kaldırılması için iletilen talep formunun, aynı içeriğin Google'ın başka ürünleri tarafından da işleniyor olması durumunu kapsamadığı; yani Google'a iletilen talep formlarının Google ürünleri için geçerli olmadığı sonucuna ulaşılmaktadır. Zira her bir ürün kendi içerisinde veri sorumlusu sıfatını haizdir. Google, ilgili kişilerden gelen talepler doğrultusunda yapacağı değerlendirmede, talebe konu içerik bakımından bu içeriğe erişimde kamu yararı olup olmadığını değerlendirerek içeriğin kaldırılıp kaldırılmayacağına karar verecektir. Bir başka deyişle, Google ilgili kişinin talebini incelerken, ilgili kişinin mahremiyet hakkı ile kamunun bilgiye erişim hakkı arasında makul dengeyi kurmak suretiyle bir karar verecektir.

Kişisel verilerin kaldırılması için oluşturulan talep formunda; talepte bulunan ilgili kişinin ülke, ad, soyad, e-posta adresi bilgilerinin doldurulması gerekmektedir. Ayrıca, söz konusu talebin bir başka kişi adına gönderilmesi durumunda o kişi ile olan hukuki ilişki belirtilmelidir ve hatta o kişiyi temsil etme yetkisini gösteren dokümanlar da Google tarafından istenebilecektir. Formun devamında ise kaldırılması talep edilen kişisel bilgilerin yer aldığı içeriğin URL'si/URL'lerinin girilmesi gerektiği belirtilmektedir. Akabinde, talepte bulunan kişi, ilgili içeriğin neden kaldırılması

⁴⁷¹ Kişisel Bilgileri Kaldırmak için Talep Formu, Google Arama, (Çevrim içi) https://www.google.com/webmasters/tools/legal-removal-request?complaint_type=rtbf&visit_id=637202230061146146-20083139&rd=1, 30 Eylül 2021.

⁴⁷² Google ürünleri şu şekildedir: “Blogger/Blogspot, Google Maps and related products, Google Play: Apps, YouTube, Google Images, A Google Ad, Drive and Docs, Google Photos and Picasa Web Albums, Google Shopping, Google+, Google AMP Cache and Web Stories, Google Arts & Culture, Google Assistant, Chrome Web Store/Extensions Gallery, Google Classroom, Cloud Firestone, Google Cloud Platform, Data Studio, Google Domains, Feedburner, Firebase, Gmail, Google URL Shortener, Google Groups, Google Help Communities, Google Lens, Google News, Google Play Books and Google Books, Poly, Google Sites (Google's wiki – and web page – creation tool), Stadia, Google Workspace Marketplace”.

⁴⁷³ İçeriği Google'dan Kaldırma, Google, Yasal Yardım, (Çevrim içi) <https://support.google.com/legal/troubleshooter/1114905>, 30 Eylül 2021.

gerektiğine dair açıklamada bulunmalıdır ve arama sorgusu olarak kullanıldığında listeden kaldırılmasını istediği sonuçları gösteren adı açıkça belirtmelidir. Nihai olarak talep formuna tarih bilgisi girildikten sonra tam ad yazılarak yasal bağlayıcılık teşkil eden dijital imza atılarak form Google’a iletilmiş olacaktır.

B. Facebook

İsmi Meta olarak değiştirilen sosyal medya platformunun “Yardım Merkezi” sayfasında⁴⁷⁴; Facebook profili sahibi kişinin, profiline, arama motorları tarafından bağlantı verilmesinin istenmemesi halinde izlenecek yol gösterilmiştir. Arama motorlarının doğrudan ilgili profile bağlantı vermesini önlemek için, Meta profilinde yer alan gizlilik ayarının değiştirilmesi gerekmektedir. Fakat belirtilmiştir ki, gizlilik ayarı değişikliği, sadece bir arama motorunun kendi arama sonuçlarında profile bağlantı verip verilmeyeceğinin kontrolü ile sınırlıdır. Zira profil sahibi kişinin profilindeki bilgiler ve sair paylaşımları (herkese açık bilgiler gibi) yine de arama motoru sonuçlarında görülebilecektir. Bunlar, paylaşılan gönderiler bakımından hedef kitlesinin herkes olarak seçildiği ve sayfalardaki veya herkese açık gruplardaki gönderi ve yorumlar olarak örneklendirilmiştir. Ayrıca, gizlilik ayarının yalnızca Facebook profilinin bir ön izlemesini endeksleyen arama motorları için geçerli olduğu ele alınmıştır. Bu sebeple, örneklendirilen hususların arama motorları sonuçlarında görünmeye devam edebileceği bilgisi paylaşılmıştır. Bu noktada bahse konu herkese açık gönderi veya yorumların arama motorları sonuçlarında görünmesini istemeyen kullanıcılar için ilgili gönderi veya yorumun kullanıcı tarafından silinmesi önerilmektedir. Silme işlemi sonrasında, içeriğin yine de arama motorlarında görünmeye devam edebileceğine ve fakat bağlantıya tıklayanlar tarafından içeriğe erişilemeyeceğine değinilmektedir. Son olarak ise Facebook’un resen ilgili kişiler adına arama motorlarına talep gönderemeyeceği, bir başka deyişle Facebook’un bu talepleri arama motorlarına sadece ilgili kişilerin talebi üzerine gönderdiği vurgulanmaktadır.

⁴⁷⁴ Sizi Kimlerin Bulabileceğini Kontrol Edin, Facebook, Yardım Merkezi, (Çevrim içi) <https://www.facebook.com/help/392235220834308>, 30 Eylül 2021.

C. LinkedIn

Profesyonel iş ağı olarak tanımlanan LinkedIn mecrasının “Yardım” sayfasında⁴⁷⁵, arama motorlarında kullanıcı profili arandığında, aramaya konu olan profilde yer alan bilgilerin hangilerinin kamuoyu ile paylaşılabilmesine dair ayarlar mevcuttur. Bu noktada LinkedIn, kullanıcılar tarafından söz konusu ayarlarda değişiklik veya düzenleme yapıldıktan sonra, arama motorlarının değişiklikleri algılamasının veya yenilemesinin vakit alabilmesine değinmektedir. Zira, LinkedIn bu hususta denetleme yetkisine sahip değildir ve bu sebeple kullanıcılarına da doğrudan ilgili arama motoru ile iletişime geçmeyi önermektedir. Bu da LinkedIn’in ilgili kişilerin unutulma hakkına yönelik talepleri çerçevesinde kendisini veri sorumlusu sıfatını haiz olarak değerlendirmede anlamına gelmektedir.

LinkedIn kullanıcılarına profil bilgilerinin ne kadarının görüntüleneceğine dair yapmak istedikleri sınırlamalar bakımından, kullanıcıların arama motorlarında gösterilmesini veya gösterilmemesini istediği profil bölümlerini açma ve kapama imkânı sunmaktadır. Bu sayede kullanıcılar, LinkedIn profilinin basitleştirilmiş bir sürümü olan genel profillerinin arama motoru sonuçlarında görülmesini engellemeyi tercih ederek kişisel verileri üzerinde bir nevi kontrol sahibi olabilecektir.

D. Instagram

Bir başka sosyal medya platformu olan Instagram’ın “Yardım Merkezi” sayfasında⁴⁷⁶, Instagram görsellerinin arama motorlarından nasıl kaldırılabilmesine ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Instagram arama motorlarının kendi görsellerini dizinlerine eklemesine ancak söz konusu kullanıcı hesabının herkese açık olması, hesabın profesyonel bir hesap olması ve çok sayıda takipçiye sahip olması halinde izin vermektedir.

Bu noktada, Instagram fotoğraflarının veya videolarının arama motorları tarafından listelenmesini istemeyen kullanıcılar için, üçüncü taraf uygulamaların ve internet sitelerinin kullanıcı hesabına erişimini iptal etmek veya kullanıcı hesabını gizli

⁴⁷⁵ LinkedIn Genel Profilinin Görünürlüğü, LinkedIn, Yardım, (Çevrim içi) <https://www.linkedin.com/help/linkedin/answer/a518980?trk=hc-hp-shortcuts>, 30 Eylül 2021.

⁴⁷⁶ Instagram görsellerimi Google aramalarından nasıl kaldırabilirim?, Instagram, Yardım Merkezi, (Çevrim içi) <https://help.instagram.com/147542625391305>, 30 Eylül 2021.

statüsünde ayarlamak önerilmektedir. Ayrıca Instagram kullanıcının hesabını silmesi sonrasında dahi, arama motorlarının kullanıcının Instagram hesaplarında yer alan görselleri yeniden listelenmesinin ve kaldırmasının zaman alabileceğine değinmektedir.

E. Twitter

Kullanıcılarının “tweet” olarak içerik yayımladığı Twitter sosyal ağının “Yardım Merkezi” sayfasında yer alan “Google arama görünürlüğü hakkında yardım” makalesinde⁴⁷⁷, Twitter’de yazılan kelimelerin arama motorları tarafından arama dizinine eklenebileceği ve bu durumun da profildeki veya tweetlerdeki kelimeleri içeren bir arama sonucunda görüntülenebileceği ele alınmaktadır. Twitter, böyle bir görüntülemeyi tercih etmeyen kullanıcılarına önlem olarak ise kullanıcı profilinde yer alan kullanıcı adının değiştirilmesi veya kullanıcı hesabının gizli olarak ayarlanması suretiyle tweetlerin korumaya alınmasını önermektedir.

Bununla birlikte kullanıcılar tarafından silinen tweetler bakımından ise Twitter, arama motorları sistemlerini güncelleyene kadar eski bilgilerin arama sonuçlarında yine mevcut olacağına değinmektedir. Bu noktada Twitter, kullanıcıların Twitter üzerinden güncelledikleri bilgilerini Google arama motorunun dizininde de güncellemesini talep edebilmesine ilişkin bilgilere de yer verilmektedir. Buna göre kullanıcılar, Twitter üzerinden güncelledikleri ve Google dizininden kaldırılmasını istedikleri içeriklere yönelik Twitter URL’si üzerinden istek göndererek bu içeriklerin güncellenmesini talep edebilecektir.

⁴⁷⁷ Google arama görünürlüğü hakkında yardım, Twitter, Yardım Merkezi, (Çevrim içi) <https://help.twitter.com/tr/safety-and-security/remove-twitter-profile-from-google-search>, 30 Eylül 2021.

SONUÇ

Dijitalleşmenin ve teknolojik gelişmelerin hem Türkiye’de hem de uluslararası boyutta büyük bir hızla ilerlemesi günümüzde, dünya düzeninin değişmesine, sistemlerin dijitalleşmesine ve yeni kaynakların ortaya çıkmasına vesile olmuştur. Bu çerçevede kişisel verilerin oldukça değerli varlıklar olarak kabul edildiği ve kişisel verilerin işlenmesinin hem iş hayatımızda hem de sosyal hayatımızdaki günlük yaşantımızın büyük bir parçası haline geldiği bir gerçektir.

Bu değişimle birlikte sadece günlük yaşantılarımız değil, iş alanları da bir dönüşüm geçirmiş ve yeni iş alanları ortaya çıkmıştır. Bunun sonucunda inanılmaz derecede kısa sürelerde, temeli teknoloji ve dijitalleşmeye dayanan Google, Amazon, Facebook, Alibaba gibi milyar dolarlar düzeyinde değerlere ulaşan uluslararası dev şirketlerle birlikte küçüklü büyüklü birçok başarı öyküsü de ortaya çıkmıştır. Gelişen teknolojilere dayalı iş modelleri ve dijital dönüşüm herkesin üzerinde konuştuğu bir konu haline gelmiştir. Dijital dönüşüm ile birlikte kişisel verilerin korunması uluslararası boyutta oldukça önemli kazanmıştır. Zira, dijital olarak attığımız her adım, kişisel verilerimizin de içinde olduğu ve istesek de istemesek de takip edilmemizi sağlayan bir dijital iz bırakmaktadır. Zira, kişisel veriler bir kez dijital formata kavuştu mu artık bu kişisel verilerin ilgili ilgisiz üçüncü kişilerin eline geçmesini engellemek neredeyse mümkün değildir.

Dijital dönüşümün etrafımızı sardığı ve dolayısıyla dijital kaynaklara ulaşmanın çok kolay olduğu günümüzde bu dijital iz zaman zaman kişilerin hayatını olumsuz etkilemektedir. Bu noktada unutulma hakkı devreye girmekte ve kişilerin kişisel verileri üzerinde kontrol sahibi olarak özel hayatlarının gizliliğini korumalarını, manevi varlıklarını geliştirmelerini ve toplum içerisinde herhangi bir önyargıya maruz kalmadan yaşamalarına katkı sağlamaktadır.

Unutulma hakkının konusu kişisel verilerin gizliliğinin sağlanması üzerinden gerçek kişilerin korunması olup, kişisel verilerin korunması ise Anayasa madde 20 ile koruma altına alınmış temel hak ve özgürlüklerdendir. Zira Anayasa madde 20 doğrudan unutulma hakkına ilişkin bir düzenleme içermese de kişisel verilerin korunmasına ilişkin içerdiği genel düzenleme Türk hukukunda kişisel verilerin

korunmasına ilişkin en temel ve ilk düzenlemedir. Günümüzde kişisel verilerin korunması, AB Veri Koruma Tüzüğü başlığı altında⁴⁷⁸ yaptığımız açıklamalarda da belirttiğimiz üzere, doğrudan kişisel verilerin değil ancak kişisel verilerin ilgili olduğu gerçek kişilerin korunmasına yönelik olmalıdır. Bu noktada, gerçek kişilere sağlanacak korumanın kapsamının belirlenmesi için de kişisel verilerin korunması hakkının sağladığı korumanın hukuki niteliği önem kazanmaktadır. Bu noktada, Kişisel Verilerin Hukuki Boyutu altında kişisel verilerin kişilik hakkı ve mülkiyet hakkı çerçevesindeki değerlendirmelerini incelediğimizde, kişilik hakkı çerçevesinde sağlanan korumanın kişinin toplum içerisinde bir kişi olarak sadece var olmasından ve kişinin hayatını doğal akışı ile sürdürmesi hakkından kaynaklandığı göz önüne alındığında, kişisel verilerin korunması ve dolayısıyla unutulma hakkı ile sağlanmak istenen korumanın kişilik hakkı ile iç içe olduğu kanaatine varılmıştır.

Unutulma hakkı kişisel verilerin korunmasına doğrudan etkisi olan bir haktır. İnternetin bir çevrimiçi arşiv görevi gördüğü günümüzde kişisel verilerin internette kolayca saklanabilmesi ve fakat aynı zamanda da üçüncü kişilerin söz konusu verilere hiçbir kısıtlama olmaksızın ve vakitsizce erişme imkânı olması unutulma hakkına yönelik ihtiyacı doğurmuştur. Zira unutulma hakkı sayesinde kişiler internette yer alan, güncelliğini veya doğruluğunu kaybetmiş ve hayatlarını olumsuz şekilde etkileyen kendilerine yönelik haberlerin veya sair kayıtların kaldırılmasını talep ederek kişisel verileri üzerinde kontrol sahibi olacak, geçmişte kalmış olayların günlük hayatlarının bir parçası olmasına ve kendi aleyhlerine bir sonuç ortaya çıkmasına da mâni olacaktır. Böylece geçmişte istemedikleri birtakım olayların parçası olan kişiler, hayatlarına beyaz bir sayfa açarak devam edebilecektir. Literatürde mutlak ve belirli sınırları olmayan bir hak olarak tanımlanan unutulma hakkı, temel hak ve özgürlüklerden olan mahremiyet hakkı, lekelenmeme hakkı ile birlikte yürürken, ifade ve haberleşme özgürlüğü, basın hürriyeti ve bilgiye erişim özgürlüğü ile de zaman karşı karşıya gelmekte ve ilgili kişiler ile toplumun üstün menfaati açısından yarışan haklar çerçevesinde değerlendirilmektedir. Unutulma hakkı yarışan haklar dengesine konu olduğunda Türk hukuku açısından Kurulun 2020/481 Sayılı Kararında yer alan,

⁴⁷⁸ İkinci Bölüm, V. Unutulma Hakkının Dayanağı, A. Avrupa Birliği'nde Unutulma Hakkı, 2. AB Veri Koruma Tüzüğü

denge testine ilişkin yol gösterici nitelikteki kriterler göz önünde bulundurularak unutulma hakkının mı veya ifade ve haberleşme özgürlüğü, basın hürriyeti ve bilgiye erişim özgürlüğünün mü üstün geldiğinin tespit edilmesi önemlidir. Unutulma hakkının temel hak ve özgürlükler ile ilişkisi çalışmamızın İkinci Bölümünde *Unutulma Hakkının Diğer Haklar İle İlişkisi* başlığı⁴⁷⁹ altında incelenmiştir.

Unutulma hakkı ilk kez, bir gerçek kişi olan González'in vaktiyle ödemediği sosyal güvenlik borçları sebebiyle evini satmak zorunda kalmasına ilişkin bir internet haberinin, söz konusu sorunların çözümlenmiş olması sebebiyle güncelliğini kaybettiği ve fakat bu haberlerin González'in günlük hayatını olumsuz etkilediğine ilişkin Google İspanya Kararı ile dünyanın gündemine oturmuştur; ilk mevzuat düzenlemesine de 2016 yılında AB Veri Koruma Tüzüğü'nün Avrupa Birliği'nde kabul edilmesi ile kavuşmuştur. Unutulma hakkı AB Veri Koruma Tüzüğü'nün kişisel verilerin korunmasına yönelik olarak yürürlüğe koyduğu en önemli haklardan biri olsa da Tüzük unutulma hakkını yine de tek başına ve bağımsız bir hak olarak değil, silme hakkı ile birlikte düzenlemiştir. Oysaki çalışmamızın ilgili yerlerinde⁴⁸⁰ belirtildiği üzere, unutulma hakkının uygulanmasının tek yöntemi kişisel verilerin silinmesi değildir. Nitekim, Google İspanya Kararı da González'in unutulma hakkı çerçevesinde yaptığı talebi doğrultusunda Google arama motoru operatörünün González'in ismiyle yapılan aramalarda ortaya çıkan hacizli ev satışına dair arama sonuçlarını kaldırması gerektiğine karar vererek bunu net bir şekilde ortaya koymuştur. Dolayısıyla örneğin; kişisel verilerin anonim hale getirilmesi veya arama motorlarında yer alan kişisel verilerin ilgili kişilerin ad ve soyadları ile yapılan aramalar ile bağlantısının kesilmesi, söz konusu kayıtların listelenmemesinin de unutulma hakkının konusunu oluşturduğu açıktır.

Türk hukukunda gerek Yargıtay kararlarında gerek Kişisel Verileri Koruma Kurulu kararları ve Kişisel Verileri Koruma Kurumunun Unutulma Hakkı Rehberinde, unutulma hakkının üst bir kavram olarak ele alınması gerektiği ve Türk hukukunda yer alan kişisel verilerin silinmesi, imha edilmesi ve anonim hale getirilmesine ilişkin

⁴⁷⁹ İkinci Bölüm, II. Unutulma Hakkının Konusu, C. Listedden Çıkarılma Hakkı; Üçüncü Bölüm, IV. Kişisel Verileri Koruma Kurumunun Unutulma Hakkı Rehberi; Üçüncü Bölüm, II. Kişisel Verileri Koruma Kurulu Kararlarında Unutulma Hakkı, A. Kurulun 2020/481 Sayılı Kararı

⁴⁸⁰ Üçüncü Bölüm, IV. Kişisel Verileri Koruma Kurumunun Unutulma Hakkı Rehberi

araçlar ile kişisel verilerin arama sonuçları ile ilişkilendirilmemesi yönteminin unutulma hakkının uygulamasını sağladığı belirtilmektedir. Bu yönüyle AB Veri Koruma Tüzüğü'nün tersine Türk hukukunun unutulma hakkına yönelik daha geniş bir uygulama alanı sunduğu kanısındayız. Türk hukukunda unutulma hakkının ele alınmasına yönelik Anayasa, İnternet Kanunu, KVKK ve İmhaYön.'ün ilgili maddeleri, AYM Kararları, Yargıtay Kararları, Kişisel Verileri Koruma Kurulu Kararları ve Unutulma Hakkı Rehberi çalışmamızın Üçüncü Bölümünde *Kişisel Verileri Koruma Kurumunun Unutulma Hakkı Rehberi* başlığı altında⁴⁸¹ incelenmiştir.

Her ne kadar unutulma hakkı, bir gerçek kişi olan González'in vaktiyle ödemediği sosyal güvenlik borçları sebebiyle evini satmak zorunda kalmasına ilişkin bir internet haberinin, söz konusu sorunların çözümlenmiş olması sebebiyle güncelliğini kaybettiği ve fakat bu haberlerin González'in günlük hayatını olumsuz etkilediğine ilişkin Google İspanya Kararı ile ortaya çıkmış ve dijital ortamdaki kişisel verileri içeren kayıtları konu almış ve günümüzde neredeyse tüm kişisel verilerin internet ortamında tutulduğu gerçeği olsa da kanımızca unutulma hakkını sadece internet ortamında yer alan veya arama sonuçlarında çıkan kişisel veri içeren kayıtlara uygulamak doğru sonuç vermeyecektir. Özellikle hem AB Veri Koruma Tüzüğü'nde hem de Türk hukukunda unutulma hakkının doğrudan kişisel verilerin silinmesi ve imha edilmesi ile de bağlantılı şekilde ele alındığı düşünüldüğünde, fiziksel ortamda tutulan kişisel veri içeren kayıtların da unutulma hakkının uygulanması için gerekli ölçütleri sağladığında, unutulma hakkının konusu olabileceği nadir de olsa öne sürülmektedir.

Bununla birlikte, unutulma hakkının ortaya çıkışı internette yer alan bir haber sonucudur. İnternetin hayatımızdaki tüm alanları hakimiyeti altına alması ve tüm arşivlerinin dahi dijital ortamlarda saklanabilecek şekle dönüştürüldüğü göz önüne alındığında, kişisel verileri içeren fiziksel kayıtların gerçek kişilerin hayatını olumsuz etkilemesi zordur. Zira söz konusu fiziksel kayıtların internet ortamında olduğu gibi kolayca erişilmesi veya dağıtılması ve ilgili kişinin hayatında olumsuzluk yaratacak bir forma bürünmesi için internetteki kolay erişimin aksine özel bir çaba gerekmektedir. Bu doğrultuda unutulma hakkının dijital ortamlarda yer alan kişisel

⁴⁸¹ Üçüncü Bölüm, IV. Kişisel Verileri Koruma Kurumunun Unutulma Hakkı Rehberi.

veriler hakkında uygulanabilir olduğu düşüncesindeyiz. Dolayısıyla, çalışmamız kapsamında unutulma hakkı sadece internette yer alan kişisel veriler açısından irdelenmiştir. Bu çerçevede son olarak, arama motorlarında ve sosyal medya platformlarında yer alan kişisel verileri ile bağlantılarının koparılması, bir başka deyişle bu sonuçların arama motorları üzerinden yapılan aramalarda listelenmemesi amacıyla unutulma haklarını kullanmak isteyen ilgili kişiler açısından, arama motorlarının ve sosyal medya platformlarının ilgili kişilere sunduğu yöntemler incelenmiştir. Bu yöntemlerin incelemesinde, Google arama motorunun bir elektronik form vasıtasıyla ilgili kişinin Google arama motorunda listelenmemesini istediği kişisel verilere yönelik yerel kanunlar ve Avrupa'daki veri koruma kanunları çerçevesinde iki ayrı seçenek üzerinden ilerlediği ve kendi arama sonuçlarından kişisel veri içeren kayıtları kaldırsa dahi, kayıtların durduğu ana web sitelerinden bu içerikleri kaldırma yetkisinin olmadığını belirttiği görülmüştür. Bununla birlikte, Twitter, LinkedIn, Instagram gibi sosyal medya platformları ise ilgili kişilerin kişisel verilerinin ilgili sosyal medya platformundan silinmesine yönelik taleplerini yasal süreler içerisinde yerine getirdiklerini belirtip, kullanıcı hesaplarının açık olduğu durumda, açık hesap üzerinden paylaşılan ve kişisel veri içeren kayıtların arama motorları üzerindeki bağlantılardan kaldırılmasının ise kendi sorumluluklarında olmadığını belirtmişlerdir.

Kişisel verilerin korunmasına yönelik temel düzenlemelerin dahi 2016 yılı itibariyle yürürlüğe girdiği ülkemizde, unutulma hakkı henüz daha toplum tarafından benimsenmiş ve yaygın şekilde uygulamaya konulmuş bir hak değildir. Bununla birlikte, unutulma hakkı Türk hukukunda yargı ve Kişisel Verileri Koruma Kurulu kararlarına konu olmaya başlamıştır. Kanımızca, Türk hukukunda unutulma hakkının bir üst kavram olarak ele alınmış olması hakkın sağladığı korumanın unutulma hakkı adı altında talep edilmeye başlamasını geciktirmiş olsa da, mevzuatta unutulma hakkının yerine getirilmesini sağlayan silme, imha etme, anonim hale getirme ve listeden çıkarma gibi somut düzenlemelerin varlığı göz ardı edilmemelidir. Bununla birlikte, her hakkın kullanımı gibi unutulma hakkının da kullanılabilmesi için toplumun özel hayatının gizliliği dahil temel hak ve özgürlüklerinin korunması ve kişisel verilerinin korunmasına yönelik olarak farkındalık oluşturulması; artık neredeyse tamamen veri üzerine inşa edilen ekonomik düzende, sadece kişilerin değil

kurumların da bilinç düzeyinin de geliştirilmesi oldukça önemlidir. Teknolojinin insan hayatının her adımına çok güçlü bir şekilde entegre olması sayesinde, aldıkları her nefeste kişisel verileri işlenen gerçek kişilerin, söz konusu kişisel veri işleme faaliyetleri dolayısıyla karşı karşıya kalabilecekleri risklerin farkında olmaları, kendi kişisel verilerini öncelikle kendilerinin korumayı öğrenmeleri ve bu çerçevede kendilerine tanınmış olan hakları hakkında optimum bilinç seviyesine ulaşmaları kadar, kurumların da kişisel verilerin insan hayatındaki önemine saygı duymaları ve kişisel verileri hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun şekilde işlemeleri, en az teknik ve hukuki düzenlemelerin varlığı kadar önem taşımaktadır. Bu doğrultuda, kişisel verilerin korunması hukuku açısından toplum genelinde bilinç seviyesinin ve farkındalığın artmasıyla beraber, kurumlar tarafından kişisel verilerin korunması alanındaki hukuki düzenlemelere uyum ve kişisel mahremiyete saygı prensibi ile tasarlanan süreçlerin, gerçek kişiler tarafından unutulma hakkına yönelik talep ve hakkın kurumlar tarafından saygı ile karşılanması dahil, etkisini her geçen gün daha fazla göstereceğine inanıyoruz.